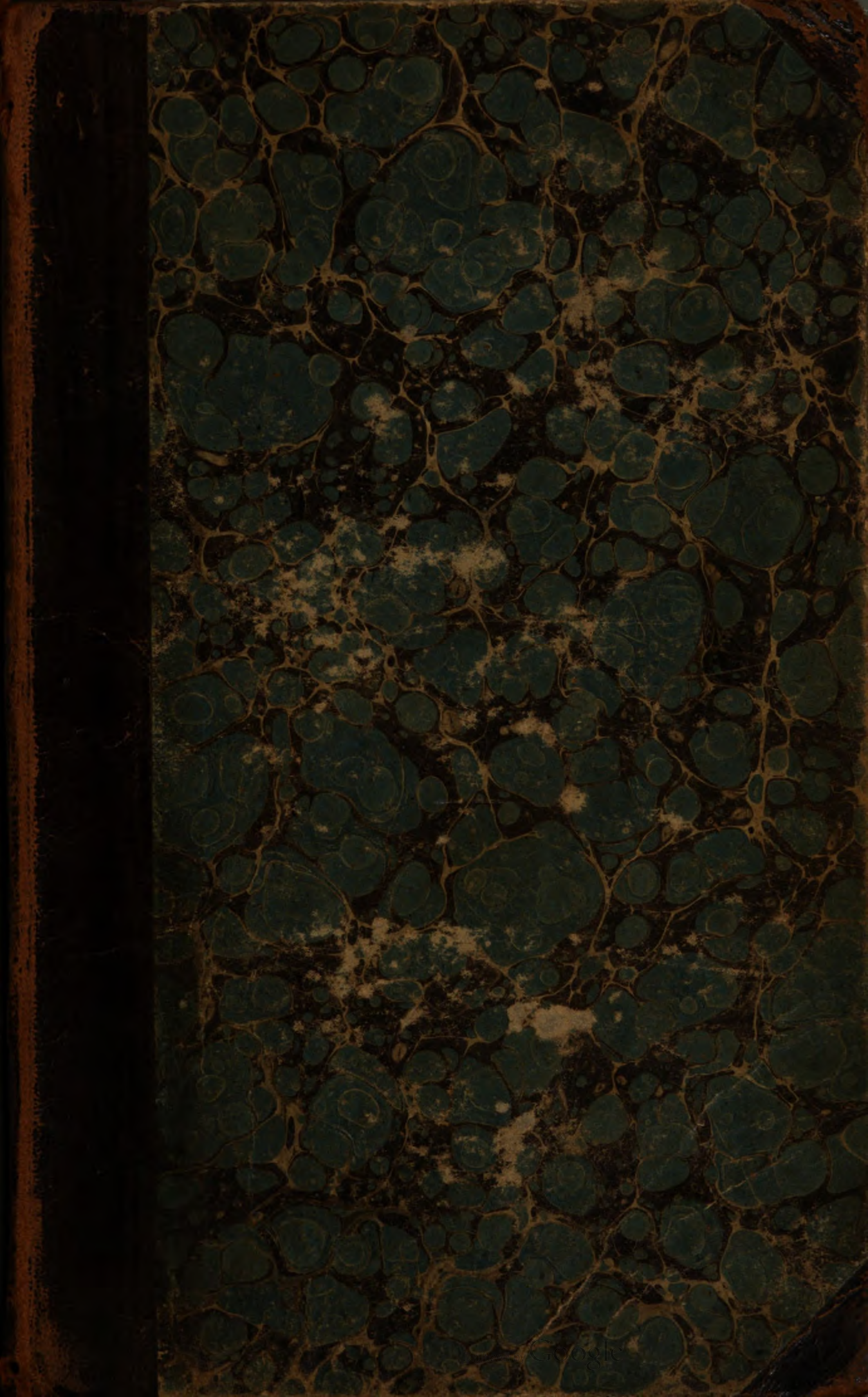
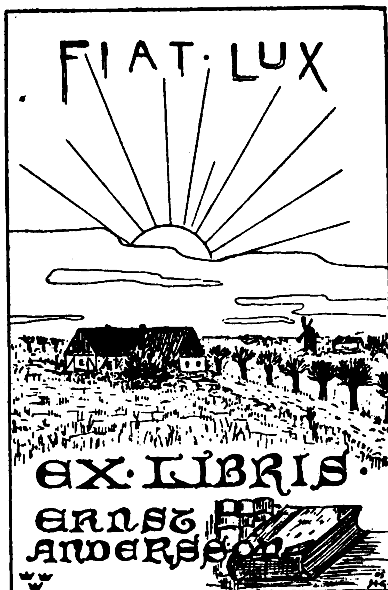

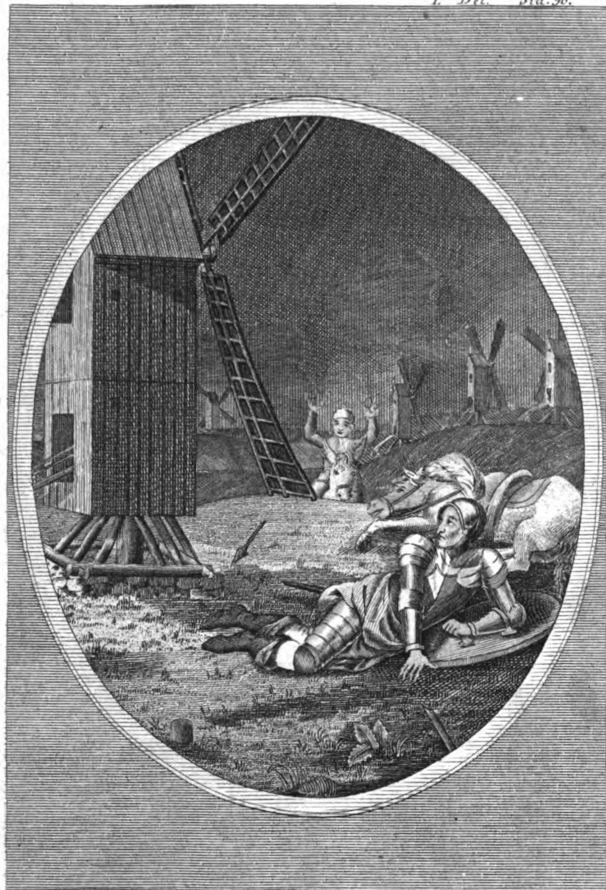

FIAT · LUX
EX · LIBRIS ·
ERNST
ANDERSSON

Ludwig Starzell
Norrköping d. 28 Dec 1852

Durch dieses Buch ist Cervantes der Schöpfer des modernen Romans geworden.

Sällsynt. — Första svenska öfversättningen af detta verk.

DON QUIXOTE.

S. Anderson Sc.

Himlen förbarme sig! sade jag icke Hans. Nåd förut, att han borde se sig väl före, och att här endast vore väderqvarnar.

DON QUIXOTE
AF MANCHA.

Första Delen.

Den Tappre och Snillrike

Riddaren
DON QUIXOTES
AF MANCHA
Lefverne och Bedrifter;

af

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA.

Öfversättning ifrån Spanska Originalet

af

J. M. STJERNSTOLPE.

Första Delen.

STOCKHOLM, 1818.
Tryckt hos Direct. Henrik A. Nordström.
På eget Förlag.

Första Delens Innehåll.

Sammandrag
af
Miguel de Cervantes Saavedras
Lefvernes-beskrifning.

Den lärde Kongl. Bibliothecarien *Don Gregorio Mayans y Siscar* har, 120 år efter denne berömde författares död, utgifvit hans lefvernes-beskrifning, jemte critiska anmärkningar öfver *Don Quixote*. Ehuru interessant det hela till äfventyrs kunde vara för en del Svenska läsare, torde dock mängden föga roas af den vidlyftighet *Mayans* användt, som det synes blott för att ådagalägga sin egen lärdom, ty han har mindre sysselsatt sig med författarens lefverne än hans skrifter. Uti Danska öfversättningen af *Don Quixote*, gjord af Mad. *Charlotta Dorothea Biehl*, äro de anmärkningar *Mayans* författat mera vidlyftigt upptagna; men äfven hon har uteslutit mycket. Den berömde Engelska författaren *Smollett*, som lemnat en mycket god öfversättning af *Don Quixote*, har uti den lefvernes-beskrifning öfver *Cervantes*, som han fogat framför densamma, mindre följt *Mayans*, men deremot hämtat mycket från andra Spanska författare. Tyska öfversättare hafva gjort ungefär på samma sätt. Man har trott sig

komma målet närmast, då man hufvudsakligen följt *Mayans,* och tillika rådfrågat de öfriga.

Cervantes hade ett lika öde med *Homeros* i det afseendet, att han under sednare åren af sin lefnad var i fara att dö af hunger; men efter hans död täflade fyra städer om äran att vara hans födelseort. *Mayans* uppräknar *Esquivias, Lucena, Sevilla* och *Madrid,* och anser den sistnämda för den rätta. Efter all sannolikhet är det ingendera af dem. *Don Augustin de Montiano y Luyando* har uppgifvit *Alcala de Henares* såsom egentliga stället, och stöder denna uppgift på en dopbok derstädes, uti hvilken skall läsas: att *Miguel,* son af *Rodrigo de Cervantes* och hans hustru *Donna Leonora,* blifvit döpt den 9 Oct. 1547, hvarjemte äfven hans faddrar nämnas; men man kan ej påstå att denna uppgift är säkrare än någon annan. *Smollett* säger, lika med *Mayans,* att han är född 1549, men uppgifver ej hans födelseort.

Cervantes skall ifrån sin spädaste barndom hafva älskat läsning, och hans skrifter förråda äfven mycken beläsenhet. Nästan lika tidigt röjdes hos honom en stark böjelse för Poësi och för Humaniora i allmänhet; dock var han icke nog rik för att endast kunna öfverlemna sig åt denna böjelse, utan måste söka bröd i andras tjenst. Några påstå, att han först varit Secreterare hos Hertigen af Alba; men alla omständigheter tala deremot, emedan han då troligen straxt sett sin lycka

grund-

grundlagd. Andra säga, att han tagit krigstjenst i Flandern, under *Don Diego de Urbina;* men äfven detta saknar bevis. Säkrare är den uppgiften, att han begifvit sig till Italien, och börjat sin bana såsom Kammartjenare hos Cardinalen *Aquaviva* i Rom: en tjenst som dock föga lärer passat honom, ehuru vigtig den ock på den tiden kunde vara i vissa afseenden. Han valde derföre efter någon tids förlopp krigsståndet, och största delen af hans lefnad förflöt äfven under krigstjenstens mödor och faror. Han tjenade under den berömde *Marco Antonio Colona*, högste Befälhafvare öfver Påfven *Pii V:s* troppar; dock vet man ej med hvilken rang han börjat sin bana, troligen som simpel soldat. Under denne anförare gick han om bord på den stora flotta, som emot Turkarne commenderades utaf den namnkunnige *Don Juan af Austria*, och bivistade det märkvärdiga sjöslaget vid *Lepanto*, d. 7 Oct. 1571; här förlorade *Cervantes* sin vänstra hand, som borttogs af en musquetkula. Några år derefter blef han tagen till fånga af en Algierisk sjöröfvare; men man vet ej med visshet hvarken huru det tillgått, eller hvarest och när det tilldragit sig. *Mayans* tror att det skett under det ofvannämda sjöslaget; men *Smollett* uppgifver år 1574. Man vet, att han i Algier blifvit behandlad som slaf, och under en tid af 5½ år burit bojor. Den berättelse som *Slafven* uti *Don Quixote* gör, tyckes hafva afseende på de öden *Cervantes* undergått, eller åtminstone sammanhang med dem. Han sä-

säger: »att han varit i den grymme Hassan Agas våld, som varit en Renegat, visat mycken blodtörstighet, emedan han hvarje dag låtit hänga, spetsa eller stympa några af sina slafvar; att den enda som funnit nåd för hans ögon, varit en Spansk krigsman vid namn *Saavedra.*» — I denna berättelse talar således *Cervantes* om sig sjelf och sina egna öden, igenom en annans mun. *Smollett* anför flera bi-omständigheter, hämtade ifrån en annan författare, nämligen *F. Diego da Haedo,* hvilken säger: att *Miguel de Cervantes,* en Spansk Cavailler af mycket anseende, genom sitt goda lynne och skarpa förstånd vunnit den Algieriska Tyrannens ynnest, och mycket bidragit att mildra sina medfångnas hårda öden. Att ett försök till flyckt ur slafveriet blifvit gjordt af honom och flera andra slafvar, men som dock misslyckats genom förräderi; ja till och med, att *Cervantes* förehaft en plan att lemna hela Algier i de Christnas våld. Sluteligen säges, att *Cervantes* blifvit utlöst för en summa af 1000 Ducater.

Troligt är, att *Cervantes* före sin fångenskap samlat någon förmögenhet, och att han efter sin hemkomst till fäderneslandet ännu ägde något att lefva utaf; men hans lynne och caracter kunde ej förenas med sparsamhet i hushållning, emedan han i hög grad varit frikostig, och följakteligen hvad hvarje hushållare kallar slösaktig. Sedan han förstört sin förmögenhet, synes han med alfvare hafva ägnat sig åt det magra författare-lifvet. Under en tid af 22 år vet man föga om hans

öden,

öden, blott att han gift sig med *Donna Catalina de Salazar*, som öfverlefde honom.

Redan före sin fångenskap i Algier var *Cervantes* känd genom sitt snille, och detta bevises äfven af en till honom dedicerad Sonnet, som står framför hans *Galathéa*. Korrt efter återkomsten från fångenskapen utgaf han flera Dramatiska arbeten, som vunno mycket bifall. Man kan säga att han verkeligen omskapade Spanska Theatern, hvilken ej varit i det bästa tillstånd.

Det första arbete *Cervantes* utgaf under sitt eget namn, var första delen af hans *Galathéa*, som utkom 1584. Denna Herde-Roman, i vers och prosa, der allt andas kärlek, men med iakttagande af all sedlighet, fann mycket bifall i Spanien, och borde finna det i afseende på den Spanska national-caracteren, som är högst svärmande. *Cervantes* har uti sin *Don Quixote* sjelf med mycken opartiskhet bedömt detta arbete. Man klandrar i detsamma den mängd episoder, hvilka alldeles förvilla läsaren, i det den ena inflätas i den andra, och ingen bringas till riktigt slut; stilen i denna bok anses äfven mycket affecterad. *Cervantes* slutade aldrig detta arbete, ehuru han flera gånger ärnade göra det.

En författare bör imedlertid bedömmas efter sitt förnämsta och bästa arbete, hvilket man anser för hans mästarstycke; ty en mästares arbeten äro icke alla mästarstycken. Ehuru han med sina Dramatiska skrifter gjorde mycken nytta och äfven uppseende, så kunna de dock ej nämnas bredvid hans *Don*

Qui-

Quixote, det enda arbete efter hvilket höjden af hans snille bör mätas. Icke inskränkt inom tid och rum, skall det i alla tidehvarf och öfver hela verlden bibehålla sitt classiska värde. Det är icke blott dess skarpa satir som bör väcka beundran; hvarje tänkande läsare skall deruti finna reglor af den djupaste lefnadsvishet, för alla åldrar och stånd, och menniskors dårskaper i allmänhet en straffande gissel.

Den anledning *Cervantes* haft att författa detta arbete, var det inflytande Riddareböckers läsning märktes äga både på seder och tänkesätt i hela Spanien, der man med ett slags raseri läste sådana böcker, och det skadliga deraf för hela nationen yttrade sig på mångfalldigt sätt. De klokaste och mest upplysta män i detta tidehvarf, en *Juan Luis Vives*, *Megia*, Biskop *Cano* m. fl. klagade, skrefvo och predikade deremot; men all deras ifver var fåfäng, ända till dess *Cervantes* med sin *Don Quixote* gjorde ett slut på detta svärmeri, åtminstone hos den bättre och mera tänkande delen af nationen; tidens välgörande verkan måste omsider ofelbart uträtta det öfriga. I sitt eget företal till denna bok har *Cervantes* tydligt utvecklat sin afsigt.

De första 2:ne Banden, eller, såsom han sjelf kallar det, Första Tomen af detta arbete, utkom år 1605 i Madrid, in 4:o, med titel: *Vida y Hechos del ingenioso Don Quixote de la Mancha. Primera y segunda parte, compuesta por Miguel de Cervantes Saavedra.* Detta arbe-

arbetes afsättning var så stark, att innan de 2:ne sista Banden ännu utkommit, redan 12,000 exemplar blifvit sålda af den uppla-ga som gjordes i Madrid, de upplagor obe-räknade som genast eftertrycktes i Lisabon, Valenzia och Antwerpen. Det bifall författaren skördade var allmänt: hög och låg, fattig och rik, läste *Don Quixote* med samma nöje. Man berättar en anecdot, att Konung *Philip III* en gång, under det *Cervantes* ännu lefde, stod på en balcon uti slottet i Madrid, der han hade utsigt till Manzanares. En Student gick vid dess strand, läste i en bok, satte sig ofta, slog sig med handen för pannan, och gjorde åtbörder, som om han varit utom sig af glädje. Konungen sade då: "den karlen är antingen förryckt, eller ock läser han *Don Quixote.*" — Man sände straxt någon dit, och fann att han verkeligen läste den berömda boken. Konstnärer, Målare, Kopparstickare, Bildthuggare och Tapetväfvare lånade ämnen ur *Don Quixote,* och göra det ännu.

Men oaktadt det bifall *Cervantes* skördade, lät man honom dock nästan dö af hunger, och ingen enda af alla de personer som omgåfvo Konungen, och haft så mången glad stund af *Don Quixote,* tänkte deruppå, att skaffa honom en liten pension. Allt hvad han fick var af främlingars händer, af sina egna landsmän njöt han intet understöd, i stället förbittrades hans lif af förföljelse och afund.

Af det företal *Cervantes* skrifvit synes det, som om han författat första Tomen af

Don

Don Quixote under det han satt i fängelse. Orsaken till hans arrestering är ej tillräckligt upplyst; men man har skäl att tro, det den ej varit vanhedrande för honom, heldst han sjelf omtalar den. *Mayans* säger sig hafva hört berättas, att *Cervantes* blifvit sänd till La Mancha uti en förrättning, och då han dervid ej kommit öfverens med invånarne i *Toboso*, så hade de arresterat honom. *Smollett* påstår att han blifvit fängslad för skuld. Denna behandling uppgifves imedlertid såsom orsak, hvarföre han gjort *Don Quixote* till Riddare af *Mancha*, och kallat hans älskarinna *Dulcinea af Toboso*.

Önskeligt vore, att en gång en Philosoph och tillika kännare af menniskohjertat företog sig, att utförligare utveckla alla caracterer i *Don Quixote*, säkert skulle dervid mången, som nu blott flycktigt genomläser denna bok, inse den vidsträckta nyttan af densamma. Huru mycket kan icke sägas blott om de tvenne hufvud-caractererne, Riddaren *Don Quixote* och hans vapendragare *Sancho*? — *Don Quixote* är en fullkomlig svärmare, blott följande sin fantasies förblindelser; han vågar allt af ärelystnad, och har ett helt system färdigt af svårigheter, osannolikheter och motsägelser, och raisonnerar sig alltid fram ur denna labyrinth på det mest förvridna sätt. Hvarje svärmare är merändels en godsinnad man, och äfven förnuftig i allt, som icke tillhör hans egentliga vurm; så är äfven *Don Quixote* framställd, och på ett mästerligt sätt. Hvad han talar om gyllne åldren eller verl-

dens

dens första tillstånd, om Studerandes och Krigares lefnadssätt, de reglor han gifver *Sancho* i Statskonst och Economi, då denne skulle blifva Ståthållare på ön Barataria, förtjena att läsas, och kunde användas när som heldst. *Sancho Panza* åter utgör en trogen bild af pöbeln: lättrogen, vidskeppelig, sniken, pratsam, lögnaktig, feg, lat, okunnig, och fråssande. Imedlertid dömmer han rigtigt, så vidt hans fem sinnen räcka till, erkänner villfarelser, men följer dem ändock blindt. Hvilka mästerliga caracterer!

En lärd Tysk har på följande sätt yttrat sig, om *Don Quixote*: "Få böcker finnas i verlden, som förtjena att oftare och med mera alfvare läsas än *Don Quixote;* jag vågar till och med påstå, att en Professor borde tillsättas för att hålla föreläsningar öfver denna bok, och det skulle till äfventyrs göra den studerande ungdomen likaså mycken nytta, som att läsa öfver Aristoteles." — Kan väl vara att den goda Tysken har rätt.

Om *Cervantes* icke haft ett så stort, allt omfattande snille, och om hans *Don Quixote* endast varit en satir öfver Riddareböcker, så hade den kanske långt före detta kommit i glömska; men nu synes den författad för hvarje land, hvarje nation och tidehvarf; och ehuru hufvudämnet för dess satir långt före detta upphört, så träffar dock dess gissel alla slags narrar, af alla stånd, lärda och olärda, Präster och Lekmän, Domare och Parter, Adel och Ofrälse, usla författare, oförståndiga läsare och dåliga talare. Derjemte ser

man

man med förundran, huru hans stil är vida upphöjd öfver hans tidehvarf, med ett ord, fullkomligt classisk.

Cervantes dröjde några år innan han utgaf de 2:ne sista Banden eller Andra Tomen af *Don Quixote*. Härunder hade han den förtreten, att en annan, under ett diktadt namn af *Alonzo Fernandez de Avellaneda*, utgaf en fortsättning af *Don Quixote* i 2:ne Delar, med titel: *Andra Tomen af den skarpsinnige Riddaren Don Quixote af Mancha: innehållande hans tredje färd. Författad af Licentiaten Alonzo Fernandez de Avellaneda, född i Tordesillas. Dedicerad till Domare, Bisittare och öfrige Herrar i den adeliga staden Argamasilla, den tappre Riddaren Don Quixotes lyckliga födelseort. Tryckt i Tarragona af Philip Roberto år 1614. 8:vo.* Denne fortsättare angrep i sitt företal *Cervantes* på det mest bittra sätt, gjorde honom en mängd orättvisa beskyllningar, och hade tillika den eldkheten att förebrå honom hans fattigdom, samt att han blott hade en hand, och att han i fängelse författat sitt arbete. Fortsättaren var imedlertid alldeles icke den han sade sig vara, hvarken till namn eller födelseort; men säkert är att *Cervantes* kände honom, heldst han säger, att han var född i Arragonien. Af allt synes, att han var en hemlig fiende till *Cervantes*, och besynnerligt måste det förefalla enhvar, att *Cervantes*, som alltid visat sig vara en oförskräckt man och äfven rask soldat, aldrig velat nämna denne sin fiendes namn. Kanske ansåg han honom med så mycket förakt, att

han

han på detta sätt endast öfverlemnade honom åt glömskan.

Cervantes förargade sig mycket öfver denna fortsättning; men af denna hans förtret väcktes också hans lynne, så att han år 1615 utgåf Andra Tomen eller slutet af *Don Quixote,* och kanske hade denna rycktbara Román aldrig blifvit slutad af honom sjelf, som icke lefde så länge derefter, om icke denna händelse kommit imellan. Härigenom bevisade *Cervantes* tydligt, att ingen annan än han sjelf kunde fortsätta och fullborda detta mästarstycke, och hans critik öfver den oväntade fortsättningen kan läsas i *Don Quixotes* Andra Tome, der han låter Riddaren *Don Quixote* sjelf dömma öfver densamma. Imedlertid, ehuru *Mayans* ifråntager denne fortsättare alla en. författares egenskaper, märkes dock, att *Cervantes* sjelf, vid sin fortsättning af *Don Quixote,* gifvit akt på *Avellanedas* critiker, undvikit anachronismer med mera sorgfällighet, och inskränkt sina många episoder, hvilka äro de fel som man i allmänhet förebrått honom.

Uti dedicationen af *Don Quixotes* Andra Tome, ställd till *Grefven af Lemos,* har *Cervantes* på fint sätt låtit märka sin förtrytelse öfver höga vederbörandes kallsinnighet emot honom. Han yttrar sig der således: "Då jag för någon tid sedan öfversände till Eders Excellence mina förut tryckta Comedier, yttrade jag, om jag mins rätt, den önskan, att *Don Quixote* måtte få sporrar uppå sig, för att skynda åstad och kyssa Eders Excellences hand.

hand. Just nu har han fått dem, och begifvit sig på resan, och om han infinner sig, förmodar jag att han dermed gör Eders Excellence en tjenst, ty jag öfverhopas ifrån alla håll med anmaningar att lemna en fortsättning, till förjagande af alla elaka dunster från en annan *Don Quixote*, som nu börjat flyga omkring i verlden. Men ingen har yttrat en så liflig längtan att se min *Don Quixote* som Kejsaren i China, hvilken för omkring en månad sedan sändt mig en Courier till fots, med ett bref på Chinesiska, hvaruti han anmanar mig, eller rättare bönfaller hos mig, att sända honom ett exemplar, emedan han ärnar inrätta ett Collegium i sitt land till undervisning i Spanska språket, der föreläsningar böra hållas öfver min *Don Quixote*, och mig sjelf ville han göra till Rector i detta Collegium. Jag frågade då sändebudet, om han äfven ifrån Hans Kejserliga Majestät medfört penningar att bestrida reseomkostnaden? hvartill han svarade nej — I det fallet min kära vän, sade jag, kan ni återvända till China när ni behagar, ty hvarken har jag helsa nog att företaga en så lång resa, eller medel dertill, ty jag är alldeles utan penningar, och således är jag Hans Kejserliga Maj:ts ödmjukaste tjenare. Kort sagdt, Kejsare och Konungar i all ära, så får jag nämna, att i Neapel vistas den berömde *Grefven af Lemos*, hvilken, utan alla dessa småtitlar af Collegier och Rectorer, understöder och beskyddar mig, och visar mig mera godhet än jag har rättighet att vänta. Härmed

med affärdade jag Chinesiska Courieren, och affärdar nu mig sjelf i det jag upprepar &c. &c. Madrid d. 31 Oct. 1615."

Detta synes tydeligen åsyfta, att han ifrån högre ort haft löften som ej blifvit uppfyllda; och härvid torde äfven kunna anmärkas, att hans förbindelse till *Grefven af Lemos* sannolikt ej varit så stor, som man skulle tro i anledning af hans complimenter, emedan han både då och sedermera befann sig i ganska torftiga omständigheter.

Kort efter började *Don Quixote* utkomma i öfversättningar på flera språk. Den första skall vara på Italienska, af *Lorenzo Franciosine*, en Florentinare, tryckt i Venedig 1622. En annan Florentinare, *Alexandro Adimaro*, gjorde också en öfversättning, som äfven utkom i Venedig 1625. En Fransk öfversättning utkom i Paris 1678. Sedermera har den också utkommit på Engelska och åtskilliga andra språk. Utom dessa öfversättningar, dem redan *Mayans* uppräknar, och säger dem vara vida under Originalet, hafva i sednare tider många öfversättningar blifvit gjorda: de mest bekanta på Tyska af *Bertuch*, *Soltau* och *Ludvik Tieck*. *Smolletts* öfversättning på Engelska är sannolikt en af de bästa; men kanske öfverträffas den dock af den Danska, gjord af Mad. *Biehl*. *Florians* öfversättning har visserligen sin stora förtjenst, men kanske förtjenar den mera namn af imitation än öfversättning.

På den tid som förflöt imellan utgifningen af *Don Quixotes*, 1:sta och 2:dra Tome,

utgaf

utgaf *Cervantes* sina *Novelas* eller *Berättelser*, tryckta i Madrid 1613. De voro följande 12 till antalet: *Egyptiskan* — *Den frikostige älskaren* — *Rinconeda och Portatilla* — *Den Spanska Engelskan* — *Licenciaten Vidriera* — *Blodets makt* — *Den misstänksamme Estremadurern* — *Den förnäma Kökspigan* — *De tvenne älskarinnorna* — *Cornelia* — *Det falska giftermålet* — *Hundarne Cipion och Braganza*. Deras innehåll är både moraliskt och satiriskt. Följande året, 1614, utkom hans *Viage del Parnasso* (Resan till Parnassen), ett Skaldestycke, uti hvilket han håller en sträng mönstring öfver alla Poëter på sin tid. *Cervantes* sjelf satte mycket värde på detta arbete, och man måste medgifva att det är snillrikt. Han har äfven häruti tydligen yttrat sitt missnöje öfver sina landsmäns kallsinnighet emot honom, och beklagat sig deröfver att han från högre ort saknat all uppmuntran.

År 1615 utgaf han äfven åtta nya Comedier och så kallade Mellanspel (Entre-Acter). Dessa äro egentligen endast Satirer öfver den förderfvade smak, som då herrskade på theatern, och de som älskade och befordrade denna smak eller rättare osmak, gjorde sig också all möda att undertrycka dessa satiriska skrifter, så att de omsider blefvo rätt sällsynta, till dess de år 1749 åter visade sig i en ny upplaga.

Hans sista arbete, och hvilket han slutade kort före sin död, var: *Trabajos de Persiles y Sigismunda* (Persilis och Sigismundas besvärligheter): en Roman af alfvarsamt innehåll,

nehåll, och den utkom först efter hans död. *Cervantes* var gammal, fattig, och hade vattensot; men hans själskrafter syntes ända till sista ögonblicket icke försvagade. Uti sitt företal till sistnämda arbete gör han följande berättelse: "Käraste läsare! då jag, jemte tvenne af mina vänner, kom ifrån den namnkunniga staden Esquivias: jag säger namnkunnig af tusende orsaker, dels igenom sina berömda familler, och dels igenom sitt ännu mera berömda vin, hörde jag någon komma i fullt galopp efter oss, som jag förmodade i afsigt att göra sällskap med oss; och detta blef mera sannolikt, då vi hörde honom ropa af alla krafter, att vi ej skulle rida så fort. Vi höllo derföre stilla, och nu anlände på en mulåsna en Student, klädd i mörk råck, yllna damaskor, brednäsade skor, en värja med mycket stor doppsko, en brun krage, och håret i tvenne flätor, hvilka gjorde honom mycket besvär, emedan de hvarje ögonblick invecklade sig i kragen, då han hade fullt göra att åter sätta dem i ordning. Sedan han upphunnit oss, sade han: Herrarne hafva förmodeligen i sinnet att vid Hofvet söka någon syssla, eller Pension? Jag förmodar att Hans Högvördighet Biskopen af Toledo uppehåller sig der; någon annan orsak kunde väl icke förmå Herrarne att rida så häftigt, att min åsna, som flera gånger förtjenat pris i kapplöpning, ej kunde hinna dem. — En af mina vänner svarade då: orsaken är, att den häst, på hvilken Herr *Miguel de Cervantes* rider, har ett så långsträckt

traf.

traf. Knappt hade Studenten hört namnet *Cervantes*, förr än han med ett hopp stod på marken, hvarvid hans fodersäck flög åt en sida och hans kappsäck åt den andra, fattade uti min vänstra arm, och ropade: Ja, ja, detta är den friska krymplingen, den namnkunnige allt i allt, den muntre författaren; kort sagt: Musernas älskling! — Jag, som så i hast blef öfverhopad med artigheter, såg mig förbunden att besvara dem, och derföre slog jag armarna om hans hals, hvarvid hans krage ej befann sig särdeles väl, samt yttrade mig: Min Herre misstager sig, likasom många andra välmenande men okunniga personer; jag är *Cervantes*, det är sannt, men hvarken Musernas älskling, eller något af allt det krimskrams som min Herre behagat uppräkna; sätt er derföre upp igen, så skole vi följas åt så länge vi hafve samma väg. Den artige Studenten gjorde som jag bad, och under det vi lunkade framåt, föll vårt tal på min sjukdom, hvarvid Studenten genast fällde min dom med dessa ord: Er sjukdom, Herr *Cervantes*, är vattensot, och kan icke cureras med allt vatten i hela Oceanen, om det kunde drickas såsom helsovatten; mitt råd är, att Herrn så mycket möjligt är alldeles afhåller sig ifrån att dricka, men deremot äter så mycket mera, och det torde kanske hafva bättre verkan än all medicin. Jag har förut emottagit samma råd, svarade jag, men kan svårligen afhålla mig ifrån att dricka, ty det förefaller mig, som om jag blifvit född till verlden endast för den orsa-

ken.

ken. Jag nalkas snart mitt lefnadsslut, hvilket jag märker af min puls, hvars gång mer och mer saktar sig, till dess den alldeles stannar, och kanske nästa söndag är det alldeles förbi med mig; jag beklagar derföre att jag nu först fått göra min Herres bekantskap, emedan jag troligen ej får tillfälle att visa min erkänsla för den godhet min Herre ådagalagt emot mig. Under detta samtal hade vi hunnit till bron vid Toledo, der våra vägar åtskiljdes. Jag omfamnade Studenten till afsked — han red, men återkom för att omfamna mig ännu en gång, hvarefter han gaf sin åsna sporrarne och lemnade mig likaså illamående på min häst, som han sjelf var illa monterad på sin åsna. Vid ett annat tillfälle skulle detta gifvit mig anledning till många lustiga betraktelser; men nu får jag i stället bjuda alla mina goda vänner ett ömt farväl, ty jag befinner mig i sista andedraget, och hoppas att träffa dem alla åter i ett annat lif."

Då *Cervantes* skref detta, stod han redan på grafvens brädd, ty vattensoten tilltog mer och mer; men i den mån hans kropp försvagades, syntes hans själs styrka öka sig. Då han redan emottagit sista Sacramentet, dicterade han en dedication af sin *Persiles* och *Sigismunda* till sin välgörare Grefven *af Lemos*. Han började den med dessa orden ur en gammal Ballad:

Jag redan med foten i stegbögeln står,
Då dödens qval mig omgifver.
Till Eder detta jag skrifver —

Han berättar sedan, huru han dagen förut emottagit sista smörjelsen, beklagar att han ej kan få återse Hans Excellence, och yttrar sin önskan att kunna fortsätta åtskilliga började arbeten, serdeles *Galathéa*, för att få nedlägga dem för Grefvens fötter, såsom prof af sin vördnad och erkänsla m. m. Detta bref är dateradt Madrid d. 19 April 1616 *), och efter all sannolikhet dog författaren följande dagen. Säkert är imedlertid, att han ej upplefde utgifvandet af *Persiles* och *Sigismunda*, emedan hans Enka någon tid derefter erhöll tillstånd att utgifva detta arbete. Uti första upplagan af denna bok läsas 2:ne *Epitaphier*, som väl förtjenat att på ett mera varaktigt sätt lemnas åt efterverlden: det ena är en Sonnet af *Luis Fransisco Calderon;* det andra, författadt af *Don Fransisco de Urbino*, lyder i bokstaflig öfversättning sålunda:

Epitaphium.

Vandrare! Här hvilar Pelegrimen *Cervantes*. Jorden gömmer hans kropp, men icke hans namn, ty det är gudomligt. Hans lopp är fullbordadt, men döden förmår intet öfver hans ryckte eller hans arbeten. Ett säkert bevis deruppå är, att han gick utur detta lifvet in i det eviga med rakt uppstående hufvud.

Cervantes har sjelf lemnat ett utkast till sitt portrait, uti sitt företal till *Berättelserna*, och

*) *Smollett* utsätter 1617.

och hvilket lyder sålunda: "Många menniskor hafva önskat veta, huru den mannen såg ut, som vågat meddela verlden sina griller och infall. En af mina vänner kunde lätt tillfredsställa denna önskan, om han, enligt bruket nu för tiden, lät sticka mig i koppar, med föregifvande, att det vore efter den berömde *Don Juan de Jaureguis* original, och häftade det framföre titelbladet till mina arbeten, jemte denna underskrift: Den mannen du här ser för dig, med ett långlagdt ansigte, kastaniebrunt hår, en hög öppen panna, lifliga ögon, en krokig men välskapad näsa, ett silfverskägg, som för icke fullt 20 år tillbaka var guldfärgadt, stora moustacher, en liten mun — hvaruti sammanräknadt ej finnas flera än sex tänder, och ty värr passar ingen af dem emot den andra — vexten medelmåttig, liflig ansigtsfärg, mera hvit än brun, tämmeligen breda skuldror och icke mycket nätta fötter: denne mannen, säger jag dig, är Författaren till *Galathéa*, *Don Quixote af Mancha*, *Viage del Parnasso*, och flera andra verk, hvilka spridda och namnlösa flyga omkring i verlden. Han kallade sig vanligen *Miguel de Servantes Saavedra*; var i många år Soldat, samt fem och ett halft år slaf, hvarunder han lärde att vara tålig i motgång. I sjöslaget vid Lepanto mistade han sin vänstra hand genom en mousquetkula; men man skulle kanske icke tro, att han ansåg denna stympning för en prydnad, emedan han erhållit den vid det mest ryktbara och lysande tillfälle som för-

 flutna

flutna tider sett och tillkommande kunna få se. Han tjente under Högloflig i åminnelse Kejsar *Carl den femtes*, ljungeldens sons, segerrika fana."

Efter detta utkast tecknade honom *Kent* framföre den präktiga *Carteretska* upplagan af *Don Quixote*, och detta portrait har sedan blifvit copieradt af flera.

FÖRE-

Företal af Cervantes.

Utan att jag svär deruppå, min kära sysslolöse Läsare! kan du väl tro, att jag af hela hjertat önskar, det denna bok, foster af min hjerna, måtte vara så skön, lustig och klok, som möjligtvis kan tänkas. Men det stod ej i min förmåga att ändra naturens ordning, der hvarje kreatur framalstrar sin like; och hvad annat kunde följakteligen framkomma ur mitt fattiga, tomma och illa städade hufvud, än ett torrt narraktigt foster, uppfylldt med sådana orimligheter som sannolikt ännu alldrig uppstigit hos någon menniska; med ett ord, sådant det kunnat alstras i ett fängelse, sorgens och jämrens hemvist? Lugnet, en angenäm boning, leende fält, en klar himmel, bäckars sorl och ett sorgfritt sinne uppfylla utan tvifvel själen med mera alstringskraft, göra en ofruktbar Sånggudinna fruktbar, och framskaffa foster, som kunna anses för verldens glädje och menniskors högsta nöje. Sannt är dock, att faderskärleken så förblindar mången, att han alldeles icke märker fulheten och vanskapligheten hos sin kära son, utan i stället ofta visar honom för sina vänner såsom ett mönster af skönhet och behag, hållande de dumheter han pladdrar för gyllne tänkespråk. Här är dock saken af hel annan beskaffenhet, och ehuru du, kära läsare, torde nämna mig *Don Quixotes* verkelige far, anser jag dock mig sjelf blott såsom dess styffar, och vill icke följa den plägsed många andra hafva, att framträda

för

för dig, och med tårar i ögonen bönfalla om förlåtelse för de fel och oarter denne son kan hafva. Och hvartill skulle det tjena? Du är ju hvarken slägting eller vän till detta barn; du har tillräckligt begrepp i ditt hufvud, och en fri villja så väl som någon; inom dina fyra väggar är du Herre och enväldig såsom en Sultan, och du känner ju ordspråket: *under min kappa gör jag allt hvad jag behagar.* Således har du fullkomlig frihet att tänka och säga om denna bok — allt hvad du vill; ingen skall klandra dig för det onda, och ingen belöna dig för det goda du kan låta höra om densamma.

Mitt uppsåt var nästan att sända denna bok blott och bar ut i verlden, utan att pryda den med företal, Sonnetter, Epigrammer och lofsånger, dem man efter nu varande bruk hoptals fästar framför sina Snillefoster; ty ehuru denna bok kostat mig någon möda, så ansåg jag den för ingen ting emot att skrifva ett företal. Flera gånger fattade jag pennan för att skrifva, och lika ofta lade jag bort henne igen, emedan jag icke visste hvad jag skulle skrifva. I denna villrådighet satt jag en gång med papperet framför mig, pennan bakom örat, armbogen på skrifbordet, handen under kinden, och grubblade på hvad jag skulle säga; och då kom helt oförmodadt till mig en vän, som är en munter, artig och förståndig man. Då han såg mig i så djupa tankar, frågade han hvad som fattade mig? Jag drog icke i betänkande att straxt svara, det jag grubblade på ett företal till

Don

Don Quixote; men att det kostade mig så mycken möda, att jag nästan beslutat öfvergifva den tanken, till och med låta hela arbetet hvila, och aldeles icke bringa den ädle Riddarens bedrifter i dagsljuset; hvad skulle väl, fortfor jag, den gamle Domaren, som kallas Publicum säga, då man får se att jag, som redan så många år legat i glömskans dvala, nu vågar mig fram med ett arbete torrt som trä, utan uppfinning och stil, fattigt på infall och beröfvadt all glans af lärdom och insigter, utan anvisningar i bräddarne till lärda noter, och utan anmärkningar bakefter, hvaraf man dock ser andra böcker öfverflöda, hvilka, ehuru äfventyrliga och fabelaktiga de än kunna vara, likväl äro uppfyllda med Sentenser ur *Aristoteles, Plato,* och hela svärmen af gamla och nya Philosopher, och i kraft hvaraf den förvånade läsaren anser författarne för män af ofantlig lärdom? Ty om de t. ex. blott anföra ett språk ur Bibeln, sker det på ett så vältaligt sätt, att man skulle tro dem vara idel kyrkofäder; och dervid ådagalägga de så mycken qvickhet och sinnrikhet, att de i en rad kunna måla en kärleksnarr, och i den andra hålla en liten Christelig predikan, till tröst och uppbyggelse för alla dem som läsa den. Alla dessa förträffligheter, min kära vän, fattas min bok; jag har inga anvisningar till noter eller anmärkningar, och likaså litet vet jag af hvilka författare jag betjenat mig såsom hjelpredor, hvarföre jag icke, såsom andra, kan citera dem efter A B C, börja med

Ari-

Aristoteles och sluta med *Xenophon, Zoilus* eller *Xeuxis,* ehuru den ene var en baktalare, den andra en målare. Likaså litet kan jag pryda min bok framtill med Sonnetter, hvilka till det minsta böra vara författade af Hertigar, Marqviser, Grefvar, Damer, eller högst berömda Poëter. Sannt är dock, att om jag bad två eller tre af mina vänner derom, så kunde jag väl också bekomma några sådana, och på köpet af den halt, att de öfverträffade mängden af dem som öfverflöda hos oss.

Kort sagdt, min goda vän, fortfor jag, mitt beslut står fast, att låta *Don Quixote* ligga begrafven i La Manchas archiv, intill dess himlen sänder någon, som kan utstoffera den med allt hvad som ännu fattas; dels för det jag finner mig sjelf oduglig att göra det i anseende till bristande insigter och lärdom, dels för det jag af naturen är rädd, och för mycket lat att knäfalla för andra författare, för att förmå dem att säga hvad jag sjelf likaså väl kunde säga. Detta är orsaken till den oro uti hvilken ni fann mig, och jag förmodar att den är giltig. Då min vän hörde detta, slog han sig för pannan, brast ut i ett gapskratt, och ropade: så sannt jag lefver drages jag icke nu utur en villfarelse, uti hvilken jag ända hittills varit; så länge jag kännt Er, har jag alltid ansett Er för en förståndig man; men nu märker jag, att Ni är likaså långt derifrån, som himlen från jorden. Huru är det väl möjligt, att så lätta saker, så obetydliga hinder kunna

sätta

sätta ett så gódt hufvud, som Ni har, i villrådighet, då Ni trampat långt större svårigheter under fötterna? På min ära, det är ej duglöshet, utan det är lättja och karghet på ord, som här utgöra egentliga orsaken. Vill Ni undersöka om jag har rätt? Nå väl, så hör på vackert, och jag skall i ett ögonblick bortblåsa alla dessa betänkligheter och svårigheter, hvilka, efter Ert påstående, afhålla Er ifrån utgifvandet af den namnkunnige *Don Quixote*, som är ett ljus ibland alla vandrande Riddare.

Men, svarade jag, det vore roligt att höra, på hvad sätt Ni vill hjelpa mig utur detta bryderi, och bringa ljus i det chaos som omgifver mig? — Hvad först angår Sonnetter, Epigrammer och loftal, fortfor han, som böra sättas främst i Er bok, och vara författade af höga betydande personer, så råder jag Er att sjelf skrifva dem, och derefter utgifva dem såsom författade af *Prästen Johannes* uti Indien, eller *Kejsaren af Trapezunt*, emedan bägge, såsom jag förmodar, äro kända för stora Poëter. Skulle det hända att det icke så förhåller sig, och några pedanter eller kritikaster framträdde, för att öfverbevisa Er om det osanna deruti, så behöfver Ni ju alldeles icke bry Er derom; ty om de också öfvertyga Er om att Ni har orätt, så kunna de dock icke afhugga den hand som skrifvit det.

Hvad åter angår anvisningar till noter och citationer ur Författare dem Ni rådfrågat, så behöfver Ni endast då och då inflika

ett

ett par rader dem Ni kan utantill, eller med lätthet kan igenfinna; då t. ex. det talas om frihet och slafveri, så skrif: *Ne bene pro toto libertas venditur auro,* och sätt i brädden eller inunder *Horatius* eller den som sagt det. Talar Ni om dödens makt, så anför: *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, Regumque turres.* Är fråga om vänskap och kärlek emot fiender, så har Ni Bibeln att tillgå: *jag säger Eder, älsker Edra ovänner;* eller om onda tankar, det språket: *af hjertat utgå onda tankar &c.* Om vänners obeständighet har Ni ett vackert distichon af *Cato:*

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Genom dylika Latinska phraser skall Ni lätt blifva ansedd för en lärd man, och det är icke liten ära nu för tiden att vara det. Hvad åter beträffar anmärkningar vid slutet af Er bok, så kan Ni angripa den saken sålunda: om t. ex. en jätte nämnes, låtom oss antaga *Goliath,* så har Ni straxt en lång anmärkning att skrifva: *Jätten Golias eller Goliath var en Philisteer, hvilken herden David dödade med en slungsten i dalen Terebinto, såsom det förtäljes i Konungaboken, det och det kapitlet, der allt utförligare kan läsas.* För att också visa Er bevandrad i Cosmographien och Humaniora, så tala äfven om floden *Tagus* eller *Tajo,* och der har Ni åter en skön anmärkning: *Floden Tajo har sitt namn af en gammal Spansk Konung. Den har sitt ursprung från det och det stället, och dör i Oceanen, sedan den förut kysst murarna af den berömda staden Lisboa;*

man

man säger äfven att den för guldsand m. m. Talas der om Röfvare, så vill jag upprepa för Er berättelsen om *Cacus*, den jag kan utantill. Nämnas lättfärdiga fruntimmer, så tillbjuder Er Biskopen af *Mondonedo* en *Lamia*, *Thais*, *Lais*, med flera i öfverflöd, och sådana anmärkningar gifva anseende. Är fråga om grymma fruntimmer, så lånar *Ovidius* Er sin *Medea*; om häxor och trollqvinnor, så har Ni *Calypso* hos *Homeros* och *Circe* hos *Virgilius*; om tappra Fältherrar, så framställer *Julius Cæsar* sig sjelf i sina Commentarier, och *Plutarchus* gifver Er tusen *Alexandrar*; om kärlek, så behöfver Ni blott några uns af det Toscanska språket, och *Leo Hebræus* skall skänka Er ett fullt mått deraf; skulle Ni ej orka rådfråga främlingar, så har Ni hemma *Fonseca om Guds kärlek*, hvaruti finnes allt hvad man kan behöfva i det ämnet. Med ett ord: det är tillräckligt om Ni nämner alla dessa namn och berättelser, som jag nu upprepat, och öfverlemna sedan åt mig alla anvisningar till noter och anmärkningar, då jag lofvar, att icke allenast fylla hvar enda mariginal, utan på köpet öka slutet af boken med ett helt ark.

Hvad åter angår de citationer af Auctorer, som finnas i andra böcker, och dem Ni säger fattas hos Er, så är ingen ting lättare än att hjelpa det; Ni skaffar Er ett fullständigt register öfver Författare, ifrån A ända till Z, och inför sedan detsamma helt och hållet i Er bok. Om någon skulle upptäcka bedrägeriet, och finna att Ni alldeles icke be-

behöft rådfråga alla dessa författare, så betyder det ju ingen ting; ibland den stora mängden finnas dumhufvuden nog, som rent af tro att Ni nyttjat alla dessa Auctorer för att författa Ert arbete. Och om detta vidlyftiga Auctors-Register ej duger till annat, så gifver det dock vid första påseende Er bok ett vördnadsbjudande utseende; icke eller lärer någon göra sig den mödan att noga undersöka om Ni verkeligen nyttjat dessa källor eller icke, emedan sådant vore ett arbete utan all vinst. När jag dessutom betraktar saken rätt, så synes Er bok alldeles icke behöfva alla dessa prydnader, dem Ni behagat anse så nödvändiga, ty hvad är hon? blott en satir öfver Riddare-Romaner: ett ämne som *Aristoteles* aldrig öfvertänkt, *Sanct Basilius* aldrig omtalat och *Cicero* aldrig vidrört. Hvarken historisk sanning, eller Astrologie, eller Geometrie, eller Rhetorik, hafva något gemensamt med Edra skämtsamma Riddare-äfventyr, och ännu mindre finnes här någon sammanblandning af verldsligt och heligt, för hvilket hvarje Christen bör akta sig. Här har blott varit fråga om, att noga härma naturen, och ju bättre detta lyckats, ju förträffligare är boken. Då således Ert ändamål varit, att beröfva alla Riddare-Romaner det anseende de hittills haft i verlden, så behöfver Ni alldeles icke tigga Er sentencer af Philosopherne, språk ur Bibeln, fabler af Poëterne, tal af Rhetorikerne eller mirakler af Helgonen. Laga blott att allt är sammanhängande och tydligt, hvarje mening

ning kraftfull men begriplig, uttrycken och orden passande, samt perioderne, likasom språket, lätta och välklingande. Insvep alldrig med flit Edra tankar i mörka ordvändningar, utan laga att man förstår allt hvad Ni vill säga. Må den svårmodiga tvingas till löje vid Edra berättelser och lifvas till munterhet, ingen ledsnad väckas deraf hos den olärde, den qvicka beundra Er rika uppfinningsgåfva, den allvarsamme skänka Er sin aktning, och den vise anse Er värd sitt beröm. Haf alltid för ögonen Er hufvudafsigt, att alldeles utrota den förderfvade smak, som Riddareböckerne med sin uselhet åstadkommit, och hufvudsaken är, att Ni vinner denna önskan.

Der stod jag med vördnadsfull tystnad och hörde på min vän; och allt hvad han anförde fann jag så riktigt att jag, långt ifrån att bestrida det, skänkte det hela mitt bifall, och beslöt på stället att derutaf göra detta företal.

Häraf, käraste läsare! kan du se hvilka insigter min vän äger, och huru lycklig jag var, att i min nöd finna en sådan rådgifvare, som på köpet förskaffar dig det nöjet, att utan vidare omsvep genast komma till den verldsberömde *Don Quixotes* historia, hvilken, efter alla invånares i trakten af Montiel enstämmiga vittnesbörd, var den mest kyska älskare och den tappraste Riddare, som på mångfaldiga år låtit se sig der i nejden. Jag vill icke skryta öfver den tjenst jag gör dig der-

dermed, att jag förskaffar dig en så märkvärdig Riddares bekantskap; men nog förtjenar jag tacksamhet af dig för det jag lär dig känna hans vapendragare, den ryktbare *Sancho Panza*, i hvars person jag, efter min tanke, har samlat alla de vapendragare-dygder och förtjenster, som finnas spridda hos alla hans medbröder i hela den stora samlingen af Riddare-Romaner. Härmed önskar jag dig allt godt; må väl, och glöm mig icke.

Öfver-

ÖFVERSÄTTARENS FÖRETAL.

Det är besynnerligt nog, att under ett tidehvarf då man gjort sig så mycken möda att undfägna allmänheten med öfversättningar, ingen hittills med alfvare företagit sig, att rikta vår Litteratur med den vidtberömde Don Quixote, *som likväl vida mera än mängden af öfversatta utländska arbeten förtjenat komma i åtanka. Att man gjort ett och annat försök, som likväl ej sträckt sig längre än till början af boken, synes bevisa, om icke brist på förmåga, åtminstone saknad af villja och ihärdighet, att fullkomna detta visserligen svåra arbete. I nästan hvarje annat land inom Europa har man gjort flera öfversättningar af denna bok, och dervid har man likasom täflat med hvarandra att komma närmare Originalet, hvarigenom också mycket goda öfversättningar sluteligen blifvit framalstrade, såsom den Danska af* Dorothea Charlotta Biehl, *den Tyska af* Tieck, *och den Engelska af* Smollett, *af hvilka den förstnämda är bokstafligen närmast Originalet, men de 2:ne sistnämnda synas, jemte noggrannheten, bättre hafva uppfattat Originalets anda. Försedd med så goda hjelpredor, har man ej tvekat att försöka en Svensk öfversättning efter Originalet, mest i den afsigt att hos oss väcka en lika täflan som den, hvilken frambragt utländska goda öfversättningar, och således skall det obeskrifligt fägna Öfversättaren, om han genom detta* försök *kunnat bevisa möjligheten, att försvenska detta förträffliga arbete, hvarom man hittills synes hafva tviflat. Sedan* Manchas Riddare *på detta sätt gjort sitt inträde i Svenska Litteraturen, vågar man hoppas, att i en framtid*

tid en mera skicklig hand ger honom den utmärkta plats i Svenska Musernas tempel, som han så väl förtjenar, men dit närvarande öfversättningsförsök ingalunda förmått lyfta honom.

Man har yttrat den önskan, att Originalets verser måtte icke blott till tanken utan äfven till formen öfverflyttas på Svenska: ett bemödande, som Tieck *ensam icke låtit förtryta sig, då öfrige öfversättare häruti följt sin egen smak. Att göra svårigheten häraf begriplig för dem, som icke känna Spanska språket, är alldeles omöjligt, och med all den förtjenst* Tiecks *öfversättning för öfrigt har, synes han dock deruti mindst hafva lyckats, i trotts af sitt språks rikedom; huru vill man då begära något dylikt försök i ett fattigare språk, och som alldeles icke äger Spanskans Sonnett-klingande ord? Att närma sig deråt så mycket som möjligt, är allt hvad man kan lofva, och hvarmed hvarje älskare af tydlighet äfven i Poësie bör åtnöja sig; ty att vara obegriplig må väl icke anses för någon förtjenst.*

För öfrigt försäkras, att det Original man vid öfversättningen följt, och som är utgifvit af Kongl. Spanska Academien, in 4:to, *och tryckt i Madrid* 1780, *skall i hela sin vidd öfverlemnas på Svenska, utan någon stympning; likväl med undantag af den vidlyftiga lefvernes-beskrifningen, Analysen, Chronologiska planen m. m., af hvilka blott den förra i korthet lemnas; ty det skulle sammanlagdt blifva en tome för sig sjelf. Om detta försök i det hela anses icke alldeles hafva misslyckats, och åtminstone kan gifva ett begrepp om de stora snillegåfvor* Cervantes *ägde, så tror öfversättaren sig ändock hafva gjort Svenska allmänheten en tjenst — och det är allt hvad han önskar.*

DON QUIXOTE.

I. CAP.

Den namnkunnige Don Quixotes af Mancha *lefnads-omständigheter och sysselsättningar.*

Uppå ett ställe i Mancha, hvars namn jag nu icke kan påminna mig, lefde för icke länge sedan en Landtjunker, af det slags Herrar, som låta sina anor framlysa genom en upphängd afbruten lans, ett förrostadt harnesk, och derjemte äga en mager ridhäst samt en vindthund. Två tredjedelar af denne Junkerns inkomster medtogos till en soppa på något, som mera närmade sig till ko- än lammkött, och utgjorde den vanliga middagsmåltiden, uppstufningar af middagens qvarlefvor till aftonen, ärtsoppa om fredagen; ölsoppa om lördagen, och kanske ett tillägg af en stekt dufva eller kyckling om söndagen. Det öfriga åtgick att förskaffa honom en rock af finare kläde, ett par sammetsbyxor och ett par gula saffianstofflor till helgdagsdrägt, samt en grof hemväfd klädning till alldagligt bruk. Hans husfolk utgjordes af en Hushållerska, som redan räknat sina 40 år, en Systerdotter, som ännu icke uppnått 20, och en ung rask dräng, som uträttade alla ärender till staden, ansade hästen och skötte jordbruket.

Landtjunkaren sjelf var tämmeligen nära sina 50 år, hade af naturen stark kropp, men var för öfrigt mager och torr, med ett allvarsamt ansigte, samt roade sig mycket med jagt. Det säges att han hetat *Quixada* eller *Quesada* (ty Skribenterne, som upptecknat dessa händelser, äro icke ense derom), men sannolikast är, att han kallat sig *Quixana*. Imedlertid betyder detta alltför litet i det hela, blott vi under berättelsens lopp ej afvika en bokstaf ifrån dithörande verkeliga händelser.

Dernäst bör anmärkas, att förrbemälte Landtjunker under sina lediga stunder (det vill säga största delen af året) läste Riddare-Romaner, och det med en sådan ifver, att han dervid nästan glömde sina jagtnöjen, samt ännu mera sin landthushållning. Hans begär efter denna läsning var till och med så stort, att han sålde flera tunnland af sin jord, för att komma i besittning af dylika böcker, hvarföre han också ägde en ansenlig samling deraf. Men af alla dessa skrifter värderade han dock mest *Feliciano de Silvas* skrifter, så väl i anseende till hans vattenklara stil, som i synnerhet för de konstigt sammanflätade phraser, hvilka der understundom förekommo, och lyste såsom dyrbara perlor i hans ögon. Hans hjerta hoppade af glädje då han läste de derstädes inryckta af känslor öfverflödande kärleks- eller af tapperhet ljungande utmaningsbref, och framför allt, då han dervid träffade på sådana läckerbitar, som till exempel denna: *Det oförnuftiga förnuft, med hvilket Ni behandlar mitt förnuft, har så förvirradt mitt förnuft, att jag med*

fullt

fullt förnuft beklagar mig öfver Er skönhet! — Icke mindre fägnades han vid läsningen af en sådan blomstrande framställning, som denna: *Den höga himmelen, hvars stjernor gudomligen bekräfta Er skönhets gudom, och gör Er förtjent af all den förtjenst, som Er höghet förtjenar.* — Likväl tycktes det, som om den stackars junkern genom detta ofantliga förnuftsförråd alldeles förlorade sitt eget förnuft, i det han oupphörligt pinade sin hjerna, för att kunna begripa och förklara allt detta, hvilket dock *Aristoteles* sjelf svårligen kunde göra, om han också blott i sådan afsigt åter uppstod ur grafven. Äfven befann han sig likaså brydd i afseende på de stora sår, som den tappre *Don Belianes* dels utdelat åt andra, dels sjelf undfått, emedan han föreställde sig, att ehuru stora Läkare han också haft, borde likväl hela hans kropp äfvensom hans ansigte vara öfverhöljda med skråmor och ärr. Oaktadt allt detta berömde och beundrade han likafullt författaren, som slutat sin bok med löfte om fortsättning af dessa underbara äfventyr; och ofta föll det Junkern sjelf i sinnet, att gripa till pennan och bokstafveligen uppfylla författarens löfte genom en fortsättning, hvilket till verldens uppbyggelse sannolikt äfven skett, om icke andra mera vigtiga tankar kommit imellan.

Ofta anställde han forskningar i sällskap med sin sockenpräst (som var en lärd man och tagit graden i Siguenza *)), hvilkendera varit den ståtligaste Riddaren, *Palmerin* af England

*) Siguenza är beläget i Nya Castilien.

eller *Amadis* af Frankrike? Men Mästar *Niklas*, byns Barberare, påstod deremot: att ingen Riddare kunde jemnföras med Solens Riddare, och att om någon borde nämnas jemte honom, så vore det *Don Galaor*, broder till *Amadis* af Frankrike,* emedan han förstod att lämpa sig efter alla omständigheter, och dessutom var han ingen sprätthök, icke eller så färdig att gråta som brodren, och han eftergaf honom alldeles icke i tapperhet. Slutet på alltsammans var, att Junkern så fördjupade sig i läsning, att han dermed tillbragte natten intill ljusan dag, och sedermera dagen intill mörka natten, genom hvilket grubbleri, förenadt med nattvak, hans hjerna så förvirrades, att han verkeligen förlorade förståndet. Hans inbillning var endast uppfylld af allt hvad han läste i sina Riddare-böcker, af förtrollningar, tvister, strider, utmaningar, blessurer, kärlek, söttklingande ord, ömma klagoljud, suckar och botöfningar, och detta intrycktes så starkt hos honom, att han ansåg de mest orimliga dikter för ren sanning, och att ingen historia i verlden kunde vara mera tillförlitlig, än dessa Romaner.

Han sade, att *Cid Ruy Diaz* varit en mycket tapper Riddare, men dock icke jemngod med Riddaren af det brinnande Svärdet, hvilken med ett hugg klufvit tvenne de mest grymma och ofanteliga jättar midt i tu. Äfven hade han mycken aktning för *Bernhard* af Carpio, emedan han vid Ronceval dödade den förtrollade *Roland* på samma sätt som *Hercules* tog lifvet af jordens son *Anteus*, den han qväfde imellan sina armar. Han talade med mycket välbehag

behag om den jättelika *Morgante*, hvilken, oaktadt sin storvexta härkomst, framför andra af samma slägte utmärkte sig genom artighet och ett godt umgängessätt. Ingen hade dock hans ynnest i så hög grad som *Rinaldo* af Montalban, heldst då han i sin yrsel föreställde sig denne Riddaren uttågande ur sitt välbefästade slott, att härja och plundra öfverallt; eller då han i Barbariet bortröfvade *Mahomeths* bild, som enligt sagan var af rent guld. Han tillade då: att om han kunde få utöfva sin hämnd på förrädaren *Galalon* *), så ville han derföre gerna skänka bort sin gamla Hushållerska, och sin Systerdotter på köpet.

Sedan Junkern på detta sätt blifvit alldeles förvriden till förståndet, fick han det mest besynnerliga infall, som någon narrs hjerna kunde framalstra; han ansåg det alldeles nödvändigt, så väl till sin egen äras befrämjande, som för det allmänna bästa, att sjelf blifva en vandrande Riddare, och i full rustning till häst flacka omkring verlden, för att söka äfventyr, och utöfva allt hvad han läst om dylika Riddare i sina böcker, blottställa sig för de största faror, och hämnas alla oförrätter i menskligheten namn, samt tillika förvärfva sig sjelf odödlighet. Den gamle dåren tyckte redan i sin inbillning, att han med sin tappra arm förvärfvat mindst Kejsarekronan i Trapezunt, och denna angenäma dröm lemnade honom ingen ro förr, än han verkställt sin föresats.

Hans

*) Det berättas, att *Galalon* förrådt *Carl Magni* eftertroppar, som vid Ronceval blefvo slagna af Mohrerne.

Hans första göromål blef att framleta och upputsa en gammal rustning, som tillhört någon af hans urfäder, och århundraden legat förrostad och obemärkt i en vrå. Han skurade och polerade det bästa han förmådde; men fann med ledsnad en stor brist i denna rustning, ty dervid saknades en fullständig hjelm, emedan blott en stormhatt var för handen. Med sin egen fintlighet sökte han dock hjelpa detta fel, i det han utaf papp tillverkade den undra delen som fordras på en hjelm, och sammanfogade den så väl med stormhatten, att det hela fick utseende af en verkelig hjelm. För att pröfva om denna tillsatts kunde tjena till värn emot anfall, drog han sitt svärd, och gjorde två kraftiga hugg på densamma, men redan vid det första förstördes hela hans mästarverk, på hvilket han arbetat en hel vecka. Det förargade honom väl, att han så lätt kunnat förstöra det skyddsvapen han sjelf gjort; men han hade dock nog tålamod att sammanflicka en ny underdel, hvars fasthet han förökade med jernband innantill, och ansåg den nu, utan vidare prof, så säker som en ordentlig hjelm.

Nu skulle han också beskåda sin häst, och ehuru den hade flera fel än *Gonelas* häst, som *tantum pellis et ossa fuit* (blott varit skinn och ben), så tycktes honom dock, att hvarken *Alexanders* Bucephalus eller *Cids* Babieca kunde jemnföras med densamma. Fyra hela dagar begrundade han hvad namn hästen borde få, emedan, som han sjelf sade, det vore synd och skam, om en så berömd Riddares häst,

hvil-

hvilken äfven hade stora egenskaper, skulle sakna ett lysande namn. Han måste hafva ett sådant, som på en gång tillkännagaf hvad den förut var innan den fick tjena en vandrande Riddare, och hvad den sedan blifvit; ty, det vore ju billigt, att då Herrn således ändrade sitt fordna stånd, borde hästnamnet ändras derefter, och äga öfverensstämmelse med den nya Orden, dit den nu mera hörde. Då Junkern sedermera, med tillhjelp af alla namnregister på berömda hästar, som hans minne kunde framkalla, en lång stund tillskapat, ändrat, sammanflickat och åter sönderdelat en mängd hästnamn, stannade han omsider vid benämningen *Rozinante*: ett efter hans tanke stort, högt och välklingande namn, som tillika erinrade om det hästen förut burit, då han helt enkelt hette *Rozin* *).

Sedan nu Junkerns häst genom ett glänsande namn blifvit upphöjd, så återstod för honom att upptänka ett namn åt sig sjelf, hvarmed han tillbragte en hel vecka, och efter dess förlopp kallade han sig *Don Quixote*. Häraf hade vederbörande häfdatecknare, som förut är sagdt, tagit sig anledning att förmoda, det Junkerns förra namn varit *Quixada* och icke *Quesada*, som andra påstått. Dernäst påminte han sig, att den tappre *Amadis* icke åtnöjt sig med att rätt och slätt heta *Amadis*, utan tillagt sitt fäderneslands namn, för att tillika göra det ryktbart; och af denna orsak

be-

*) Detta är en ordlek. Spanska ordet *Rozin* betyder en Ridhäst, *ante*, framföre — hvarigenom således skulle tillkännagifvas, att denne häst ägde företräde framför alla andra Ridhästar i verlden.

beslöt han nu att äfven antaga sin födelseorts namn, hvarföre han kallade sig *Don Quixote af Mancha*, hvarigenom han, efter sin tanke, tillräckligt ådagalade sin kärlek för samma ort.

Nu var' rustningen polerad, stormhatten omskapad till hjelm, han sjelf och hans häst hade blifvit omdöpta, och således återstod intet vidare än att välja en Dame, till föremål för sin ömma låga; ty en vandrande Riddare utan kärlek var ett träd utan frukt och blad, en kropp utan själ. Om jag, sade han för sig sjelf, under min färd skulle komma i strid med en jätte, som ofta händer vandrande Riddare, och jag genast vid första anfall lade honom till marken, klöf honom midt i tu med ett väldigt hugg, eller också först efter en hård kamp tvingade honom att gifva sig, så är det ju en härlig sak att hafva någon, till hvilken jag kan sända honom; han skall då inträda till mitt hjertas herrskarinna, kasta sig för hennes fötter, och säga med darrande röst: min nådiga fröken! jag är jätten *Caraculiambro*, herre öfver ön Malindrania, och nu öfvervunnen i envig af den alldrig nog berömde Riddaren *Don Quixote af Mancha*, som befallt mig att vördnadsfullt inställa mig hos Ers höga Nåd, att underkasta mig hvad öfver mig förordnas kan. — Huru glad blef icke vår tappre Junker, sedan han hållit detta granna tal; men ännu mera, då han omsider lyckligt hunnit välja sig en Dame.

Enligt sägen förhåller det sig härmed sålunda. Uti en nästgränsande by vistades en ung Bondflicka af tämmeligen hyggligt utseen-

de,

de, för hvilken han länge haft en öm böjelse, utan att hon ägde minsta aning derom. Hon hette *Aldonza Lorenzo*, och syntes honom mycket passande att bära titeln af hans herrskarinna. Han ville derföre gifva henne ett namn, som ej gaf hans eget efter i värde, och som klingade nog förnämt för att kunna jemnföras med den benämning en Dame af stånd vanligen har. Af denna orsak kallade han henne *Dulcinea af Toboso*, emedan hennes födelseort hette Toboso: ett namn som i hans öron hade en lika musikalisk, underbar och betydande klang, som de öfriga han förut uppfunnit.

II. CAP.

Om den visè Junkern DON QUIXOTES *första färd.*

Sedan alla förberedelser voro lyckligt fullbordade, kunde *Don Quixote* ej längre dröja med verkställigheten af sitt beslut; ty han befarade, att verlden genom hvarje utdrägt dermed skulle komma i stor nöd, i anseende till alla de oförrätter han ärnade afböja, allt det oförnuft han ville förbättra, alla missbruk han skulle afskaffa, och det myckna onda i allmänhet som borde utrotas. Utan att derföre säga någon menniska ett ord om sitt företag, och utan att någon kunde ana det, uppstod han en morgon före dagningen — en af de hetaste sommardagar i Julii — klädde sig sin fulla rustning, satte sig på *Rozinante*, och med sin sammanflickade hjelm på hufvudet, sin sköld på ar-

men

men och sin lans i handen, red han genom hönsgårdens bakport ut på fria fältet, mycket förnöjd deröfver, att början af hans vigtiga företag så väl lyckats. Dock befann han sig knappt under klara himmelen, förrän en högst oangenäm tanke uppsteg hos honom, och föga fattades att han icke genast återvändt hem och öfvergifvit hela färden; han påminte sig nemligen, att han ännu icke var slagen till Riddare, och att han följakteligen, enligt de för Ridderskapet gällande lagar och författningar, alldeles icke kunde ingå envigeskamp med någon Riddare; dessutom, om han också redan undfått Riddareslag, så kunde han såsom en ny Ordensledamot ej få bära någon sinnebild eller märke i sin sköld förr, än han genom sin tapperhet förvärfvat sig rättighet dertill. Dessa sorgeliga betraktelser gjorde honom en stund vacklande i sitt beslut; men hans galenskap var dock starkare än alla dessa motskäl, och derföre beslöt han att låta slå sig till Riddare af den förste man han träffade, hvaruppå han i sina Riddare-Romaner sett mångfalldiga exempel. Och hvad åter angick hans rustning, så ärnade han i första herberge han uppnådde polera den så blank, att den skulle blifva hvitare än en Hermelin. På detta sätt förjagade han åter sina bekymmer, och fortsatte sin färd i det han tillät sin häst gå hvarut han behagade, emedan han säkert trodde, att han på sådant sätt lättast skulle finna de äfventyr han sökte.

Under det hästen sålunda förde sin ryttare med sig, började *Don Quixote* följande samtal med sig sjelf: Då i en framtid den sann-

sannfärdiga historien om mina berömvärda bedrifter kommer i dagsljuset, skall utan tvifvel den vise och lärde man som upptecknar dem, i afseende på min första färd, börja således: "Knappt hade den guldlockiga Phoebus utbredt glansen af sitt gyllne hår öfver jordens vida yta, och den lilla muntra lärkan med sin silfvertons harmonie helsat den rosenfärgade Aurora, som lemnat sin svartsjuka Gemåls mjuka bädd för att genom alla dörrar och fenster på Manchas horizont framvisa sig för de dödlige, förrän den berömde Riddaren *Don Quixote af Mancha* hastade upp ur den vekliga sömnens armar, besteg sin ryktbara häst *Rozinante*, och tog sin väg öfver det gamla välkända Montiels fält" (så förhöll det sig äfven i afseende på vägen). "Sälla tidehvarf! fortfor han, lyckliga sekel, för hvilket skola framlysa mina stora bedrifter, värdiga att gjutas i bronze, inhuggas i marmor och förevigas af penseln, till kommande slägters beundran! Och du vise trollkarl, hvem du ock må vara, som skall åtnjuta den äran att blifva dessa storverks häfdatecknare, jag besvär dig att dervid icke förglömma min förträffliga *Rozinante*, den trogne följeslagaren på alla mina färder!" — Korrt derefter gjorde han följande utrop: "O *Dulcinea*, änglasköna Prinsessa! detta fångna hjertas herrskarinna, huru grymt behandlar Ni icke mig, som alldeles bannlyser mig ifrån Edra blickar, och ej tillåter mig att framställa mig för Er åsyn; men, nådiga Fröken! måtte Ni dock någon gång påminna Er den, hvars hjerta för Er skull är ett rof för alla qval."

Med

Med dessa och andra dylika dårhustankar, efter den form han funnit i sina böcker, fördref han sin tid under färden, till dess solen började bränna så hett på hans förryckta hufvud, att den kunnat utsmälta hjernan om der funnits någon. Nästan hela dagen försvann utan att något föreföll som förtjenar nämnas, och han var alldeles förtviflad deröfver, emedan han högeligen längtade efter tillfälle att genast få visa prof af sin styrka och tapperhet.

Här företer sig en olikhet hos Historieskrifvarne, emedan några af dem framställa äfventyret vid Lapices hamn såsom det första vår Riddare hade, andra åter antaga äfventyret vid väderqvarnarne för det första; men allt hvad jag med visshet kunnat framleta ur Manchas annaler är, att han fortsatte sin resa hela denna dag, och att om aftonen både Riddare och häst voro halfdöda af hunger och trötthet. Riddaren såg sig omkring åt alla sidor, för att upptäcka ett slott, eller åtminstone en herdekoja, der han kunde finna hvila och nödig vederqvickelse. Omsider blef han vid vägen varse ett värdshus, det han ansåg för den stjerna, som borde leda honom in i lyckans hamn. Han skyndade sig derföre så mycket som möjligt, och uppnådde stället just då mörkret inbröt.

Händelsevis stodo utanför porten tvenne unga flickor, af de hjelpsamma systrarnas antal, hvilka åtföljde några Mulåsnedrifvare till Sevilla, och ärnade hvila öfver natten på detta ställe. Emedan allt hvad Riddaren tänkte och såg, framställde sig för hans inbillning efter

de

de former, med hvilka han ur sina böcker fullproppat sitt hufvud, så ansåg han också värdshuset för ett slott med fyra höga torn, på hvilkas spetsar hvilade fyra klartskinande silfverkulor, och hvarvid han ej förglömde föreställningen af vindbryggor, djupa grafvar, höga vallmurar, och mera dylikt, som kunde höra till ett forntidens slott. På några få stegs afstånd från värdshuset höll han stilla, och väntade att någon Dvärg skulle visa sig på muren, samt med en trumpet gifva tecken, att en Riddare nalkades slottet; men då detta icke inträffade, och *Rozinante* ifrigt sträfvade att komma under tak, så närmade han sig till porten, och blef der varse de tvenne flickorna, dem han ansåg vara tvenne ädla Damer, hvilka gått ut att hämta frisk luft. I samma ögonblick hände sig att en Svinherde, för att samla sin borstiga hjord, stötte i sitt horn: ett tecken som svinen — må man förlåta att jag nämner dessa kreatur vid deras hvardagsnamn — ganska väl förstodo. *Don Quixote* föreställde sig äfven nu sin önskan uppfylld, att nämligen Dvärgen gaf det vanliga tecknet, och derföre red han högst förnöjd inåt porten.

De tvenne tärnorna, då de sågo en man i fullt harnesk med sköld och lans rida åt porten, blefvo förskräckta och började springa; men då *Don Quixote* märkte att de flydde blott af fruktan för honom, uppslog han pappvisiret på sin hjelm, framvisade sitt magra, bleka, med stoft betäckta ansigte, och sade med vänlig röst samt artiga åtbörder: "flyn icke Deras Nåder, och frukten intet obehagligt af mig;

den

den Ridderliga Orden, hvars medlem jag är, tillåter sig alldrig något ofog emot värnlösa, och aldraminst emot så Högborna Fröknar och Mör, som Deras Nåders hela väsende så tydligt förkunnar!"

De två flickorna gapade mycket på denna underliga figur, hvars ansigte de under skuggan af pappvisiret svårligen kunde upptäcka; och då de hörde sig nämnas Fröknar och Mör, titlar som föga passade åt dem, uppgåfvo de ett högljudt skratt, och det så ihärdigt, att *Don Quixote*, förlorande tålamodet, omsider utbrast i denna anmärkning: "Sedighet är skönhetens största prydnad, och att skratta utan skäl förråder narraktighet; dock säger jag icke detta för att förolämpa Er, utan tvärtom är min högsta önskan, att kunna tjena Er." — Detta höga språk, som de begge värdshus-nymferna icke en gång förstodo, i förening med Riddarens besynnerliga utseende, ökade blott deras skratt och hans förtrytelse, hvilket säkert föranledt till ett allvarsamt uppträde imellan dem, om icke värden sjelf, en frodig och tjock och följakteligen fridälskande man, i detsamma kommit ut; men då han såg denna besynnerligt utrüstade man, hade han all möda att icke falla i lika skratt som nymferna. Fruktan för denna väpnade karlfigur höll imedlertid hans löje tillbaka; han beslöt tilltala honom höfligt, och sade derföre: "Herr Riddare! om ett hus utan säng kan tillfredsställa Er — ty på detta ställe finnes nu ingen ledig bädd — så skall allt öfrigt i öfverflöd stå till tjenst." — Då *Don Quixote* hörde ett så artigt tilltal af Slotts-

fog-

fogden, ty det förstås att han ansåg värdshusvärden för en sådan man, svarade han: Herr Castellan, litet kan tillfredsställa mig, ty vapen är min enda prydnad och strid mitt enda nöje m. m. Värden, som icke begrep hvarföre *Don Quixote* kallade honom *Castellan*, trodde derföre att benämningen åsyftade, det han var född i Castilien; men som Andalusien var hans födelseort, förmodade han, att Riddaren här velat tillämpa ordspråket: ett Castilianskt Helgon, som vill säga, en fin spetsbof — ty denne värden var en likaså stor skälm och blodsugare, som mängden af hans likar. Af denna orsak svarade han också: i anledning af hvad Hans Nåd behagat yttra, lärer hans vanliga läger vara hårda stenar under fria himmelen, och en beständig vakning utgöra hans sömn; och i sådant fall kan jag försäkra, att vaknätter skola i mitt hus icke fattas, om det vore hela året igenom. Nu höll han med mycken tjenstaktighet stegbögeln fast åt Riddaren, som i anseende till sin mattighet hade mycken möda att komma af hästen, heldst han fastat hela dagen. Riddaren anbefallte derefter sin häst i värdens trogna vård, sägande att den var det förträffligaste af alla kreatur i verlden, som äta hö. Värden betraktade noga den högtbeprisade hästen; men oaktadt han så i hast ej kunde upptäcka dess härliga egenskaper, förde han den dock i stallet.

Han kom snart tillbaka, för att höra hvad hans gäst hade att befalla, och då såg han de tvenne nymferna, som åter försonat sig med Riddaren, sysselsatta att afväpna honom, hvilket

ket äfven lyckats i afseende på hans harnesk; men deremot förmådde de ej lossa halskragen, för att få den sammanflickade hjelmen af hans hufvud; ty han hade starkt sammanbundit den med gröna snören, hvars knutar voro oupplösliga, och endast genom afskärning kunde skiljas, hvilket Riddaren icke ville tillåta, utan beslöt att heldre behålla hjelmen på sig hela natten, hvarigenom det löjliga i hans figur icke litet ökades. Under sjelfva afväpningen sade han med mycken artighet åt flickorna, dem han ännu ansåg för tvenne förnäma fröknar: "alldrig har någon Riddare njutit en sådan uppassning ibland främmande, som *Don Quixote* då han kom hemifrån: Fröknar draga omsorg om honom, Prinsessor vårda hans häst. Ack *Rozinante!* detta, mina damer, är min hästs namn, och *Don Quixote af Mancha* är mitt, hvilket jag icke just nu velat yppa, emedan jag först önskat göra det bekant genom några stora bedrifter, utförda till Er tjenst och Ert nöje; men som i *Lancelots* historia förekommer en händelse af samma beskaffenhet, så har detta gifvit anledning att röja mig nog hastigt; dock torde den tid komma, då deras Nåder befalla mig vara dem till tjenst, och min lydnad skall då tillräckligt ådagalägga den brinnande ifver jag har, att tjena deras Nåder med min tappra arm."

Nymferne, som alldrig förr hört ett så grannt tal, svarade icke ett ord deruppå, utan frågade i stället om han icke ville spisa till aftonen? Alltför gerna, svarade *Don Quixote;* jag håller till godo hvad som heldst, och tror

att

att jag äfven behöfver det. Till all olycka var just nu fredag, och i hela värdshuset fanns intet annat matförråd än ett slags stockfisk, som i Castilien kallas Abadejo, i Andalusien Bacallao och på andra orter Truchuela, hvilket äfven betyder små Foreller. Då nu Riddaren frågades, om han ville spisa Truchuelas, emedan annan fisk ej var för handen, trodde han straxt, att frågan var om små Foreller, och svarade: många små Foreller utgöra ju tillhopa en stor Forell, lika så väl som 48 skillingar i småmynt utgöra en Riksdaler, och dessutom är ju alltid kalfvens kött läckrare än kons, och lammkött bättre än fårkött. Men jag får blott utbedja mig att snart erhålla det man ärnar mig; ty en så lång väg jemte tunga vapen fördragas ej väl med en tom mage.

För mera svalkas skull dukades bordet åt honom utanföre värdshusdörren, och värden framsatte nu en illa blött och ännu sämre kokad stockfisk, jemte ett stycke bröd, svartare och möglig are än Riddarens rustning. Man hade kunnat skratta sig till döds då man såg honom äta; ty emedan han hade hjelmen på hufvudet och visiret satt framför nedra delen af ansigtet, var det honom omöjligt att med egen hand föra en enda bit i munnen, utan någon annan måste mata honom, och en af de förmenta Fröknarna åtog sig denna förrättning. Ännu omöjligare var det att gifva honom dricka, och det hade han blifvit alldeles utan, om icke värden hittat på den konsten att taga ett rör, sätta en ända i munnen på Riddaren, och sedan likasom tratta vinet i ho-

nom,

nom, hvilket allt han fördrog med mycket tålamod, på det hans hjelmsnören ej måtte behöfva sönderskäras.

Under sjelfva måltiden anlände till värdshuset en man, som hade någon förrättning med svinkreaturen, och han gaf sin närvaro tillkänna derigenom, att han några gånger blåste i en pipa, hvarigenom *Don Quixote* ännu mera styrktes i den tanken, att han befann sig på ett slott, att man roade honom med taffelmusik, att stockfisken var Foreller, det svarta brödet fina simlor, nymferna förnäma Damer, och värden slottets Commendant, hvilket allt gjorde honom mycket nöjd med den första färden. Likväl låg det honom tungt på hjertat som en sten, att han ännu icke var slagen till Riddare, emedan han utan detta ej tilltrodde sig med godt samvete kunna söka äfventyr.

III. CAP.

Huru Don Quixote af Mancha *på ett högtidligt sätt blef slagen till Riddare.*

Denna tanke omkringhvirflade så starkt i hans hufvud, att han förkortade sin tarfliga värdshusmåltid, steg upp, kallade värdshusvärden, inneslöt sig med honom i stallet, föll på knä för honom, och tilltalade honom sålunda: "Tappre Riddare! jag uppstår icke ifrån detta ställe förr, än Ni lofvar fullborda hvad jag ärnar begära af Er, och hvilket icke blott skall lända Er sjelf till ett stadigtvarande beröm,

utan

utan också hela menniskoslägtet till nytta och välfärd." — Värden, som såg sin gäst stå på knä för sig, och hörde honom säga så besynnerliga saker, betraktade honom högst förvånad, och visste alldeles icke hvad han skulle svara eller göra. Han böd till att förmå *Don Quixote* åter stiga upp, men förgäfves, ända till dess han lofvat fullgöra hans begäran. — "Min Herre! fortfor *Don Quixote*, af er gränslösa godhet väntade jag mig ingen ting mindre, och således får jag nu förklara, att den ynnest jag utbedt mig och den Ni så ädelmodigt bifallit, består deruti, att Ni i morgon tidigt täcktes slå mig till Riddare, samt tillåta att jag i natt håller vapenvakt i Ert slottskapell, på det jag nästa dag må värdigt kunna emottaga hvad jag så innerligen efterlängtar, och derigenom komma i tillfälle att genomtåga alla fyra verldsdelarne, till alla nödlidandes gagn och bästa, och söka äfventyr, såsom vandrande Riddares plägsed alltid varit, och till hvilkas Orden jag räknar mig."

Värdshusvärden hade, såsom redan är sagdt, skälmen bakom örat, och från första ögonblicket märkte han äfven, att det icke stod väl till under denne Riddersmannens hjelm, hvilket af detta nya företag ännu mera bekräftades; och för att få ett ämne till löje beslöt han, att lämpa sig efter hans griller. "Stränge Herr Riddare! svarade han, Er begäran är högst billig, och Ert förehafvande icke allenast mycket lofligt, utan äfven väl passande för en man af den förtjenst, som Ert ädla utseende genast förkunnar. Jag sjelf har i mina yngre år äf-

ven ägnat mig åt dylika ärofulla värf, att stryka omkring verlden och söka äfventyr. Härvid kan jag nämna Mallagas förstäder, Riaranska öarne, Sevillas nejder, Segovias torg, Valencias oliveskogar, Rondilla i Granada, Sanct Lucars strand, Cordovas hamn, Toledos värdshus *), och många andra ställen, hvarest jag aflagt tillräckliga prof af mina lätta fötter och mina skickliga händer. Jag har derstädes utfört många stora värf, tröstat många enkor, fört flera unga mör i frestelse, öppnat ögonen på mången omyndig, och fått ett ryktbart namn nästan vid alla Spanska Domstolar. Sluteligen uttröttad af denna långa kringvandring, har jag satt mig i ro på detta mitt slott, hvarest jag lefver af mina egna och annat folks inkomster, emottager alla vandrande Riddare af hvad vilkor de må vara, och af ren tillgifvenhet för deras handtering delar jag gerna med dem hvad jag äger, till belöning för deras förtjenster. Ty värr, fortfor han, finnes nu intet kapell i mitt slott, emedan jag låtit nedrifva det för att bygga ett nytt; men jag vet att vapenvakten i nödfall kan hållas hvarest man behagar, och detta kan således ske denna natt på en af slottets borggårdar, då vi tidigt i morgon skole företaga den stora ceremonien, och Ni, min Herre, blifva slagen till en Riddare, hvars like verlden ännu icke sett. Men förut vill jag blott göra en fråga: Har Hans Nåd penningar med sig?"

"Icke

*) Alla dessa ställen äro i Spanien mera bekanta för den mängd af spetsbofvar der finnas, än för något annat.

"Icke ett runstycke, svarade *Don Quixote*, jag har aldrig läst på något ställe, att vandrande Riddare förde sådant med sig." — "Häruti irrar sig Hans Nåd, svarade värden; ty historieskrifvarne hafva ansett det öfverflödigt att omtala så nödvändiga saker, som penningar och rent linne äro på resor, emedan de ej förmodade något tvifvelsmål derom, att vandrande Riddare förde sådant med sig. Således kan det anses för säkert, att sådana Riddare, om hvilka vi läse i en mängd böcker, alltid medfört en väl uppfylld börs, nödigt linne och en liten dosa med balsam för sår och skador; ty i ödemarker eller på fria fältet, der strider ofta föreföllo, och man lätt blef sårad, kunde icke alltid tillgång genast finnas till en Läkare, så framt ej Riddaren i förhand ingått vänskapsförbund med någon häxmästare, som, anropad i samma ögonblick, skyndade till hjelp, eller ock sände genom luften en ung tärna eller en dvärg, medförande en salva af så härlig egenskap, att den knappast vidkom såret, förrän det alldeles försvann. Men då sådant bistånd ej alltid kunde påräknas, ansågo de vandrande Riddarne mera pålitligt att låta sina Vapendragare medtaga penningar, plåster och bindlar, samt andra nödvändiga ting. Om det hände sig — hvilket dock var sällsynt — att de ej hade Vapendragare, så medförde de sjelfva allt detta i en liten kappsäck, som så nätt kunde packas bakpå hästens rygg att den knappt syntes, eller ock kunde anses höra till Riddarens öfriga rustning, emedan det ej var plägsed ibland vandrande Riddare att belasta

sina

sina egna hästar med kappsäck. Således råder jag Er, såsom min nu snart blifvande Riddare-son, att icke resa vidare utan penningar och andra nödvändiga saker, och dervid skall Hans Nåd befinna sig bättre än han sjelf tror." — *Don Quixote* lofvade att noga följa hans råd, och derefter lagade han sig i ordning att besörja sin vapenvakt på en stor gårdstomt nära intill värdshuset. Han samlade sina skyddsvapen tillhopa, lade dem på en brunn, som var på stället, satte sin sköld på armen, fattade uti sin lans, och med stolta åtbörder började han nu spatsera upp och ned vid brunnen, just då mörka natten inbrutit.

Värdshusvärden omtalade för alla sina öfriga gäster den besynnerliga mannens företag, och att han nu höll vapenvakt för att blifva slagen till Riddare. Alla förundrade sig öfver denna sällsynta galenskap, och sprungo ut för att se den tillkommande Riddaren; på afstånd sågo de äfven huru han än vandrade fram och tillbaka, än stannade, och, stödd emot sin lans, flera minuter höll ögonen fästade på sina vapen, ifrån hvilka han icke aflägsnade sig. Det blef snart midnatt; men vid ett klart månsken kunde de tydeligen se allt hvad *Don Quixote* företog sig.

Imedlertid fick en af mulåsnedrifvarne på stället det infallet att vattna sin åsna, och i denna afsigt ärnade han borttaga *Don Quixotes* rustning, som låg på brunnen; men då han började vidröra dem, ropade *Don Quixote* med hög röst: "Förmätne Riddare! hvem du ock må vara, som vågar vidröra dessa vapen, till-

höran-

hörande den tappraste Riddare i verlden, se till hvad du gör, så framt du icke med ditt lifs förlust vill plikta för denna djerfhet." — Mulåsnedrifvaren frågade knäfveln efter detta snack — bättre hade det dock varit för honom om han gifvit mera akt deruppå — men han tog vapnen och slungade dem ett långt stycke bort. Då *Don Quixote* såg detta, upplyftade han sina blickar emot himmelen, hvarvid han, som det syntes, tänkte på sin älskarinna *Dulcinea*, och sade: "O mitt hjertas herrskarinna! kom mig till hjelp vid denna första stridighet, som möter Er underdånigaste tjenare; må Er gunst och Ert beskydd icke undandragas mig i denna våda!" — Efter denna kraftiga bön lade han af sig skölden, upplyftade lansen med bägge händer, och gaf mulåsnedrifvaren ett så häftigt slag öfver hufvudet att han genast störtade till jorden, och om han fått ett sådant till, hade han aldrig mera behöft söka någon Fältskär. Sedan detta var gjort, samlade *Don Quixote* åter sin rustning tillhopa, lade den på förra stället, och började åter spatsera upp och ned, som om ingen ting händt. Straxt efter kom en annan karl, som hade samma ärende, och icke visste hvad som händt den förre, hvilken ännu låg i svimning; han närmade sig till brunnen; men knappt hade han vidrört rustningen, förrän *Don Quixote*, utan att denna gång anropa sin älskarinna om bistånd, lade bort skölden, och slog mulåsnedrifvaren med lansen tre hål i hufvudet.

Den sårade skrek och svor, och vid detta larm kommo alla menniskor i värdshuset

ut-

utspringande jemte värden sjelf; och då *Don Quixote* märkte detta, tog han åter skölden på armen, lade handen på sitt svärdsfäste och yttrade sig: "O Skönhetens Drottning! mitt svaga hjertas enda mod och styrka! nu är det tid att sänka en mild blick ned till Er trogne Riddare, då ett så vigtigt äfventyr förestår honom." — Nu tyckte han sig i hast så stark och modig, att alla mulåsnedrifvare i verlden ej kunnat förmå honom vika ett steg tillbaka. De tvenne sårades kamrater, som sågo sina vänner så illa behandlade, läto på afstånd ett hagel af stenar falla öfver *Don Quixote;* men han betäckte sig med skölden så godt han kunde, utan att gå ifrån brunnen och öfvergifva sina vapen. Värden skrek af alla krafter: "låten bli honom! jag har ju sagt Er att karln är galen, och man kan ej göra honom något ondt, om han också slår ihjäl Er alla." — Ehuru högt värden skrek, så tog *Don Quixote* dock ljudet af honom, kallade dem alla skurkar och förrädare, och Herr Slottsfogden sjelf en feg stackare, en pligt- och äreförgäten Riddare, emedan han tålte att man inom hans slott så behandlade vandrande Ordensbröder. "Er sjelf, min Herre, fortfor han, skulle jag snart öfverbevisa om Er trolöshet, blott jag redan vore slagen till Riddare. Hvad åter Er beträffar, Ni öfriga, så bryr jag mig alldeles icke om ett sådant lumpet pack. Kasten stenar och förolämpen mig efter behag; men den som vågar, så må han komma hit, och han skall få röna huru jag kan bestraffa grofhet och förmätenhet." Detta sade han med en så käck

och

och fast ton, att han injagade fruktan hos alla sina angripare, hvilket, i förening med värdens föreställningar, förmådde dem att upphöra med stenkastningen; deremot tillät han dem att bära bort de sårade, hvarefter han fortsatte sin vapenvakt med samma lugn som han börjat.

Värdshusvärden fann imedlertid icke serdeles välbehag i alla dessa hans gästs upptåg, och beslöt att afkorta leken genom hans upptagande i den olyckliga Orden, innan han hunnit åstadkomma flera bedröfliga händelser. Han närmade sig derföre till honom, ursäktade sig i afseende på den oförskämdhet dessa grofva menniskor visat emot Riddaren, och hvilket han, värden, alldrig kunnat förmoda; men nu hade de också blifvit tillräckligt straffade för det djerfva företaget, då två af dem voro så illa sårade. Derefter upprepade han hvad han förut sagt, att intet kapell fanns på stället; men hvilket han icke eller ansåg oumbärligt för detta förehafvande, ty, enligt den kunskap han inhämtat af Ordensboken, bestod hela upptagandet i Riddare-Orden uti ett slag med flata handen på halsen, och ett dito med svärdet öfver skuldrorna, hvilket beqvämast kunde ske under fria himlen. Vapenvakten fann han redan vara slutad, emedan den varat fyra timmar, då två annars voro tillräckliga. *Don Quixote* trodde detta allt mycket gerna, och sade sig villig att genast lyda honom, för att få saken afgjord; han tillade, att om, sedan han blifvit slagen till Riddare, man åter ville öfverfalla honom, så ärnade han ej skona något lif på hela slottet, dem undantagna, för

hvil-

hvilka Herr Castellanen sjelf till äfventyrs kunde begära nåd.

Värden, som hörde detta, och ännu icke var utan all fruktan, skyndade sig efter en bok, i hvilken han plägade uppskrifva hafra och annat foder, som han lemnade mulåsnedrifvarne, och återkom åtföljd af de tvenne nymferna, samt en tjenstgosse som bar en ljusbit, befallte *Don Quixote* falla på knä, mumlade något för sig sjelf ur sin bok med hemlighetsfull mine, och midt under läsningen upplyftade han sin hand och gaf *Don Quixote* ett dugtigt slag på halsen, straxt derefter ett annat öfver skuldrorna med sin egen värja, och fortfor imedlertid att mumla som om han ärnat besvärja andar. Då detta var gjordt, tillsade han en af tärnorna att spänna svärdet på den nye Riddaren, hvilket hon också gjorde med mycken skicklighet, ehuru det kostade henne och dem alla mycken möda, att under ceremonien afhålla sig ifrån gapskratt; men de hjelteprof denne Riddare redan aflagt förmådde dem att vara allvarsamma. I det nymfen omgjordade Riddaren med svärdet, sade hon: "Må himlen göra Hans Nåd till en mycket lycklig Riddare, och skänka honom seger i hvarje strid!" — *Don Quixote* frågade då om hennes namn, på det han för en framtid alltid måtte kunna påminna sig hvem han vore förbunden för denna artighet, emedan hans uppsåt var, att göra henne delaktig af all den ära han med sin tapperhet skulle förvärfva; hon svarade rätt ödmjukt, att hon hette *Tolosa*, och att hon var en Skoflickares dotter ifrån Toledo;

do;

do; för öfrigt ville hon vara Riddaren till tjenst i allt hvad han täcktes befalla. *Don Quixote* svarade, att han skulle anse för en särdeles ynnest, om hon hädanefter ville kalla sig *Donna Tolosa*, hvilket hon lofvade. Den andra flickan påsatte sedan hans sporrar, hvarvid hon betjenade sig af ungefär samma lyckönskan som den första; på tillfrågan om hennes namn svarade hon, att man hemma vanligen kallade henne *Mjölnarinnan*, emedan hennes far var en ärlig mjölnare i Anteqvera; men det oaktadt bad *Don Quixote* henne för framtiden nämna sig *Donna Mjölnarinna*, såsom mera ädelt klingande; hvarefter han på nytt tackade dem för all bevisad artighet, och erbjöd sin Ridderliga tjenst.

Sedan denna derstädes förut aldrig sedda ceremonie var slutad i största hast, kunde den otålige *Don Quixote* icke afbida dagen, för att stiga till häst och söka äfventyr. *Rozinante* sadlades derföre genast, Riddaren omfamnade värden, och sade honom, till betygande af sin tacksamhet, så många narraktiga saker, att vi omöjligt åter kunne upprepa dem, ehuru gerna vi ville det, hvarefter han satte sig upp. Så snart värden såg honom väl utom porten, besvarade han tacksägelsen med en lika stor vältalighet, ehuru icke så vidlyftigt, och utan att begära något för Riddarens förtäring, önskade han honom en lycklig resa.

IV.

IV. CAP.

Hvad som hände Riddaren sedan han lemnat värdshuset.

Dagen började redan gry då *Don Quixote* lemnade värdshuset, och var så förtjusad öfver sin lycka att vara slagen till Riddare, så att sadeljorden under denna glädje brast. Vid detta tillfälle påminte han sig värdens råd i afseende på de förnödenheter en vandrande Riddare behöfde, särdeles penningar och rent linne, och han beslöt att återvända hem för att förskaffa sig allt detta, jemte en Vapendragare, hvartill han ärnade antaga en Bonde, som var hans granne, mycket fattig men välsignad med många barn, och som han tyckte ganska skicklig till vapendragare-tjensten. I denna afsigt styrde han också *Rozinante* på hemvägen, och hästen, af åtrå till sitt eget stall, började springa så raskt, att hans fötter knappt rörde marken.

Don Quixote hade icke ridit långt, då han tyckte sig ur den tjocka skogen till höger höra en högljudt skrikande röst; och knappt hade han hört det förrän han utbrast: "Himlen vare tack för den nåd mig bevisas, att finna tillfälle för utöfning af Riddare-Ordens pligter, och, då jag kan, få skörda frukten af mitt goda uppsåt. Denna klagande röst kommer utan tvifvel från en han eller hon, som misshandlas, och behöfver mitt bistånd." Nu styrde han *Rozinante* åt den trakten, hvarifrån rösten hördes, och då han kommit ett litet stycke in uti skogen, såg han en häst bunden vid en ek; men vid ett annat träd nära intill var en

yng-

yngling om 15 år fastbunden, hvars rygg var blottad, och han skrek af alla krafter, icke utan orsak, ty en rask groflemmad bonde gaf honom slag på slag med en rem, i det han beständigt ropade: "håll munnen till och ögonen öppna!" Den unga gossen svarade med jämmerskri: "bästa husbonde! jag skall aldrig göra det mera, och jag lofvar vid allt hvad heligt är, att hädanefter draga den största omsorg för hjorden." — Då *Don Quixote* såg hvad här förehades, ropade han med vred röst: "Elake Riddare! det passar illa att så misshandla den som ej kan försvara sig; sätt Er upp på hästen, tag Er lans — ty han ansåg en stör som stod vid eken för en lans — och jag skall bevisa Er, att endast fega uslingar företaga sådant." — Bonden, som blef varse denna harneskklädda figur, hvilken svängde lansen tätt under hans näsa, blef halfdöd af skräck, öfvermåttan höflig, och svarade med darrande röst: "Herr Riddare! ynglingen som jag agar, är en af mina vallgossar, och vaktar min fårahjord här i trakten; men han är så vårdslös, att ett får förloras hvarje dag, och för att bemantla sin försummelse, säger han derjemte, att jag blott af girighet uppgifver denna förlust, för att kunna innehålla hans lön; men jag försäkrar vid allt hvad heligt är, att han ljuger som en lymmel." — "Skulle han våga det i min närvaro! svarade *Don Quixote*; din grofva tölp! jag svär vid solen, som skiner här öfver oss, att jag straxt genombårar dig med denna lans; lös honom på ögonblicket, och betala honom sin lön utan att mucka; ty annars skall icke

en

en trasa blifva öfrig af dig." — Bonden drog hufvudet djupt ned imellan skuldrorna af fruktan, och löste gossen, utan att säga ett ord. *Don Quixote* frågade gossen, huru mycket hans husbonde var honom skyldig? För nio månader, svarade gossen, och sju Realer i månaden. *Don Quixote* uträknade straxt att det utgjorde en summa af 63 Realer, och befallte bonden att straxt betala dem, så framt lifvet var honom kärt. Den förskräckta bonden försäkrade honom vid den ed han svurit — ehuru han förut alldeles icke gjort någon ed — att summan alldeles icke var så stor, ty på denna räkning borde först afdragas tre pår skor, som gossen fått, samt en Real, som han betalt för det han 2:ne gånger blifvit åderlåten då han var sjuk. — "Det må nu så vara, återtog *Don Quixote*; men både skor och åderlåtning kunna qvittas emot det stryk han nu fått; ty om han sönderslitit lädret på edra skor, så har Ni i stället sönderpiskat hans rygghud; och om Ni låtit tappa blod af honom då han var sjuk, har Ni nu deremot i hans friska tillstånd tagit blod af honom, och således är han Er ingen ting skyldig." — "Det värsta, Herr Riddare, är, svarade bonden, att jag ej har några penningar på mig; om *Andrées* får följa mig hem, så skall jag betala honom alltsammans." — "Jag skulle följa honom? ropade gossen, nej Herr Riddare, icke för hvad som heldst, jag är icke så förryckt; ty om han åter fick mig i sitt våld, så flådde han mig som en *Sanct Bartholomeus*." — "Det har ingen fara, fortfor *Don Quixote*, det är nog att jag förbjuder honom det,

och

och för mig måste han hafva skyldig vördnad. Han skall svärja mig vid den Ridderliga Orden, hvars medlem han är, att du obehindrad får gå, och för betalningen vill jag ansvara." — "Men, Nådige Herre! ropade gossen, betänk hvad Ni säger; min husbonde är alldeles icke någon Riddare, och lika så litet medlem af någon Orden; han är den rika *Hans Haldudo*, från granskapet af *Quintanar*." — "Det betyder ingen ting, svarade *Don Quixote*, ibland Halduderne kunna äfven finnas Riddare, ty enhvar är son af sina egna bedrifter."

"Det är väl sannt, sade *Andrées*; men min husbondes bedrifter äro föga prisvärda, då han undanhåller för mig den lön jag med svett och möda förtjenat." — "Nej, ropade bonden, jag undanhåller den icke, utan följ mig blott hem, min gosse, så svär jag vid alla Riddare-Ordnar i verlden, att betala dig alltsammans, och det i guld." — "Sådant är icke eller nödigt, sade *Don Quixote*, blott han riktigt får sina Realer; men om Ni icke noga uppfyller löftet, så gör jag nu en lika ed, att komma tillbaka och straffa Er, och lita på att jag nog skall återfinna Er, om Ni också ville dölja Er i jorden som en mullvad; och på det Ni ej må tvifla om min ordhållighet, så vill jag säga Er, att jag är den vidtberömde Riddaren *Don Quixote af Mancha*, alla oförrätters hämnare och alla illgerningars bestraffare — och härmed farväl! Glöm icke det gifna löftet, ty i sådant fall är straffet oundvikligt." Riddaren gaf nu *Rozinante* sporrarne, och försvann genast i skogen.

Bonden stod och gapade efter honom, och då han såg att han var väl borta, vände han sig åter till gossen och sade: "kom hit till mig, min son, jag vill betala dig hvad du har att fordra, såsom denne alla oförrätters hämnare befallt mig." — "Jag svär också, sade *Andrées*, att om Ni icke till punkt och pricka uppfyller hvad Er är befalldt af denne ädle Riddare, hvilken jag önskar måtte lefva i tusende år, så skall jag söka upp honom och föra honom hit, att han på Er må fullborda det straff han lofvat." — "Och jag, fortfor bonden, svär tillika, att alldenstund jag har dig så kär, så vill jag också föröka min skuld, för att sedan kunna öka betalningen." Derefter fattade han åter uti gossen, band honom vid eken som förut, och piskade honom halfdöd. "Se så min kära *Andrées*, sade han ytterligare, kalla nu hit din hämnare, för att se huru han vill afvända denna nya oförrätt; mig synes dock som om du ännu icke fått nog, ty jag hade verkeligen lust att flå dig hel och hållen, såsom du befarade." Sent omsider släppte han gossen lös, och bad honom gå att uppsöka den stränge Riddaren, för att få straffdomen uppfylld. *Andrées* gick bort högst förbittrad, i det han svor att uppsöka den tappre *Don Quixote af Mancha*, och omtala för honom hela saken, ifrån början till slut, då han hoppades att bonden skulle sjufallt få betala sin elakhet. Bonden skrattade åt alltsammans, och gossen gick gråtande bort.

Så lyckades den tappre *Don Quixotes* första försök att afstyra våld och orätt. Han sjelf var imedlertid mycket förnöjd öfver sin goda

fram-

framgång, och att han, enligt sin förmodan, på ett stort och ädelt sätt börjat utöfningen af sitt höga Riddarekall. Glad fortsatte han derföre vägen hem, i det han utropade med hänryckning: "O skönaste af alla sköna, älskvärda *Dulcinea af Toboso*, du kan med skäl kalla dig den lyckligaste af alla Damer på jorden, sedan du fått beherrska en så tapper och berömd Riddare som *Don Quixote af Mancha* redan är och framdeles skall blifva, och som, enligt hvad hela verlden vet, först i går emottog Riddarevärdigheten, och redan i dag hämmat den största oförrätt som grymheten kunnat upptänka, i det han utur en våldsam fiendes hand ryckt den gissel, hvarmed den unge gossens späda lemmar så obarmhertigt piskades."

Under det han således talade för sig sjelf, uppnådde han ett ställe, hvarest fyra vägar stötte tillhopa, och genast föll det honom in, huruledes alla vandrande Riddare vid korssvägar rådgjorde hvilken väg skulle tagas. För att nu efterapa dem, höll han några ögonblick stilla, och efter någon öfverläggning släppte han betslet löst och underkastade sig hästens val; hvarvid han äfven följde sin första tanke, att detta var bästa sättet då man ville söka äfventyr. Ungefär två (Spanska) mil hade han tillryggalagt, då han såg en stor hop menniskor, hvilka, såsom han sedan erfor, voro handlande ifrån Toledo, resande till Murcia att köpa silke. De voro sex till antalet, försedda med parasoller; hade dessutom fyra betjenter till häst, och tre mulåsnedrifvare följde till fots. *Don Quixote* hade knappt blifvit dem

 varse,

varse, förrän han trodde sig hafva funnit ett nytt äfventyr; och för att noga efterfölja hvad han läst i sina böcker om Ridderliga äfventyr, så påminte han sig nu ett sådant af samma beskaffenhet, och ville derföre utföra det alldeles efter boken. Med ädel stolthet tryckte han sig väl fast på hästen, upphöjde sin lans, satte skölden för bröstet, fattade posto midt på vägen, och afbidade i denna ställning de ankommande Riddarne — ty han ansåg straxt de resande för sådana. Då de voro så nära att man kunde höra hvarandra, upphöjde *Don Quixote* sin röst, och ropade trottsigt: "Halt! jag utmanar enhvar af Er till strid emot mig, som icke genast bekänner, att ingen skönare Dame finnes i hela verlden, än Kejsarinnan af Mancha, den makalösa *Dulcinea af Toboso*."

Vid detta utrop höll hela skaran stilla, för att beskåda denna besynnerliga figur, som så talade; och af alla omständigheter trodde de sig finna att mannens hjerna var förvriden. För att imedlertid närmare undersöka saken, svarade en af dem, som var en lustig man, på följande sätt: "Herr Riddare! ingen af oss alla känner den Damen ni omtalar; men visa oss blott henne, och om hon verkeligen är så skön som Ni påstår, så skole vi alla utan motsägelse antaga Er mening såsom en orubbelig sanning." — "Om Ni skulle få se henne, svarade *Don Quixote*, hvad förtjenst hade Ni dervid att nödgas tillstå en redan verldskunnig sanning? Här gäller det, att J alla, utan att hafva sett henne, ändock måste tro, bekänna, besvärja, och emot enhvar förfäckta denna san-

ning;

ning; ty i annat fall utmanar jag Er alla, stolta obändiga karlar, till kamp emot mig, antingen på Ridderligt vis man emot man, eller, efter Er grofva plägsed, hela skaran på en gång; jag väntar Er här oförskräckt, och förlitar mig på min rättfärdiga sak." — "Herr Riddare! återtog köpmannen, jag besvär Ers Tapperhet i alla de Prinsars namn som här äro närvarande, att ej belasta våra samveten med bekännelsen af en sak, som är oss alldeles obekant, och som derjemte skulle hårdt förolämpa alla Kejsarinnor och Prinsessor i Alcarria *) och Estremadura. Om Herr Riddaren blott täcktes visa oss ett portrait af sin Dame, vore det också ej större än ett gryn, så är det dock nog för oss, ty blott man följer tråden får man alltid reda på knuten, och genom detta medel kunde vi trygga våra samveten, och Hans Nåd å sin sida äfven blifva tillfredsställd. Dessutom äro vi alla redan så böjda att tro allt godt om henne, så att om portraitet också föreställde henne blind på ett öga och flussartad eller skef på det andra, så skulle vi dock, för att göra Hans Nåd ett nöje, säga allt hvad han behagade."

"Hvad säger du gemena skurk? ropade *Don Quixote* högst förtörnad: ur hennes ögon flyta endast nektar och ambrosia; hon är hvarken blind, eller skef, eller puckelryggig, utan rak och smidig som en Guadaramisk slända; men J alla skolen dyrt betala de smädelser J vågat utösa öfver min oförlikneliga Prinsessa."

*) Alcarria, en ort, endast uppfylld af usla byar och kojor.

Vid dessa orden rände han med sänkt lans så häftigt emot den som fört ordet, att om icke, till köpmannens lycka, *Rozinante* snafvat och utsträckt störtat till marken, hvarvid Riddaren sjelf äfven föll framstupa, så hade den fritalige dyrt fått plikta för sitt skämt. *Don Quixote*, som i fallet blef liggande ett stycke ifrån sin häst, försökte väl att stiga upp, men hindrades dervid af sin lans, sina tillhopafastnade sporrar och tyngden af sin rustning. Under det han arbetade att åter komma på benen, fast förgäfves, ropade han oupphörligt: "Flyn icke, fega uslingar, nedriga bofvar, fastän jag har fallit; men dertill är icke jag sjelf, utan min häst orsaken." En af mulåsnedrifvarne, som var mera snarsticken än de öfriga, kunde icke längre tåla att den fallne Riddaren ännu låg och öfverhopade dem alla med skymford, utan beslöt att handgripeligen svara. Han gick derföre till *Don Quixote*, tog hans lans, sönderbröt den, och började med ett stycke af densamma så dugtigt tröska på Riddaren, att han, oaktadt sitt harnesk, blef mörbultad som stockfisk. Köpmännen ropade åt karlen att han skulle upphöra, men i sin hetta lydde han alldeles icke, utan tog det ena stycket efter det andra af lansen, och sönderslog dem alla på den fallne Riddaren, hvilken, oaktadt denna hagelskur af prygel, ändock icke ett ögonblick teg, utan svor och skrek öfver både himmel och jord, som lemnat honom i sådana stråtröfvares händer. Mulåsnedrifvaren tröttnade omsider att slå, köpmännen fortsatte resan, och hade sedan under hela vägen ämne

nog

nog till skratt öfver den stackars sönderpryglade Riddaren.

Då *Don Quixote* såg sig allena, försökte han åter att stiga upp; men då han ej förmådde det förut, var det ännu omöjligare efter denna bastonad. Han tröstade sig dock dermed, att dylika olyckshändelser ej kunna drabba andra än vandrande Riddare, och att hela skulden måste falla på hans stupade häst. Under dessa tröstrika betraktelser blef han med sin mörbultade kropp qvarliggande på valplatsen.

V. CAP.

Fortsättning om Riddarens olycka.

Sedan han blifvit fullkomligt öfvertygad, att han icke kunde röra sig från stället, beslöt han taga sin tillflykt till sina vanliga tröstegrunder, nemligen att ur sina Riddareböcker påminna sig en händelse af lika beskaffenhet. Hans galenskap ingaf honom just *Baldouins* och Marggrefvens af *Mantua* olycksäfventyr, då *Carlos* qvarlemnat den förre sårad på berget: en allmänt känd Romance, och lika trovärdig som *Mahomeths* underverk. *Don Quixote* fann imedlertid detta Romance-äfventyr vara en fullkomlig spådom om den honom nu träffade olycka, hvarföre han, med uttryck af den högsta smärta, började välta sig omkring på marken, under det han med en matt och klagande röst framjämrade dessa den sårade *Baldouins* ord ur den omtalade Romancen:

Mitt

Mitt hjertas älskade, o ve!
Säg hvarest du dig döljer?
Du all den motgång ej kan se
Som nu din vän förföljer.

Dock, kanske trolös, flyktig, svag
Och orörd vid min smärta,
Du låter ödets hårda slag
Fritt krossa detta hjerta.

På detta sätt fortfor han att upprepa hela Romancen, ända till dess han kom till följande tvenne rader:

Du ädle Prins af Mantua
Min morbror, hulda frände . . .

Och just vid det han framjollrade dessa orden, fogade händelsen så, att en bonde, som var hans granne och nu varit till qvarnen med en säck, på hemvägen passerade det ställe, hvarest den stackars Riddaren låg. Då bonden blef varse denne liggande mannen, gick han till honom, frågade hvem han var, och hvarföre han jämrade sig så illa? *Don Quixote* tviflade ej ett ögonblick derom, att detta var hans morbror Marggrefven, och derföre gaf han honom icke eller annat svar, än fortsättningen af Romancen:

Du skulle trösta mig, ack ja,
Blott du min plåga kände.

Han fortsatte på detta sätt Romancen, berättade all sin olycka, och sin egen gemåls kärleksäfventyr med Kejsarens son, m. m. Bonden korssade sig och stod högst förvånad då han hörde hela denna historia, hvaraf han ej be-

begrep ett ord; sluteligen drog han undan det redan sönderkrossade hjelmvisiret, torkade smutsen ur Riddarens ansigte, och igenkände då Junkern från sin by. "Men bevars, Herr *Quixada*," (detta var hans rätta namn innan han blef galen), började bonden, "hvem har gått så illa åt Herrn?" Riddaren fortfor endast med Romancen; och då den ärlige mannen märkte, att han med frågor intet kunde uträtta, klädde han af honom harnesket, för att se om han var sårad; men han fann hvarken blod eller tecken till någon blessure. Han lyfte honom då från marken, och satte honom med mycken möda på sin egen åsna; derefter samlade han tillhopa allt hvad som hörde till rustningen, jemte hvarje bit af den sönderbrutna lansen, packade alltsammans på *Rozinante*, och ledde denne jemte sin åsna vid betslen vägen fram hemåt, högeligen förundrad öfver all den galenskap *Don Quixote* lät höra.

Riddarens tillstånd var imedlertid högst beklagansvärdt; ty i anseende till sina mörbultade lemmar kunde han knappt hålla sig qvar på åsnan, och tid efter annan suckade han så högt och erbarmeligt, att bonden åter måste fråga hvad som fattades honom? Men nu såg det nästan ut, som om Lucifer sjelf fått full makt med honom, och ingaf honom alla möjliga vidunderligheter; ty nu hade han glömt Herr *Baldouin*, men i stället spökade i hans hjerna Mohren *Abindarraez*, då Slottsfogden af Anteqverra *Rodrigo de Narvaez* öfvervunnit honom, och förde honom fången till sin borg. Då således bonden gjorde den om-

talta

talta frågan, svarade han ord för ord så, som man läser i *Diana* af *Georg Montemajor*, att den fångne *Abindarraez* svarat *Rodrigo*, och detta gjorde han så utförligt, att bonden heldre önskade sig tusende gånger i hin ondes våld, än att höra alla dessa dårskaper. I den fulla öfvertygelse att hans Herr granne var förryckt, skyndade han så mycket han kunde hemåt, för att så fort som möjligt slippa höra Riddarens vanvettiga pladder; men detta gick ej så lätt, ty knappt hade *Don Quixote* slutat en period förrän han åter började sålunda: "Vet alltså, min Nådige Herre, *Don Rodrigo de Narvaez*, att den omtalade sköna *Xarifa* nu är den älskvärda *Dulcinea af Toboso*, till hvars ära och nöje jag har utfört och vidare skall utföra de största bedrifter, som verlden någonsin hört omtalas." — "Men för hin i våld! ropade bonden, som nu förlorat allt tålamod, så se Er då litet omkring, känner Ni icke igen mig? Jag är hvarken *Don Rodrigo* eller Marggrefven af Mantua, utan jag är *Pedro Alonzo*, Hans Nåds närmaste granne; och Herrn är ju hvarken *Baldouin* eller *Abindarraez*, utan Herr *Quixada*, vår nådige Junker. Jag vet alltför väl hvem jag är, svarade *Don Quixote*, men jag vet också att jag kunde vara icke blott allt hvad jag redan sagt, utan ännu mera, ja äfvenså mycket som de *tolf Pairerne af Frankrike* och de *nio hjeltarne* *) dertill; ty alla de-

ras

*) En mycket gammal Riddarebok på Spanska: *Historia de los doze Pares de Francia*, afhandlar dessa 12 hjeltars bedrifter. En Fransk Riddarebok med titel: *Les neuf Preux*, handlar om de nio hjeltarne, hvilka, enligt den,

ras bedrifter sammanlagda uppväga ändock icke mina.

Under dylika samtal hunno de i skymningen fram till byn; men bonden dröjde med flit att fara in i byn, tills det blef ännu mörkare, på det folket ej måtte se Junkerns ömkeliga intåg. Då bonden tyckte det vara tid, tågade han in i byn, och rakt fram till Junkerns hus, hvarest allt var i högsta förvirring. Prästen, och Barberaren Mästar *Niklas*, Junkerns bästa vänner, voro just nu der, för att trösta de öfvergifna. Den gamla Hushållerskan, som var mest orolig, ropade nu med hög röst åt Prästen: "men säg mig, Herr Licentiat *Pedro Perez* (så hette Prästen), hvad tänker Ni väl om min stackars Herres olycka? Det är nu redan sex dagar *) som vi icke sett hvarken honom sjelf, hans häst, lans, hjelm eller harnesk. Himlen bevara mig från olycka; men jag vill våga mitt lif deruppå att dessa fördömda Riddareböcker (och deruti hade hon rätt), uti hvilka han natt och dag grubblade, hafva förvridit hans hjerna; ty just nu påminner jag mig, huru jag ofta hört honom tala för sig sjelf, att han ville blifva en vandrande Riddare och draga omkring verlden att söka äfventyr. Jag önskar att alla dessa böcker voro

längst

na bok, äro: *Josua*, *Daniel*, *Judas Maccabeus*, *Hector*, *Alexander den Store*, *Julius Cæsar*, *Artus* eller *Arthur*, *Carl den Store* och *Gottfried af Bouillon*. Denna är tryckt i Paris 1507.

*) Detta är en tydelig missräkning af Författaren; men denna Anachronisme, som sysselsatt många Critici, är endast att anse antingen som ironie, eller en lockmat för vederbörande.

längst ned i afgrunden, emedan de sålunda förderfvat det bästa hufvud och finaste förstånd i hela Mancha!" — Sedan Hushållerskan tröttnat, vidtog Systerdottren i samma klagovisa: "Vet ni väl, Mästar *Niklas* (det var Barberaren), att min Herr Morbror ofta under två hela dygn utan uppehåll läste i dessa böcker; derefter kastade han dem ifrån sig, fattade sitt svärd, högg och stack förfärligt omkring alla väggar, och sedan han blifvit alldeles utmattad, sade han att han klufvit midt i tu fyra jättar, höga som vårt kyrktorn; då han efter detta arbete svettades starkt, sade han, att detta var blod som rann ifrån de sår han undfått i striden, hvarföre han genast drack ett stort glas kallt vatten, och visade sig sedan mycket nöjd, emedan han påstod att detta var en dyrbar läkedomsdryck, som han fått af den vise *Esquife*, en stor häxmästare och hans synnerligen goda vän. Jag anklagar nu mig sjelf såsom medverkande orsak till denna olycka, för det jag icke i tid anförtrodde Er min Herr Morbrors galenskaper, då Ni kanske kunnat påfinna medel att förekomma hela denna händelse; åtminstone hade man kunnat uppbränna alla dessa olycksaliga böcker, ty de förtjena det likaså väl, som de värrsta kättare." — "Det säger jag äfven, inföll Prästen, och jag lofvar heligt, att solen i morgon icke skall gå ned, innan jag hållit ordentlig ransakning öfver dem, och dömt dem alla till elden, på det de icke omsider måtte falla i någon annans händer, hvilken i likhet med min goda vän härstädes kan blifva smittad af deras galenskap."

Don

Don Quixote och bonden hörde utanföre hvartenda ord af detta samtal, och den sednare trodde sig nu fullkomligt öfvertygad att hans Herr granne var förryckt. Bonden bultade nu på porten, och ropade med hög röst: "gode Herrar! låten upp för Herr *Baldouin* och Herr Markgrefven af Mantua, som äro illa sårade, samt för Mohren Herr *Abindarraez*, som föres fången af den tappre *Rodrigo de Narvaez*, Ståthållare i Anteqvera." Vid detta rop sprungo alla ut, då några igenkände sin goda vän, andra sin husbonde och morbror, som ännu icke nedstigit af åsnan, och alla skyndade för att omfamna honom. "Låt mig vara i ro, sade Riddaren; min häst är orsak dertill, att jag nu hemkommer illa sårad; skaffa mig derföre i säng, och om det är möjligt, så hämta hit den kloka *Urganda*, på det hon må förbinda och sköta mina sår." — "Se der hör man huru det står till, ropade hushållerskan; mitt hjerta sade mig straxt hvarest skon klämde min stackars Herre. ' Men Hans Nåd kan gifva sig tillfreds, ty vi skole nog curera honom utan att den gamla häxan *Urganda* behöfver göra sig besvär. Jag säger ännu en gång, ve och förbannelse tusendefallt öfver dessa Riddareböcker, som så förstört Hans Nåd!" Derefter förde de honom i säng, och sökte efter hans sår utan att finna några. *Don Quixote* sade då, att han var alldeles sönderbråkad af ett svårt fall, som han gjort derigenom, att hans häst snafvade under det han sjelf var i strid med tio de mest ofanteliga och grymma jättar, som verlden sett. "Så så! ropade Prästen,

kom-

komma nu jättarne med i dansen? förlita Er på mig, att innan solen går ned i morgon skola de alla vara brända."

Derefter gjorde de Riddaren tusen frågor, på hvilka han icke svarade annat, än att de skulle gifva honom något att äta, och sedan låta honom sofva i ro, ty det var allt hvad han behöfde. Man uppfyllde hans önskan; och sedan frågade Prästen bonden mycket omständeligt, hvarest och huru han funnit Riddaren? Han berättade alltsammans, äfvensom de besynnerliga saker *Don Quixote* pratat, så väl då han först träffade honom, som sedermera under hela vägen, hvilket ännu mera styrkte Licentiaten i sin föresats, att jemte Barberaren företaga en allvarsam räfst i *Don Quixotes* Bibliothek.

VI. CAP.

Om den stora och interessanta undersökning, som Prästen och Barberaren anställde uti den vidtfrägdade Junkerns Boksamling.

Don Quixote låg ännu i sin ljufva sömn, då Prästen och Barberaren följande dagen anlände, och af Systerdottren begärde nycklarne till det kabinett, hvarest böckerna, upphofsmännen till hela denna olycka, förvarades. De gingo alla dit in, och hushållerskan följde med, samt funno derstädes mera än hundrade stora folianter, samt många böcker i mindre format, alla mycket väl inbundna. Då hushållerskan såg

denna

denna stora samling sprang hon hastigt bort, men kom genast tillbaka med en stor skål uppfylld af vigvatten och en visp: "se der Herr Licentiat, ropade hon, tag nu och bestänk hela rummet, på det ingen af alla de häxmästare, som finnas i dessa böcker, må tillfoga oss något ondt, för det vi ärne utrota dem." Prästen smålog öfver hushållerskans enfaldighet, och bad Barberaren framtaga och öfverlemna hvarje bok för sig, på det han måtte undersöka en hvars innehåll, och ej dömma någon till elden, som icke förtjenade det. "Nej, Herr Licentiat, ropade Systerdottren, förskona icke någon enda af dem, ty de äro alla lika delaktiga i olyckan; det bästa är att kasta dem ut genom fenstret ned på gården, samla dem i en hög och tända eld på dem; men ännu bättre kan detta fyrverkeri anställas på hönsgården, då vi icke besväras af röken. Hushållerskan instämde häruti, ty bägge längtade lika efter dessa oskyldigas ofärd; men Prästen förblef dervid, att titeln på enhvar åtmindstone först skulle läsas.

Den första bok Barberaren framräckte, var *Amadis af Gallien* *), i fyra volumer. "I denna bok, yttrade sig Prästen, ligger hela den stora hemligheten förborgad; ty såsom jag hört sägas, skall detta vara den första Riddare-Roman som blifvit tryckt i Spanien, och från hvilken alla de öfriga leda sitt ursprung. Mig synes derföre att den, såsom stiftare för en

far-

*) Denna ryktbara Riddare-Roman fortsattes i Spanien till 13, i Frankrike till 24, och i Tyskland till 30 volumer. Hela samlingen är sällsynt.

farlig sect, bör utan barmhertighet dömmas till bålet." — "Nej Herre, inföll Barberaren, mig har mån sagt, att detta är den bästa af alla de böcker som äro författade i denna smak, och således bör den benådas, såsom ensam i sitt slag." — "Ni har rätt, sade Prästen, för denna gång må den förskonas. Låt nu se hvad vidare följer." — "*Esplendians bedrifter*, son till *Amadis* af Gallien," fortfor Barberaren. — "Man kan taga för afgjordt, sade Prästen, att sonen ej har hälften så mycket värde som fadren; tag den således, Fru Hushållerska, och kasta den ut genom fenstret; den må utgöra grundvalen till bålet." Hushållerskan utförde detta med innerlig förnöjelse, och den stackars *Esplendian* flög ned på gården, der han med mycket tålamod låg och väntade sin förvandling i lågorna. "Vidare," fortfor Prästen. — "Den följande är *Amadis af Grekeland*, och alla de öfriga i denna rad äro, såsom jag tror, af samma surdeg." — "Så låt dem då alla följas åt ned på gården, sade Prästen, ty förr än jag skonade Drottning *Pintiquiniestra*, och herden *Darinel* med sina Ecloger och allt sitt förvirrade sammelsurium, ville jag uppbränna min egen far, om han i en vandrande Riddares skepnad mötte mig." — "Jag är af samma tanke," inföll Barberaren; "och äfven jag," tillade systerdottren. "I sådant fall, ropade hushållerskan, så gif hit dem, och de skola ned." Hon fick nu hela samlingen, som icke var liten, och sände den ginaste vägen ned på gården.

"Hvad är det för en tjock lunta?" frågade Prästen. — "*Don Olivante de Laura.*" — "Den har

har samme författare som *Floras blomstergård*, återtog Prästen, och jag vet ej hvilkendera af dessa tvenne böcker är mest sann, eller rättare ljuger mindst; men min tanke är, att *Don Olivante* må följa de öfriga ned på gården." — "Den som nu följer, sade Barberaren, är *Florismarte af Hyrkanien*." — "Ja så, ropade Prästen, efter Herr *Florismarte* har den djerfheten att visa sig här, så skall han, i trotts af sin underbara födsel och svärmande äfventyr, ned på gården, om icke för annat, åtminstone för sin torra stils skull. Ned med honom, Fru Hushållerska!" — "Rätt så, ärevördige Herre!" ropade hon glättigt, och fullbordade domen. — "Här kommer Riddaren *Platir*," fortfor Barberaren. — "Det är en mycket gammal bok, svarade Prästen; men då den ej innehåller något som förtjenar skonsmål, så må den göra de öfriga sällskap." Sagdt och gjordt.

Nu framtogs en annan som hette *Korss-Riddaren*: "man borde väl för det heliga namnets skull skona denna bok, sade Prästen, oaktadt alla dumheter den innehåller; men ordspråket säger: allt är icke guld som glimmar, och derföre i elden med henne." Nästa bok hette *Riddarspegeln* — "Ha ha! ropade Prästen, jag har den äran att känna den hedersvännen. Här finner man Herr *Rinaldo af Montalban* med sina stallbröder, som äro större skälmar och röfvare än den beryktade *Cacus*, äfvensom de *tolf Pairer* af Frankrike, och den sanningsälskande Historieskrifvaren *Turpin*. Sannt är, att den väl icke förtjente hårdare straff än en evig landsflykt; ty uppfinningen är lånad af

den

den berömde *Matheus Boyardus* *), hos hvilken den store Skalden *Ludovico Ariosto* tagit ämnet till sin *Orlando Furioso*; om denne sednare skulle finnas här, och han talat något annat språk än sitt modersmål, så bär jag ej minsta vördnad för honom; men talar han det, så aftager jag hatten för honom." — "Jag har honom på Italienska, men förstår honom icke," sade Barberaren. — "Det skulle äfven gagna Er föga att förstå honom, fortfor Prästen, och jag ville gerna visa nåd emot denne store man, om han icke blifvit öfversatt på vårt språk, och derigenom förlorat sitt sanna värde **); så förhåller det sig med alla Poëter som öfversättas på andra språk, ty med all möda och skicklighet kunna ändock icke öfversättningarne komma i jemlikhet med originalen. Hvad nu angår denne och alla de öfriga som skrifvit om Franska stridigheter, så anser jag bäst att gömma dem på ett säkert ställe, till dess vi få rådrum att anställa närmare undersökning med dem: härifrån undantagas dock *Bernhardo del Carpio* och en annan kallad *Roncesvalles*, hvilka, om de falla i mina händer, genast skola öfverlemnas åt Fru Hushållerskan, för att sedan utan skonsmål brännas." Barberaren biföll allt detta såsom rättvist, ty han visste att Prästen var en så sanningsälskande man, att han för allt i verlden ej tillåtit sig ett falskt omdöme. Nu framtogos andra böcker: det var *Palmerin af Oliva*, åtföljd utaf *Palmerin af England*

*) Författare till en Epopé med titel: *Orlando inamorato.*

**) Här talas om den öfversättning *Don Geronimo de Urrea* gjort af *Ariosto*, tryckt i Lyon 1556.

land, tillhopa i ett band. Då Prästen såg dem, ropade han: "de måste åtskiljas! af den förre får icke en gång askan blifva öfrig; den sednare deremot bör gömmas i ett likaså dyrbart skrin som det, hvari *Alexander Magnus* förvarade *Homeros*. Denna bok, Herr granne, är märkvärdig i tvenne afseenden, först emedan den har ett inre värde, och sedan för det ryktet säger, att en vis Konung af Portugal författat densamma. Alla äfventyren på slottet Miraguarda äro väl och sinnrikt utarbetade, samtalen rena och begripliga, och språket städadt samt väl afpassadt efter de talandes caracterer. Jag hemställer således till Er urskillning, om icke så väl denna bok som *Amadis af Gallien* böra förskonas för elden; men deremot kaste vi alla de öfriga, utan vidare undersökning, på bålet." — "Nej, min Herr granne! ropade Barberaren, här håller jag uti den ryktbara *Don Belianis*." — "Dess andra, tredje och fjerde delar, yttrade Prästen, synas behöfva en god dosis rhabarber, på det den öfverflödiga gallan måtte rensas ifrån dem; äfvenså synes det nödigt, att *Ryktets Slott* och andra orimligheter af vigt borttogos ur densamma. Man kan derföre gifva den litet rådrum, och i mån af dess förbättring eller framhärdande benåda eller fördömma den. Tag den hem till Er så länge; men, för all ting, låt ingen läsa den." — "Det skall ske, högvördige Herre!" svarade Barberaren; och utan att vidare bemöda sig med undersökning, bad han hushållerskan taga alla de öfriga stora böckerna och förhjelpa dem ned på gården.

Detta sades icke åt någon döf; ty hushållerskan hade ej för det finaste stycke linne i belöning låtit beröfva sig det nöjet att bränna hela denna boksamling. Hon bemäktigade sig således åtta stycken af dessa folianter på en gång för att kasta ut dem; men emedan hon tagit för många, hände sig att en af dem föll ur hennes armar för Barberarens fötter. Af nyfikenhet såg han på dess titel, och läste: *Den berömde Riddaren Tirante den hvites historia.* "Hvad? skrek Prästen med hög röst, är Riddaren *Tirante* här? Hit med den, min granne, på det jag må visa Er hvilken guldgrufva af angenämt tidsfördrif man finner uti densamma." — "Här har man den tappre Riddaren *Don Kyrie-Eleeson af Montalban*, Riddaren *Fonseca*, den tappre Riddaren *Detriantes* strid med *Alano*, den sköna Fröken *Placerdemividas* *) illfundigheter, Enkan *Reposadas* galanterier och diktade äfventyr, samt *Fru Kejsarinnans* kärlekshändelser med sin Stallmästare *Hippolytus*. Jag försäkrar att den, hvad stilen beträffar, är den bästa bok i verlden, ty här ser man vandrande Riddare äta, dricka och sofva som andra menniskor, aflida i sina egna sängar, och förut ordentligt göra sina testamenten, jemte mycket annat klokt, som alldeles saknas i alla andra Riddareböcker. Men, oaktadt allt detta, hade författaren dock förtjenat att för lifstiden ro på galererne, emedan han sammanhopat en sådan mängd galenskaper, och på köpet behandlat dem med fullt alfvare. Tag hem boken till Er, och Ni skall finna att jag har rätt." "Godt!

*) *Mitt lifs glädje.*

"Godt! sade Barberaren; men hvad skole vi göra med de öfriga små böckerna, som ännu stå der?" — "Jag förmodar att de icke äro Riddare-Romaner, utan poëtiska arbeten," svarade Prästen; och dermed framtog han en af dem, den han fann vara *Don Jorge de Montemayors Diana* *). Prästen trodde nu att alla de öfriga voro af samma slag, och sade derföre, att dessa alldeles icke förtjenade brännas, emedan de aldrig gjort och aldrig skulle göra så mycket ondt som Riddar-Romanerne; deras vittra innehåll skulle säkert aldrig skada någon ärlig mans hjerna. — "Ack! högvördige Herre! ropade Systerdottren, det är lika så mycket skäl att uppbränna dessa, som de andra, ty det kan ju hända sig, att när min Morbror blifvit väl botad för Riddare-sjukan, och sedan börjar läsa dessa böcker, så råkar han i en ny galenskap, vill blifva en herde, löper omkring i mark, skog och äng, sjunger herda-qväden och spelar på pipa; eller, hvad som vore ännu värre, får lust att blifva Poët, hvilket, som man sagt mig, skall vara en smittosam och obotelig sjukdom." — "Fröken har verkeligen rätt, återtog Prästen, och således torde vara bäst, att äfven undanrödja denna stötesten för vår goda vän. Låtom oss derföre begynna med *Montemayors Diana;* men mig synes likväl, att den icke bör brännas hel, utan att vi blott utskära det som angår *den visa Felicia och det förtrollade vattnet*, äfvensom stör-

*) *Don Jorge de Montemayor*, född Portugis, var god Poët, och har skrifvit på Spanska. Hans *Diana* är en Roman på vers och prosa.

sta delen af de långa verserna, då den beskedliga prosan blott blifver qvar, och boken således vinner den äran att vara den forsta bland sina likar."

"Den följande, sade Barberaren, är *Diana den andra af Salmantino*, och den tredje har samma namn och är författad af *Gil Polo*." — "Den förstnämde, yttrade Prästen, skall ned på gården; men *Gil Polos* Diana bör gömmas så väl, som om *Apollo* sjelf skrifvit den. Men vidare, Herr granne; vi måste skynda oss, ty det är redan långt lidit på dagen." — "Denna bok, sade Barberaren, kallas *kärlekens lycka*: ett verk i tio böcker, af *Antonio de Lofraso*, en Sardinier." — "Jag svär vid den Orden, hvars medlem jag är, ropade Prästen, att så länge *Apollo* varit *Apollo*, Muserna Muser och Poëterne Poëter, har ingen på en gång mera angenäm och narraktig bok blifvit författad än denna; hon är i sitt slag den enda under solen, och den som icke läst henne, kan ej berömma sig af, att hafva läst något smakfullt arbete. Gif mig den, Herr granne! det är mig ett mera kärt fynd, än om man skänkt mig en Prästdrägt af det skönaste Florentinska tyg." Med glädje lade han den på sidan; och Barberaren fortfor: "här följa i ordningen *den Iberiske Herden*, *Nymferna af Enares*, och *Botemedel emot svartsjuka*." — "Det bästa vi kunna göra med dem, sade Prästen, är att öfverlemna dem åt Fru Hushållerskans verldsliga arm, utan att säga hvarföre, ty då komma vi aldrig till slut." — "Här kommer *Herden af Filida*; hvart skall den taga vägen?" — "Det är ingen

her-

herde, utan en fin hofman *); lägg den å sido, såsom en kostelig juvel." — "Den tjocka lunta som nu följer, heter: *Skattkammare af åtskilliga Poësier.*" — "Om de ej utgjorde en sådan mängd, sade Prästen, så hade de mera värde; den boken borde först rensas från en myckenhet skräp och oduglígheter, som finnas der ibland det sköna och höga. Göm den imedlertid, emedan författaren är min vän, och förtjenar aktning för flera andra förträffliga saker som han skrifvit." — "*Lopez Maldenados Sånger,*" ropade Barberaren. — "Äfven denne författare är min goda vän, sade Prästen; han hänrycker med dessa sina sånger då han sjelf sjunger dem, ty hans röst är på en gång stark och angenäm. I sina Ecloger är han väl något vidlyftig, men man får aldrig för mycket af det goda; boken må således läggas ibland de utvalda. Hvad följer nu?" — "*Galathéa af Miguel de Cervantes.*" — "Denne *Cervantes* har redan i många år varit min förtrogne vän, sade Prästen, och jag vet, att han är vida mera bekant med olyckan, än med konsten att göra vers. Uppfinningen i detta hans arbete är mycket god, men han har börjat så många episoder utan att sluta någon; vi måste derföre afbida andra delen, som han lofvat oss; kanske han då förbättrar sig, och gör sig förtjent till den nåd vi nu blott till hälften kunne lofva honom; lägg honom imedlertid i godt förvar, Herr granne." — "Alltför gerna, Ers Vördighet! och nu följa trenne i ett band: *Don Alonzo de*

*) Förmodeligen en ordlek med titeln, emedan författaren *de Montalvo*, kallar sig *Gentilhombre Cortesano.*

de Ercillas Araucana, *Juan Rufos Austriada*, och *Monserrato af Christoval de Virues* *).” — ”Dessa äro de tre bästa hjeltedikter vi äga på Castilianska språket, sade Prästen, och kunna jemföras med de bästa Italienska; vi måste gömma dem såsom Spanska Poësiens förnämsta skatt.”

Prästen var nu trött vid hela denna bokmönstring, och dömde alla de öfriga till elden; men Mästar *Niklas* hade redan öppnat en, som kallades *Angelicas Tårar*. ”Det hade kostat mig sjelf tårar, om jag låtit bränna upp denna bok, sade Prästen, emedan författaren var en af de mest berömda Poëter, icke blott i Spanien, utan i hela verlden; han har äfven lyckligt öfversatt en del af *Ovidii* Fabler **).”

VII. CAP.

Riddaren Don Quixotes af Mancha *andra färd*.

Så långt hade de kommit i undersökningen med böckerna, då *Don Quixote* hördes skrika af alla krafter: ”Hit! hit! tappre Riddare! här gäller det att visa styrkan af Edra armar, så att icke Hofmännen borttaga de förnämsta pri-

sen

*) Tre de bästa Spanska Epopéer. Ämnet för *Araucana* är staden *Araucos* i Syd-America återeröfring, hvaruti författaren sjelf deltog — för *Austriaden*, sjöslaget vid Lepanto — för *Monserrato*, den underbara Mariæbilden på detta ställe, beläget i Catalonien.

**) *Las Lagrimas de Angelica, de Luys Barabona de Soto*. Granada 1586. En förträffelig Epopée — icke fullständig.

sen i torneringen.” Detta larm gjorde i hast slut på bokmönstringen, emedan alla skyndade in till den skrikande, och låto allt ligga; och af denna orsak förmodar man att *Carolea*, *det Spanska Lejonet*, och *de Kejserliga Bedrifterna* af *Don Luis de Avila*, hvilka säkert varit ibland de öfriga böckerna, blifvit osedda kastade i elden, då de kanske erhållit pardon om de kommit för Prästens ögon.

När nu alla kommo in till *Don Quixote*, var han redan uppstigen ur sängen, och, under ett fortsatt skrik, högg och stack han omkring sig som om han icke ärnat sofva. De inkommande omringade honom, och kastade honom med våld åter i sängen; och sedan han litet flåsat ut, sade han åt Prästen: ”I sanning, Herr Erke-Biskop *Turpin*, är det icke skamligt af oss, som låta kalla oss de tolf Pairer, att Hof-Riddarne således få rycka segren ur våra händer på denna tornering, då vi likväl de tre föregående dagarne lyckligt vunnit priset.” — ”Tyst! tyst! Hans Nåd, sade Prästen, med himlens bistånd kan lyckan åter snart vända sig, och hvad som tappas i dag kan återvinnas i morgon. För närvarande bör Hans Nåd blott sköta sin helsa; jag förmodar att Herrn är mycket utmattad, och kanske äfven illa sårad.” — ”Nej, jag är väl icke sårad, sade *Don Quixote*, men mörbultad öfver hela kroppen, ty den oägtingen *Roland* har jämmerligen klappat mig med stammen af en ek, och det blott utaf afund, emedan han märkte att jag var den ende som kunde hålla jemnvigten emot honom; men så sannt jag

heter

heter *Rinaldo af Montalban* skall jag betala honom det igen uti fullt mått, så snart jag kan lemna denna säng, och det i trotts af allt hans häxeri. Skaffa mig nu blott något till frukost, ty det känner jag mig bäst behöfva, och låt det sedan blifva min egen omsorg att hämnas." Hans önskan blef straxt uppfylld, hvarefter han åter insomnade, och de närvarande kunde icke nog förundra sig öfver hans galenskap.

Följande natten uppbrände Hushållerskan alla böcker som blifvit nedkastade på gården, och äfven alla de öfriga hon fann i huset, hvarvid troligen många blifvit uppoffrade, som förtjenat att för evärdeliga tider förvaras; men undersöknings-comitténs lättja och böckernas eget missöde befordrade deras undergång, och så uppfylldes på dem hvad ordspråket säger: *att den oskylldiga måste lida med den skylldiga.* Det medel Prästen och Barberaren vidare nyttjade för att bota deras väns galenskap, var, att de låto tillmura dörren på Bibliotheksrummet, på det Riddaren, då han åter kom upp, alldeles icke måtte återfinna detta rum; ty de förmodade då, att verkningen skulle upphöra med orsaken. Hvarjemte de också ärnade föregifva, att en häxmästare bortfört hela rummet med allt hvad deruti fanns; och allt detta verkställdes äfven.

Efter tvenne dagar lemnade *Don Quixote* sängen, och hans första göromål var att besöka sitt Bibliothek; men då han icke kunde finna igen dörren till kabinettet, började han söka i hela huset, till dess han åter kom på den plats hvarest ingången varit, och der bul-

tade

tade och kände han noga omkring på hela väggen samt såg sig om på alla sidor, utan att säga ett ord. Efter långt betänkande frågade han omsider Hushållerskan, hvarest hans Bokkammare var? — Hushållerskan, som efter öfverenskommelse visste hvad hon skulle svara, ropade: "hvilken kammare? ack, Hans Nåd, sök ej vidare derefter, ty hvarken kammare eller böcker finnas mera i huset; hin onde har tagit alltsammans." — "Icke just hin onde sjelf, inföll Systerdottren, men en häxmästare, som kom resande i en sky just dagen efter sedan Morbror öfvergifvit oss; han nedsteg ifrån en förfärlig drake som var hans häst, och gick in i Bokkammaren. Hvad han gjorde der må himlen veta, men då han varit der en stund, for han åter upp igenom taket, och lemnade hela huset fullt af rök; och då vi sedermera ville se efter hvad han företagit sig, kunde vi icke mera återfinna hvarken kammare eller böcker. Imedlertid påminna vi oss ännu väl, både hushållerskan och jag, att denne gamle häxmästare, just i det han afreste, ropade med en ihålig och ryslig röst: att han af hemlig fiendskap emot ägaren till bokkammaren gjort en skada i huset den vi sedermera skulle upptäcka; och tillade, att han hette *Munaton* den vise." — "*Friston* har han förmodeligen sagt," invände *Don Quixote.* — "Jag kan icke så noga säga om han hette *Freston* eller *Friton*, inföll hushållerskan; men så mycket mins jag, att hans namn slutades på *ton.*" — "Det har sin riktighet, svarade *Don Quixote;* denne kloke häxmästare är min största fiende, och bär ett

oför-

oförsonligt hat till mig, emedan han genom sin konst och sina trollböcker vet, att den tid kommer, då jag i envigeskamp skall öfvervinna en ung Riddare, som står under hans beskydd, och hvilket han ej förmår hindra; af denna orsak gör han mig all den förtret han kan; men han borde begripa, att han förgäfves sträfvar emot himlens beslut." — "Deruppå tviflar väl ingen, sade Systerdottren; men bästa Morbror, hvad nytta har Ni väl af alla dessa stridigheter? Vore det icke bättre att sitta hemma i ro, än att flacka omkring verlden efter finare bröd, utan att besinna, det mången går ut med tjock ull, och återkommer klippt hem igen." — "Min kära Systerdotter! sade Riddaren, du irrar dig alltför mycket; den som vågade försöka att klippa mig skulle sjelf lemna både hår och skägg i sticket, innan han kunde röra ett hårstrå på mig." Då de tvenne qvinnorna märkte att han blef ond, vågade de icke säga ett ord mera.

Sedermera förblef Riddaren ganska stilla hemma i sitt hus under en tid af fjorton dagar, utan att på minsta sätt låta märka, det han ärnade fortsätta sina galenskaper. Han tillbragte dessa dagar under lifliga samtal med sina två vänner, Prästen och Barberaren, dem han sökte öfvertyga, att ingen ting var mera nödvändigt för verlden än de vandrande Riddarnes Orden, den han sjelf åter ärnade upplifva. Prästen motsade honom väl, men gaf tillika efter då och då; ty på annat sätt hade det varit omöjligt för honom att få tala ett förnuftigt ord i saken.

Under

Under samma tid sökte *Don Quixote* i tysthet öfvertala en bonde, som var hans granne, att följa med på nästa färd. Denne bonde var en god ärlig karl, så vida detta uttryck får nyttjas om en fattig stackare; men han var deremot icke begåfvad med mycket förstånd. *Don Quixote* använde både vältalighet och löften hos denne mannen, som i anseende till sin fattigdom omsider beslöt att följa Riddaren såsom Vapendragare. Ibland annat som *Don Quixote* framställde för honom, var, att han med glädje borde lemna sin torftiga koja, emedan lyckan väl kunde foga så, att han i stället kom i besittning af någon ö, öfver hvilken *Don Quixote* ville göra honom till Ståthållare. I anledning af detta och andra dylika präktiga löften, öfvergaf *Sancho Panza* (så hette bonden) hustru och barn, och antog Vapendragare-sysslan hos sin Herr granne.

Don Quixote måste nu äfven tänka på att förse sig med penningar: han försålde en del af sina fastigheter, pantsatte andra, och ehuru han dervid i allmänhet handlade med föga urskiljning, bragte han dock tillhopa en ansenlig summa. Han förskaffade sig äfven en sköld, den han lånade hos en af sina vänner, sammanflickade åter sin sönderslagna hjelm så godt han kunde, och utsatte för sin vapendragare *Sancho* dag och timme, då färden borde företagas, på det denne å sin sida måtte rusta ut sig med det mest nödvändiga. Ibland andra saker, som han befallt honom medtaga, var i synnerhet en kappsäck. *Sancho* lofvade att noga uppfylla allt, och derjemte ville han

med-

medtaga sin åsna, emedan han ej hade särdeles böjelse att göra resor till fots. *Don Quixote* blef något flat, då han hörde åsnan nämnas, och öfverlade länge med sig sjelf huruvida det passade för en vandrande Riddare att hafva en åsne-ryttare till vapendragare, emedan han ej kunde påminna sig något dylikt exempel ur forntiden; men omsider beslöt han att låta *Sancho* rida sin åsna, likväl med den fasta föresats, att vid första tillfälle förskaffa sin vapendragare en häst, så fort nämligen han hunnit stöta någon ohöflig Riddare ur sadeln. Derjemte försåg han sig med linne och andra nödvändiga saker, enligt de goda råd han fått af värdshusvärden.

Sedan detta allt var verkställdt, aftågade bägge en vacker natt, *Sancho* utan att taga afsked af hustru och barn, och *Don Quixote* utan att göra det samma åt sin hushållerska och systerdotter, kort sagdt, utan att någon menniska visste det; och de fortsatte dervid sin färd så hastigt hela natten, att de, då dagen började gry, icke mera behöfde frukta det man skulle upphinna dem, i händelse man velat förfölja dem. *Sancho Panza* på sin åsna, med kappsäck och en stor vinflaska, trafvade vägen fram, ärevördig som en Patriark, och uppfylld af längtan att snart blifva Ståthållare på den ö hans Herre lofvat honom. Händelsen gjorde att *Don Quixote* tog samma väg som förra gången, nemligen öfver slätten vid Montiel; men nu fann han allt vida mera beqvämt, emedan på morgonstunden solstrålarne föllo mera snedt, så att hettan hvarken besvärade eller utmattade honom.

Här-

Härvid började *Sancho Panza* följande samtal: "Jag ber Hans Nåd, Herr vandrande Riddaren, att han icke glömmer den ö han lofvat mig, och den jag nog skall förstå att regera, ehuru stor den ock må vara." — "Min vän *Sancho Panza*, svarade *Don Quixote*, du skall veta, att det var ett allmänt bruk ibland vandrande Riddare i forntiden, att göra sina Vapendragare till Ståthållare öfver öar och konungariken som de eröfrade, och jag för min del har beslutat att alldeles icke vika ifrån en så loflig plägsed, utan i stället gå ännu längre; ty merändels dröjde Riddarne så länge, till dess deras vapendragare blifvit gamla och alldeles orklösa, efter mångfalldiga uthärdade mödor både dag och natt, innan de skänkte dem en Grefve-titel, eller gjorde dem till Marquiser öfver en större eller mindre landsträcka; men om vi bägge lefva, så kan du förlita dig deruppå, att i händelse jag inom sex dagar eröfrade likaså många konungariken, hvilket väl inträffat med flera andra före mig, så skulle jag anse för ett nöje att genast låta kröna dig till Konung öfver ett af dem. Du må ej förundra dig öfver allt detta; ty du skall veta, att för vandrande Riddare tillstöta ofta så stora ting, utan att de en gång tänka deruppå, att jag sluteligen kan gifva dig mycket mera än jag lofvat."

"Hå bevars! ropade *Sancho*, om jag således, genom ett af de underverk Hans Nåd nu omtalar, skulle blifva Konung, så borde väl också min hustru, *Maria Gutierez*, blifva Drottning, och mina pojkar Prinsar?" — "Hvem

kan

kan väl tvifla deruppå?" sade *Don Quixote*. — "Just jag sjelf, fortfor *Sancho*, ty jag tror, att om vår Herre också lät kronor rägna ned på jorden, så skulle dock ingen af dem passa till *Maria Gutierez's* hufvud; ty jag försäkrar Hans Nåd, att hon duger lika litet till Drottning som femte hjulet under en vagn; som Grefvinna skulle hon kanske kunna draga sig fram, men himlen hjelpe henne äfven då." — "Lemna också all omsorgen åt honom, svarade *Don Quixote*, ty han ger en hvar sin afpassade lott; men du måste icke låta ditt mod så sjunka, att du åtnöjer dig med mindre än ett Ståthållareskap." — "Derföre skall jag nog akta mig, återtog *Sancho*, heldst som jag i Hans Nåd har en så förträfflig Herre, som nog förstår att gifva mig hvad jag behöfver och hvad som passar för mig."

VIII. CAP.

Om det förskräckliga och ovanliga äfventyr den tappre Don Quixote *hade med Väderqvarnarne, jemte andra minnesvärda händelser.*

Just under detta samtal blefvo de i denna trakt varse 30 eller 40 väderqvarnar. Så snart *Don Quixote* såg dem, sade han åt sin vapendragare: "lyckan fogar våra saker bättre än vi kunnat önska och hoppas; ty der, min kära *Sancho*, upptäcker jag på en gång 30 om icke flera de mest förfärliga jättar, mot hvilka jag ärnar gifva mig i strid, och ihjälslå dem alle-

sam-

sammans. Det byte vi härvid vinna skall lägga grund till vår rikedom, ty sådana strider äro rättmätiga och himlen behagliga, emedan man derigenom rensar jorden från vidunder och olycksstiftare." — "Hvilka jättar?" frågade *Sancho*. — "Dem du ser der borta med långa armarne, af hvilka en del hafva två mils längd." — "Se Er väl före, Nådig Herre, svarade *Sancho*, ty det vi se der äro inga jättar, utan väderqvarnar; och det Herrn anser för armar äro vingarne, dem vinden svänger omkring för att sätta qvarnstenarna i rörelse." — "Man kan lätt märka, fortfor *Don Quixote*, att du icke förstår dig på äfventyr; jag säger att de äro jättar; och om du är rädd, så göm dig undan så länge och läs alla böner du kan, under det jag företager denna grufliga och olika strid." Under det han sade detta, gaf han *Rozinante* sporrarne, utan att höra på huru *Sancho* skrek af alla krafter, att här ej voro några jättar, utan endast väderqvarnar, dem han nu ville anfalla.

Don Quixote var imedlertid så fullt öfvertygad om jättarnas närvaro, att han hvarken hörde *Sanchos* rop, eller närmare betraktade föremålen, ehuru han redan var dem mycket nära, utan i stället skrek han allt hvad han förmådde: "flyn icke, fega stackare! det är en ensam Riddare som anfaller Er." Nu började det blåsa starkare, och de stora vingarne rörde sig. Då *Don Quixote* såg detta, ropade han åter: "om Ni också hade flera armar än *Briareus*, så skall Er djerfhet ändock straffas." Med en suck anförtrodde han sig nu i sin Dame

Dul-

Dulcineas beskydd under denna svåra strid, betäckte sig med sin sköld, och med utsträckt lans rände han nu, så fort *Rozinante* förmådde springa, rakt fram till den första väderqvarnen. Hans lans träffade en af vingarne, hvilken, då vinden var tämmeligen stark, genast bröt sönder lansen, samt gaf derjemte Riddare och häst ett sådant slag, att bägge flögo ett långt stycke ut på fältet.

Sancho skyndade, så fort hans åsna kunde galloppera, till sin Herres hjelp, och fann honom liggande på marken, nästan oförmögen att röra sig; ett så hårdt fall hade han jemte hästen gjort. "Himlen förbarme sig! ropade *Sancho*, sade jag icke Hans Nåd förut, att han borde se sig väl före, och att här endast voro väderqvarnar? Min själ, den som icke kunde se det, måste väl hafva väderqvarnar i sitt eget hufvud." — "Tyst, min vän *Sancho!* svarade *Don Quixote*, krigslyckan är det mest föränderliga ting under solen; dessutom tror jag fullt och fast, att den vise häxmästaren *Freston**, som bortfört hela min bokkammare, äfven har förvandlat dessa jättar i väderqvarnar, för att beröfva mig den äran att öfvervinna dem, ty så långt går hans fiendtlighet emot mig; men sluteligen skola ändock alla hans trollkonster intet uträtta emot mitt goda svärd." — "Himlen styre det efter välbehag! suckade *Sancho*, reste upp sin Herre, och hjelpte honom åter på *Rozinante*, som också var illa tilltygad af detta äfventyr.

Under samtal öfver denna händelse toge de vägen till Lapices hamn, emedan *Don Quixote* ansåg

anség det säkert, att en så allmänt befaren väg borde vara uppfylld med en mängd besynnerliga äfventyr. För öfrigt var Riddaren mycket ledsen deröfver att han förlorat sin lans, och sade derföre till sin vapendragare: "vet du väl *Sancho*, att jag påminner mig hafva läst, huruledes en Spansk Riddare, vid namn *Diego Perez de Vargas*, sedan hans svärd söndersprungit i en strid, brutit en stor gren af en ek, och dermed i samma fältslag dödat så många Mohrer, att han fått tillnamnet *Machuca* (krossaren), hvarföre så väl han sjelf, som hans efterkommande ännu i denna dag, kallat sig *Vargas y Machuca*. Detta säger jag dig af den orsak, att jag ärnar bryta mig en dylik gren af den första ek jag blir varse, och dermed utföra så stora ting, att du skall anse dig högst lycklig att hafva varit ett ögonvittne till mina stora bedrifter, som skola förefalla en hvar nästan otroliga." — "Som himlen behagar, svarade *Sancho;* allt hvad nådig Herrn säger mig anser jag för trosartiklar. Men nu får jag be Herrn sitta mera rak på hästen, ty annars faller Herrn alldeles åt den ena sidan; jag gissar att den svåra kullerbytta Herrn nyligen gjorde förorsakar någon sveda." — "Så förhåller det sig äfven, svarade *Don Quixote;* men jag beklagar mig alldeles icke deröfver, emedan det icke anstår vandrande Riddare att jämra sig, om också inelfvorna kommo ut igenom deras blessurer." — "I sådant fall har jag intet att invända, fortfor *Sancho*; men jag bedyrar vid allt hvad heligt är, att det skulle innerligen fägna mig om jag hörde Hans Nåd be-

beklaga sig då något ondt plågade honom; ty jag för min del kröker mig som en mask då det minsta onda kommer åt mig, och jag vill ej förmoda, det förbudet att klaga öfver sina plågor äfven sträcker sig till vandrande Riddares vapendragare." *Don Quixote* kunde ej underlåta att småle öfver sin vapendragares enfald, och försäkrade, att han gerna kunde få jämra sig så mycket han behagade, både med och utan orsak; ty han hade i Riddareböckerna icke sett något förbud deremot.

Sancho påminte nu derom, att tiden vore inne till att äta något. *Don Quixote* svarade, att han för sin del ännu icke hade någon matlust, men att *Sancho* kunde spisa när han behagade. Efter denna tillåtelse satte *Sancho* sig så beqvämt han kunde på sin åsna, tog fram ur kappsäcken det förråd han hade, och under det han red bakefter sin Herre, spisade han tillika af hjertans grund, samt tog sig då och då en klunk vin ur den stora flaskan, med sådant välbehag, att den störste frossare vid ett läckert bord skulle hafva afundats honom appetiten. Under det han på ett så välmående sätt fortsatte resan, tänkte han alldeles icke på sin Herres löften, och ansåg det icke eller hvarken farligt eller besvärligt, utan snarare nöjsamt att draga ut på äfventyr. Man beslöt att tillbringa denna natt under några träd, af hvilka *Don Quixote* genast nedbröt en lång torr gren, som i nödfall kunde tjena honom till lans, sedan han påsatt den jernet af sin sönderbrutna lans. *Don Quixote* tillslöt icke sina ögon hela natten, utan tänkte blott på sin äl-

ska-

skarinna *Dulcinea;* i hvilket fall han rättade sig efter Riddar-Romanerne, der han läst, att Riddarne tillbragte många nätter i skogar, bergsklyftor och på ödsliga ställen, utan sömn, blott vederqvickande sig med ett lifligt minne af deras hjertans Herrskarinnor. *Sancho*, som fyllt sin mage, och det icke blott med vatten, använde denna natt på helt annat sätt; ty han sof utan afbrott, och det så starkt, att hvarken morgonsolen, som brände honom midt i ansigtet, eller fåglarnas sång rundt omkring, som högljudt hälsade dagen, kunnat väcka honom, om icke hans Herre ropat på honom. Så snart han vaknade lyftade han på sin vinflaska, den han till sin smärta fann vida lättare än föregående dagen, och efter allt utseende kunde han på denna vägen icke så lätt åter få fylla den. *Don Quixote* brydde sig icke eller om frukost, emedan han, som förut är sagdt, endast mättade sig med angenäma minnen.

Derefter fortsatte de resande vägen till Lapices hamn, den de också efter tre timmars förlopp fingo i ögonsigte. ”Här, broder *Sancho!* ropade *Don Quixote*, kunne vi få händerna fulla med äfventyr; men nu får jag säga dig, att ehuru du ser mig i den största fara i verlden, må du icke draga ditt svärd för att bistå mig, så framt du icke märker att det blott är sämre folk och pack som anfalla mig, ty då kan du skynda till min undsättning; emedan du bör veta, att om jag kommer i strid med Riddare, så tillåta icke Ridderskapets lagar att du deltager i densamma, så länge du icke är slagen till Riddare.” — ”Nådig Herrn

 kan

kan förlita sig deruppå, svarade *Sancho*, att dess befallning noga skall åtlydas, och det så mycket heldre, som jag af naturen har ett ganska fredligt sinnelag, och är en stor fiende till gräl och slagsmål. Men om det skulle gälla min egen rygg, så kunde jag, i trotts af alla Riddarelagar, icke underlåta att försvara mig, emedan både Guds och Öfverhetens lagar tillåta att slå ifrån sig, då man blifver öfverfallen." — "Detta är också min tanke, sade *Don Quixote;* men så snart fråga uppstår att hjelpa mig emot Riddare, så måste du dämpa din hetta." — "Det skall gerna ske, återtog *Sancho*, och detta bud vill jag hålla lika noga som det om söndagens firande."

Under detta samtal blefvo de varse på vägen tvenne Benedictiner-Munkar, som syntes rida på dromedarier, ty deras mulåsnor voro nästan så höga och stora; Munkarne hade derjemte glasögon och solskärmar. Litet bakefter dem följde en vagn, omgifven af 4 eller 5 personer till häst, och 2 mulåsnedrifvare till fot. Uti vagnen satt, såsom man sedermera sporde, en Dame ifrån Biscaya, som ärnade sig till Sevilla, der hennes man vistades, hvilken skulle resa till Indien, att der emottaga ett ansenligt embete. De tvenne Munkarne hörde icke till det öfriga sällskapet, ehuru de reste samma väg; men knappt hade *Don Quixote* sett dem, förr än han sade åt sin vapendragare: "Om jag icke irrar mig alltför mycket, så möter mig här ett af de största äfventyr verlden sett. De der två svarta figurerna, som röra sig framåt vägen, måste vara häxmästare, som

der

der i vagnen bortföra någon Prinsessa, den de röfvat till sig, och det är nödvändigt, att jag af alla krafter söker afböja denna orättvisa." — "Ack, detta är mycket värre än väderqvarnarne, ropade *Sancho;* se dock närmare på saken, Nådig Herre, der äro ju tvenne Benedictiner-Munkar, och i vagnen äro utan tvifvel resande. Tänk väl på hvad Herrn företager, säger jag, så att hin onde ej på nytt förbländar Herrn." — "Jag har ju redan sagt dig, svarade Riddaren, att du icke förstår dig på äfventyr; men du skall snart blifva öfvertygad derom att jag har rätt."

Nu red *Don Quixote* några steg framåt, och höll stilla midt på vägen, och då Munkarne kommit så nära att de kunde höra hvad han sade, ropade han med hög röst: "hören, edra djefvulska missfoster! jag befaller Er att genast försätta i frihet Prinsessorna som J med våld villjen bortföra, ty i annat fall kunnen J bereda Er att emottaga döden af min hand, till straff för edra onda gerningar." Munkarne höllo stilla, lika förvånade öfver *Don Quixotes* utseende som hans tal, och en af dem svarade: "Herr Riddare! hvarken stå vi uti förbund med den onde anden, ej eller äro vi missfoster, utan tvenne Munkar af Sanct Benedicts Orden, som fara vår väg fredligt fram, och alldeles icke veta, om i vagnen bakom oss finnas bortröfvade Prinsessor eller icke." — "Ha ha! fortfor *Don Quixote*, edra glatta ord verka ingen ting på mig, ty jag känner alltför väl sådant trolöst pack, som Ni;" och utan vidare ordvexling gaf han *Rozinante* sporrarne,

ne, samt red med utsträckt lans så häftigt emot en af Munkarne, att om denne icke straxt kastat sig ned af mulåsnan, så hade han säkert blifvit illa sårad om icke alldeles dödad. Då den andre Munken såg sin medbroders missöde, satte han hälarne i sidan på sin goda mulåsna, och skyndade så fort derifrån som om vinden bortfört honom.

Så snart *Sancho* såg Munken ligga på marken, vältrade han sig ned af sin åsna, skyndade fram, och började afkläda den fallne. Munkarnes mulåsnedrifvare kommo då dertill, och frågade *Sancho* hvad han företog sig? *Sancho* svarade: "detta byte tillkommer mig med rätta, efter den strid min Herre vunnit." Mulåsnedrifvarne, som ej låto skämta med sig, eller förstodo hvad han menade med byte och strid, samt redan såg *Don Quixote* ett stycke derifrån, i samtal med folket omkring vagnen, fattade uti *Sancho*, kastade honom till marken, ryckte nästan allt skägget af honom, trampade honom under fötterna, och lemnade honom sluteligen utan sansning qvar på platsen. Munken, ännu darrande af förskräckelse och blek som ett lik, steg med deras tillhjelp åter på sin mulåsna, och skyndade i galopp derifrån till sin medbroder, som väntade på ett tämmeligen långt afstånd, för att se huru allt detta skulle slutas; men utan att vidare bry sig om detta äfventyr, fortsatte nu bägge tillhopa skyndsamt sin resa, och gjorde så många korstecken omkring sig, som om hin onde sjelf varit dem på hälarne.

Don

Don Quixote hade imedlertid, som förut är sagdt, börjat ett samtal med Damen i vagnen, till hvilken han sålunda ordade: "Min sköna nådiga Fru äger nu full frihet öfver sin egen person, och att dermed göra hvad henne behagar; ty er röfvares stolthet ligger nu tillika med honom sjelf nedslagen till jorden, genom denna min tappra arm; och på det Ers Nåd icke längre må sväfva i en brydsam okunnighet om mitt namn, så får jag berätta att jag kallar mig *Don Quixote af Mancha*, en vandrande Riddare som söker äfventyr, samt en undergifven slaf för den oförlikneligt sköna *Dulcinea af Toboso*. Den enda belöning jag utber mig för den välgerning jag visat Er, är, att Ers Nåd genast täcktes vända om och resa till Toboso, presentera sig der på mina vägnar för min omnämnda sköna Dame, och säga henne hvad jag gjort, för att åter förskaffa Er friheten."

En af de personer som åtföljde vagnen, och var den resande Damens Stallmästare, samt född i Biscaya, hörde ord för ord hela detta underliga tal; och då han märkte att *Don Quixote* uppehöll resan derigenom, att han ville tvinga Damen att återvända till Toboso, så närmade han sig till Riddaren, fattade uti hans lans, och sade på bruten Castilianska och ännu sämre Biscayisk dialect: "väg af, Riddare! längre icke här, det satan dig tage; ty vid Gud har mig skapt, icke gå från vagn, jag slå ihjäl, så sannt Biscayer är." *Don Quixote* förstod honom mycket väl, och svarade derföre ganska lugnt: "Om du vore en Riddare, hvilket du

icke

icke är, så hade jag redan straffat din förmätenhet, oförskämda kreatur." Biscayern svarade: "Icke Riddare jag? svär vid himlen du ljuga, så sannt en Christen; bort med lans, svärd ut, vill se hvem föra vatten till katten *). Biscayer jag till lands, adelsman till sjöss, adelsman för tusan, och ljuga den som annat säga." — *Don Quixote* svarade: "du skall snart skåda det, säger *Agrages*." Härvid kastade han sin lans till marken, drog sitt svärd, satte skölden på armen, och nalkades Biscayern, med fast beslut att hugga ned honom. Biscayern, som såg detta, och som gerna velat stiga ned af sin åsna, den han endast för resan hyrt, och icke kunde förlita sig på, hade i brådskan endast tid att draga sitt svärd, och då han till all lycka befann sig nära vagnen, ryckte han äfven i hast en dyna derifrån, hvilken han nyttjade som sköld, och derefter rusade de emot hvarandra, som om de varit dödsfiender. De öfriga personerne sökte återställa freden, men Biscayern svor högt i sitt förvirrade språk, att om man icke tillät honom fullborda den började striden, så skulle han hugga ned både nådig Frun och alla som ville hindra honom. Damen i vagnen, lika så förvånad som förskräckt öfver hela detta äfventyr, befallte kusken köra litet undan, och sedan hålla, så att hon på afstånd kunde få se den förfärliga envigeskampen. Imedlertid hade Biscayern tilldelat *Don Quixote* ett så förfärligt hugg öfver skuldran, att om denne ej motat det med sin

sköld,

*) Spanskt ordspråk, som bör heta: vi villje se hvem som leder katten till vattnet; men hvilket här af Biscajern i hettan framföres bakvändt.

sköld, så hade han blifvit klufven ända ned till medjan. *Don Quixote*, som kände hela tyngden af detta hugg, ropade nu med hög röst: "O *Dulcinea*, min själs beherrskarinna, skönhetens blomma! bistå er Riddare, som Er till välbehag befinner sig i denna svåra strid." Att säga detta, lyfta svärdet, betäcka sig med skölden, och anfalla Biscayern, var allt ett ögonblicks verk; ty hans mening var nu, att med ett hugg göra slut på hela äfventyret. Biscayern, som såg hans anfallsifver, märkte att hans fiende hade mod, och beslöt att på sin sida visa lika tapperhet; han betäckte sig derföre så godt han kunde med sin dyna, men förmådde alldeles icke vända sin mulåsna eller röra den ifrån stället, emedan den dels var uttröttad, dels ovan vid dylika upptåg. *Don Quixote* kom imedlertid, som sagdt är, med högt upplyftadt svärd emot Biscayern, i fullt uppsåt att klyfva honom midt i tu; Biscayern väntade honom helt trygg, med lyftadt svärd och betäckt af sin dyna, och alla åskådarne stodo der under ängslig väntan, huru de hugg skulle utfalla, hvarmed de begge kämparne hotade hvarandra. Den stackars Damen i vagnen och hennes förskräckta kammarjungfrur gjorde tusen löften till alla Helgonbilder och Kapell i hela Spanien, på det himlen måtte frälsa Stallmästaren och dem alla ifrån den hotande faran — men, det ledsammaste är, att förste författaren till denna sannfärdiga historia afbryter berättelsen just här, midt under hetaste striden, och anför till ursäkt, att han ej funnit något mera upptecknadt af *Don Quixotes*

be-

bedrifter, än hvad han hittills berättat. Utgifvaren kunde imedlertid svårligen föreställa sig att en så besynnerlig historia skulle vara alldeles förglömd, eller förlorad för verlden, och att icke några vettgiriga och lärda mäns pulpeter i La Mancha skulle förvara papper, som angingo den namnkunnige Riddaren. I denna öfvertygelse har han aldrig tviflat om möjligheten, att få se slutet på denna artiga berättelse och det har äfven lyckats honom att göra detta dyrbara fynd, på sätt som det följande skall visa.

IX. CAP.

Slutet af den förfärliga envigeskampen imellan den tappre Biscayern och den berömde Riddaren af Mancha.

Vi lemnade ofvanföre den tappre Biscayern och den berömde *Don Quixote* med högst upplyftade svärd, bägge åsyftande att gifva hvarandra så förfärliga hugg, att om de riktigt träffade, skulle de bägge klyfvas deraf ofvanifrån ända ned, som då man delar ett äpple i tu. Men just vid denna vigtiga punkt afbröts hela denna nöjsamma historia, utan att författaren behagade gifva minsta anvisning, hvarest fortsättningen borde tagas. Detta förargade mig högeligen, och jag fattade misshag till det lilla jag redan läst af berättelsen, då jag besinnade huru mörkt det såg ut att få reda på den större delen, som efter mitt begrepp ännu fattades i denna angenäma historia,

Det

Det föreföll mig orimligt, och alldeles stridande emot all god ordning och plägsed, att en så förträfflig Riddare icke skulle haft ibland sina beundrare någon man af visdom och snille, som gjort sig den mödan att uppteckna hans ovanliga bedrifter: en brist som ännu alldrig inträffat för någon vandrande Riddare, hvilken, enligt ryktet i hvarje mans mun, sökt äfventyr; ty hvar och en sådan Riddare plägade alltid hafva en eller ett par kraftgenier, eller, om så behagas, häxmästare, som uppteckande icke allenast sin hjeltes bedrifter, utan på köpet hans hemligaste tankar, allt det dumma han ofta sagt, och allt det narraktiga han ännu oftare gjort. Hvilket grymt missöde skulle det således icke varit, om en så berömd Riddare, som denne, saknat hvad till och med en *Platir* och hans likar haft! Således kunde jag aldrig förmås att tro, det en så lustig berättelse skulle komma stympad till efterverlden, utan jag förmodade heldre, att den alltfrätande tiden antingen förstört eller i mörker begrafvit fortsättningen.

På en annan sida fästades min uppmärksamhet vid den omständigheten, att uti vår berömde Riddares bibliothek funnos så nya böcker, som *Botemedel emot svartsjuka* och *Nymferna af Enares*, hvaraf borde slutas, att hans egen historia också måtte vara ny, och att, om den icke vore skrifven, måste den dock ännu finnas i friskt minne såsom tradition hos allt folk på hela orten. Dessa föreställningar väckte hos mig det mest brinnande begär att erhålla en sann och fullständig underrättelse

om

om vår berömde *Don Quixotes af Mancha* lefnadslopp och underbara bedrifter, han som varit ett ljus och en spegel för alla Manchas Riddare, och den förste som i vårt så förderfvade tidehvarf åtagit sig mödan och utöfningen af en vandrande Riddares kall, att beväpnad flacka omkring och afvärja oförrätter, understödja och trösta enkor, samt beskydda jungfrur, hvilka på lejda hästar, med ridspö i hand och jungfrudomen i godt förvar, tågade allena från klyfta till klyfta, från dal till dal; och om icke någon grof bängel, en ohyfsad bonde, eller ännu värre, en vidunderlig jätte våldtogo dem, kunde det väl hända sig, att de efter 80 års förlopp, under hvilken tid de icke en enda natt sofvit under tak, lades lika rena och kyska i grafven som — deras egna mödrar. För dessa och många andra orsakers skull finner jag vår tappre Riddare *Don Quixote* värdig ett evigtvarande lof, hvilket icke eller bör nekas mig sjelf, i anseende till den flit och möda jag användt att uppleta slutet på denna angenäma historia; ehuru jag ganska väl vet, att om icke himlen, lyckan och slumpen bistått mig, så hade verlden saknat detta tidsfördrif, som åtminstone två hela timmar kan angenämt sysselsätta läsaren. Dock, nu vill jag berätta sättet huru mitt dyrbara fynd skedde.

Då jag en dag befann mig på krämaretorget i Toledo, kom en gosse, som ville sälja några gamla pappersbundtar åt en kryddkrämare. Jag, som alltid haft en särdeles böjelse att läsa, så att jag till och med upptagit papperslappar på gatan, följde snart min natur

och

och tog en bundt af gossen, då jag fann skriften med Arabiska bokstäfver, dem jag väl kände, men förmådde dock icke läsa det hela; derföre såg jag mig om efter en Mohr som förstod Arabiska, och det var icke svårt för mig att finna en dylik tolk, ty jag hade här kunnat få en sådan för mycket äldre och svårare språk. Korrt sagdt, händelsen förde till mig en man, som kunde stilla min nyfikenhet; han tog pappersbundten, öppnade den midt uti, och då han läst något började han skratta. Jag frågåde om orsaken till hans löje, och han svarade, att en anmärkning, skrifven i brädden på detta papper, förefallit honom rätt löjlig; och då jag vidare forskade derefter, sade han, under beständigt skratt, anmärkningen lyder sålunda: *Det säges, att denna Dulcinea af Toboso, som så ofta nämnes i denna historia, skall, ibland alla fruntimmer uti La Mancha, haft den skickligaste hand att insalta fläsk.*

Så snart jag hörde honom nämna *Dulcinea af Toboso*, blef jag på en gång förundrad och hänryckt, emedan jag straxt föreställde mig, att denna pappersbundt innehöll *Don Quixotes* historia. Under denna förmodan bad jag honom läsa titelbladet för mig, hvilket han genast tolkade från Arabiska på Spanska sålunda: *Don Quixotes af Mancha historia, författad af Cid Hamet Benengeli, Arabisk historieskrifvare.* Det fordrades mycken konst att dölja den glädje jag kände, då denna titel nådde mitt öra; jag skyndade mig till kryddkrämaren, och köpte nu på en gång alla pappersbundtarne som gossen medfört, för en half Real; och om man

varit

varit nog klok att märka, huru angelägen jag var att komma i besittning af dem, så hade man kunnat aftvinga mig sex Realer för dem. Jag gick nu öfver den stora kyrkogården med Mohren, hvilken jag bad öfversätta för mig på Spanska allt hvad som i dessa pappersbundtar handlade om *Don Quixote*, utan att ifråntaga eller tillägga det minsta, och lofvade att gifva honom för detta arbete hvad han önskade. Han begärde tre lispund russin och två skeppor hvete, och lofvade att öfversätta väl och troget, samt så fort som möjligt; men för att ännu mera lindra hans möda och icke släppa detta härliga fynd ifrån mig, tog jag honom hem till mig, hvarest han inom en tid af sex veckor öfversatte allt som nu följer.

I första bundten befanns en målning öfver striden imellan *Don Quixote* och Biscayern, gjord efter naturen; man såg bägge kämparne i den ställning berättelsen omförmäler, med upplyftade svärd, en betäckt med sin sköld, den andra med en dyna. Biscayerns mulåsna var så lifligt målad, att man redan på ett bösskotts afstånd ifrån densamma kunde se, det den var lejd för dagen. Imellan benen på Biscayerns åsna stod skrifvit: *Don Sancho de Azpetia* — förmodeligen hjeltens namn, och under *Rozinantes* fötter lästes: *Don Quixote. Rozinante* var obeskrifligt väl träffad, lång och utsträckt, mager ända till genomskinlighet, med högt uppstående knotor, och i allmänhet af så vanmäktigt utseende, att den i alla afseenden förtjenade sitt namn. Nära intill stod *Sancho Panza*, hållande sin åsna vid grimman, och

under hans fötter lästes: *Sancho Zancas.* Att dömma efter teckningen måste han hafva varit en korrt och tjock figur, långsam i sin gång och sina rörelser, enligt hvilka egenskaper man kallat honom *Panza* och *Zancas* *); ty i det följande af denna historia får han växelvis dessa tillnamn. Man skulle väl kunna erinra ännu några småsaker vid denna målning; men de äro af föga vigt, och hafva ingen inflytelse på sannfärdigheten af denna historia, ehuru det som är sannt ej kan kallas öfverflödigt. Den enda invändning som kunde göras mot berättelsens trovärdighet, vore till äfventyrs, att författaren varit Arab, och således af naturen böjd att ljuga; men om man tillika besinnar, att Araberne äro våra fiender, så kan man i förhand antaga, att han ingen ting öfverdrifvit, utan snarare minskat än ökat vår Riddares lof. Jag har också trott mig märka, att vid åtskilliga tillfällen, då han bordt utbryta i beundransrop öfver Riddaren, iakttager han i stället, och likasom med flit, en hårdnackad tystnad.

Det är och förblifver i alla tider ett stort fel hos en historieskrifvare, att icke vara sann och opartisk; hvarken fördelar, fruktan, hat eller ynnest bör leda honom ifrån sanningens bana, ty sanningen är historiens moder, historien bedrifternas försvararinna, ett vittne om det framfarna, en varnerska för det närvarande, och undervisande för det tillkommande. Hvad som nu beträffar denna historia, så

är

*) *Panza*, en med tjock mage, *Zanca*, en som släpar benen då han går.

är jag öfvertygad, att en hvar skall deruti finna så mycket angenämt och lärorikt, som han sjelf någonsin kan önska; och skulle något godt och nyttigt deruti fattas, så är skulden dertill endast hos författaren, men icke hos ämnet. Fortsättningen börjas, efter Mohrens tolkning, på följande sätt:

Så stodo nu de tvenne tappra och högst förbittrade kämparne emot hvarandra, med högt upplyftade svärd, och syntes med sina hugg hota himmel, jord och afgrund. Den förste som gjorde sitt väldiga slag var den förgrymmade Biscayern, och det med sådant eftertryck, att om svärdet icke under detsamma vridit sig något i hans hand, hade detta enda hugg varit tillräckligt att göra slut på denna hårda strid och tillika på alla vår Riddares äfventyr; men ett gynnande öde sparade honom till vigtigare värf, och omvred det hotande svärdet så, att ehuru det träffade Riddarens vänstra skuldra, gjorde det honom dock ingen vidare skada, än att denna sida blottades från rustningen, och på vägen medtogos ett stycke af hjelmen och ett dito af örat, hvilket allt föll till jorden, och lemnade Riddaren tämmeligen illa tilltygad.

Men hvem kan nu gifva en fullständig beskrifning öfver det raseri, som intog den Manchiska hjeltens bröst, då han såg sig behandlad på ett sådant sätt! Jag kan endast berätta, huru han tryckte sig mera fast i stegelböglarna, och sedan han med bägge händer fattat sitt svärd, gaf han Biscayern ett så förfärligt hugg öfver hufvudet, att oaktadt dynan

be-

betäckte det, föreföll det honom, som om ett helt berg vältrat sig öfver honom, och blodet frusade ut igenom näsa, mun och öron. Han var på vägen att falla ned af mulåsnan, och hade äfven säkert fallit, om han icke i detsamma med armarne knipit sig fast om mulåsnans hals; men han förlorade derjemte stegböglarna, armarne lossnade af matthet, och mulåsnan, som blifvit skygg vid detta hugg, började skena utåt vida fältet, och, efter några häftiga krumsprång, lade den sin Herre till marken.

Don Quixote betraktade allt detta med den största likgiltighet; men då han såg sin fiende falla, sprang han af hästen, närmade sig till honom med raska steg och modiga åtbörder, höll spetsen af sitt blanka svärd tätt under hans näsa, och ropade: "gif dig, eller ock klyfver jag ditt hufvud!" — Biscayern låg der utan sansning och kunde ej säga ett ord, hvilket bekommit honom mycket illa, i anseende till *Don Quixotes* blinda vrede, så framt icke Damen, som från sin vagn beskådat striden med mycken ångest, nu skyndat till stället, och på ett nedlåtande sätt bedt om nåd för sin Stallmästare, samt att han måtte få behålla lifvet. Med mycken stolthet och alfvar svarade *Don Quixote*: "Jag vill uppfylla Er önskan, sköna Fru! och det med mycket nöje; men dock med det enda vilkor, att denne Riddare med ed förbinder sig att gå till Toboso, och presentera sig på mina vägnar för den oförlikneliga *Donna Dulcinea*, på det hon med honom må handla såsom henne be-

hagar." — Den rädda och tröstlösa Damen lofvade allt i sin Stallmästares namn, utan att en gång fråga hvem denna *Dulcinea* var. "Nå väl, fortfor *Don Quixote*, så gifver jag Er mitt löfte, att icke tillfoga honom något vidare ondt, ehuru han väl förtjenat det af mig."

X. CAP:

Ett samtal imellan Don Quixote *och hans trogne Vapendragare* Sancho Panza.

Sancho Panza, som blef så illa handterad af Munkarnas mulåsnedrifvare, hade imedlertid krälat upp igen, och varit en uppmärksam åskådare vid sin Herres envigeskamp; han bad innerligen till himlen, att hans Herre måtte erhålla segren, och dervid vinna en eller annan Ö, öfver hvilken han, enligt löfte, kunde blifva Ståthållare. Så snart han såg striden slutad, och att Riddaren åter ärnade stiga till häst, sprang han fram och höll uti stegbögeln, och innan *Don Quixote* ännu kommit rätt i sadeln, föll han på knä för honom, tog hans hand, kyste den, och sade: "Täcktes Hans Nåd, Herr *Don Quixote af Mancha*, nu visa mig den ynnesten, och gifva mig styrelsen öfver den Ö, som Hans Nåd vunnit i denna hårda strid; ty ehuru stor den ock må vara, känner jag kraft nog hos mig att regera den lika så väl, som alla andra i vida verlden, hvilka regerat öar." — "Du skall veta, min kära *Sancho!* svarade *Don Quixote*, att detta och andra dylika

äfven-

äfventyr icke äro af det slag, hvarigenom man vinner öar, utan blott korsstäg, vid hvilka intet annat vinnes än några hål i hufvudet och ett öra mindre. Haf du imedlertid endast tålamod, till dess äfventyr kunna inträffa, genom hvilka jag icke allenast kan göra dig till Ståthållare, utan kanske till ännu något mera." — *Sancho* tackade på det högsta, kyste hans hand för andra gången jemte kanten af hans vapenrock, hjelpte honom sätta sig tillrätta på hästen, och följde sedan sin Herre, hvilken, utan att säga ett ord mera åt folket i och omkring vagnen, fortsatte vägen till en nästgränsande skog.

Sancho följde efter så mycket hans åsna förmådde, men *Rozinante* sprang nu så fort och snällt, och hade redan så mycket försprång, att *Sancho* blef efter, och måste ropa åt Riddaren att vänta in honom. *Don Quixote* höll *Rozinante* tillbaka, till dess hans stackars vapendragare hunnit fram, hvilken då yttrade sig: "Mig synes, Nådig Herre, att det vore bäst för oss, om vi sökte tillflykt i någon kyrka; ty den fattige syndaren, med hvilken Herrn var i strid, blef rätt illa tilltygad, och det kunde ju hända att detta folk gör en angifvelse mot oss hos den heliga Hermandad *), som då tager oss vid öronen; och om vi komma i detta Herrskapets våld, torde det kosta mången svettdroppe att åter slippa derifrån." — "Håll din mun, svarade *Don Quixote*, har du väl någonsin hört eller läst, att vandrande Ridda-

*) *La santa Hermandad*, eller det heliga Brödraskapet, är en corps ridande Policebetjenter i Spanien, som farom kring öfver allt i landet, och håller ordning vid makt.

re blifvit ställda för Domstol, för det de slagit ihjäl någon?" — "Jag vet alldeles icke huru högt ett dråp anses, fortfor *Sancho*, ty jag har ännu aldrig slagit ihjäl någon menniska; men det vet jag, att den heliga Hermandad håller strängt efter dem som slåss med hyarandra; det öfriga bryr jag mig alldeles icke om." — "Kära *Sancho*, sade *Don Quixote*, var du utan all fruktan, ty jag skulle kunna befria dig ur Tartarers och vildars händer, och ännu lättare ur den heliga Hermandads våld. Säg mig nu, om du på hela vida jorden har sett en så manhaftig Riddare som jag? Har du läst i historien om någon, som tapprare anfallit, ihärdigare fortsatt striden, skickligare sårat och lättare störtat motståndaren ur sadeln än jag?" — "Jag tillstår, svarade *Sancho*, att jag aldrig läst om något sådant, emedan jag hvarken kan läsa eller skrifva; men det vill jag hålla vad om, att jag aldrig i min lefnadstid tjenat en större våghals än Herrn är; och jag önskar blott, att Herrns förvågenhet icke måtte få den lön som jag nyss sade. Men hvad jag nu vill bedja Nådig Herrn om, är, att han ville draga någon försorg om sitt öra, som blöder mycket starkt; jag har linnskaf och plåster i kappsäcken." — "Allt detta vore icke af nöden, svarade *Don Quixote*, om jag blott tänkt uppå att tillaga åt mig en flaska af *Fierabras* balsam, ty en enda droppa af densamma sparar både tid och läkemedel." — "Men, hvad slags balsam är väl det, Nådig Herre?" frågade *Sancho*. — "Jag kan Receptet till denna balsam utantill, fortfor *Don Quixote*; den har sådan kraft, att

den

den läker genast alla sår, och man kan dermed trottsa sjelfva döden. Så snart jag hunnit skaffa mig den, och lemnat densamma i förvar hos dig, och du sedan någon gång får se, att jag till äfventyrs i en strid blifver huggen tvärt af, hvilket ofta händer, så skall du straxt upptaga den del af min kropp som ligger på marken, och, under det blodet ännu är varmt, sätta den åter på den del af mig som blifvit qvar i sadeln, men framför allt noga tillse att dessa delar passas väl och nätt tillhopa; och derefter gifver du mig ett par klunkar af den omtalta balsamen, så skall du åter straxt se mig frisk och hel igen som ett äpple." — "Om så är, svarade *Sancho*, så afsäger jag mig genast Ståthållareskapet öfver den utlofvade ön, och begär ingen annan betalning för mina många och trogna tjenster, än att Hans Nåd gifver mig Receptet till denna underbalsam; ty jag kan icke finna annat, än att man med uppräckt hand skall gifva mig två Realer för en enda fingerborg full deraf, och jag behöfver icke annat medel att tillbringa min öfriga lifstid i ro och maklighet. Likväl önskade jag först veta, om tillagningen deraf kostar mycket?" — "För mindre än tre Realer kan du få tre kannor deraf," svarade *Don Quixote*. — "Hå för tusan pocker! ropade *Sancho*, hvarföre vill då Nådig Herrn icke straxt tillaga den, och äfven lära mig konsten?" — "Tyst, min vän, fortfor Riddaren, jag ärnar meddela dig ännu större hemligheter, och förskaffa dig vida högre belöningar; men nu måste vi laga om mitt öra, som plågar mig mera än jag låter märka."

Sancho

Sancho framtog nu linneskaf och plåster ur kappsäcken; men då *Don Quixote* fick se att hans hjelm var sönderhuggen, tycktes han nästan blifva ursinnig. Han lade handen på sitt svärd, upplyfte ögonen emot himmelen, och sade: "jag svär vid all ting i verlden och vid alla elementer, att föra samma lefnadssätt som Markgrefven af Mantua, då han svor att hämnas sin Systerson *Balduins* död, och det var, att icke förr äta bröd på utbredd duk, eller förlusta sig med sin hustru, jemte mycket annat som jag nu icke kan påminna mig, men dock anser såsom innefattadt i eden — och det vill jag troligen hålla, intill dess jag fått hämnd på den, som tillfogat mig denna skymf." Då *Sancho* hörde detta, sade han: "jag får påminna nådig Herrn, att om den öfvervunne Riddaren fullbordar det, som nådig Herrn redan ålagt honom, nemligen att gå till Toboso och framställa sig i all ödmjukhet för Hennes Nåd *Dulcinea*, så har Hans Nåd intet vidare att fordra af honom, och han förtjenar intet hårdare straff, om han icke begår någon ny förbrytelse." — "Du har alldeles rätt, *Sancho*, svarade Riddaren, och således återtager jag nu min ed, så vidt den angår en ny hämnd; men jag förblifver dock dervid, att föra ett sådant lefnadssätt som jag utlofvat, så länge och intill dess jag med makt och väpnad hand fråntagit en annan Riddare en hjelm, af lika god beskaffenhet som denna. Du må icke tro, *Sancho*, att jag gör detta endast af öfvermod; nej, jag har berömda fotspår att träda uti; ty just det samma har till punkt och pricka tilldragit

sig med *Mambrinos* hjelm, som kom att kosta *Sacripante* rätt mycket." — "Herre, sade *Sancho*, gif knäfveln sådana eder, ty de skada både kropp och själ, och äro likväl en tung börda på samvetet; ty säg mig för ro skull, huru skall det väl gå, om vi nu efter många dars förlopp icke möta någon beväpnad karl med hjelm, skall eden ändock hållas, i trotts af alla olägenheter, såsom: att sofva oafklädd och aldrig på bebodda ställen, jemte tusende andra orimligheter, som alla innefattas i den ed den gamle narrn Markgrefven af Mantua gjorde, och hvilken nådig Herrn åter vill upplifva? Nog finner nådig Herrn, att på hela denna väg icke en enda menniska i harnesk kan möta oss, utan blott formänner och mulåsnedrifvare, hvilka icke allenast icke bära hjelmar, utan kanske i all deras lifstid aldrig hört någon hjelm omtalas." — "Häruti bedrager du dig, svarade *Don Quixote;* ty innan vi tvenne timmar fortsatt denna korssväg, träffa vi säkert flera beväpnade män, än de som samlade sig vid Albraca för att eröfra den sköna *Angelica*." — "Det må då vara så, fortfor *Sancho;* jag önskar blott att allt måtte lyckas väl för nådig Herrn, och tiden snart nalkas då vi kunne vinna den Ö för hvilken jag nu svettas, ty sedan vill jag gerna dö." — "Jag har ju redan sagt dig, *Sancho*, svarade Riddaren, att du i den delen kan vara obekymrad; ty om förslaget med ön också skulle misslyckas, så hafve vi ju i ögonsigte tvenne Konungariken, Danmark och Sobradise, hvilka bägge passa så nätt för dig, som foten i en strumpa, och detta bör

så

så mycket heldre vinna ditt bifall, som de utgöra fast land. Men låtom oss nu uppskjuta detta till en mera beqväm tid, och se i stället efter, om något ännu finnes qvar i matsäcken; och sedan ville jag gerna finna något slott till nattqvarter, hvarest jag äfven kunde tillaga den balsam jag omtalat; ty jag försäkrar, att mitt öra förorsakar mig mycken smärta."

"Se här har jag en lök, ett stycke ost, och något torrt bröd; men detta är icke mat som passar för en så tapper Riddare som nådig Herrn," sade *Sancho*. — "Du irrar dig, svarade *Don Quixote*, ty du skall veta, att det länder en vandrande Riddare till stor ära, att icke äta mer än en gång i månaden, och att äfven då åtnöja sig med hvad som är för handen. Du skulle ingen minut tvifla deruppå, om du vore så kunnig i Riddare-historierne som jag; ty ehuru noga jag efterforskat, har jag i dem aldrig funnit någon berättelse om de vandrande Riddarnes måltider, ehuru det någon gång kunde hända att man anställde präktiga gästabud för dem; men för öfrigt tycktes de mest lefva af luft och angenäma tankar. Imedlertid följer det af sig sjelft, att de icke kunde vara alldeles utan mat och andra naturliga nödvändigheter, och det bör så förstås, att då de tillbragte sin mesta tid under fria himmelen, i mark och skog, och aldrig medförde hvarken kock eller kök, så har deras mesta föda bestått uti sådan grof kost, som du nu bjuder mig. Således, min kära *Sancho*, behöfver du alldeles icke bekymra dig öfver min smak, eller bjuda till att för min skull omska-

pa

pa verlden eller förbyta vandrande Riddares natur." — "Hans Nåd täcktes icke upptaga det illa, sade *Sancho*, men som jag hvarken kan läsa eller skrifva, enligt hvad jag redan förut sagt, så har jag icke eller kunnat få kunskap om reglorna för det Ridderliga handtverket; för en framtid vill jag likväl förse kappsäcken med torra frukter för nådig Herrns räkning, som är Riddare; men för mig, som icke är det, ärnar jag ditstoppa köttmat och annan stadig föda." — "Jag säger ju icke, inföll *Don Quixote*, att vandrande Riddare gjort det till en lag för sig att endast lefva af frukter, utan endast, att deras mesta föda måste hafva bestått af frukter och åtskilliga örter, som de endast kände, och hvilka äfven äro mig bekanta." — "Det är en härlig sak att känna sådana örter, svarade *Sancho*, ty det förekommer mig, som om den kännedomen en dag torde blifva oss nyttig."

Under det han sade detta, tog han fram matförrådet, och bägge spisade tillhopa i all endrägt; men som de tillika längtade efter ett nattqvarter, så fullbordade de i största hast sin magra måltid, stego till häst, och skyndade så mycket som möjligt, för att innan natten uppnå en by; men solen gick ned, och med henne äfven hoppet att få önskningen uppfylld. De befunno sig snart bredvid några Getvaktares kojor, och beslöto att tillbringa natten derstädes; och så misslynt *Sancho* var deröfver, att de icke hunnit till någon by, så glad var deremot *Don Quixote*, att åter få sofva under fria himmelen; ty hvarje sådant

till-

tillfälle som inträffade för honom, ansåg han som ett oomkullstöteligt bevis på sitt vandrande Ridderskap.

XI. CAP.

Hvad som hände Don Quixote *hos Getvaktarne.*

Getvaktarne emottogo de resande med mycken välvilja, och sedan *Sancho* sörjt för *Rozinante* och sin åsna så godt han kunde, leddes han af lukten till en kettil, i hvilken Getvaktarne kokade kött. Ehuru han hade mycken lust att genast undersöka, om köttet ännu var kokadt, så höll han dock sin nyfikenhet tillbaka, emedan en af Getvaktarne straxt derefter upptog det, utbredde några skinn på marken, framsatte ett tarfligt bord, och böd de nykomna gästerna af godt hjerta att deltaga i den enkla måltiden. Getvaktarne voro sex till antalet, hvilka nu lade sig på de utbredda skinnen omkring bordet, och med sin okonstlade artighet bödo de *Don Quixote* taga främsta platsen på ett omstjelpt tråg. *Don Quixote* satte sig, men *Sancho* blef stående bakom honom, för att fylla i hans dryckeskärl, som var af horn. Då Riddaren såg detta, vände han sig till *Sancho* med dessa orden: "På det du må röna, min kära *Sancho*, huru mycket godt det vandrande Ridderskapet medför, och huru hastigt dess tjenare kunna komma till ära och lycka i verlden, så vill jag nu att du sätter

dig

dig hos detta goda folket vid min sida, till ett bevis, att ingen skillnad bör göras imellan mig, som är född till din Herre och husbonde, och dig såsom tjenare, utan må du nu spisa ur samma fat och dricka ur samma käril som jag; ty om vandrande Ridderskapet kan sägas detsamma som om kärleken, att det gör alla jämnlika."

"Tusen tack, nådig Herre! svarade *Sancho;* men jag måste uppriktigt säga, att då jag har något godt att äta, så gör jag det stående på mina ben och ensam med lika så god matlust, om icke bättre, än om jag satt till bords bredvid en Kejsare; ty, att tala utan omsvep, smakar mig en lök och ett stycke bröd, det jag kan förtära i en vrå för mig sjelf, utan att behöfva krusa och bocka, vida kosteligare än den bästa gödda kalkon vid en grann taffel, der jag af höflighet måste tugga långsamt, endast smutta ur glaset, beständigt torka mig om munnen, och icke törs hosta eller nysa, om sådant skulle komma uppå mig, eller annars företaga något, som i frihet och ensamhet alltid tillåtes mig. Således, min nådige Herre, önskar jag, att den ära som nu bevises mig, såsom en medlem af det vandrande Ridderskapet, hvilket jag i egenskap af vapendragare kan anse mig vara, måtte förvandlas i något, som är mera beqvämt och nyttigt för mig; i alla fall erkänner jag den af allt mitt hjerta, såsom om den redan vore åtnjuten, men afsäger mig den tillika ifrån detta ögonblick för evärdeliga tider." — "Oaktadt allt detta, svarade *Don Quixote*, vill jag ändock att du nu

skall

skall sätta dig; ty den som förnedrar sig sjelf varder upphöjd." Härvid fattade han *Sancho* i armen, och tvingade honom att taga plats.

Getvaktarne, som ej begrepo det minsta af hela detta pladder om vandrande Riddare och Vapendragare, öppnade härvid icke munnen utom för att äta, och sågo derjemte, huru deras gäster med särdeles behag och mycken appetit uppslukade stycken stora som en knytnäfve. Då köttet var förtärdt, frambars en mängd torra ek-ollon *) samt en half ost, hårdare än om den varit gjuten af gips. Hornbägaren hvilade icke heller. utan gick från mun till mun hela bordet omkring flera hvarf, oftast fylld och tömd på nytt, likasom ämbare vid en brunn, så att inom kort tid en af de tvenne lädersäckar, hvaruti Getvaktarne hade sitt vinförråd, var alldeles tom. Sedan *Don Quixote* tillfredsställt sin hungriga mage på bästa sätt, tog han en handfull ek-ollon, betraktade dem med mycken uppmärksamhet, och utbrast i följande ord:

"Lyckliga ålder! sälla tidehvarf, hvilket våra urfäder gifvit tillnamnet *det gyllne*, icke derföre att guldet, på hvilket i våra dagar sättes ett så högt värde, då kunde erhållas utan någon möda, utan för det att de menniskor, som då lefde, voro okunniga om de tvenne orden *mitt* och *ditt*. Under denna herrliga tid var allt gemensamt, och allt det arbete som fordrades att förskaffa sig lifvets uppehälle,

*) Med ek-ollonen i Spanien förhåller det sig likasom med löken derstädes, att bägge delarne äro af en vida bättre beskaffenhet än i de nordligare länderne, och utgöra vanligen fattigt folks föda.

le, bestod blott deruti, att uppsträcka handen till den stora starka eken, som frikostigt lemnade sin angenäma frukt. Klara källor och sorlande bäckar skänkte den törstige ett välsmakande vatten i öfverflöd. Flitiga Bin inrättade sina Republiker uti bergskrefvor och ihåliga trädstammar, och delade med en hvar utan afgift den söta vederqvickande afkastningen af sina arbeten. De starka korkträden gåfvo godvilligt sin breda lätta bark, att dermed betäcka de första hyddor, som på fyra pålar upprestes till skygd emot luftens åverkan. Allt var då frid, vänskap och endrägt. Plogens skarpa jern hade då ännu icke vågat upprista vår första moders, jordens, barm, ty hennes vidsträckta fruktbärande sköte framräckte frivilligt allt hvad hennes barn behöfde till näring och vederqvickelse. Naturens sköna, oskylldiga döttrar gingo då utan fruktan från äng till äng, från däld till däld, med löst flygande hår, klädda endast till anständig betäckning, enligt hvad ärbarheten då som nu fordrade; men deras prydnader liknade ej våra dagars; man såg ingen Tyrisk purpur, ej silkesmaskens på tusenfalldigt sätt omarbetade spånad; en krans af blomster, sammanflätningar af blad utgjorde all deras prakt och upphöjde deras naturliga skönhet vida mera, än allt det dyrbara glitter, som en sysslolös fåfänga utbredt öfver vår tids Damer. Hvarje yttrande af kärlek och välbehag voro de okonstlade uttrycken af en ren oskylldig själ, och bestodo icke af förvrängda talesätt och högtklingande ord. Falskhet, bedrägeri och ond-

ska

ska vågade icke nalkas sanningen och enfalden; rättvisan utöfvades i sin enklaste bemärkelse, utan gemenskap med ynnest eller egennytta, hvilka i våra tider förfölja och alldeles förjagá den. Lagen var ännu icke misstydd af Domare, ty då funnos hvarken tvistigheter eller parter. Årbarhet var jungfrurnas beständiga följeslagerska, och under dess beskydd gingo de, som jag förut har sagt, säkra omkring öfver allt, utan att befara de snaror fräckhet och orena begär utlägga för oskulden, och endast deras eget bifall kunde förorsaka dess förlust. I våra afskyvärda tider åter är ingen qvinlig dygd mera säker, om den också inneslöts i en ny Cretensisk labyrinth; ty sinnliga kärleken och den fördömda förföringskonsten likna nu i förening en förödande pest, som tränger sig in öfverallt, likasom åtföljde den luften vi andas, och trottsar all försigtighet. Då tidernas förderf således mer och mer tilltog, och all säkerhet försvann, blef till det allmännås väl de vandrande Riddarnes Orden inrättad, att beskydda och försvara jungfrur, enkor och faderlösa, och bistå de nödlidande. Af denna Orden, bröder Getvaktare, är också jag en medlem, och erkänner med liflig tacksamhet den vänskap och välvilja jag och min vapendragare njutit hos Er; ty ehuru den naturliga lagen förbinder en hvar till tjenstaktighet emot vandrande Riddare, skall jag dock alltid påminna mig, huruledes J, utan att känna denna förbindelse, med gästfrihet emottagit mig, och mitt bemödande skall vara, att efter förmåga visa Er all vänskap tillbaka."

An-

Anledningen till hela detta långa tal, hvilket *Don Quixote* väl kunnat spara, hämtades endast af de ek-ollon man framlade för gästerne, emedan han då påminte sig den gyllne åldren, och började således orda derom för Getvaktarne, som, utan att öppna munnen, sperrade upp ögon och öron för att höra på honom. Till och med *Sancho* teg, spisade ollon, och påhälsade äfven flitigt vinet i den andra lädersäcken, hvilken man, för att hålla vinet friskt, upphängt i ett korkträd.

Don Quixote hade talat så länge, att hela måltiden imedlertid var slutad, och derefter sade en af Getvaktarne: "Herr vandrande Riddare! på det nådig Herrn med så mycket mera skäl måtte säga att vi af ren välvilja visat gästfrihet, så skulle vi äfven önska att förskaffa Er ett litet nöje genom en af våra kamraters sång, och han lärer väl straxt infinna sig. Det är en rask gosse, och alltid intagen af kärleksgriller; derjemte kan han läsa och skrifva, och spelar violin så, att det är en lust att höra det." Knappt hade han sagt dessa orden, förrän ljudet af en violin nådde deras öron, och straxt efter visade sig en ung välbildad man om 23 års ålder. Hans kamrater frågade, om han redan ätit? hvartill han svarade ja. "Nå, *Antonio*, fortfor en af dem, efter så är kan du väl förlusta oss med litet sång, på det vår Herr gäst må erfara, att i skogarne och bland klipporna äfven finnas folk, som förstå musik. Vi hafve redan omtalat din skicklighet, och derföre måste du också låta höra den, på det Herrn ej måtte tro att vi ljugit för honom.

Så-

Således, *Antonio*, sätt dig här och sjung för oss den der visan till din hjertunge, som din farbror Prästen gjort åt dig, och som så mycket behagat allt folket i byn." — "Alltför gerna," svarade *Antonio*; och utan vidare krus satte han sig på en afhuggen ekstamm, stämde sin violin, och började mycket artigt sjunga följande:

Olalla! du min väna piga,
Du håller af mig, som jag tror,
Fast mun och ögon än förtiga
Den ömhet i ditt hjerta bor.

Du känner nog min ljufva plåga
Och vet hur jag beklagat mig;
Den lyckas alltid som hörs våga
Att tydligt nog förklara sig.

Likväl jag dervid fått förfara
Hur utaf bronz ditt hjerta var,
Och hvita barmen marmor bara,
Ty den en sådan hårdhet har.

Men, då din vrede att förråda
Du brummat, andra flickor lik,
Jag dervid ändock trott mig skåda
Af Hoppets drägt en liten flik.

Jag aldrig sågs den trohet svika,
Som jag åt dig allena skänkt,
Vid hot, vid löje alltid lika
Den sig bevarat oförkränkt.

Om kärlek artighet kan föda,
Förmildra då din stränga röst,
Att ej mitt hjerta må förblöda
Förutan både hopp och tröst.

Om,

Om, att dig trogna tjenster visa,
Ett medel att dig röra är,
Skall jag till slut mig lycklig prisa,
Ty jag ej skyr ett kärt besvär.

Du sett mig, för att dig behaga,
Och det min önskan alltid var,
Än Måndagen den rocken draga,
Som förr hvar Söndag blott jag bar.

Man trott hos könet framgång finna
Då man sig visat kär och grann;
Hvad borde jag hos dig ej vinna,
Ty du mig alltid putsad fann.

För din skull dans jag öfvergifvit,
Jag sjunger, spelar ej en gång,
Och förr knappt tuppen vaken blifvit
Än jag har väckt dig med min sång.

Din skönhet förr jag högt berömde:
Det var en obetänksamhet;
Jag andra flickors afund glömde,
Som dervid gjorde mig förtret.

Jag prisade dig här om dagen,
Theresa Berrocal då skrek:
"Du på din ängel blir bedragen,
"Hon är en apa blott!" hvad svek?

"Allt konstladt prål hon sammanbinder:
"Pris vare hennes lösa hår
"Och sminket uppå hennes kinder,
"Att narrars kärlekssuck hon får."

Jag skrek: du ljuger! — Hon förtretad
Sin klagan för en Frände bar;
Han anföll mig, af hämnden retad,
Men stryk till lön han hemåt bar.

Ett lågt begär mig icke leder
Att blott din ynnest njuta få,
Ren är min böjelse, med heder
Jag i din famn vill målet nå.

Må kyrkan bandet sammandraga
Och evigt göra mig till din;
Kom oket på din hals att taga,
Jag redan villigt räcker min.

Sker icke det, jag svär tillika,
Vid Helgonbenens gyllne skrin,
Från denna ödemark ej vika,
Om icke klippt till Capucin!

Nu slutade Getvaktaren sin sång, och ehuru *Don Quixote* bad honom sjunga mera, ville *Sancho* icke samtycka dertill, emedan han hade mera böjelse att sofva än att höra sång. Han sade derföre till sin Herre: "Jag tycker att Hans Nåd nu bör söka sig ett hviloställe för natten, ty dessa goda menniskor, som arbetat hela dagen, behöfva snarare hvila än tillbringa natten med sång." — "Jag förstår dig *Sancho*, svarade *Don Quixote*, och jag inser ganska väl, att dina flitiga besök i vinsäcken snarare fordra sömn än musik." — "Himlen vare tack, återtog *Sancho*, jag tror att det smakade oss alla väl." — "Det nekar jag icke, fortfor *Don Quixote*; men sök du din beqvämlighet,

lighet, för folk af mitt stånd passar sig bättre att sofva än att vaka; imedlertid, *Sancho*, vore det väl, om du förut ville se om mitt öra, som plågar mig mera än det är värdt." *Sancho* gjorde efter begäran, och en af Getvaktarne, som såg såret, yttrade: att man ej borde bekymra sig deröfver, emedan han visste ett medel att genast läka det; derefter tog han några Rosmarinblad, som vexte rundt omkring i mängd, tuggade dem, blandade dem med litet salt och lade på örat, hvarefter han band det väl fast, försäkrande, att något annat läkemedel icke behöfdes; och så förhöll det sig äfven.

XII. CAP.

Hvad en Getvaktare berättade för Don Quixote *och de öfriga.*

Imedlertid ankom en annan ung karl, hörande till de öfriga, och som medfört lifsmedel från byn, och han sade: "Vet Ni hvad som har händt i byn, kamrater?" — "Huru skulle vi veta det?" svarade en af dem. — "Nå, fortfor den förre, så skall jag säga Er, att i dag på morgonen den ryktbara och lärda herden *Chrysostomo* aflidit, och att man hviskade derom, att han dött af kärlek till den förtrollande *) flickan *Marcela*, den rike *Wilhelms* dotter, som springer omkring öfverallt här i trakten, klädd såsom herdinna." — "*Marcela* säger

 du?"

*) Originalet här *endiablada* — djefvulska.

du?" — "Som jag säger, fortfor den förre, och ännu mera; han har begärt i sitt testamente, att han måtte begrafvas på fria fältet, just som om han varit en Mohr, nemligen vid foten af klippan der källan är under korkträdet, emedan ryktet säger (och han har sjelf sagt det samma) att han der första gången såg henne. Dessutom har han begärt många andra saker, dem Kyrkoföreståndarne funnit vara af sådan beskaffenhet, att de ej kunna uppfyllas, hvilket också synes rätt, emedan de varit alldeles hedniska; men hans goda vän, Studenten *Ambrosio*, hvilken också förklädt sig till herde för sällskaps skull, har svarat på alla dessa invändningar, att allt skall verkställas efter den aflednes önskan, hvaröfver folket i byn gjort ett förfärligt allarm. Såsom det berättas, lärer sluteligen allt ske på sätt *Ambrosio* och hans vänner, de öfrige herdarne, önska; och i morgon begrafves *Chrysostomo* med mycken ståt på det ställe jag sagt; och som jag förmodar att denna ståt är värd att se, ärnar jag mig äfven dit, så framt det ej blifver nödigt att jag återvänder till byn." — "Vi villje vara med alla, ropade Getvaktarne, och vi skole draga lott om hvilken skall stanna qvar och vakta getterna." — "Väl sagdt *Pedro*, ropade en af dem, men här behöfs ingen lottning, jag vill blifva här och se om getterna för er alla; men detta bör ej anses för en godhet af mig eller brist af nyfikenhet; ty rätta orsaken är den törntagg jag här om dagen trampade in i min fot, och som hindrar mig att gå." — "Det oaktadt äro vi dig tacksägelse skylldige," återtog *Pedro*.

Don

Don Quixote bad nu *Pedro* omtala, hvilka den afledne herden och den ännu lefvande herdinnan voro? *Pedro* svarade, "att allt hvad han visste härom var, att den afledne varit en rik Junker, som bodde i grannskapet af deras by der ibland bergen, att han studerat många år i Salamanca, efter hvilkas förlopp han återvändt hem till sin födelseort, med anseende af en sprängläird man. I synnerhet sades han förstå sig uppå stjernvetenskapen, emedan han visste allt hvad som tilldrog sig på himmelen samt i solen och månan, och sade alltid förut mörkret i solen och månan." — "Förmörkelse vill du säga, min vän, och icke mörker, inföll *Don Quixote*; så kallas det, när dessa stora himlakroppar beröfvas sitt sken." *Pedro* utan att svara på dessa småsaker, fortfor: "äfven spådde han oss alltid om det skulle blifva ett godt år eller missår." — "Missvextår bör du säga," återtog *Don Quixote*. — "Det kommer på ett ut, svarade *Pedro*; men med allt hvad han sålunda sade, blefvo hans far och hans vänner, som trodde på honom, mycket rika, emedan de följde hans råd i all ting. Så sade han, till exempel: så i år korn men icke hvete; en annan gång: detta år lyckas ärterna, men icke kornet; det nästkommande blifver ett godt olje-år, men de tre påföljande fås icke en droppa." — "Denna vettenskap kallas *Astrologie*," sade *Don Quixote*. — "Jag vet ej hvad den kallas, fortfor *Pedro*, men det vet jag att han visste allt detta och mycket mera. Kort sagdt, icke många månader efter hans återkomst från Salamanca sågo vi honom en dag klädd i herde-

herde-kläder, med sin staf och hjord, då han aflagt sin långa och vida Studentdrägt, och härvid var han åtföljd af sin trogne vän, som hette *Ambrosio*, och varit hans kamrat vid Academien; denne hans vän var äfven herdeklädd. Jag glömde dock berätta, att den afledne *Chrysostomo* var en stor mästare att göra vers, att han skrifvit Psalmerna som sjungas om Julnatten, samt Skådespels-acterna som uppföras af vår ungdom på Christi lekamens högtid; och alla hafva sagt, att de sakerna dugde. Högst förvånade blefvo alla menniskor i byn, när de sågo dessa två Studenter klädda som herdar, och ingen kunde gissa hvad denna hastiga förändring betydde. Ungefär vid samma tid dog *Chrysostomos* far, då denne sonen ärfde stora rikedomar, så väl i löst som fast, ansenliga hjordar i stort och smått, samt mycket penningar, öfver hvilket allt han blef oinskränkt herre, och i sanning förtjenade han det, ty han hade ett godt medlidande sinnelag, hjelpte gerna beskedliga menniskor, och hade ett utseende som en engel. Omsider fick man försporja, att orsaken till hans drägt ombyte icke var någon annan, än att han i skogar och ödemarker ville följa efter densamma herdinnan *Marcela*, som min kamrat nyss omtalat, och i hvilken den stackars afledne *Chrysostomo* var dödligt kär. Nu måste jag äfven säga Herrn, efter det är nödvändigt att veta, hvem denna flicka är, ty kanske och kanske icke Ni någonsin får höra något sådant i er lefnadstid, om Ni också lefde lika många år som *Mathusel* *)." —

"Du

*) I Originalet förekommer här en ordlek, som ej låter sig säga på Svenska.

"Du vill säga *Methusalem,*" inföll *Don Quixote*, som ej kunde fördraga att Getvaktaren förvrängde ord. — "Nå, han lefde som sagdt länge nog, fortfor *Pedro;* men om Herrn vill mästra mina ord hvarje ögonblick, så blifver berättelsen icke slut på ett helt år." — "Förlåt mig, min vän, sade *Don Quixote*, jag ville blott säga dig rätta namnet, men annars är din anmärkning riktig; fortfar nu med berättelsen, och jag skall icke mera afbryta den."

"Således, min goda Herre, får jag säga Er, fortfor Getvaktaren, att i vår by bodde en landtbrukare, som var mycket rikare än *Chrysostomos* far; han hette *Wilhelm*, och himlen hade, jemte mycken rikedom, äfven gifvit honom en dotter, vid hvars födsel modren, den bästa qvinna i hela nejden, satte lifvet till. Jag tycker mig ännu lifligt se hennes ansigte, som på en sida liknade solen, på den andra månan; hon var en förträfflig hushållerska samt vän af de fattiga, hvarföre jag säkert tror, att hennes själ i andra verlden njuter den eviga glädjen. Hennes man *Wilhelm* dog kort efter af sorg öfver en så god makas förlust, lemnande sin unga rika dotter i vård hos sin broder, som är Präst i vår by. Flickan vexte upp, och blef så skön, att hon lifligt påminte oss sin mor, som också var mycket vacker, men nu tyckte vi att dottren öfverträffade henne; och så förhöll det sig äfven. Då hon blef 14 till 15 år, kunde ingen se henne, utan att tacka Gud som skapat en så skön varelse, och de flesta förälskade sig så i henne, att de dervid förlorade förståndet. Hennes farbror vår-

dade

dade henne med mycken omsorg och sträng-het; men det oaktadt utspriddes ryktet om hennes skönhet så allmänt, att, dels för hennes persons skull, dels för hennes rikedomar, friare hoptals infunno sig, icke blott ifrån vår by, utan från hela orten, och öfverhopade farbrodern med böner att erhålla henne till maka. Men han, som alltid var en god Christen, ville, oaktadt sin önskan att snart se henne försörjd sedan hon blifvit fullvuxen, dock icke gifta bort henne utan hennes eget samtycke, utan att han vid detta uppskof gjorde afseende på sin egen fördel att förvalta hennes egendom. Detta har jag, till den goda Prästens beröm, hört sägas på mera än ett ställe. Ty Ni bör veta, Herr vandrande Riddare, att i dessa småbyar talas och dömmes om allt; och således bör Ni lika med mig finna, att en Präst måste i sjelfva verket vara berömvärd, då hans socknefolk allmänt talar väl om honom, särdeles i byar på landet." — "Du har utan tvifvel rätt, svarade *Don Quixote*, men fortfar nu, ty berättelsen är rätt artig, och du, min goda *Pedro*, framför den med mycket behag." — "Måtte himlen aldrig öfvergifva mig, det är min förnämsta önskan, fortfor Getvaktaren. Men nu skall Ni veta, att ehuru farbrodren framställde och beskref för sin brorsdotter hvarje serskilt persons egenskaper, som begärde hennes hand, med önskan att hon sjelf måtte välja efter eget behag, så gaf hon aldrig annat svar, än att hon icke ville gifta sig, emedan hon ännu ansåg sig vara för ung och oskicklig att åtaga sig ägtenskapsbördan.

I an-

I anseende till dessa hennes ursäkter, som syntes giltiga, upphörde farbrodren att besvära henne med flera anbud, och hoppades, att då hon blifvit äldre och fått mognare förstånd, skulle hon välja en man efter sin egen smak; ty han sade, och det med skäl, att föräldrar aldrig böra bortgifta sina barn emot deras egen villja. Någon tid derefter, jag mins ej huru långt, sågo vi en vacker dag den blyga *Marcela* i herdinnedrägt. Utan att yppa det minsta af sitt företag, hvarken för sin farbror eller någon annan menniska, troligen af fruktan att de skulle afråda henne, gick hon i sällskap med de öfriga herdinnorna ut i marken, att vakta sin egen hjord. Då hon på detta sätt vistades ute, och hennes skönhet kunde skådas af hvarje man, kan Ni icke föreställa Er hvilken mängd af unga karlar, Herrar och Bönder, antogo samma drägt som *Chrysostomo*, för att springa efter henne öfver alla berg och fält. En af dessa var, såsom jag redan har sagt, den afledne, hvilken icke blott älskade, utan alldeles tillbad henne. Men Ni må icke tänka att *Marcela*, oaktadt hon antog denna fria herdelefnad, dervid gaf den minsta tvetydighet åt sitt goda namn och rykte; tvärtom har hon alltid så noga vakat öfver sin dygd och ära, att af alla dem, som svärmat omkring henne och öfverhopat henne med artigheter, ingen enda kan med sannfärdighet berömma sig deraf, att hon gifvit honom minsta förhoppning om framgång. Ehuru hon aldrig undvikit sällskap och samtal med herdarne, utan bemött dem på ett artigt och vänligt sätt, så har dock

ingen

ingen vågat yppa sin böjelse eller tala om ägtenskap, äfven i de mest förbindande ordalag, förr än hon afvisat det, lika som då man kastar en sten ifrån en slunga. Emedan hon visat sig vara af denna sinnesbeskaffenhet, har hon gjort mera skada i denna trakt än om en pest der inrotat sig; ty hennes artighet och skönhet tvinga alla som nalkas henne till kärlek och undergifvenhet, då deremot hennes förakt och köld bringa dem till förtviflan; och härvid kunna de ingen ting vidare företaga än öfverhopa henne med förebråelser såsom grym och otacksam, med flera andra benämningar, dem hon, i anseende till sin hårdhjertenhet, verkeligen förtjenar. Om Herrn stannade qvar här blott en dag, skulle han få höra både berg och dalar genljuda af hennes förskjutna älskares klagorop. Icke långt härifrån är en lund af omkring ett dussin resliga bokträd, och på hvart och ett af dem ser man *Marcelas* namn inskurit; hvarjemte man på några ställen satt en krona öfver samma namn, såsom om hennes olyckliga älskare velat tillkännagifva, att *Marcela* bär eller förtjenade bära kronan framför alla skönheter på jorden. Här suckar en herde, der klagar en annan, på ett ställe hör man kärleksvisor sjungas, på ett annat ljuda förtviflans utrop. En älskare sitter under hela den långa nattens timmar vid foten af en hög ask eller en klippa, utan att tillsluta sina tårfulla ögon, och morgonsolen finner honom ännu der, försänkt i sina sorgliga betraktelser; en annan, utan att upphöra med sina suckar ett ögonblick, ligger utsträckt på den brännan-

de

de sanden i sommarsolens starkaste hetta, och uppsänder sin klagan till den barmhertiga himmelen; och den fria kallsinniga *Marcela* likasom triumferar öfver allt detta. Vi, som känna hennes sinnelag, vänta med otålighet att se hvad slut hennes stolthet får, och hvilken lycklig man omsider förmår kufva den oböjeliga, för att blifva ägare af en så utomordentlig skönhet. Emedan allt hvad jag nu berättat är fullkomligt sannt, har jag intet skäl att tvifla på hvad min kamrat sade angående orsaken till *Chrysostomos* död; således ville jag råda Herrn att icke försumma tillfället att i morgon se begrafningen, som säkert förtjenar uppmärksamhet, emedan *Chrysostomo* hade många vänner, och stället der begrafningen skall ske är icke en half mil härifrån."

"Jag skall icke underlåta det, svarade *Don Quixote*, och tackar dig af allt hjerta för det nöje du gjort mig med denna märkvärdiga berättelse." — "Åh, hvad det angår, så känner jag visst icke hälften af det som tilldragit sig med *Marcelas* älskare, återtog Getvaktaren; men kanske torde vi i morgon på vägen träffa någon herde, som kan säga oss det. Imedlertid vore det klokt att Herrn sökte sig hvila under tak, ty den kalla nattluften är ej helsosam för det sår Herrn undfått; men för öfrigt är det läkemedel jag pålagt så verksamt, att Herrn icke behöfver frukta någon vidare fara." *Sancho Panza*, som länge önskat Getvaktaren och hans pratsamhet för knäfveln i våld, bad sin Herre på det högsta att gå till hvila uti *Pedros* koja. Riddaren gjorde så, och tillbragte största

sta delen af natten med tankar på sin herrskarinna *Dulcinea*, för att sålunda efterhärma *Marcelas* älskare. *Sancho Panza* deremot lade sig imellan *Rozinante* och sin egen åsna, der han icke sof såsom en misshandlad älskare, utan som en man, hvilken korrt förut blifvit mörbultad.

XIII. CAP.

Innehåller slutet af berättelsen om Herdinnan MARCELA, *jemte andra händelser.*

Knappt hade dagen börjat visa sig på österns balkon, förrän fem af de sex Getvaktarne stego upp, väckte *Don Quixote*, och sade honom, att om han ärnade fullborda sitt beslut att se *Chrysostomos* märkvärdiga begrafning, så ville de göra honom sällskap. *Don Quixote*, som icke önskade något heldre, stod upp och befallte *Sancho* på ögonblicket sadla och göra allt färdigt, hvilket denne verkställde med mycken raskhet, och dermed begåfvo de sig alla straxt på vägen. Knappt hade de tillryggalagt en fjerdedels mil, förrän de på en tillstötande gångstig sågo sex herdar nalkas, i svarta kläder samt kransar af cypresser och blommor, hvarjemte en hvar hade en palmträdsstaf i handen. Dem åtföljde tvenne Herrar till häst, i granna reskläder och med tre betjenter till fots. Då de alla träffades, helsade de mycket artigt på hvarandra, och man frågade på ömse

sidor.

sidor, hvart resan gällde? Då härvid upplystes, att alla ärnade sig till begrafningen, beslöto de att fortsätta vägen tillhopa.

En af de ridande Herrarne sade till den andra: "jag förmodar, Herr *Vivaldo*, att vi ej skole ångra det lilla uppehållet i vår resa, för att se den ryktbara begrafningen, som måste blifva rätt märkvärdig, i anseende till den besynnerliga berättelse detta folket gjort oss, så väl om den afledne herden som om den farliga herdinnan." — "Så synes äfven mig, svarade *Vivaldo*, och jag ville icke blott uppoffra en, utan fyra eller fem dagar för att se detta." *Don Quixote* frågade, hvad de hört om *Marcela* och *Chrysostomo?* och den resande svarade: att de samma morgon tidigt träffat dessa herdar, och då de önskat veta orsaken till deras sorgklädnad, hade de blifvit underrättade om en Herdinnas underbara skönhet och hårdhet, som hette *Marcela*, äfvensom om de många älskare, hvilka förgäfves följde henne öfver allt, samt om *Chrysostomos* död, och hvars begrafning de nu ärnade se. Korrt sagdt: han omtalade allt hvad *Don Quixote* förut hört af *Pedro*.

Efter detta samtalets slut började ett annat, då *Vivaldo* frågade *Don Quixote*: hvarföre han reste sålunda beväpnad i ett fredligt land? *Don Quixote* svarade: "utöfningen af mitt kall tillåter mig icke resa på annat sätt. Nöjen, vällefnad och hvila tillhöra endast hofvets veklingar, men mödor, oro och vapen äro bestämda för dem som verlden kallar vandrande Riddare, till hvilkas Orden jag ovärdige räknat mig, äfvensom att vara den ringaste af dem alla."

alla." Knappt hade han sagt detta, förr än alla ansågo honom för en galning; men för att få denna mening bättre bestyrkt, och tillika utröna egenteliga beskaffenheten af denna galenskap, yttrade *Vivaldo* sin önskan att få höra hvad han menade med vandrande Riddare? — "Hvad? ropade *Don Quixote*, har Ni aldrig läst Englands annaler och historia, som afhandla Konung *Arthurs* verldsbekanta bedrifter, och hvilken uppå Castilianska språket kallas Konung *Artus*, samt, enligt en urgammal sägen, allmänt känd i hela Stor-Britannien, berättas icke hafva dödt, utan genom trollkonst blifvit förvandlad i en korp; men att den tid skall komma, då han åter skall visa sig för att återtaga sin krona och spira? Af denna orsak kan det icke bevisas, att från samma tid intill denna dag någon Engelsman dödat en korp. Under denne förträfflige Konungs regering inrättades den berömda Orden som kallas: Riddarne af den runda taffeln; och vid samma tid inträffade äfven kärleksäfventyret imellan Riddaren *Lancelot af sjön* och Drottning *Ginebra*, förmedelst tillhjelp och underhandling af den visa och vördnadsvärda Oldtfrun *Quintanona*, hvarifrån härledde sig den så allmänt bekanta Balladen, som sjunges öfverallt i Spanien:

Af Damer ingen Riddersman
Blef så betjenad än,
Som Riddarn *Lancelot*, då han
Kom från Britannien;

jemte hela den öfriga artiga och rätt angenäma berättelsen om hans kärlekshändelser och

tappra

tappra bedrifter. Från denna tid gick den vandrande Riddare-Orden ur hand i hand, och utbredde sig till alla särskilta delar af verlden; de som dervid blifvit mest ryktbara och firade för sina hjeltebragder voro *Amadis* af Gallien med alla sina söner och brorsöner intill femte slägtleden, samt den tappre *Felixmarte* (*Florismarte?*) af Hircanien; den aldrig nog beprisade *Tirante* den hvite, och den, som vi i våra dagar, att jag så må säga, nästan sett, hört och talat med, den oöfvervinnerlige och starke Riddaren *Belianis* af Grekland. Detta, mina Herrar, är hvad jag menar med benämningen vandrande Riddare, och deras Orden är sådan som jag beskrifvit den, till hvilken jag, såsom redan sagdt är, äfven räknar mig, arme syndare; och allt hvad samma Riddare utöfvat, det utöfvar äfven jag. Af denna orsak befinner jag mig i ödemarker och på aflägsna ställen, sökande äfventyr, och alltid färdig att lyfta min arm, samt blottställa min person för alla de faror ödet bereder mig, då jag skyndar till nödlidandes och förtrycktas bistånd."

Genom denna förklaring blefvo de resande fullkomligt öfvertygade, att *Don Quixote* förlorat förståndet, och de märkte äfven tydligt hvilket slags galenskap intagit hans hjerna, hvaröfver de blefvo likaså förvånade som alla, hvilka lärde känna denne mannen. *Vivaldo*, en mycket klok och tillika munter man, fann tillfället, att på ett lustigt sätt förkorta vägen till begrafningsplatsen, alltför gynnande, och beslöt derföre gifva *Don Quixote* anledning att fortfara med sitt narraktiga prat, och derföre

sade

sade han åt honom: "Herr vandrande Riddare, efter min tanke har Herrn ingått uti en af de strängaste Ordnar i verlden, och jag tror att Carthusianer-Orden är vida mindre svår." — "Carthusianer-Orden, svarade *Don Quixote*, torde väl vara sträng, men att han är välgörande för menniskoslägtet, derom vågar jag hysa något tvifvel; ty, att säga sanningen, så synes mig att soldaten, som verkställer sin befälhafvares ordres, uträttar lika så mycket som befälhafvaren sjelf. Dermed vill jag hafva sagt, att Munkarne i ro och maklighet bedja Gud för jordens lycksalighet, men vi krigare och Riddare verkställa det de bedja om genom våra armars styrka och våra svärdsäggar; och vi lefva icke beqvämt under tak, utan under öppna himmelen, blottställda för de brännheta solstrålarne om sommaren och en ryslig köld om vintren. Vi äro således Guds tjenare på jorden, och den arm med hvilken Hans rättvisa utöfvas; och emedan ett krig, jemte allt som dermed har gemenskap, icke kan utföras utan svett, mödor och farligheter så följ r deraf, att de, som gjort det till sitt handtverk, ostridigt äro mera blottställda för olyckan än de, som i ro bedja himlen för dem, som sjelfva ingen ting förmå. Min mening är härvid icke, att en vandrande Riddares stånd och vilkor äro lika med en instängd Munks; nej, i anseende till allt hvad vi måste uthärda är vår ställning otvifvelaktigt mera mödosam och usel, då hunger och törst ej sällan blifva vår lott; ty det är ganska säkert, att vandrande Riddare fordom undergingo oräkneliga missöden

öden under loppet af deras lefnad. Om också några af dem med tapper arm förvärfvade Kejsaredömen, så kan man dock säga, att de betalade dem dyrt med svett och blod; och om de, som ernådde en sådan lycka, ej haft bistånd af visa män och häxmästare, hade de blifvit bedragne i sina förhoppningar och rätt illa lönade för sina mödor.”

”Jag är verkeligen af samma mening, svarade den resande; men ibland många andra saker, hörande till vandrande Ridderskapet, förekommer dock en, som jag icke kan gilla, och det är: att då ett stort och vådligt äfventyr möter, hvarvid man uppenbarligen sätter sitt lif i fara, så förnimmer man, att Riddaren i det afgörande ögonblicket icke befaller sin själ i Guds hand, såsom hvarje Christen bör göra, vid sådana tillfällen, utan i stället anförtror han sig åt sin herrskarinnas beskydd med en sådan andakt och ifver, som om hon vore en Gudomlighet: ett företag, som, efter min tanke, är nog hedniskt.” — ”Min Herre, inföll *Don Quixote*, detta kan på intet sätt förändras, och olycklig den vandrande Riddare, som gjorde annorlunda; ty det är ett allmänt bruk ibland Ridderskapet, att hvarje Riddare, då han ärnar sig i ett svårt vapenskifte, måste påminna sig den älskade Damen, vända sina kärleksfulla blickar till henne, och på sådant sätt likasom utbedja sig hennes ynnest och beskydd i den annalkande faran; och om också ingen kan höra det, är han dock förbunden att imellan tänderna frammumla några ord, genom hvilka han hjerteligen an-

förtror sig åt hennes bevågenhet, och hvaraf oräkneliga exempel finnas i historien. Men derföre må Ni icke tänka, att vi underlåta att anropa himlens beskydd; dertill har man ändock rådrum nog, äfven midt under sjelfva handlingen." — "Allt detta må nu så vara, återtog den resande; men jag har ännu ett tvifvelsmål qvar, som består deruti, att jag ofta läst, huruledes tvenne vandrande Riddare kommit i ordvexling, hvilken, då ett ord gifvit det andra, omsider hos bägge upptändt ett sådant raseri, att de vändt sina hästar för att vinna utrymme, och sedan utan vidare omsvep i fullt sporrstrek ränt emot hvarandra, så att de knappt haft tid att sända en suck till sina Damer, och vanliga följden af denna sammandrabbning har då varit, att en af dem stupat af hästen, tvärtigenom stungen af den andras lans, och att den segrande icke utan svårighet, och endast qvarhållande sig i hästmanen, undvikit att äfven falla. Härvid kan jag icke begripa, huruledes den således i hast dödade under detta häftiga anfall skulle få tid att tänka på vår Herre; det hade derföre utan tvifvel varit bättre för hans arma själ om, i stället för de ord han frammumlat åt sin Dame, han sändt en suck till himlen, såsom en Christen är förbunden att göra, och det så mycket heldre, som jag förmodar, att icke alla vandrande Riddare hafva Damer, till hvilka de kunna vända sig, ty alla äro väl icke förälskade." — "Det är icke möjligt, utbrast *Don Quixote;* jag påstår det icke vara möjligt, att en vandrande Riddare ej skulle hafva en Dame, ty det är

lika-

likaså naturligt för honom, som för himlen att hafva stjernor. Jag är mycket säker att Ni alldrig funnit en historia, der en vandrande Riddare förekommit utan kärlek; och skulle det hända att dylika kärlekslösa Riddare funnits, så hafva de alldrig blifvit ansedda för äkta och lagliga Riddare, utan för oäktingar, som ingått i Ridderskapets fästning, icke igenom porten, utan öfver vallarne, såsom en tjuf och röfvare." — "Må så vara, återtog den resande; men mig synes, om jag ej minnes alltför orätt, att jag läst, huruledes *Don Galaor*, broder till den tappre *Amadis* af Gallien, alldrig hade någon viss Dame, hvars beskydd han kunde utbedja sig, och det oaktadt blef han aldrig ansedd med förakt, utan hölls tvärtom för en mycket tapper och berömd Riddare." — "Herre, svarade *Don Quixote*, en enda svala gör ingen sommar; och dessutom vet jag att denne Riddare i hemlighet var mycket kär; men att han sökte behaga hvarje Dame han såg, härledde sig ifrån en naturlig lättsinnighet, den han på intet sätt kunde emotstå; dock har jag säker underrättelse derom, att han hade en viss Dame, som ensam beherrskade honom, och hvars ynnest han i tysthet och med mycken försigtighet utbad sig, emedan han satte en ära uti att vara en tystlåten Riddare." — "Då det är en så nödvändig sak, att hvarje vandrande Riddare måste vara kär, fortfor den resande, så bör man äfven tro, att min Herre är i samma ställning, såsom hörande till Orden; och om min Herre icke anser för en ära att vara en likaså tystlåten Riddare som *Don Ga-*

laor, så vågar jag anhålla så väl å detta sällskaps som mina egna vägnar, att Herrn säger oss den älskades namn, födelseort, stånd och egenskaper, emedan hon bör skatta sig högst lycklig, att hela verlden vet huru mycket hon är älskad och tillbedd af en sådan Riddare, som min Herre synes vara.”

Don Quixote drog en mycket djup suck, och svarade: ”Jag kan icke säkert säga, om denna älskvärda fiende till mitt lugn finner behag deruti eller icke, att verlden vet det jag är hennes trogna slaf; allt hvad jag kan svara på den fråga Ni, min Herre, med så mycken artighet framställt, är, att hon heter *Dulcinea*, och att hennes födelseort är *Toboso*, belägen i Mancha; hennes stånd bör mindst anses såsom en Prinsessas, emedan hon är min Drottning och herrskarinna; hennes skönhet såsom öfvermensklig, emedan alla de fullkomligheter, möjliga eller diktade, som Poëterne tillägga sina Damer, hos henne finnas förenade; hennes hår är af guld, hennes panna de Elyseiska fälten, hennes ögonbryn rägnbågar, ögonen solar, kinderne rosor, läpparne koraller, tänderna perlor, halsen alabaster, bröstet marmor, händerna elfenben, huden hvitare än snö; och de delar anständigheten döljer för de dödligas blickar äro, efter hvad jag föreställer mig, sådana, att man blott med en liflig inbillningskraft kan göra sig något begrepp om dem, men alldeles icke likna dem vid något.”

”Vi önskade äfven känna hennes slägtregister och förfäder,” sade *Vivaldo*. — ”Hon härstammar icke, svarade *Don Quixote*, från

Roms

Roms gamla *Curtier*, *Cajer* och *Scipioner*; icke eller från dess nyare *Colonas* och *Orsini*, eller från Cataloniens *Moncadas* och *Requesenes;* ännu mindre ifrån Valencias *Rebellas* och *Villanovas*, eller Arragoniens *Palafoxes*, *Nuzas*, *Rocabertis*, *Corellas*, *Lunas*, *Allagones*, *Urreas*, *Foces* och *Gurreas*, eller Castiliens *Cerdas*, *Manriques*, *Mendozas* och *Guzmanes*, eller Portugals *Alencastros*, *Pallas* och *Meneses;* utan ifrån den *Tobosiska* ätten i La Mancha, hvilken, ehuru något ny, dock torde blifva en ädel rot till de mest lysande slägter i en framtid; och må ingen härvid motsäga mig, om icke med det vilkor, som uttryckes i de ord *Cerbino* skrifvit under tropheén, innefattande *Rolands* vapen:

Ej desſa vapen röre någon man
Som ej med *Roland* styrkan mäta kan."

"Ehuru jag, sade *Vivaldo*, härstammar ifrån Cachopinerne *) i Laredo, vågar jag dock icke mäta mig med *Tobosiska* ätten i La Mancha, fastän, att säga sanning, detta namn aldrig förr hunnit till mina öron." — "Huru, har Ni aldrig hört det?" ropade *Don Quixote*. Alla de öfriga af sällskapet lyssnade med mycken uppmärksamhet på detta samtal, och dervid kunde både Getvaktare och herdar begripa den bristfällighet, som uppkommit i vår Riddares förstånd. *Sancho Panza* ensam trodde, att allt hvad hans Herre sade var sannt, emedan han kände honom så noga allt ifrån hans födelsestund. Men hvad han ändock tviflade om, var den älskvärda *Dulcinea af Toboso*, eme-

me-

*) Cachopines är det namn Indianerne i Mexico gifva Europeerne.

medan ett sådant namn och en sådan Prinsessa aldrig kommit till hans kunskap, ehuru han sjelf bodde i nejden af Toboso.

Under hela detta samtal fortsattes imedlertid resan, då de sågo några och tjugu herdar framkomma genom ett trångt pass, som bildades af tvenne höga berg, och dessa karlar voro alla klädda i svarta ylletröjor, och hade kransar på hufvudet, flätade af Idegran och Cypress, som man sedermera fick se. Sex af dem buro en bår, öfverhöljd med en mängd blomster af flera slag samt qvistar. En af Getvaktarne hade knappt sett dem, förrän han sade: "de som komma der föra med sig den afledne *Chrysostomo*, och vid foten af detta berg är just stället, der han sjelf begärt blifva begrafven." Alla de resande skyndade sig nu, och hunno fram just i det ögonblick, då de, som buro den döda, nedsatte honom på marken, och fyra af dem började med skarpa hackor upptaga en graf vid sidan af en mycket hård klippa. De resande emottogos alla med mycken artighet, och *Don Quixote* med de öfriga i hans sällskap närmade sig till båren, på hvilken de sågo en död kropp beströdd med blomster och klädd i herdedrägt, och syntes den afledne vara en man af omkring 30 år; ännu kunde man tydligt skåda, att den döde i lifstiden haft ett vackert ansigte och en fördelaktig vext. Rundt omkring på båren låg en mängd böcker, samt papper dels öppna, dels sammanrullade. En djup tystnad herrskade så väl hos dem som voro åskådare, som hos de gräfvande, till dess en af dem, som

burit

burit den döda, sade åt en annan: "se väl efter, *Ambrosio*, om detta är det ställe *Chrysostomo* utmärkt, så vida du önskar att hans villja punktligen skall uppfyllas enligt testamentet." — "Detta, svarade *Ambrosio*, är stället, hvarest min olycklige vän många gånger upprepat för mig historien om sitt missöde; här, såsom han sade mig, hade han första gången sett den dödliga fienden till menniskoslägtet; här var det, som han först yppade sin likaså hederliga som häftiga böjelse; och här, hvarest omsider *Marcela* yttrade sin afsmak och sitt förakt, hvarmed hon så nedtryckte honom, att det gjorde ett slut på tragedien af hans jämmerfulla lif; och här är det som han, till minne af så många missöden, önskat nedläggas i en evig glömskas sköte."

Sedermera, vändande sig till *Don Quixote* och de öfriga, fortfor han: "denna kropp, mina Herrar, hvilken J betrakten med ögon uppfyllda af medlidande, var boning för en själ, på hvilken himlen uttömt en oändlig mängd af sina rikedomar. Detta är *Chrysostomos* lekamen, han, som var en man af oförlikneligt snille, den förnämste i välvillja, den mest utomordentlige i artighet, en Phoenix i vänskap, frikostig utan skryt, allvarlig utan stolthet, munter utan ytterlighet, korrt sagdt: den förste i allt det som kallas godt, och utan like i olyckan. Han älskade och blef afskydd, han tillbad och blef föraktad, han bönföll hos den stolta och slösade sin ömhet på en marmorstod; anförtrodde sina suckar åt vinden, utgöt sin klagan för ödemarken, och var slaf åt en otack-

sam,

sam, af hvilken han till lön för sin smärta undfick döden midt under loppet af sin lefnadsbana; och den, som utöfvat denna grymhet, var en herdinna, hvilken han förskaffat ett odödligt minne hos folket i denna bygd, och det jag skulle kunna bevisa med dessa papper J här sen för Er, så framt han icke sjelf befallt mig öfverlemna dem åt lågorna, sedan hans kropp blifvit nedlagd i jorden." — "I sådant fall, yttrade *Vivaldo*, vill Ni behandla dessa papper med mera hårdhet än deras fordne ägare sjelf gjort; ty, det är hvarken rättvist eller billigt att fullborda någons villja, då den befinnes stridande emot förnuftet. *Augustus Cæsar* sjelf fann icke för godt att samtycka till fullgörandet af hvad den odödlige Mantuanern *) begärt i sitt testamente. Således, Herr *Ambrosio*, då Ni anförtror Er väns kropp åt jorden, bör Ni derföre icke öfverlemna hans skrifter åt glömskan; ty om han, förtryckt af sina missöden, förordnat så, vore det oförståndigt af Er att uppfylla hans villja. Dessutom, då Ni bibehåller dessa papper, tjena de att föreviga *Marcelas* grymhet, och att stadga ett exempel för kommande tider, samt en varning för unga män, att undfly sådana farligheter. Så väl jag, som alla de öfriga af sällskapet, känna redan historien om Er förälskade och förtviflade vän, den vänskap som förenade Er, orsaken till hans död, samt hvad han förordnat på sitt yttersta; och af hela denna sorgliga hi-

*) *Virgilius*. Då han i Brundusium låg på dödssången, ville han ändteligen att hans *Æneis* skulle uppbrännas; med mycken möda öfvertalades han att anförtro den åt sin vän *Varius*.

historia är lätt att finna vidden af *Marcelas* hårdhet, *Chrysostomos* kärlek, fastheten af Er vänskap, samt för hvilken våda de blottställa sig, som oförsigtigt rusa fram på den väg en vanskelig kärlek visar för deras ögon. Förleden afton blefvo vi underrättade om *Chrysostomos* död, och att han skulle begrafvas på detta ställe; hvarföre vi både af nyfikenhet och medlidande afvikit ifrån vår egenteliga väg, och beslutit med egna ögon se hvad vi förut med så mycken rörelse hört berättas; och såsom en belöning för detta medlidande, samt i afseende på vår ifver att, om det stått i vår förmåga, förekomma en sådan olycka, anhålle vi nu hos Er, redlige och förnuftige *Ambrosio*, åtminstone bönfaller jag för min del derom, att icke bränna upp dessa papper, utan tillåta mig att förvara några af dem."

Utan att afbida *Ambrosios* svar, sträckte han ut handen, och tog några af de papper som lågo närmast. Då *Ambrosio* såg detta, sade han: "af artighet emot Er, min Herre, samtycker jag att Ni må behålla hvad Ni tagit; men det är en fåfäng förmodan, att de öfriga med någon bön kunna erhållas." *Vivaldo*, som längtade att se innehållet, öppnade straxt ett af papperen, och såg att det hade till öfverskrift: *Sång till förtviflan*. Då *Ambrosio* hörde denna titel, sade han: "detta är det sista den olycklige skref, och deraf, min Herre, kan Ni se, till hvilken höjd hans missöde hunnit föra honom. Läs det högt, min Herre, att alla må höra det; vi hafva tid nog dertill innan grafven blifver färdig." — "Det vill jag myc-

ket gerna göra, sade *Vivaldo;* och då alla omkringstående voro lika nyfikna att höra det, ställde de sig i en krets, hvarefter *Vivaldo* med klar röst läste följande:

XIV. CAP.

Innehåller den afledne Herdens förtviflade sång, jemte många andra oväntade ting.

Chrysostomos Sång.

Ditt nöje, grymma Sköna! synes vara
Att ifrån mun till mun, från slägt till slägt,
Sig all din hårdhet måste uppenbara;
Nå väl, må qvalets heta andedrägt
Ur afgrundsdjupet åt mitt bröst sig låna!
Jag med din grymhet verlden skall förvåna.

Mitt hjertas enda önskan härvid blifver
Att tolka mina plågor, ditt förakt;
Fast hvarje ord mitt inre sönderrifver,
Skall min förtviflan åter ge mig makt:
Dess höga rop då hinna må ditt öra,
Som mina suckar alldrig velat höra.

Ja hör, ej sångens välljud för dig klingar,
Förräderska! att endast röra dig;
Nej, ur mitt bröst det hemska qvalet tvingar
Ett rop af ve, som alldrig slutar sig;
Mitt raseri skall skänka mig förmåga
Att dig till harm föreviga min plåga.

Må

Må lejonrytandet, som ångest väcker,
Och vargens skrän, och tigerns hunger-röst,
Och ormens hväsning då han halsen sträcker,
Och tjurens bölande ur håligt bröst,
Och vindens tjut på hafvets vreda yta,
Som hörs sin våg mot hårda klippan bryta,

Och kråkans ljud, och ufvens midnattsläte,
Och turturdufvans suck ifrån sin gren,
Fördömdas skri, kring afgrundsfurstens säte,
Vid gisslars slag och svafvellågors sken:
Allt må förena sig som fasa sprider,
Och skall ändock ej tolka hvad jag lider.

Ej echo uppå gamla Tajos stränder
Har repat upp en klagan mera vild;
Ej Betis, då sig bleka månan tänder,
I sin olivelund sett sorgens bild
Så liflig smyga ur sin dunkla håla,
Som nu min matta hand den ärnar måla.

O, gömmen mig J evigt dystra dalar,
J mörka hålor, der från skapelsen
Ej någon like till den andra talar,
Ej trösten föds i skötet af en vän;
Der solens stråle alldrig slumrarn väcker,
Men endast vilddjurs glupska hot förskräcker.

Der skall från hvarje klyfta återljuda
Den köld, den hårdhet som du visat mig;
Din stränga blick förgäfves skall förbjuda
Att detta qvalda bröst får öppna sig:
Nej, ljude öfver jorden, öfver hafven,
Hur du i förtid störtat mig i grafven!

För-

Förakt ger döden, tålamodet brister
Med hoppets spindeltråd i hvarje barm;
Men, tusenfallt en osäll lifvet mister
Som svartsjuk täres af en evig harm;
Sann eller falsk, den gift i hjertat tömmer,
Ack, trolösheten den förskjutne glömmer!

Man vet det, oundvikelig är döden;
Men, hvilket underverk! än andas jag,
Försmådd, föraktad, tryckt af hårda öden,
Förtärd af svartsjukt qval hvarenda dag;
Det mig som rof åt döden öfverlåter,
Men fruktan att bli glömd ger lifvet åter.

Dock, midt ibland så oerhörda plågor
Sig hoppet närmar; ack! dess skugga blott
Svagt tecknad utaf nattens himla-lågor:
Fly spöke! ej din njutning blef min lott;
Att i mitt qval ej minsta lindring smaka
Jag svär, att evigt äfven dig försaka.

Hvad, skulle hopp och fruktan sig förlika
I samma bröst? O nej; der fruktan bor,
Dess grundval ännu alldrig plägat svika:
Man är ju säker samma stund man tror;
Nej, om en blick den fåfängt sig bemödar,
Som redan i sin barm har tusen dödar.

Hvem skulle icke famnen genast sträcka
Emot den svartaste misstänksamhet,
Som sett föraktet all sin ömhet gäcka
Och nu, ty värr, sitt öde säkert vet?
Ja, hon är trolös, grymt det mig förtryter,
Så visst sig sanning ej till lögn förbyter.

Kom.

Kom grymma gift, du mensklighetens plåga,
Sätt svärdet i en svartsjuk älsklings hand;
Kom, släck hos mig den förra afgrundslåga,
Som satt mitt hjerta i förtviflans brand;
Föraktad jag? o, hämnd J Eumenider!
Dock, ve mig svage! jag mig sjelf bestrider.

Nej, om J segren, grymma plågoandar,
Ej minnets pomp er seger höja skall;
Hvad båtar mig om någon tår sig blandar
Med mullen på min grift då jag är kall?
Nej, att till döden oförändrad vara,
Jag ärnar sjelf den trolösa försvara.

Ej oket slafvens vanda skuldra trycker,
I sjelfva bojan drömmer han sig fri;
Och ej en ädel själ sig fängslad tycker,
Fast kufvad under Amors tyranni:
Mig må den grymma lågan evigt bränna,
Jag till min tröst min svaghet vill bekänna.

Och säga: att min hårda herrskarinna
Till kropp och själ är lika älskansvärd,
Att hos mig sjelf jag orsaken bör finna
För det hon kall försmår mitt hjertas gärd,
Att kärleken sitt välde säkrast öfvar
Utöfver den han mest med motgång pröfvar.

Med denna tanke jag till målet ilar,
Dit jagad af den hårdsintas förakt;
Snart denna kropp i jordens sköte hvilar
Att multna utan någon grafvårds prakt,
Och själen flyktig, skall i vinden klaga
Att fridens palm, ty värr, den ej får draga.

O du! hvars hårdhet lärde mig förakta
Det glädjetomma lif mig himlen gaf,
Blott som ditt eget verk du kan betrakta
Det lidande som öppnade min graf;
Men, villigt bjuds mitt sönderslitna hjerta
Till rof åt döden, slutande dess smärta.

Om, då jag afsked ifrån lifvet tager,
Den himmel i ditt vackra öga ler
Med sorgens moln sig hastigt öfverdrager,
Och du en tår af saknad åt mig ger:
Så vet, att detta offer ej behagar
Den qvalda själ du ur sin hydda jagar.

Nej, låt ditt löje heldre vittne bära
Hur nöjd du skådat har mitt lefnadsslut;
Dock, hvilken enfald sådant att begära,
Jag känner ju ditt tänkesätt förut:
Du vill en oförgänglig ära skörda
Af grymheten, att mig så hastigt mörda.

Så kommen från Er afgrunds plågoställen
Du *Tantalus*, med evig törst och harm,
Du *Sisyphus*, som häfver tunga hällen,
Och *Tityon* med gamen i din barm,
Ixion, du som på ditt hjul dig hvälfver,
Der hvarje lem af evig smärta skälfver:

O, låten alla Edra plågor gjutas
På en gång uti detta qvalda bröst;
Då lifvets strid med döden hunnit slutas
Så unnen mig i grafvens famn den tröst,
Att till sin hvila kroppen beledsaga
Och på min mull i ryslig chorus klaga.

Må

Må *Cerberus* sin stämma låta skalla
Ur trenne gap vid denna sorgefärd,
Och skynden fram J afgrundsfoster alla
Att skänka åt mitt stoft den sista gärd;
Man någon annan likståt ej bör hafva
För att en osäll älskare begrafva.

Förtviflans Sång! du foster af min plåga,
Hör upp att ljuda då du saknar mig,
Du alstrades utaf den grymma låga,
Som i min barm beständigt vidgat sig;
Jag allt ditt qval till evig tystnad dömmer
Ifrån det ögonblick mig grafven gömmer.

Denna *Chrysostomos* sång behagade mycket alla som hörde den; men uppläsaren deraf yttrade, att det icke syntes öfverensstämmande med den berättelse han hört om *Marcelas* dygd och försigtighet, emedan *Chrysostomo* här beklagade sig öfver svartsjuka, misstankar och frånvarelse, allt till missfirmande af *Marcelas* anseende och goda rykte. *Ambrosio*, som kände sin väns mest hemliga tankar, svarade häruppå: "för att betaga Er hvarje tvifvel, min Herre, måste Ni nödvändigt känna, att då den olycklige skref denna sång, var han skiljd ifrån *Marcela*, emedan han frivilligt aflägsnat sig från henne, för att utröna, om han icke skulle skörda den vanliga frukten af frånvarelsen; men emedan en frånvarande älskare oroas af all ting, och plågas af all slags fruktan, så blef äfven *Chrysostomo* anfäktad af en ogrundad svartsjuka och förskräckande misstankar, dem han oupphörligt ansåg för sanna;

och

och af denna orsak bör samma omständighet alldeles icke försvaga ryktet om *Marcelas* dygd; ty ehuru hon kan anses vara hårdhjertad, något stolt, och för mycket böjd att visa förakt, förmår dock icke sjelfva afunden lägga henne något annat till last." — "Detta är sannolikt, svarade *Vivaldo*, och ärnade läsa ett annat af de papper han frälsat från elden, då oförmodadt en underbar syn (ty något sådant tycktes det vara) framställde sig för deras ögon, och den bestod deruti, att på spetsen af den klippa, vid hvars fot grafven uppkastades, visade sig herdinnan *Marcela*, så skön, att hon öfverträffade sjelfva ryktet om sin skönhet. De som icke sett henne förut, betraktade henne med tyst beundran, och de som voro vana att se henne, syntes icke mindre förvånade än de öfriga som sågo henne första gången. Knappt hade *Ambrosio* blifvit henne varse, förrän han med häftigt upprördt sinne tilltalade henne sålunda:

"Kommer du hit, farliga Basilisk, i dessa bergen, för att se, om din närvaro kan bringa såren att blöda på denne olycklige, hvilken din grymhet beröfvat lifvet? Kommer du kanske att fägna dig öfver din hårdhets omenskliga bedrifter, eller att från denna höjd, lik en annan gudlös *Nero*, beskåda branden af det påtända Rom? eller att stolt trampa på denna olyckliga kropp, såsom den otacksamma dottren fordom gjorde med sin far *Tarquinius?* Säg oss genast orsaken till din ankomst, eller hvad här vidare kan vara till ditt nöje, på det jag, som noga kände, huru *Chrysostomo* under sin

lefnad

lefnad endast tänkte på att lyda dig, nu, då han är död, må anmana alla dem som kallas hans vänner att äfven vara dig till tjenst."

"Nej *Ambrosio*, svarade *Marcela*, jag kommer för ingen af de orsaker du har sagt, utan blott att försvara mig sjelf, och att låta förstå huru gällande skäl de alla hafva, som beskylla mig så väl för sina egna plågor, som *Chrysostomos* död. Jag ber derföre alla dem, som här äro närvarande, att skänka mig uppmärksamhet, ty jag behöfver icke använda mycken tid eller många ord, för att öfvertyga de förnuftiga om sanningen. Himlen har, efter Edert påstående, begåfvat mig med en sådan skönhet, att den, utan att vara mäktig till andra ting, tvingar Er att älska mig; och i anseende till den kärlek man hyser för mig, vill man också göra mig förbunden att älska tillbaka. Med det naturliga förstånd himlen gifvit mig, begriper jag rätt väl, att det som är skönt äfven är älskansvärdt; men jag kan icke finna något skäl deruti, att den som älskas för sin skönhets skull, äfven skall förbindas att hysa genkärlek för sina älskare, och det så mycket mindre, som det skönas älskare möjligt sjelf kan vara ful; och som den fula vanligen misshagar, vore det ju orimligt att säga: jag älskar dig för det du är skön, och derföre måste du älska mig tillbaka, fastän jag är ful. Men antag nu äfven, att skönheten vore lika å ömse sidor, så följer dock icke deraf att böjelserna måste vara lika, emedan många skönheter fägna ögat utan att röra hjertat. Om allt hvad som är skönt rörde och uppväckte kärlek,

skulle deraf uppkomma den mest orediga blandning af begär, utan att någon visste till hvilken han egentligen borde hålla sig; ty likaså oändeliga och mångfalldiga de sköna föremålen äro, äfvenså mångfalldiga skulle begären blifva; och efter hvad jag hört sägas, kan den verkeliga kärleken aldrig delas, samt måste vara frivillig och icke tvungen. Om det nu förhåller sig sålunda, hvilket jag säkert tror, hvad rättighet har man då att tvinga min fria villja, eller hvartill förbindes jag af dem, som säga sig älska mig? Om nu deremot himlen, i stället för att begåfva mig med skönhet, gjort mig ful, vore det då rättvist att jag beklagade mig öfver Er, för det Ni icke älskade mig? Dessutom bör man märka, att jag ej förskaffat mig sjelf den skönhet jag äger, att sådan den är har himlen behagat skänka mig den, utan min anhållan eller åtgärd; och likasom en huggorm ej bör anses brottslig för sitt giftiga bett, emedan giftet tillhör hans natur, äfvenså litet kan jag straffas för verkningen af min skönhet; ty skönheten hos en dygdig qvinna är lik en eld eller ett skarpt svärd, af hvilka ingen brännes eller såras, som ej kommer för nära. Ärbarhet och dygd äro själens prydnader, utan hvilka kroppen icke kan anses skön, om han också vore det; och emedan ärbarhet är en af de dygder, som mest pryder och förskönar både kropp och själ, hvarföre skulle då den, som älskas för sin skönhet, äfven upphöra att vara ärbar, för att svara emot deras afsigter, hvilka blott till sina begärs tillfredsställande använda alla krafter och konster att besegra

den-

denna dygd? Jag är född fri, och för att kunna lefva i frihet har jag utvalt dessa fältens enslighet; träden på dessa bergen utgöra mitt sällskap, och klara bäckar äro mina speglar; åt träden och vattnet meddelar jag mina tankar och min skönhet. Elden kan spridas och släckas och svärdet försloas; dem som min skönhet intagit har jag med ord sökt rätta; och om begäret underhålles af hoppet, så har jag ej gifvit något sådant hvarken åt *Chrysostomo* eller någon annan, och hvarken hans eller någon annans död kan sägas vara förorsakad genom min hårdhet. Vill man påstå, att hans tankar och afsigter voro redliga, och att jag derföre varit förbunden att svara emot dem, så kan jag berätta, att då han just på detta ställe, hvarest hans graf nu uppkastas, upptäckte för mig sin afsigts redlighet, sade jag honom, det min afsigt var att lefva i beständig enslighet, och att jorden allena skulle njuta frukten af min försakelse och emottaga qvarlefvorna af min skönhet; men då han, oaktadt denna min förklaring, fortfor i sin förhoppning och seglade emot vinden, hvad under att han strandade emot en klippa på sin obetänksamhets fjärd? Om jag smickrat honom med förhoppning, så hade jag handlat trolöst; om jag gynnat hans böjelse, så hade jag brutit emot min egen öfvertygelse och afsigt. Då han imedlertid fortfor i sitt beslut, och förtviflade innan han hade skäl att tro, det jag alldeles afskydde honom, så må enhvar dömma, om det är skäl att lägga hans olycka mig till last. Den bedragne beklage sig; den, hvars

 hopp

hopp jag svikit med falska löften, må förtvifla; den jag lockat till mig må fritt yppa det; den jag visat gunst må skryta deraf; men icke må den kalla mig grym och mordisk, som jag hvarken gifvit löften, bedragit, kallat till mig eller på något sätt gynnat. Ännu har himlen icke låtit mitt öde blifva att älska, och det uppsåt jag fattat, att älska af böjelse, bör förlåtas. Denna allmänna förklaring må tjena till svar åt hvar och en af dem, som öfverhopat mig med enskilta förebråelser, och hädanefter underrätta dem, att om någon dör för min skull, är det hvarken svartsjuka eller förakt som beröfva honom lifvet, ty den som ej skänkt någon sin kärlek kan icke eller gifva orsak till svartsjuka, och uppriktighet bör icke anses såsom förakt. Den som kallar mig ett vilddjur och en basilisk, må afsky mig såsom farlig och elak; den som kallar mig otacksam, må upphöra att tjena mig; den jag icke vill känna, må låtsa icke känna mig, och den som funnit mig grym, må öfvergifva mig; ty detta odjur, denna basilisk, denna otacksamma, grymma, högmodiga varelse vill hvarken blifva sökt, ärad eller tjenad på något sätt. Om *Chrysostomo* tagit döden genom otåligheten af sitt eget häftiga begär, hvarföre skall man skjuta skulden på mitt redliga förhållande? Om jag ibland träden i dessa ödemarker kan bevara min oskuld, hvarföre fordrar man att jag skall förlora den i umgänge med mankönet? Som J alla veten, har jag sjelf rikedom nog, och behöfver icke andras; jag äger nu min frihet och önskar icke att underkastas någons välde;

jag

jag älskar och afskyr ingen. Jag smickrar icke en, bedrager icke en annan, skämtar icke med den tredje, eller stämmer möte med den fjerde; mitt tidsfördrif är ett ärbart samtal med herdinnorna ifrån närmaste byar, och att sköta min gethjord. Mina begär sträcka sig endast inom dessa bergens omkrets, och om de någon gång öfverstiga dem, så sträcka de sig till den sköna himmelens beskådande, och erinringen af den väg, som leder själen till sitt första ursprung."

Sedan hon sagt detta vände hon sig om, och, utan att afbida något svar, bortgick hon imellan de mest täta klipporna som omgåfvo stället, och lemnade alla närvarande lika förvånade öfver hennes skönhet som hennes förstånd. Några af de omkringstående, som blifvit sårade af de skarpa pilar hennes vackra strålande ögon utsände, röjde mycken lust att följa henne, utan att bry sig om den tydeliga förklaring de nyss hört. Då *Don Quixote* såg detta, så syntes honom att han här borde utöfva sin pligt såsom vandrande Riddare, att beskydda olyckliga Damer, hvarföre han lade handen på sitt svärdsfäste, och sade med hög tydelig röst: "må ingen, af hvad stånd och vilkor han må vara, drista sig att följa den sköna *Marcela*, så framt han ej vill blottställa sig för min yttersta vrede. Hon har bevisat med klara och tillräckliga skäl, huru liten eller snarare ingen skuld henne kan tilläggas för *Chrysostomos* död, och huru hon alldeles icke är sinnad att uppfylla någon älskares önskningar; af hvilken orsak det är billigt att hon, i stäl-

i stället att oroas och förföljas, bör högaktas och äras af alla rättskaffens menniskor, såsom den enda, som lefver på ett så rent och ostraffligt sätt." Antingen det nu härrörde af *Don Quixotes* hotelser, eller af *Ambrosios* yttrande, att man borde visa deras afledne vän den sista tjensten, så böd ingen af herdarne till att gå ifrån stället, förrän grafven var färdig, *Chrysostomos* papper uppbrända, och hans kropp sedan jordad, icke utan många tårar, som utgjötos af de omkringstående. Grafven betäcktes med stycket af en klippa, till dess en grafvård kunde blifva färdig, den *Ambrosio* sade sig vilja pryda med en inskrift af följande innehåll;

Ett olyckans offer här hvilar,
En Herde, af kärleken dårad;
Han qvaldes ej blott af dess pilar,
Nej, dödligt af dem han blef sårad.

Med hårdhet hans lefnadsljus släckte
En otacksam älskvärd herdinna;
Och Amor, som böjelsen väckte,
Sitt envälde tryggadt skall finna.

Derefter blef grafven beströdd med en myckenhet blommor och gröna qvistar, och sedan alla för den aflednes vän *Ambrosio* betygat innerligt deltagande i sorgen och saknaden, begåfvo de sig derifrån. *Vivaldo* med sina reskamrater gjorde sammaledes, och *Don Quixote* tog afsked af sina värdar Getherdarne samt de resande, hvilka sednare anhöllo att han måtte följa med dem till Sevilla, emedan detta ställe var så väl afpassadt för äfventyr,

hvil-

hvilka der skulle erbjuda sig på hvarje gata och vid hvarje steg mera än på någon annan ort. *Don Quixote* tackade dem för underrättelsen och för den ifver de visade att göra honom nöje, men sade tillika, att han icke ville eller borde begifva sig till Sevilla förr, än han rensat alla dessa ödemarker från skälmar och röfvare, hvilka, enligt ryktet, uppehöllo sig derstädes. Då de resande försporde denna hans goda afsigt, ville de icke vidare besvära honom, utan bödo farväl och fortsatte resan, under hvilken icke fattades dem talämne, så väl om *Chrysostomo* och *Marcela*, som om *Don Quixotes* galenskap. Riddaren hade imedlertid beslutit att uppsöka herdinnan *Marcela*, och erbjuda henne sin tjenst i allt hvad han förmådde; men det gick dock icke så som han tänkte, enligt hvad som vidare berättas under loppet af denna sannfärdiga historia.

XV. CAP.

Om det olyckliga äfventyr som tilldrog sig med Don Quixote, *då han träffade några känslolösa Yangueser.*

Den vise *Cid Hamet Benengeli* berättar, att sedan *Don Quixote* tagit afsked af sina värdar, och alla dem som bivistade herden *Chrysostomos* begrafning, togo han och hans vapendragare vägen till samma skog, uti hvilken herdinnan *Marcela* ingick; och sedan de färdats der öfver två timmar, samt sökt henne öfverallt

allt utan att finna henne, kommo de till en äng, som hade en förträfflig gräsväxt, och genom hvilken flöt en klar och frisk bäck, som inböd och nästan tvingade dem att derstädes förnöta de hetaste timmarna af dagen, hvilka nu som värrst började kännas. *Don Quixote* och *Sancho Panza* stego af, och sedan de låtit *Rozinante* och åsnan efter behag gå omkring och beta på det gräsrika fältet, framtogs kappsäcken, och i all fredlighet, utan vidare omständigheter, förtärde Herrn och drängen tillsammans hvad der fanns för hand.

Sancho hade ej brytt sig om att tjudra *Rozinante*, emedan han kände honom för att vara så stadig och så litet fallen för äfventyr, att alla stokreatur på Cordovas fält icke kunde hafva någon skadlig verkan på honom. Imedlertid hade ödet, eller ock hin onde, som alldrig sofver, ställt så till, att på samma äng betade en hop Gallicianska sto-kreatur, tillhöriga några Yanguesiska formän, som hafva den plägseden, att med sina dragare stanna på sådana ställen, der tillgång är på gräs och vatten, och dessa hade funnit den plats *Don Quixote* äfven valt mycket beqväm. Nu hände det sig, att hos *Rozinante* vaknade begär att roa sig litet med de fyrbenta Damerna, och knappt hade han vädrat upp dem förrän han, alldeles afvikande från sin naturliga fallenhet och vana, och utan att begära lof dertill af sin Herre, började med åtskilliga krumsprång meddela sin önskan åt föremålen för hans begär; men sto-kreaturen, hvilka, såsom det syntes, funno mera behag i det sköna betet än hos

ho-

honom, emottogo honom så ohöfligt med sina skodda fötter och skarpa tänder, att inom korrt sadeljorden var söndersliten och han i hast utan sadel; men hvad han på köpet fick lida var, att formännen, då de sågo det våld han föröfvade emot deras sto-kreatur, sprungo fram med stora stakar, och började bulta honom så obarmhertigt, att de snart lemnade honom, utsträckt på marken, rätt illa tilltygad. Då *Don Quixote* och *Sancho* sågo *Rozinantes* ofärd, skyndade de till hans hjelp, hvarvid *Don Quixote* yttrade: "så vida jag kan se, min vän *Sancho*, äro dessa menniskor icke Riddare, utan sämre folk af lågt ursprung, hvilket jag vill säga dig på det du må förstå, att du nu kan hjelpa mig taga en rättvis hämnd för den våldsamhet de inför mina ögon föröfvat på *Rozinante*." — "Men för tusan pocker, ropade *Sancho*, hvad hämnd kunna vi väl taga, då de äro flera än tjugu, och vi blott två, ja icke en gång det, utan blott en och en half?" — "Jag sjelf svarar emot hundrade, återtog *Don Quixote*, och utan att längre orda, drog han svärdet och anföll Yangueserne. *Sancho Panza*, uppmuntrad af sin Herres exempel, gjorde detsamma, och *Don Quixote* gaf den första han mötte ett sådant hugg, att han dervid gjorde en stor öppning både i hans skinntröja och hans skuldra. Då Yangueserne sågo sig misshandlade af blott två männer, då de voro så många, grepo de till sina stakar, och sedan de omringat de tvenne kämparne, började de tröska på dem med största häftighet. Sannt är det dock, att vid andra rappet föll *Sancho* till jorden, och det-

detsamma hände äfven *Don Quixote*, utan att hans skicklighet och mod förmådde hindra det, och händelsen fogade det så, att han blef liggande just vid *Rozinantes* fötter, emedan det stackars kreaturet ännu icke kunnat resa upp sig; af hvilket allt man tydligen kan inse, hvilken våldsam verkan påkar och störar hafva uti uppretade bönders händer. Då Yangueserne sågo att de utdelat nog och kanske äfven för mycket slängar, skyndade de sig så mycket de förmådde att åter lasta på sina ök och fortsätta resan, qvarlemnande de tvenne äfventyrarne i ett mycket beklagligt tillstånd och ännu sämre lynne.

Den första som åter sansade sig var *Sancho Panza*, som, då han befann sig liggande tätt bredvid sin Herre, med en svag och sorglig röst framstammade: "Herr *Don Quixote!* ack Herr *Don Quixote!*" — "Hvad vill du, bror *Sancho?*" svarade *Don Quixote*, med likaså svag och ömkelig röst. — "Jag önskar, om det vore möjligt, återtog *Sancho*, att nådig Herrn gaf mig ett par klunkar af *Feberbras* (*Fierabras*) balsam, så vida Herrn har något deraf till hands; kanske är den lika så verksam emot prygel, som emot öppna sår." — "Om jag olycklige hade den här, fortfor Riddaren, hvad fattades oss då? Men jag svär nu vid en vandrande Riddares tro och ära, att innan tvenne dar äro förflutna, så framt ej lyckan fogar det annorlunda, ärnar jag hafva den i mitt våld, eller ock må dessa mina händer blifva obrukbara." — "Huru många dar synes Hans Nåd att vi behöfva, innan vi åter kunna stå på

be-

benen?" frågade *Sancho.* — "Hvad mig sjelf angår, svarade den mörbultade Riddaren, kan jag verkeligen icke bestämma antalet af dessa dagar; men jag anser mig sjelf såsom upphofvet till allt detta, emedan jag icke bordt draga mitt svärd emot sådana menniskor, hvilka icke äro slagna till Riddare, som jag; och derföre tror jag, att krigsguden, till straff för det jag öfverträdt Ridderskapets lagar, tillåtit att jag på detta sätt blifvit sönderpryglad; af denna orsak, broder *Sancho*, må du gifva akt på hvad jag nu vill säga dig till beständig efterrättelse, emedan det angår bägges vår välfärd, och det är, att då du ser dylikt gement pack förgripa sig emot oss, bör du icke dröja till dess jag dragit svärdet emot dem, ty det ärnar jag aldrig mera göra, utan grip du genast till pliten och tukta dem så mycket du förmår; men om imedlertid någon Riddare skulle komma till deras hjelp och försvar, så skall jag nog veta att hjelpa dig och afstraffa den angripande af alla krafter, ty du har ju redan tusende gånger sett, huru långt min tappra arms styrka sträcker sig." Så mycket högmodades ännu den stackars Riddaren, för det han besegrade den tappre Biscayern.

Imedlertid tycktes *Sancho Panza* ej så alldeles gilla denna sin Herres anmaning, hvarföre han också svarade: "Nådig Herrn bör veta, att jag är en fredlig, stilla och god man, som har lärt att tåla en oförrätt, emedan jag har hustru och barn att försörja och uppfostra; således torde jag också få säga till nådig Herrns efterrättelse, ty befalla kan jag icke, att jag

hädan-

hädanefter på intet sätt kan förmås draga svärdet, hvarken emot sämre folk eller Riddare, hvarföre jag också nu inför himlens åsyn förlåter hvarje oförrätt som blifvit mig tillfogad, ännu tillfogas, och för framtiden mig vidare tillfogas kan, det må vara af hög eller låg, rik eller fattig, Herre eller dräng, utan undantag af stånd eller vilkor." Då *Don Quixote* hörde detta, svarade han: "Jag önskar att jag hade så mycken andedrägt, att jag kunde tala utan för mycken möda, och att den smärta jag känner i min sida stillades så vida, att jag kunde göra begripligt för dig, *Sancho*, i hvilken villfarelse du sväfvar. Hör på, du syndare! tänk om nu lyckans vind, som hittills varit oss så stridig, i hast vände sig till vår fördel, fyllde vår längtans segel, och förde oss utan minsta hinder i hamn vid en af de öar, som jag lofvat dig, huru skulle det väl gå med dig sedan jag eröfrat den, och lemnat dig styrelsen öfver densamma? Ty du anser det omöjligt att någonsin blifva Riddare, eftersträfvar icke att blifva det, äger hvarken styrka eller böjelse att hämnas tillfogade oförrätter och försvara ditt herravälde; och likväl bör du veta, att i nyss eröfrade Konungariken och landskap de infödde invånarnas sinnen hvarken äro så lugna eller intagna till fördel för den nye herrskaren, att de icke, om fruktan ej håller dem i tygeln, skulle kunna företaga något att förändra sakernas ställning, och, såsom man plägar säga, försöka sin lycka; således är det nödvändigt, att den nye beherrskaren har förstånd att regera, och tapperhet nog både att

an-

angripa fiender, och att försvara sig då det behöfs."

"I anseende till det som nu händt oss, svarade *Sancho*, skulle jag väl önska att äga det förstånd och den tapperhet Hans Nåd omtalar; men det bedyrar jag vid en fattig mans ära och tro, att ett plåster nu skulle vara nyttigare för oss än hela detta samtal. Vill icke Nådig Herrn nu försöka att stiga upp, så att vi sedan kunna hjelpa *Rozinante* på benen, ehuru han icke förtjenar det, emedan han ändock är hufvudorsaken till hela detta prygeltractamente; sådant kunde jag väl aldrig tro om *Rozinante*, ty jag har alltid ansett honom för en lika så kysk och fredlig karl, som jag sjelf; men det synes dock vara sannt, att mycken tid fordras innan man lär känna folk, och att ingen ting här i lifvet är säkert. Hvem skulle väl hafva förutsagt, då nådig Herrn utdelade så skarpa hugg på den olycklige vandrande Riddaren, att så kort derefter vi skulle öfverrumplas af det prygel-oväder som våra stackars skuldror nu fått uthärda?" — "Hvad dina angår, *Sancho*, återtog *Don Quixote*, så äro väl de skapade för dylika oväder, men mina deremot, som alltid hvilat på ejderdun och burit det finaste linne, måste, det är klart, känna vida mera smärta af det oss öfvergångna missödet; och om jag icke föreställde mig, eller rättare sagdt vore öfvertygad derom, att alla dessa olägenheter äro på det närmaste förenade med vapenöfningar, så skulle jag blott af harm dö här på stället." — "Nådig Herre! svarade vapendragaren, om dessa olyckor äro

enda

enda skörden af vandrande Ridderskapet, så vill jag bedja nådig Herrn säga mig, om densamma mognar alla tider på året, eller om detta inträffar blott på bestämd tid? ty mig förekommer det så, att om vi insamlat tvenne sådana skördar, skulle vi blifva urståndsatta att afbida den tredje, så framt icke himlens oändeliga barmhertighet kom oss till bistånd."

"Du bör veta, min vän *Sancho*, svarade *Don Quixote*, att vandrande Riddares lefnad är underkastad tusende faror och äfventyr; men icke dess mindre befinna de sig dock alltid nära den händelsen att blifva Konungar eller Kejsare, såsom erfarenheten visat med så många serskilta Riddare, hvilkas historia jag noga känner. Om smärtan lemnade mig rådrum dertill, kunde jag nu genast omtala för dig några, hvilka blott med en tapper arm svängt sig upp till de högsta värdigheter, såsom jag sagdt, och samma personer hafva dock både förut och efteråt befunnit sig i många olyckor och faror: Den tappre *Amadis* af Gallien såg sig uti sin dödsfiendes, häxmästaren *Arcalai* våld, och det berättas såsom fullkomligt säkert, att under det Riddaren var hans fånge, gaf han honom mer än 200 slag af en häst-tömm, sedan han förut låtit binda den olycklige Riddaren vid en pelare på gården. En annan okänd men säker författare berättar, huruledes Solens Riddare uti ett visst slott blef sviken genom en hemlig fall-lucka, på hvilken han sönk djupt under jorden, der han fann sig bunden till händer och fötter, och der gaf man honom ett så kalladt klystir af snövatten och sand,

sand, som bekom honom mycket illa, och om han i denna stora fara icke fått bistånd af en vis man, som var hans goda vän, hade det gått ännu värre med den stackars Riddaren. Således kan jag till min tröst räkna mig ibland antalet af så mycket godt folk, som pröfvat vida större olyckor än hvad som nu öfvergått oss; och dessutom bör du veta, min kära *Sancho*, att sådana sår icke äro skymfliga som man undfår af hvad någon tillfälligtvis har i handen, ty det står med tydliga ord uttryckt sålunda i lagen om envig: om en Skomakare slår någon med lästen, som han håller i handen, så kan man icke säga att den slagne blifvit pryglad, ehuru lästen är gjord af träd. Detta säger jag, på det du ej må tänka, att vi blifvit vanhedrade af det stryk vi undfått, emedan de vapen, hvarmed de plumpa menniskorna mörbultade oss, icke voro annat än stora påkar, och emedan ingen af dem, så vidt jag kan påminna mig, hade en lansstång, svärd eller dolk." — "Mig lemnade de icke rådrum att se derefter, svarade *Sancho*, ty knappt hade jag lagt handen på mitt svärd *), förr än jag kände deras påkar på mina skuldror så kraftigt, att jag dervid förlorade både syn och hörsel, och kunde icke längre stå på benen, utan nedföll på stället der jag nu ligger, och således fick jag icke tid att tänka på, om dessa påkslag borde anses för en skymf eller icke, så mycket öfverväldigades jag af smärtan under den-

*) *Tizona*, som står i Originalet, lärer vara namnet på det svärd en namnkunnig Spansk General, *Roderik Dias de Bivar*, nyttjade emot Mohrerne.

Smollett.

denna bastonad, hvilken lemnat lika djupt intryck i mitt minne som på mina stackars lemmar." — "Oaktadt allt detta bör du dock veta, broder *Panza*, svarade *Don Quixote*, att intet minne fins som tiden icke utplånar, och ingen smärta som ej förtages af döden." — "Kan någon större olycka finnas än den, återtog *Sancho*, som blott tiden förmår utplåna och döden alldeles sluta? Om vårt olycksfall vore af det slag, att några plåster kunde läka det, så betydde det ingen ting, men jag tror icke att alla plåster och salvor i ett helt hospital kunna räcka till att åter göra oss helbregda."

"Håll upp nu, *Sancho*, svarade Riddaren, och samla åter dina krafter såsom jag ärnar göra, så skole vi se om *Rozinante*, ty såsom mig synes har den stackaren icke uppburit minsta delen af denna olycka." — "Det bör man icke förundra sig öfver, återtog *Sancho*, ty han är ju också en vandrande Riddare; men hvad som gör mig förundrad är, att min åsna kommit så lätt ifrån saken, då vi äro alldeles sönderslagna." — "Uti olyckan lemnar händelsen alltid en dörr öppen, igenom hvilken man kan frälsa sig, sade *Don Quixote;* och härmed vill jag säga, att din åsna nu kan ersätta *Rozinantes* ställe, och bära mig till något slott, hvarest mina sår kunna läkas. Ett sådant Rytteri anser jag icke för vanhederligt, ty jag påminner mig hafva läst, att den gamla goda *Silenus*, Glädjens Guds läromästare och följeslagare, red mycket prydligt på en vacker åsna, då han höll sitt intåg i staden med de hundrade portarne." — "Det tror jag nog, svara-

de

de *Sancho*, då han, såsom nådig Herrn säger, red prydligt; men det är en stor skillnad imellan att rida prydligt, och att framsläpas liggande såsom en mjölsäck tvärt öfver åsnan." —"De sår, fortfor *Don Quixote*, som man erhåller i ett fältslag, lända mera till heder än skam; således, min vän *Panza*, får du icke längre emotsäga mig, utan du måste, såsom jag redan har sagt dig, resa dig så godt du kan, och lägg mig, på hvad sätt dig bäst synes, på din åsna, så att vi må komma härifrån innan natten öfverraskar oss på detta obebodda ställe." — "Likväl, svarade *Sancho*, har jag hört nådig Herrn säga, att det just tillhör vandrande Riddare att sofva på obebodda ställen och i ödemarker största delen af året, och att de på köpet ansågo det för en lycka." — "Så förhåller det sig äfven, sade Riddaren, när de ej hafva bättre, eller när de förälskat sig; och det är verkeligen sannt, att mången Riddare hela två åren uppehållit sig på en klippa, blottställd omsom för solens hetta och för den kyliga skuggan, samt för alla möjliga väderskiften, utan att dess älskarinna en gång vetat det; och såsom exempel kan nämnas *Amadis*, då han kallade sig Mörkskön *) och vistades på armodsklippan; jag kan ej säga säkert om det var i åtta år eller åtta månader, ty denna räkningen är ej så noga utförd; men visst är det, att han derstädes gjorde botöfning för en förtret, som hans herrskarinna *Oriana* tillfogat honom. Men låtom oss nu göra slut på detta,

*) *Beltenebras* i Originalet.

ta, *Sancho*, och skynda oss innan samma olycka träffar åsnan, som förut drabbat *Rozinante*."

"Det vore väl också hin onde sjelf!" ropade *Sancho*; och sedan han utpustat trettio ack och ve, sextio suckar och etthundrade tjugu eder och förbannelser öfver den som brägt honom hit, började han resa sig upp, och stod på halfva vägen krokig som en sprättbåge, utan att med all sin möda kunna hålla sig rak. Med mycken svårighet kunde han ändteligen betsla upp sin åsna, som betjenat sig af friheten för dagen och aflägsnat sig tämmeligen; och sedan hjelpte han *Rozinante* på fötterna, hvilken, om han kunnat beklaga sig, säkert deruti icke eftergifvit sin Herre eller *Sancho*. Såsom beslutadt var, packade *Sancho* den stackars Riddaren på åsnan, lade all trossen på *Rozinante*, den han bandt vid åsnans svans, och så framskred han sakteligen, under det han ledde åsnan vid grimman, åt den trakten der han trodde sig finna stora landsvägen. Ödet, som tycktes vilja vända allt till det bästa, bragte dem också innan kort på rätta vägen, der de äfven upptäckte ett värdshus, som, enligt *Don Quixotes* syn och smak, nödvändigt måste vara ett slott. *Sancho* påstod väl, att det var ett värdshus, men hans Herre ropade nej, det är ett slott; och denna träta varade ända till dess de voro helt nära, utan att den kunde förlikas, då *Sancho*, utan vidare påstående, tågade in derstädes med hela sin tross.

XVI.

XVI. CAP.

Hvad som hände den sinnrike ädlingen på värdshuset, det han ansåg för ett slott.

Värdshusvärden, som såg *Don Quixote* ligga tvärt öfver åsnan, frågade *Sancho*, hvad ondt händt honom? *Sancho* svarade: att det icke var något annat, än att han gjort ett fall ifrån en brant klippa, hvarvid han något hårdt stött sina refben. Värden hade en hustru, hvilken icke var så sinnad som de flesta af hennes stånd, ty hon var af naturen medömksam, och tog ömsint del i sin nästas olycka, och derfore åtog hon sig genast att sköta *Don Quixote*, samt tillkallade sin dotter, en ung flicka af hyggligt utseende, som skulle hjelpa henne att draga försorg om den nya gästen. På samma värdshus tjenade äfven en Asturisk piga med en bred mun, tjockt hufvud, platt näsa, och derjemte hade hon ett skeft öga, och det andra var icke mycket friskare; men visst är dock att hennes öfriga kroppsbehag ersatte dessa brister. Hennes längd från föttren till hufvudet utgjorde icke fullt tre fot, och hennes högt uppstående skuldror tvungo henne att se ned, mera än hon kanske önskade. Denna älskvärda tärna hjelpte dottren i huset att tillreda en usel säng åt *Don Quixote* i en så kallad kammare, men som bar alla kännemärken deraf, att den i fordna dagar varit en loge, eller åtminstone ett foder-rum, och der man äfven inqvarterat en mulåsnedrifvare, som hade sin säng icke långt ifrån *Don Quixotes* hvilobädd; och churu densamma endast bestod af sadlar

och täcken, tillhörande hans mulåsnor, öfverträffade den dock vida Riddarens, som blott utgjordes af fyra illa hyflade och lika illa sammanfogade bräder, hvilande på tvenne ojämnt stående bockar, hvarest utbreddes en madrass, tunn som ett täcke, och full af knölar, hvilka voro så hårda, att man kunnat anse dem för kiselstenar, om icke ullen framstuckit här och der genom stora hål; derjemte ett par lakan af skinn, och ett täcke, så utnött, att man kunde räkna alla trådarna i detsamma utan att förfela en enda.

I denna ohyggliga säng nedlade sig *Don Quixote*, hvarefter värdinnan och hennes dotter plåstrade och salvade hela hans kropp, under det *Maritornes*, så hette den Asturiska pigan, lyste dem. Då värdinnan vid denna plåstring märkte att *Don Quixote* öfverallt var röd- och blåstrimmig, sade hon, att detta snarare liknade spåren efter stryk än efter ett fall. "Nej, ropade *Sancho*, dessa blånader härröra icke från hugg och slag, utan klippan hade så många hvassa spetsar och kanter, att enhvar af dem vid fallet efterlemnade blånader. Bästa fru, tillade han, var äfven så god och laga att någon salva blifver öfrig för mig, ty jag tycker mig väl behöfva den, i anseende till den smärta jag känner i alla lemmar." — "Således, sade värdinnan, lärer Ni också hafva fallit?" — "Nej, just icke fallit, återtog *Sancho*, men i förskräckelsen öfver min Herres fall kände jag en sådan smärta öfver hela min kropp, som om jag fått tusende prygel." — "Det är alltför möjligt, svarade dottren, ty det har händt mig mån-

många gånger att jag drömt huru jag fallit ifrån ett högt torn, utan att kunna hinna ned till marken, och när jag sedan vaknat, har jag kännt mig så trött och sönderslagen som om jag verkeligen fallit." — "Se det är just knuten, nådig Fröken, svarade *Sancho;* ty utan att drömma, men tvärtom så vaken som jag nu står här, har jag fått likaså många blånader, som min Herre *Don Quixote*." — "Huru heter denne Riddaren?" frågade den Asturiska *Maritornes*. — "*Don Quixote af Mancha*, svarade *Sancho*, en äfventyrs-Riddare, den bästa och tappraste verlden på långliga tider sett." — "Hvad är en äfventyrs-Riddare?" fortfor pigan. — "Är Ni så nyfödd till verlden, att Ni ej vet det? återtog *Sancho* — således, mitt barn, får jag säga Er, att en äfventyrs-Riddare är ett ting, som inom tvenne ögonblick ser sig sönderpryglad eller upphöjdt till Kejsare; som i dag är det mest olycksaliga kreatur på jorden, och i morgon har två eller tre Konungariken och kronor att skänka sin vapendragare." — "Men, sade värdinnan, då Ni tjenar en så mäktig Herre, huru kommer det till att Ni, såsom det synes, ännu icke en gång har ett Grefskap?" — "Ännu är det god tid, sade *Sancho*, ty det är blott en månad som vi hittills farit omkring på äfventyr, utan att träffa på något af rätta slaget, och understundom händer äfven, att man söker en sak och finner en annan. Men det är säkert, att om min Herre *Don Quixote* åter blifver frisk efter dessa sår eller fall, och jag icke får någon skada deraf, så vill jag icke bortbyta mina förhopp-

nin-

ningar emot den förnämsta titel i hela Spanien."

Don Quixote lyssnade uppmärksamt på hela detta samtal, reste sig upp ur sängen så godt han kunde, tog värdinnan i hand och sade: "tro mig, Ers Nåd, att Ni kan skatta Er lycklig för det Ni emottagit min person i ert slott, ty den är högst betydande; och ehuru jag icke får berömma mig sjelf, emedan man säger, att eget beröm luktar illa, så kan dock min vapendragare säga Er hvem jag är. Allt hvad jag kan omtala är, att så länge jag lefver skall jag icke förgäta den artighet Ni visat mig; och om det icke behagat de höga himlamakter att låta kärleken kufva mig under sina lagar, och underkasta mig hvarje vink af de ögon som tillhöra min sköna otacksamma, hvars namn jag blott vill framhviska för mig sjelf, så skulle denna sköna fröken genast få min frihet till offer."

Värdinnan, hennes dotter och den goda *Maritornes* stodo helt förvirrade öfver detta den vandrande Riddarens tal, hvilket de lika litet förstodo som om han talat Grekiska, ehuru de dock förmodade att alltsammans innefattade tacksägelser och erbjuden tjenst; men emedan dylika talesätt voro alldeles främmande för dem, betraktade de honom med förvåning, och ansågo honom för en varelse af helt annat slag, än sådant folk, med hvilket de dagligen umgingos; hvarföre de i sitt värdshusspråk tackade honom för hans höflighet, och lemnade honom, sedan den Asturiska flickan förut dragit omsorg om *Sancho*, hvilken behöfde det lika så väl som hans Herre.

Mul-

Mulåsnedrifvaren hade öfverenskommit med *Maritornes*, att de om natten skulle träffas; och hon hade gifvit honom sitt hedersord, att så snart alla gästerne begifvit sig till ro och hennes husbondfolk insomnat, så skulle hon komma och uppsöka honom, och göra honom allt det nöje som stod i hennes förmåga. Det sades allmänt om denna beskedliga piga, att hon alldrig gaf sådana löften utan att uppfylla dem, om hon också gjort det på ett aflägset berg utan vittnen; ty hon sade sig vara af hög härkomst, men ansåg det icke för skymfligt att tjena såsom piga på ett värdshus, emedan hon försäkrade att oförtjenta motgångar och ett oblidt öde hade bragt henne i denna ställning.

Don Quixotes hårda, usla, trånga och ihoplappade säng stod främst midt uti denna af stjernornas strålar öfverallt genomträngda foderlada, och tätt intill Riddarens hade *Sancho* tillagat sin bädd, som blott utgjordes af en vassmatta och ett täcke, hvilket snarare syntes gjordt af getragg än af ull; derefter följde Mulåsnedrifvarens lägerställe, tillagadt, såsom redan sagdt är, utaf hans bägge bästa mulåsnors sadlar, täcken och hela öfriga prydnad; men för öfrigt ägde han tolf sköna, glänsande, och för styrka berömda mulåsnor, emedan han var en af de rikaste mulåsnedrifvare i Arevalo, såsom denna historiens författare uttryckligen säger; ty han talar just serskildt om denne mannen, såsom varande mycket bekant och, enligt någras påstående, äfven beslägtad med honom. Detta synes bevisa, att *Cid Hamet Benengeli* var en mycket forskande och i alla saker grun-

delig

delig häfdatecknare, emedan öfverallt märkes, att han icke med stillatigande förbigår äfven de minsta och obetydligaste omständigheter. Han borde således vara ett mönster för alla allvarsamma historieskrifvare, hvilka vanligen berätta oss händelserna helt korrt och i sammandrag, så att de knappt kunna vidröra våra läppar, under det de af obetänksamhet, ondska eller okunnighet qvarlemna de vigtigaste sakerna i bläckhornet. Tusende gånger mera beröm förtjena författarne till *Tablante de Ricamonte* *) och den boken som afhandlar *Grefvens af Tomillas* bedrifter, emedan de grundeligt och utförligt beskrifvit allt.

Sedan mulåsnedrifvaren sett om sina kreatur och gifvit dem nattfoder, utsträckte han sig på sina åsnatäcken och väntade sin ordhålliga *Maritornes*. Den beplåstrade mörbultade *Sancho* hade också nedkrupit i sin bädd, men bemödade sig förgäfves att somna, emedan smärtan i hans refben ej ville tillåta det; *Don Quixote*, plågad på lika sätt, låg med vidöppna ögon som en hare. Stillhet herrskade nu i hela värdshuset, och det enda ljus, som ännu syntes derstädes, var ifrån en lampa, hvilken hängde midt uti portgången. Denna underbara tysthet, jemte alla de föreställningar vår Riddare lånat ur sina böcker, ursprunget till hans missöden, och hvilka beständigt uppfyllde hans inbillning, framalstrade nu i hans hjerna en af de mest besynnerliga galenskaper, som någonsin kunnat falla någon in: han inbillade sig,

*) *Nunno de Garray* är första utgifvaren af denna Spanska Riddare-Roman.

sig, att han nu anländt till ett mycket ryktbart slott, (ty, såsom redan är sagdt, måste alla värdshus han besökte vara slott); att värdshusvärdens dotter var en förnäm fröken och slottherrns dotter, hvilken, intagen af Riddarens ädla väsende, blifvit upptänd af kärlek till honom, och lofvat att utan föräldrarnas vettskap denna natt besöka honom, och en lång stund tala med honom. Denna sin egen narraktiga uppfinning ansåg han för en orubbelig sanning, och började mycket oroa sig i det han tänkte på den stora fara, hvaruti hans heder och redlighet härvid skulle sväfva; men i sitt hjerta fattade han nu den allvarliga föresatts, att icke begå någon otrohet emot sin herrskarinna *Dulcinea af Toboso*, om också sjelfva Drottning *Ginebra* med sin sällskapsdame *Quintanonna* framställt sig för honom.

Under det han tänkte på dessa dårskaper, förflöt tiden oförmärkt, och stunden (för honom en verkelig olycksstund), då den Asturiska pigan skulle komma, var för handen. I bara linnet, utan skor och strumpor, med håret uppveckladt under en yllemössa, inträdde hon med tysta och uppmärksamma steg i rummet, der dessa tre resande lågo, för att besöka mulåsnedrifvaren. Men knappt var hon inom dörren, förr än *Don Quixote* märkte henne, uppreste sig i sängen, oaktadt sina plåster och den smärta han kände i sina sidor, och sträckte ut armarna för att emottaga den Asturiska sköna, som sakta framsmög med händerna framför sig, för att uppsöka sin älskare. Härvid stötte hon emot *Don Quixotes* armar, och han fatta-

fattade kraftigt i en af hennes händer, drog henne till sig utan att hon vågade säga ett ord, och tvingade henne att sätta sig på sängen. Hans händer vidrörde hennes linne, och ehuru det var groft som säckväf, förekom det honom mjukt och fint som kammarduk. En rad glaskoraller, som satt omkring hennes handled, syntes honom vara armband af de präktigaste Orientaliska perlor; hennes hår, som tämmeligen liknade en hästman, voro för honom trådar af det mest glänsande Arabiska guld, som öfverträffade sjelfva solens strålar, och hennes andedrägt, som utan tvifvel luktade af gammal nattstånden sallat, förekom honom ljuf och aromatisk. Korrt sagdt: hans inbillningskraft framställde henne i samma form och på samma sätt, som de beskrifningar han läst i sina Riddare-Romaner målat en Prinsessa, hvilken kom att besöka en sårad Riddare, som vunnit hela hennes kärlek, och då framställde sig i all den glans och prydnad som der utförligen omtalas. Hans blindhet gick så långt, att hvarken känslan, lukten af hennes andedrägt, eller något annat af hvad denna älskvärda Dame vidare lät förspörja hos sig, och som borde väcka äckel hos hvar och en annan än en mulåsnedrifvare, kunde draga honom ur villan, utan i stället syntes honom att han höll sjelfva Skönhetens Gudinna uti sina armar. Han tryckte henne derföre till sitt bröst, och sade med en låg, ömhetsfull röst: "jag önskade att finna ord, stora oförlikneligt sköna Prinsessa, för att värdigt kunna tacka för en så utmärkt nåd, som mig vederfares vid betraktandet af

eder

eder utomordentliga skönhet; men det har behagat lyckan, som aldrig upphör att förfölja goda ädla själar, att kasta mig på denna säng, hvarest jag nu ligger så sönderslagen och förkrossad, att om jag också hade villja nog att uppfylla edra önskningar, så vore det ändock omöjligt. Men hvad som mera är, förenar sig med denna omöjlighet en annan ännu större, som är det trohetslöfte intill döden jag gifvit *Dulcinea af Toboso*, den enda beherrskarinnan af mina hemligaste tankar; ty om hon icke lade sig härimellan, skulle jag väl icke vara en så dåraktig Riddersman, att jag lät onyttjadt förbigå ett så lyckligt tillfälle, som eder utomordentliga godhet förunnat mig."

Maritornes svettades af ängslan och förargelse att sålunda se sig fasthållen af *Don Quixote*, och, utan att hvarken höra på eller begripa de artigheter han sade, bemödade hon sig stillatigande att blott slippa lös. Den ärlige mulåsnedrifvaren, som af sina onda lustar hölls vaken, hade märkt sin utvaldas ankomst samma ögonblick hon trädde in i rummet, och derjemte uppmärksamt lyssnat till hvarje ord *Don Quixote* sade henne; upptänd af svartsjuka för det hans Asturiska Sköna bröt sitt gifna hedersord till förmån för en annan, närmade han sig till Riddarens säng, för att se utgången af detta samtal, hvars innehåll han icke förstod; men då han såg att pigan arbetade att komma lös, och *Don Quixote* bemödade sig att qvarhålla henne, kunde han icke längre fördraga detta skämt, utan lyftade sin arm i höjden, och lät ett så förfärligt knytnäfveslag ned-

nedfalla öfver den förälskade Riddarens magra ansigte, att hela hans mun blef full af blod. Men icke nöjd dermed sprang den förargade mannen upp i sängen och trampade Riddaren med fötterna utan att skona någon del af hans kropp. Sängen, som var något skröplig och icke hade nog fast grundval, kunde icke bära den ökade tyngden af mulåsnedrifvarens person, utan störtade med mycket brakande till golfvet; och vid detta förfärliga buller vaknade värden i huset, samt trodde straxt att detta var något upptåg af *Maritornes*, emedan hon icke svarat då han ropade på henne. Under denna misstanke steg han upp, tände på ett ljus och skyndade dit hvarifrån han hörde bullret. Pigan, som såg sin husbonde komma och fann honom högst uppretad, kröp förskräckt och darrande i bädden till *Sancho Panza*, som redan sof, och der sammanrullade hon sig som ett nystan. Värden steg nu in, och sade: "hvarest håller du till, din slyna? jag är säker att detta är ett af dina upptåg." Härvid vaknade *Sancho*, och då han kände att en stor klump låg nästan ofvanpå honom, trodde han att maran red honom, och började derföre slå omkring sig åt alla sidor med knytnäfvarna, hvarvid han rätt ofta träffade *Maritornes*, och då hon kände svedan deraf, åsidosatte hon all blygsamhet och besvarade så kraftigt denna välfägnad, att *Sancho* snart blef fullkomligt vaken. Då han såg sig på detta sätt misshandlad, utan att veta af hvilken, reste han sig upp så godt han kunde och fattade uti *Maritornes*, och nu började imellan dessa två den

mest

mest förbittrade och löjliga envigeskamp man kunde få se. Mulåsnedrifvaren såg nu vid ljusskenet huru hans älskarinna handterades, hvarföre han lemnade *Don Quixote* och skyndade att gifva henne nödigt bistånd. Värden sprang äfven fram, men i helt olika afsigt, ty han ville aga sin piga, emedan han säkert trodde att hon var upphofvet till hela detta larm. Härvid sannades fullkomligt ordspråket: katten på råttan, råttan på repet, repet på stocken; ty mulåsnedrifvaren bultade på *Sancho*, denne på pigan, hon på honom, och värden äfven på pigan, och alla arbetade härvid med sådan ifver, att de icke gåfvo sig ett ögonblicks anderum. Det bästa af allt var, att under detta tumult slocknade värdens ljus, och då det nu blef mörkt, fortforo de ändock att piska på hvarandra, utan att bry sig om hvem slaget träffade; men der knytnäfven föll, lemnade den säkert märke efter sig.

Af en händelse uppehöll sig samma natt på detta värdshus en uppsyningsman af det heliga Brödraskapet, och då han hörde detta förfärliga larm af slagsmålet, fattade han sin staf jemte bleckdosan, som innehöll hans patent, inträdde i mörkret uti kammaren, och ropade: "fred, i rättvisans och det heliga Brödraskapets namn!" Den första han fick fatt var den stackars sönderslagna *Don Quixote*, som låg i sin sönderbrutna säng med näsan i vädret, utan någon känsla; anföraren grep med handen i hans skägg, och ropade oupphörligt: "gör rättvisan bistånd!" men då han förnam att den han höll uti hvarken rörde sig eller andades,

an-

ansåg han honom för död, och de öfriga närvarande för hans mördare, hvarföre han, förledd af denna misstanke, ropade ännu högre: "värdshusporten skall tillstängas, att ingen må undankomma, ty här är en menniska mördad!" Detta utrop förskräckte dem alla, och enhvar lemnade genast striden då rösten hördes. Värden skyndade till sitt rum, mulåsnedrifvaren till sin bädd, och pigan till sitt kryphål; den stackars *Don Quixote* jemte *Sancho* voro de enda, som icke kunde röra sig ifrån stället. Uppsyningsmannen släppte *Don Quixotes* skägg och gick att skaffa sig ett ljus, för att kunna uppsöka och gripa de brottsliga; men han fann intet sådant i hast, emedan värden haft den försigtigheten att utsläcka lampan i porten, innan han gick till sitt rum; hvarföre uppsyningsmannen var tvungen att gå till spiseln, der han, efter mycken möda och tidsspillan, omsider fick ett annat ljus upptändt.

XVII. CAP.

Fortsättning af de oräkneliga besvärligheter, som den tappre Don Quixote *och hans trogne Vapendragare* Sancho Panza *måste uthärda på värdshuset, hvilket Riddaren till sin olycka ansåg för ett slott.*

Don Quixote hade undertiden återhämtat sig ifrån sin svimning, och med samma ömkeliga röst, som han dagen förut lät höra, då han, sönderslagen af påkar, låg utsträckt på marken och

och tilltalade sin vapendragare, började han nu tala: ”min vän *Sancho*, sofver du? Säg, sofver du, min vän *Sancho?*” — ”Hur tusan pocker skulle jag kunna sofva? svarade denne mycket förargad, ty det förefaller mig som om alla onda andar varit öfver mig denna natt.” — ”Det kan du tro utan minsta tvekan, återtog *Don Quixote;* ty antingen förstår jag ingen ting, eller också är detta slott förtrolladt. Jag vill derföre låta dig veta — — men du måste förut svärja, att icke förr än efter min död upptäcka den hemlighet som jag nu ärnar anförtro dig.” — ”Jag svär det,” svarade *Sancho.* — ”Detta säger jag, återtog *Don Quixote*, emedan jag afskyr att kränka någons ära.” — ”Jag säger ju att jag svär, fortfor *Sancho*, att jág vill förtiga det så länge Hans Nåd lefver, och jag ber Gud derom, att jag måtte kunna upptäcka det i morgon.” — ”Har jag då tillfogat dig så mycket ondt, sade *Don Quixote*, att du önskar min död inom så korrt tid?” — ”Det är icke för den orsaken, svarade *Sancho*, utan derföre, att jag icke tycker om att länge förvara en sak, och således önskar jag, att sådana förvarade saker icke måtte förderfvas i mina gömmor.” — ”Detta må nu vara huru som heldst, fortfor Riddaren, men jag litar ändock på din tillgifvenhet och beskedlighet; således skall du veta, att denna natt har jag haft ett af de mest sällsynta äfventyr, och hvilket jag förstår att värdera; och för att i korrthet berätta det, må du veta, att för en korrt stund sedan kom dottren af ägaren till detta slott hit till mig: en den mest älskvärda och sköna

frö-

fröken, som möjligen kan finnas på en stor del af jorden. Men, huru skall jag göra hennes persons behag begripligt för dig? eller hennes ovanliga förstånd? eller huru beskrifva andra för mig fördolda ting, dem jag, för att bevara den trohet jag svurit min herrskarinna *Dulcinea af Toboso*, måste förtiga och lemna alldeles orörda? Det enda jag kan säga dig är, att himlen missunnade mig allt det goda, som lyckan således lade i mina händer, eller kanske också (hvilket jag anser mera säkert) är detta slott, såsom jag redan har sagdt, förtrolladt; ty det hände sig, att just under det jag befann mig med henne i det mest angenäma och kärliga samtal, så kom, utan att jag kunde se eller begripa hvarifrån, en hand som tillhörde någon ofantelig jättes arm, och gaf mig ett sådant slag öfver mun och kindben, att de ännu äro alldeles öfverhöljda med blod, och sedermera blef jag på ett sådant sätt förkrossad, att jag nu befinner mig i ett mycket värre tillstånd än i går, då formännen, som du vet, för *Rozinantes* skull tillfogade oss så mycket ondt. Häraf förmodar jag, att någon förtrollad Mohr vaktar denna frökens skönhetsskatt, och att den icke är ärnad åt mig." — "Förmodeligen icke eller åt mig, sade *Sancho*, emedan mera än fyrahundrade Mohrer sönderbultat mig på ett sådant sätt, att påk-undfägnaden i går deremot kan anses såsom tortor och konfekt. Men säg mig nu, huru nådig Herrn kan kalla detta ett skönt och sällsynt äfventyr, då det icke förskaffat oss annat än hvad vi redan undfått? Ett mindre ondt har dock

träffat

träffat nådig Herrn, emedan han hållit i sina armar den der oförlikneliga skönheten, såsom Herrn sjelf säger; men jag deremot, hvad annat har jag åtnjutit än de värrsta prygel jag i min lifstid emottagit? Olycklig jag, och min mor som bragt mig till verlden, emedan jag hvarken är en vandrande Riddare eller någonsin vill blifva det, och ändock skola alla dit hörande missöden till större delen drabba mig." — "Således har du äfven fått stryk?" sade *Don Quixote.* — "Men för tusan, har jag då icke redan sagt det?" ropade *Sancho.* — "Oroa dig icke, min vän, fortfor Riddaren, ty jag skall genast tillaga den dyrbara balsam jag omtalat, hvilken skall bota oss inom mindre än ett ögonblick."

Imedlertid hade uppsyningsmannen vid heliga Brödraskapet fått eld i en lampa, och inkom nu, för att bese den mannen han trodde vara död; men då *Sancho* såg honom stiga in i bara skjortan, med ett kläde om hufvudet, lampan i handen, och ett rätt obehagligt ansigte, sade han åt *Don Quixote:* "nådig Herre! månne icke detta är den förtrollade Mohren, som kommer tillbaka och vill prygla oss, emedan han ännu synes hafva en gås oplockad med oss?" — "Detta kan icke vara Mohren, svarade *Don Quixote*, emedan de förtrollade icke låta se sig af någon." — "Om de icke låta se sig, så låta de i stället känna sig, fortfor *Sancho*, det kunna mina skuldror intyga." — "Mina kunna detsamma, sade Riddaren; men detta vittnesbörd är dock icke tillräckligt för att stärka oss i den tron, att den vi nu se

se här framför oss är den förtrollade Mohren."

Uppsyningsmannen gick nu närmare, och stannade förundrad då han hörde dem vara i ett samtal med hvarandra; men säkert var, att *Don Quixote* ännu låg der med uppvändt ansigte, utan att kunna röra sig, emedan han var för mycket sönderbultad. Uppsyningsmannen kom då till honom, och sade: "nå, hur står det till, min goda man?" — "Jag skulle uttrycka mig mera höfligt, om jag vore en sådan som Ni, svarade *Don Quixote;* är det sättet här i landet att sålunda tilltala vandrande Riddare, Ni slyngel?" — Då uppsyningsmannen hörde sig så illa bemött af en person, som hade ett så dåligt utseende, kunde han icke fördraga det, utan kastade lampan med oljan i hufvudet på *Don Quixote*, som deraf icke hade liten skada, och då det härvid blef alldeles mörkt, gick han åter bort. *Sancho Panza* sade nu: "det är ingen tvifvel mera, Herre, att icke detta är den förtrollade Mohren, som gömmer skatten åt andra, men åt oss endast slag af knytnäfvar och lampor." — "Det är alldeles som du säger, sade *Don Quixote;* men vi böra icke vidare bry oss om dessa trollerier eller låta dem förarga oss, ty emedan de äro osynliga och inbillade, så kunna vi icke eller taga hämnd derföre, ehuru gerna vi önskade det. Men försök nu att stiga upp, *Sancho*, om du förmår, och gå till befälhafvaren på denna fästning, med anhållan att han lemnar mig olja, vin, salt och rosmarin, att jag må bereda åt mig den kosteliga balsam jag omtalat,

talat, emedan jag verkeligen tror att jag nu behöfver den ganska väl, då mycket blod flyter ur det sår spöket nyss gaf mig."

Sancho steg upp med mycken smärta i alla sina lemmar, och famlade i mörkret efter värdens rum; men i stället träffade han uppsyningsmannen, som stod och lyssnade huru det skulle gå med hans fiende, och *Sancho* tilltalade honom sålunda: "Hvem Ni också må vara, min Herre, så haf den godheten och lemna mig litet rosmarin, ättika, salt och vin, för att göra en af de bästa vandrande Riddare på jorden frisk igen, och som nu ligger der i sängen, illa sårad af en förtrollad Mohrs händer, hvilken befinner sig här på värdshuset." Då uppsyningsmannen hörde detta, ansåg han *Sancho* för en galen menniska; och emedan det började dagas, så öppnade han värdshusporten, ropade värden ut, och sade honom denne hedersmannens åstundan. Värden gaf straxt åt *Sancho* det han begärt, och denne återvände till *Don Quixote*, som stödde sitt hufvud emot sina händer, och klagade mycket öfver den smärta slaget af lampan förorsakat honom, hvaraf han dock icke fått större skada än två stora knölar, och det han trodde vara blod, var endast svett som utprässades af det myckna lidande han undergått. Enligt sitt beslut tog han nu sina ingredientier, och gjorde af dem en sammanblanning; rörde och kokade en god stund, till dess han tyckte att det var färdigt, hvarefter han begärde en flaska för att deruti slå denna dryck; men då ingen sådan fanns på värdshuset, beslöt han att härtill nyttja en flaska af

 bleck,

bleck, hvaruti man förvarat olja, och hvilken värden skänkte honom. Sedan läste han öfver flaskan mera än åttatio Pater noster, äfvenså många Ave Maria, Salve och Credo, och vid hvarje ord gjorde han ett korsstecken öfver denna dryck, likasom för att välsigna den. *Sancho*, värden och uppsyningsmannen voro närvarande vid hela denna förrättning; men mulåsnedrifvaren hade i all stillhet gått för att sköta om sina ök.

Sedan allt var väl förrättadt, ville Riddaren genast utröna sin dyrbara balsams förträfflighet, enligt hvad han inbillade sig, hvarföre han drack af det som blifvit öfrigt i kokpannan och ej kunde rymmas i bleckflaskan, utgörande ungefär ett halft stop; men knappt hade han druckit hälften, förrän han började kasta upp så häftigt, att alldeles ingen ting blef qvar i magen; hans ångest och den starka rörelsen vid uppkastningen utprässade en ganska ymnig svett, hvarföre han befallte att man skulle hölja på honom och lemna honom i ro. De gjorde så, och nu sof han öfver tre timmar, hvarefter han uppvaknade och kände sin hela kropp mycket uppfriskad samt sina smärtor så lindrade, att han ansåg sig fullkomligt botad, och nu trodde han fullt och fast, att han ägde *Fierabras* balsam, med hvilket medel han framdeles kunde utan fruktan våga sig i alla äfventyr, strider och tvister, ehuru farliga de än voro.

Sancho Panza, som ansåg sin Herres förbättring för ett underverk, bad nu, att han måtte få det som ännu var öfrigt i pannan,

och

och hvilket ej utgjorde så litet. *Don Quixote* bevilljade det, och i fullt förtroende fattade *Sancho* pannan med bägge händer, satte den för munnen och drack med största begär likaså mycket som hans Herre. Det kan väl hända, att den stackars *Sanchos* mage icke var så retlig som hans Herres, ty innan han kom till uppkastning kände han så häftiga plågor och tryckningar, åtföljda af kallsvett, att han säkert trodde det hans sista stund var för handen, hvaröfver han på en gång blef både bedröfvad och förargad, samt förbannade så väl balsamsdrycken, som mördaren, hvilken gifvit honom den. Då *Don Quixote* märkte allt detta, sade han: "jag tror, min kära *Sancho*, att allt detta onda kommer öfver dig endast derföre, att du icke är slagen till Riddare; ty jag har den tanken, att ingen annan än en sådan bör njuta denna dryck." — "Om Hans Nåd visste det förut, svarade *Sancho*, hvad ondt har då jag och hela min slägt gjort, efter Herrn tillät mig att smaka den?" I detta ögonblick började drycken göra sin verkan, och den stackars vapendragaren lemnade allt ifrån sig med en sådan häftighet, att hvarken den stråmatta han låg uppå, eller det täcke som höljde honom, någonsin mera kunde nyttjas. Han svettades oupphörligt under så häftiga krampdrag och plågor, att icke blott han sjelf, utan äfven alla de öfriga trodde att hans lefnad skulle slutas. Detta mag-uppror, med alla sina qväljningar, räckte nära två timmar, efter hvilkas förlopp han icke lika med sin Herre kände sig må bättre, utan tvärtom var han så utmattad och

usel,

usel, att han icke kunde stå på benen. *Don Quixote* deremot, hvilken, som sagdt är, nu mera kände sig stark och frisk, önskade endast att få aftåga och söka äfventyr; ty all den tid han nu qvarstannade här, ansåg han vara förlorad för verlden och de olyckliga, som behöfde hans ynnest och bistånd, och det så mycket mera, som han nu med fullt förtroende till sin balsam höll sig trygg emot hvarje fara. Lifvad af ett sådant begär, sadlade han sjelf *Rozinante*, uppbetslade sin vapendragares ök, och hjelpte sedan *Sancho* både att kläda sig och sätta sig på åsnan; derefter steg han sjelf till häst, och bemäktigade sig en stång, som stod uti ett hörn på värdshusgården, emedan han ärnade nyttja densamma såsom lans. Alla menniskor, som befunno sig på stället, utgörande ett antal af mera än tjugu personer, stodo omkring och betraktade honom med förvåning, och ibland dem äfven värdens dotter, från hvilken *Don Quixote* aldrig vände ögonen, och tillika lät han då och då höra en djup suck, som tycktes komma ifrån hans innersta, och alla trodde dervid att de framprässades af den smärta han kände i sina refben, åtminstone kunde icke de tänka annorlunda, som aftonen förut sett honom så väl beplåstrad.

Då nu både Herre och Vapendragare befunno sig i sadlarne, stannade *Don Quixote* i värdshusporten, ropade värden till sig, och sade till honom med högtidligt allvar i röst och åtbörder: "många och stora äro de förbindelser jag har till Er, Herr Commendant, för all den artighet jag erfarit i ert slott, och jag

anser

anser för en pligt att under hela min lefnad derföre visa Er tacksamhet. Om jag kan vedergälla det derigenom, att utöfva hämnd emot någon öfversittare, som vågat visa Er vanvördnad, så vet, att mitt värf icke är något annat, än att bistå dem som sjelfva föga kunna uträtta, hämnas för dem som lida oförrätter, och tukta de fräcka. Återkalla derföre allt i minnet, och om någon sak skulle förekomma af den beskaffenhet, att Ni kan öfverlemna den åt mig, så säg ut, och jag lofvar Er i den Ordens namn, hvars medlem jag är, att noga uppfylla alla edra fordringar."

Värden svarade, med samma högtidliga ton: "Herr Riddare! jag anser icke nödvändigt, att Hans Nåd hämnas några oförrätter, som jag kunnat lida, ty jag förstår att sjelf utkräfva hämnd för hvad mig kan tillfogas; jag önskar derföre blott, att Hans Nåd täcktes betala det nattherberge han åtnjutit i detta värdshus, fodret för de tvenne kreaturen, äfvensom aftonmåltiden och sängarne." — "Således är då detta ett värdshus?" frågade *Don Quixote*. — "Ja, och tillika mycket berömdt," svarade värden. — "Hittills har jag alltså farit vilse, fortfor *Don Quixote*, ty jag trodde säkert att det var ett slott, och på köpet icke oansenligt; men emedan detta nu icke är ett slott, utan ett värdshus, så är allt hvad som kan göras för det närvarande, att Ni afstår från all betalning; ty jag kan icke handla emot det vandrande Ridderskapets Ordens-reglor, af hvilka jag med visshet känner (åtminstone har jag hittills ej läst något som bevisar motsatsen), att sådana

Rid-

Riddare aldrig betalade sitt herberge eller något annat ting på ett värdshus, der de uppehöllo sig; deremot blefvo de öfverallt frivilligt och väl emottagna af enhvar, till belöning för de obeskrifliga besvärligheter de underkastade sig, i det de sökte äfventyr både natt och dag, vinter och sommar, till fot och till häst, under hunger och törst, hetta och köld, blottställda för alla vedervärdigheter under den fria himmelen och för alla möjliga mödor på jorden."

"Allt detta bekymrar mig alldeles icke, svarade värden; betala Ni hvad Ni är skyldig, och sluta med ert prat om vandrande Ridderskap; ty jag för min del bryr mig icke om annat än de penningar jag skall hafva." — "Ni är en usel och elak värdshusvärd," ropade *Don Quixote*, som nu gaf *Rozinante* sporrarne, svängde sin lans, och red ut från värdshuset utan att någon hindrade honom, och han fortsatte nu sin väg ett godt stycke, utan att se efter om hans vapendragare följde honom.

Då värden såg honom rida bort utan att betala, vände han sig till *Sancho Panza* att få penningar, och han sade: att som hans Herre icke velat betala, så ville han lika så litet göra det; ty då han var en irrande Riddares vapendragare, så gällde samma reglor och skäl för honom, som för Herrn sjelf, att icke betala någon ting på krogar och värdshus. Värden blef högst förargad häröfver, och hotade honom, att om han icke betalade, så skulle han kräfva honom på ett sådant sätt, att han skulle minnas det. *Sancho* fortfor, att i kraft af lagen för det Ridderskap hans Herre antagit, ärnade

han

han icke betala ett öre, om det skulle kosta hans lif; ty för hans skull borde icke den gamla lofliga plägsed vandrande Riddare antagit gå förlorad, icke eller borde vapendragare i tillkommande tider få orsak att beklaga sig öfver honom, och göra honom förebråelser för det han förstört deras billiga rättigheter.

Den olycklige *Sanchos* oblida öde hade fogat det så, att ibland det folk, som nu vistades på vårdshuset, befunno sig äfven fyra klädes-öfverskärare från Segovia, tre nålmakare från Cordova och två småkrämare från Sevilla, muntra, lifliga, skalkaktiga och öfvermodiga karlar, hvilka, likasom på en gång lifvade af samma ande, närmade sig till *Sancho*, och lyfte honom af åsnan, under det en af dem gick att hemta ett sängtäcke hos värden, uppå hvilket de lade *Sancho*, hvarefter de upplyfte ögonen, och funno att taket inom hus vore för lågt, hvarföre de beslöto att förblifva på gården, som endast hade himmelen till gräns. Här lade de nu *Sancho* midt på täcket, kastade upp honom i höjden, och emottogo honom åter såsom en boll. Den stackars mannen upphäfde härvid ett så förfärligt skrik, att det trängde till hans Herres öron, och han stannade samt lyssnade uppmärksamt, emedan han trodde ett nytt äfventyr vara för handen, till dess han tydeligen hörde, att den skrikande var hans egen vapendragare. Genast vände han om, och red i fullt galopp till värdshuset, der han fann porten tillsluten, och derföre sökte han rundt omkring att finna en ingång; men knappt hade han kommit till muren omkring

går-

gården, och hvilken ej var mycket hög, förr än han såg den grymma lek som förehades med hans vapendragare. Han såg honom uppflyga i luften och åter nedfalla med ett sådant behag och skicklighet, att om hans vrede icke hindrat det, hade han säkert utbrustit i skratt. Han försökte då att ifrån hästen uppstiga på muren, men han var ännu så matt och sönderbråkad, att han icke kunde komma ur sadeln; derföre började han att från hästen tillropa dem, som således lekte med *Sancho*, en sådan mängd hotelser och smädeord, att de icke kunna upprepas. Dessa skalkar upphörde imedlertid icke med sitt företag och sitt skratt, icke eller den luftflygande *Sancho* med sina jämmerrop, blandade än med hotelser och än med böner; allt båtade imedlertid föga, ända till dess de sjelfva af trötthet slutade. Derefter buro de honom till åsnan, satte honom upp på densamma och insvepte honom i kappan. Då den medlidsamma *Maritornes* såg honom så utmattad, syntes det henne tjenligt att vederqvicka honom med en skål vatten, det hon tog helt friskt ur brunnen. *Sancho* emottog och satte det till munnen, men hindrades af sin Herres röst, som ropade: "Hör *Sancho!* drick icke vatten, min son, drick icke ty det dödar dig; se här den kosteliga balsam jag har (hvarvid han framvisade bleckflaskan); blott du dricker tvenne droppar deraf, är du genast återställd."

Vid dessa orden blängde *Sancho* snedt med ögonen åt sin Herre, och yttrade ibland andra ännu starkare uttryck: "Nådig Herrn har

utan

utan tvifvel redan glömt att jag icke är Riddare; eller vill Herrn att jag skall lemna ifrån mig det lilla jag ännu har qvar i magen sedan förleden natt? Behåll sin dryck för tusan pocker, och lemna mig i fred." Under det han sade detta, började han dricka af alla krafter; men då han vid första klunken märkte att det var vatten, hade han ingen lust att fortfara, utan bad *Maritornes* hemta honom vin, hvilket hon också mycket godvilligt gjorde, och betalade det med sina egna penningar; ty det säges med mycken visshet om henne, att oaktadt det stånd i hvilket hon befann sig, bibehöll hon dock någon skugga af Christendom. Sedan *Sancho* druckit, satte han hälarne i sidan på sin åsna, slog porten vidt upp och skyndade ut mycket nöjd dermed, att han ingen ting betalat och således fått sin vilja fram, ehuru det skett på bekostnad af hans vanliga borgesmän, nemligen hans rygg och skuldror. Likväl är det säkert, att värden till betalning för hans skuld behöll hans kappsäck, hvilket *Sancho* under detta tumult icke kunnat märka. Då värden såg att han var väl ute, ville han åter stänga porten, men de skalkarne som lekt med *Sancho* samtyckte icke dertill, ty de voro sådana karlar, som icke frågade efter *Don Quixote* för två styfver, om han också varit en Riddare af runda taffeln.

XVIII.

XVIII. CAP.

Hvaruti berättas samtalet imellan SANCHO PANZA *och hans Herre* DON QUIXOTE, *jemte andra äfventyr, värdiga att omtalas.*

Sancho följde sin Husbonde, men var tillika så förtretad och kraftlös, att han knappt förmådde styra sin åsna. Då *Don Quixote* märkte detta, sade han: "Nu tror jag dock fullt och fast, min kära *Sancho*, att det slott eller värdshus vi nyss lemnade är förtrolladt; ty de som anställde ett så grymt tidsfördrif med dig, kunde ju icke vara annat än spöken eller varelser från en annan verld? Och hvad som bekräftar detta är, att då jag höll utanföre gårdsmuren och beskådade hela uppträdet af din beklagansvärda tragedie, så var det icke möjligt för mig att bestiga muren eller att blott komma ned af *Rozinante*, emedan de äfven hade förtrolladt mig; men jag bedyrar vid all Ridderlig ära och tro, att om jag blott kunnat stiga upp, eller också komma ned af hästen, så skulle jag med sådant eftertryck hafva hämnats dig, att dessa skälmar och mördare skulle för alltid ihogkommit denna lek, ehuru jag också varit nödsakad att dervid öfverträda Riderskapets lagar, hvilka, såsom jag flera gånger sagt dig, icke tillåta, att en Riddare lägger hand på någon, som icke äfven är Riddare, så framt det icke gäller att försvara sitt lif och sin person, eller vid högst trängande omständigheter." — "Jag hade nog hämnat mig sjelf om jag kunnat, jag må hafva varit Riddare eller icke, svarade *Sancho*, men jag förmåd-

mådde det alldeles icke; och derjemte tror jag, att de, som således roade sig med mig, hvarken vore spöken eller förtrollade menniskor, såsom Hans Nåd behagar säga, utan menniskor med kött och ben såsom vi andra, och alla hade äfven, efter hvad jag hörde, under det de lekte boll med mig, sina verkeliga namn, ty en hette *Pedro Martinez*, en annan *Tenorio Hermandez*, och värden sjelf *Juan Polomeque*, den vänsterhändte. Således, nådig Herre, då Herrn ej kunde bestiga gårdsmuren, eller nedkomma från hästen, måste det hafva härrört från något helt annat än förtrollning; och hvad jag af allt detta tydligt kan förnimma är, att dessa äfventyr, som vi oupphörligt söka, föra oss allt mer och mer i olyckor, så att vi slutligen icke kunna skillja den högra foten ifrån den vänstra. Hvad, som synes mig bäst och säkrast är, att vi återvända hem nu under det skördetiden påstår, att sköta om vår egendom, och öfvergifva det handtverket att så här flacka verlden omkring, hvarigenom vi blott komma ur askan i elden, ur takdroppet i slagregnet, såsom man säger."

"Huru litet förstår icke du, *Sancho*, af Ridderskapets fordringar, svarade *Don Quixote*; tig derföre och haf tålamod, ty den dag skall komma, då du med dina egna ögon får se, huru ärofulla dessa öfningar äro. Säg mig blott, om någon större tillfredsställelse kan finnas i verlden, om något nöje kan förliknas vid det att vinna ett fältslag, och att triumfera öfver sin fiende? säkert icke." — "Kan väl vara, invände *Sancho*, emedan jag icke vet det;

men

men deremot vet jag, att från den stund vi blefvo vandrande Riddare, eller rättare, sedan Hans Nåd blef det (ty jag vågar icke räkna mig ibland så förträffliga Herrar), så hafve vi icke vunnit något fältslag, utom det emot Biscayern, och derifrån kom ändock Hans Nåd med ett halft öra och en half hjelm; men ända derifrån tills nu har också icke vankats annat än prygel på prygel, knuff på knuff, och mig har man på köpet slungat imellan himmel och jord som en boll, hvilket verkställdes af förtrollade personer, på hvilka man ej kan utöfva hämnd, och således smaka det nöjet att vedergälla sina fiender med lika mynt, såsom Hans Nåd nyss sade." — "Detta är också hvad som förtryter mig, och hvad som äfven bör förtryta dig, *Sancho*, svarade Riddaren; men från denna stund skall jag också sträfva att förskaffa mig ett svärd, förfärdigadt af en sådan mästare, att den som bär detsamma icke kan betvingas af något slags trolleri; det kan också hända, att lyckan tillskyndar mig det svärd *Amadis* ägde, då han kallade sig *Riddaren med det brinnande svärdet*, hvilket var ett af de bästa någon Riddare i verlden fört; ty utom den egenskap jag redan nämnt, var det skarpt som en rak-knif, och ingen rustning fanns, ehuru starkt förtrollad den ock måtte vara, som kunde emotstå det." — "Jag är så olycklig, sade *Sancho*, att om också nådig Herrn kunde få ett dylikt svärd, så skulle det, likasom den kosteliga balsamsdrycken, endast medföra nytta för den som blifvit slagen till Riddare, men för vapendragaren bara nya plågor." — "Frukta

icke

icke för det, svarade *Don Quixote*, himlen ärnar dig säkert något bättre.”

Riddaren och vapendragaren fortsatte resan under detta samtal, då *Don Quixote* blef varse ett stort tjockt moln af damm just på vägen framför sig; och knappt hade han sett det, förrän han vände sig till *Sancho* med dessa orden: ”detta är den dagen, o *Sancho!* på hvilken allt det goda skall visa sig som ödet ännu sparat åt mig; detta är den dagen, säger jag, på hvilken, mera än någonsin annars, min arms styrka skall ådagaläggas, och på hvilken jag ärnar utföra bedrifter, som skola upptecknas i ryktets bok för alla kommande tidehvarf. Ser du detta moln af damm, *Sancho*, som der uppstiger? alltsammans härrör ifrån en den mest talrika krigshär, sammansatt af flera oräkneliga folkslag, och som der kommer tågande.” — ”Efter en sådan räkning måste der vara två, svarade *Sancho*, ty på en annan sida uppstiger ett annat alldeles lika stoftmoln.” *Don Quixote* vände sig, och såg att det så förhöll sig, hvaröfver han blef mycket glad, emedan han alldeles icke tviflade att ju tvenne arméer nalkades, som ärnade hålla ett fältslag midt på denna stora slätt; ty hvarje timme och ögonblick var hans inbillning uppfylld af drabbningar, trollerier, olyckshändelser, kärleksäfventyr och tvistigheter, hvarom hans Riddare-Romaner berättat, och allt hvad han sade, tänkte och gjorde, hade sitt ursprung ifrån sådana saker. Dammet, som han såg, förorsakades af tvenne stora fårhjordar, hvilka ifrån två olika sidor drefvos åt samma väg; men i an-

anseende till det starka dammet, kunde man blott på nära håll tydligt urskilja dem. *Don Quixote* försäkrade med sådan visshet, att der omnalkades tvenne krigshärar, så att *Sancho* omsider äfven trodde det, och derföre frågade: "men hvad skole vi då göra, nådig Herre?"

"Hvad? ropade *Don Quixote*, icke annat än bistå de olyckliga och förtryckta; ty du bör veta, *Sancho*, att den armée, som kommer midt framför oss, anföres af den store Kejsaren *Alifanfaron*, Herre öfver den stora ön Trapobana; den andra, som kommer bakom mig, tillhör hans fiende Garamanternas Konung, *Pentapolin med den uppvecklade ärmen*, emedan han alltid går i strid med högra armen blottad." — "Men hvarföre äro då dessa Herrar så förtörnade på hvarandra?" frågade *Sancho*. — "Orsaken till deras ovänskap, svarade Riddaren, är den, att *Alifanfaron* är en förstockad och rasande hedning, som förälskat sig uti *Pentapolins* dotter, en mycket skön och älskvärd Prinsessa, samt tillika af Christna läran; men hennes far vill icke öfverlemna henne åt den hedniske Konungen, så framt han icke förut afsäger sig sin falske Prophet *Mahomeths* lära, och antager hennes tro." — "Jag svär vid mitt skägg, sade *Sancho*, att *Pentapolin* har alldeles rätt, och jag ärnar derföre hjelpa honom så mycket jag förmår." — "Härutti talar du som sig bör, *Sancho*, återtog *Don Quixote*, ty man kan deltaga uti sådana fältslag utan att vara Riddare." — "Det begriper jag rätt väl, fortfor *Sancho*; men hvarest skole vi imedlertid lemna åsnan, så att vi med visshet

kunna

kunna återfinna henne sedan slaget är förbi; ty jag tror icke det är brukligt nu för tiden, att rida på åsnor i batailler?" — "Det är sannt, svarade Riddaren, och hvad du härvid bäst kan företaga är, att släppa den lös på vinst och förlust: ty om vi blifva segrande, bekomma vi så många hästar, att till och med *Rozinante* kan löpa fara att blifva bortbytt. Men var nu uppmärksam och se noga efter, så skall jag uppräkna för dig de förnämsta Riddare, som finnas i dessa tvenne krigshärar, och på det vi bättre må kunna se och urskilja dem, skole vi begifva oss upp på höjden der borta, hvarifrån vi säkrare kunna beskåda bägge skarorna." Detta verkställdes straxt, och de stannade sedan på spetsen af kullen, ifrån hvilken de väl kunnat se bägge hjordarna, dem *Don Quixote* kallade krigshärar, så framt icke tjocka hvirflar af uppstigande damm omgifvit och alldeles bortgömt dem; men det oaktadt såg han med sin inbillningskraft allt hvad som hvarken fanns eller kunde ses, och började med hög röst orda sålunda:

"Den Riddaren, du ser der i den gula rustningen, och som bär i sin sköld ett krönt lejon, liggande vid en jungfrus fötter, är den tappre *Laurcalco*, Herre öfver silfverbron. Den andra, hvars harnesk är beströdt med guldblommor, och som för i sin sköld tre silfverkronor i blått fält, är den blygsamme *Micocolembo*, Stor-Hertig af Quirocia. Den der med jättelika lemmar, som står till höger om den förre, är den aldrig nog berömde *Brandabarbaran*, af Boliche, Herre öfver de tre Arabier, hvars

rustning är en drakes hud, och till sköld nyttjar han en port, hvilken, enligt ryktet, är tagen ifrån det tempel *Simson* nedbröt, då han i sin dödsstund hämnades öfver sina fiender. Men, vänd nu ögonen åt en annan sida: der ses i spetsen för den andra hären den alltid segrande och aldrig öfvervunne *Timonel* af Carcajona, Prins af nya Biscaya, och som har en rustning af fyra olika färger, blått, grönt, hvitt och gult, samt för i skölden en gyllne katt i purpur-fält, med det enda ordet: *Miau*, hvilket är början af hans älskarinnas namn, enligt, hvad som säges, den makalösa *Miaulina*, dotter af *Alfeniquen*, Hertig till Algarvien. Den andra der, som belastar och nästan nedtrycker ryggen på den vilda stridshästen, och bär en rustning, hvit som snö, samt en blank sköld utan någon bild, är en ny Riddare af Fransk härkomst och heter *Pierre Papin*, Herre öfver Baroniet Utrique. Den åter, som med sina jernskodda hälar stöter sidorna på det lätta Zebra-färgade *) stoet, och har en himmelsblå rustning, är den mäktige Hertigen af Nervia, kallad *Espartasilardo* af skogen; han för i skölden ett fält besådt med sparris, samt denna underskrift: *min lycka växer med den.*"

På detta sätt uppräknade han en mängd Riddare af den ena och andra hären, enligt hvad hans inbillning ingaf honom, och alla fingo sina vapen, färger, sinnebilder och valspråk på stående fot af honom, emedan hans oerhörda galenskap lemnade honom rikt förråd deraf. Således fortfor han utan uppehåll: "den

der

*) *Zebra*, ett slags vild åsna i Arabien.

der esqvadron, midt framför oss, är bildad och sammansatt af flera serskildta folkslag: der finnas sådana, som dricka af den ryktbara floden Xantos friska vatten; bergsboerne, som odla Masiliska fälten; de, som sigta lyckliga Arabiens fina och kosteliga guldstoft; de, som bebo den klara floden Termadontes namnkunniga och svalkande stränder; de, som i många och serskilta grenar leda till sig guldfloden Pactol; de i löften föga pålitlige Numidierne; Perserne, ryktbara genom sina bågar och pilar; Parther och Meder, som strida flyende; Araber med sina rörliga tjäll; Schyter, likaså grymma som hvita; Ethiopier med genomstungna läppar, och oräkneliga andra nationer, hvilkas ansigten jag ser och igenkänner, men hvilkas namn jag nu icke kan påminna mig. Uti den andra esqvadron komma de som dricka den olive-beskuggade Betis kristallklara vatten; de som tvätta sina ånsigten uti den alltid guldrika Tajos böljor; de som släcka sin törst med den gudomliga Genils helsogifvande böljor; de som bebo de betesrika Tartesiska fälten; de som förlusta sig på de Xerezanska Elisée-lika ängarna; de rika Mancheganerne, krönta med purpurfärgade ax; de jernbeklädda krigarne, ättlingar af Göthernas urgamla stam; de som bada sig i Pisuerga, ryktbar för sitt lugna vatten; de som beta sina hjordar på den slingrande Guadianas vidsträckta slätter, en flod som är berömd för sitt förborgade lopp; de som darra af köld på de skogrika Pyrenéerna eller på de snöbetäckta spetsarne af de höga Alpi-

ska bergen; korrt sagdt, alla de folkslag hela Europa innefattar och gifver näring."

Himmel och jord! huru många provinser han uppräknade, och huru många folkslag han gaf namn, under det han med en beundransvärd skicklighet meddelade hvart och ett sina tillhöriga egenskaper, och syntes härvid alldeles intagen och likasom nedsänkt i alla de galenskaper han läst i sina af osanningar öfverflödande böcker! *Sancho Panza* stod der alldeles förvånad öfver sin Herres prat, och utan att kunna säga ett ord; han vred sitt hufvud åt alla håll för att se, om han kunde upptäcka de Riddare och Jättar *Don Quixote* uppräknade; och då han ingen ting märkte, ropade han: "Nådig Herre! jag ger mig i hin ondes våld deruppå, att jag icke ser någon menniska, hvarken jätte eller Riddare, af alla dem Hans Nåd nu uppräknat, åtminstone kan jag icke igenfinna dem, och således måste det väl åter vara ett häxeri, just såsom det förhöll sig med de spöken som anfäktade oss förleden natt." — "Huru kan du säga det? svarade *Don Quixote*; hör du icke huru hästarne gnägga, trumpeterna skrälla och trummorna dåna?" — "Nej, återtog *Sancho*, jag hör icke annat än ett bräkande af gumsar och får" — och så förhöll det sig verkeligen; ty de bägge hjordarne hade nu kommit tämmeligen nära. "Den räddhåga som intagit dig, *Sancho*, fortfor Riddaren, förorsakar att du hvarken ser eller hör rätt, ty en af rädslans verkningar är, att förvirra alla sinnen, och göra att tingen icke synas sådana de äro; om du således är för mycket rädd, så

drag

drag dig undan åt ett annat håll och lemna mig, ty jag ensam förmår skänka segren åt den, på hvars sida jag går." Vid dessa orden gaf han *Rozinante* sporrarne, sträckte ut lansen med högra handen, och flög utföre höjden som en ljungeldsstråle. *Sancho* skrek nu af alla krafter: "vänd om Hans Nåd, Herr *Don Quixote!* Jag bedyrar vid himmelen, att Ni nu endast anfaller gumsar och får; håll! håll! Olycklig den far som gaf mig lif, att jag måste åskåda en sådan galenskap! Se då för tusan pocker, att der finnas hvarken jättar, Riddare, rustningar, delade, hela eller himmelsblå sköldar, hin onde eller hans anhang, icke en gång en katt. Ack, jag usla syndare! säg, hvad företager Ni Er?"

Don Quixote kunde icke förmås att vända om, utan i stället ropade han med hög röst: "upp, J Riddersmän, som kämpen under de fanor, hvilka tillhöra den tappre Kejsaren *Pentapolin* med uppvecklade ärmen! Följen mig alla, och J skolen se huru lätt vi förskaffe honom hämnd öfver sin fiende *Alifanfaron* af Trapobana!" Härvid red han midt in i fårhjorden, och nyttjade sin lans med ett sådant mod och tapperhet, som om det varit emot de hätskaste fiender. Herdarne, som vallade hjordarne, ropade åt honom att låta bli sådant; men då de sågo att de dervid ingen ting uträttade, fattade de sina slungor, och började hälsa hans öron med stenar stora som knytnäfvar. *Don Quixote* brydde sig icke om slungstenarne, utan svängde sig åt alla sidor, under det han skrek: "hvarest är du, stolte *Alifanfaron!*

Kom

Kom hit till mig, som står här en ensam Riddare och önskar att man emot man pröfva din styrka; ty du skall mista ditt lif, till straff för hvad du föröfvat emot den mäktige *Pentapolin* af Garamanta." Just i detsamma kom en gråsten flygande, träffade honom i sidan och inslog tvenne refben. Då han kände detta grymma slag, trodde han sig redan död eller åtminstone illa sårad, hvarföre han påminte sig sin kosteliga dryck, tog fram sin bleckflaska, satte den för munnen och började gjuta balsam i sin mage; men innan han hunnit dricka så mycket att det syntes honom nog, kom en annan dylik slungandes, som träffade handen och flaskan med sådan kraft, att flaskan gick sönder, hvarjemte den i farten medtog tre eller fyra tänder ur hans mun, och krossade illa tvenne finger på hans hand. Bägge dessa stenkasten voro så våldsamma, att den stackars Riddaren föll ned af hästen. Herdarne sprungo nu fram till honom, och trodde att de slagit ihjäl honom, hvarföre de i största hast samlade sina spridda hjordar, medtogo de dödade fåren, som voro sju till antalet, och begåfvo sig bort utan vidare undersökning.

Under hela denna tiden stod *Sancho* qvar på kullen, beskådade sin Herres galna företag, och ryckte håret från hufvud och haka, i det han förbannade den stund och det ögonblick då ödet tillskyndat honom Riddarens bekantskap. Då han sedan såg honom ligga på marken och att herdarne gått bort, nedsteg han ifrån kullen, gick till honom och fann honom i ett rätt bedröfligt tillstånd, ehuru han icke

för-

förlorat sansningen; hvarföre han sålunda tilltalade honom: "Sade jag Er icke, min Herr *Don Quixote*, att Herrn borde vända om, och att de, hvilka Herrn ärnade anfalla, icke voro krigshärar utan fårhjordar?" — "Alldeles så har den skälmske öfverkloke trollkarlen, som är min ovän, förvändt och borttrasslat hela saken, svarade *Don Quixote;* du bör veta, *Sancho*, att det är en lätt sak för sådana häxmästare, att låta allt synas så som de sjelfva önska; derföre har denne elake mannen, som förföljer mig, afundsjuk öfver den ära han märkte att jag borde inlägga i detta fältslag, förvandladt de fiendtliga härarna i fårhjordar. Tror du icke detta, *Sancho*, så besvär jag dig vid mitt lif, att göra en sak för att komma ur din villfarelse, och se att jag sagt sanning; sätt dig upp på din åsna, och rid efter dem, så får du se att då de kommit ett litet stycke härifrån, återtaga de sin förra gestalt, upphöra att vara får, och visa sig såsom stora starka menniskor, alldeles som jag först beskref dem för dig. Dock får du icke ännu gå bort, emedan jag behöfver din vård och ditt bistånd; kom hit och se huru många framtänder och oxeltänder fattas för mig; ty det förekommer mig som om jag icke hade en enda qvar i munnen. *Sancho* gick nu så nära, att han nästan hade sina ögon inne i Riddarens mun, och detta skedde i samma ögonblick som balsamsdrycken började göra verkan i *Don Quixotes* mage. Under det *Sancho* således tittade in i hans mun, bröt hela laddningen lös, såsom då man lossar ett gevär, och alltsammans stanna-

de

de i den medömksamme vapendragarens skägg. "Heliga *Maria!* ropade *Sancho*, hvad är det, som här kommer öfver mig? Säkert är den stackars syndaren dödligt sårad, emedan blodet forssar ut ur hans mun." Sedan *Sancho* något besinnat sig, och märkte både af färg, smak och lukt att detta icke var blod, utan balsam som han sett honom dricka ur flaskan, kände han dervid en sådan äckel, att hans egen mage äfven blef upprorisk och utgjöt sig på samma sätt öfver den stackars Riddaren, så att bägge sågo ut som om de varit beströdda med perlor. *Sancho* sprang derefter till sin åsna, för att utur kappsäcken hämta något, hvarmed han kunde aftorka sig sjelf och äfven hjelpa sin Herre; men då han ingen kappsäck fann, stod han på punkten att mista förståndet. Han började således svärja på nytt, och föresatte sig i sitt sinne att öfvergifva sin Herre och återvända hem, ehuru han dervid skulle förlora lönen för sin tjenst och förhoppningen om styrelsen öfver den utlofvade ön.

Imedlertid reste *Don Quixote* sig upp, och stack den vänstra handen in i sin mun på det tänderna icke måtte alldeles falla ut; med andra handen fattade han betslet på *Rozinante*, som icke vikit från sin Herres sida (så godsint och tillgifven var denna häst), och så gick han till sin vapendragare, hvilken stod lutad med bröstet öfver sin åsna, och handen under kinden, lik en menniska alldeles fördjupad i tankar. Då *Don Quixote* såg honom i denna ställning, och med alla tecken af en stor bedröfvelse, sade han: "Du bör veta, *Sancho*, att

ingen

ingen menniska är mera än en annan, om hon icke gör mera än en annan; alla dessa oväder, som öfverfalla oss, äro bevis att luften snart åter skall uppklarna, och att våra saker skola få ett bättre skick, emedan det icke är möjligt att ondt eller godt beständigt skall förblifva oförändradt, och deraf följer, att då det onda räckt så länge, måste det goda vara oss mycket nära. Dessutom bör du icke så mycket bedröfva dig öfver de olyckor som tillstöta mig, då du sjelf undslipper all andel uti dem." — "Icke det? svarade *Sancho*; således var väl händelsen den, att den stackaren, som i går kastades upp och ned i luften, var någon annan än min faders son? och kappsäcken, hvilken jag i dag saknar jemte alla mina tillhörigheter, var väl också någon annans än min?" — "Har du förlorat din kappsäck?" fortfor *Don Quixote*. — "Den är borta," svarade *Sancho*. — "Således hafve vi intet att äta i dag," sade Riddaren. — "Så förhåller det sig," yttrade *Sancho*, så vida här på ängarna alla örter äfven äro borta, dem Hans Nåd sagt sig känna, och med hvilka så olyckliga vandrande Riddare, som nådig Herrn, annars pläga hjelpa sig fram i nödfall." — "Likväl, sade *Don Quixote*, skulle jag för närvarande mera tycka om ett stycke groft bröd och ett par sillbitar, än alla de örter *Dioscorides* beskrifver, äfven med Doctor *Lagunas* anmärkningar. Imedlertid, kära *Sancho*, sätt dig nu på ditt ök och följ mig; ty himlen, som drager omsorg om all ting, skall icke eller öfvergifva oss, heldst som vi nu arbeta till dess tjenst af alla krafter;

han

han låter ju icke födan fattas för luftens insekter, jordens maskar eller vattnets invånare, och är så mild, att han låter solen uppgå öfver goda och onda samt lysa öfver orättfärdiga och rättfärdiga." — "Hans Nåd, svarade *Sancho*, passar bättre till Präst än till vandrande Riddare." — "Dessa, återtog *Don Quixote*, förstå allt, och måste äfven förstå allt, ty i framfarna tider funnos vandrande Riddare, hvilka, då så påfordrades, höllo en predikan eller ett tal midt på fältet, äfvenså väl som om de undfått Graden af Universitetet i Paris; hvaraf är klart, att lansen icke skadar pennan, och pennan icke lansen."

"Godt, svarade *Sancho*, det må vara som Hans Nåd säger; men nu böra vi skynda härifrån att skaffa oss ett nattqvarter, och jag önskar tillika att himlen måtte unna oss det på ett ställe, hvarest icke finnes några sängtäcken eller luftsprättare, spöken eller förtrollade Mohrer; ty måste vi åter råka ut för sådant, så önskar jag att hin onde heldre tog både pick och pack." — "Lemna dig i himlens vård, min son, sade *Don Quixote*, och för mig hvart heldst du behagar, ty denna gång öfverlåter jag åt dig att välja oss nattherberge. Men räck nu hit din hand, känn med fingret och undersök huru många fram- och oxeltänder fattas för mig på högra sidan ofvantill i munnen, ty der har jag mycken smärta." *Sancho* stack in fingrarne, undersökte noga, och sade: "huru många oxeltänder skulle Hans Nåd hafva derstädes?" — "Fyra, svarade *Don Quixote*, jemte ögontanden, alla hela och mycket friska."

ska." — "Vet Hans Nåd nu mycket noga hvad han säger?" frågade *Sancho*. — "Jag säger fyra om icke fem, återtog *Don Quixote*, emedan jag under all min lifstid icke låtit utdraga hvarken en oxeltand eller framtand, icke eller har jag mistat någon genom fluss, eller olyckshändelse." — "I sådant fall får jag berätta, fortfor *Sancho*, att Hans Nåd icke har mera än två och en half oxeltand nedantill, och ofvantill finnes alldeles ingen, utan der är allt så slätt som min hand." — "Jag olycklige! ropade *Don Quixote*, då hans vapendragare förkunnade honom dessa bedröfliga nyheter; jag önskade att heldre hafva mistat en arm, dock icke den högra, som skall föra svärdet; ty du bör veta, min kära *Sancho*, att en mun utan tänder är såsom en qvarn utan stenar, och att en tand är mera värd än en diamant. Men vi, som begifvit oss i denna stränga Riddare-Orden, äro allt sådant underkastade; sätt dig derföre upp, min vän, och rid förut, ty jag ärnar följja den väg du visar mig." *Sancho* gjorde så, och styrde kosan dit, der han trodde sig finna ett nattherberge, likväl utan att lemna stora vägen, den de hittills hade följt. På detta sätt tågade de helt långsamt; ty den smärta *Don Quixote* kände i sina käkar tillät honom hvarken att rida fort eller att hålla stilla. *Sancho* sökte uppmuntra och roa honom med prat om åtskilliga saker, och ibland annat, som han sade, var äfven det, som förekommer i nästa Capitel.

XIX.

XIX. CAP.

Om det förnuftiga samtal SANCHO *höll med sin Herre, samt äfventyret med liket, jemte andra märkvärdiga händelser.*

"Mig synes, nådige Herre, att alla de olyckor, som dessa dagar drabbat oss, utan tvifvel äro ett straff för den synd Hans Nåd begått emot sin Riddare-Orden, då Herrn icke uppfyllt den ed han gjort, att icke äta på utbredd duk, eller förlusta sig med Drottningen *), jemte allt annat som eden vidare innehöll, och Hans Nåd svor att fullborda, intill dess Herrn tagit hjelmen af *Malandrino*, eller huru den der Mohren hette, hvilket jag icke så noga kan ihogkomma." — "Du har mycket rätt, *Sancho*, svarade *Don Quixote*; ty att säga sanningen har detta fallit mig ur minnet, och du kan äfven anse såsom säkert, att, till straff för det du icke i tid påmint mig derom, öfvergick dig den der himmelsfarten från sängtäcket. Men jag vill åter godtgöra detta; ty inom vår Orden finnas medel att hjelpa allt." — "Men kan jag då också anses hafva svurit?" frågade *Sancho*. — "Det betyder intet om du gjort det, fortfor Riddaren; men efter hvad jag förstår, är du icke säker för all delaktighet deruti, och huru än detta må förhålla sig, så är det icke orätt att förse sig med medel deremot." — "Om så är, sade *Sancho*, så bör Hans Nåd se till, att detta icke glömmes, likasom eden; ty annars kunde våra spöken åter få lust att spela gäck med mig, äfvensom med Hans Nåd sjelf, då de finna Hans Nåd så hårdnackad."

Un-

*) Se 10:de Capitlet, sid. 118.

Under detta och andra dylika samtal öfverraskade natten dem midt på vägen, utan att de kunde upptäcka något ställe, tjenligt till nattherberge; det sämsta af allt var ändock, att de befunno sig nästan halfdöda af hunger, emedan de med kappsäcken förlorat hela sitt förråd; och till råga på hela denna olycka, tillstötte dem ett äfventyr, som icke var blott ett inbillningens foster, utan syntes rätt tydligt för ögonen. Nattens mörker omgaf dem nu, men icke dess mindre fortsattes tåget; ty *Sancho* trodde på goda skäl, att då de nu redo stora landsvägen framåt, borde de efter en eller två mils färd nödvändigt finna något värdshus.

Då de imedlertid sålunda framtågade, och natten var mörk, vapendragaren hungrig samt hans Herre äfvenledes rätt lysten efter någon förtäring, så sågo de, att på vägen framför dem visade sig en hel mängd ljus, på afstånd liknande stjernor, som rörde sig hit och dit. *Sancho* blef högst förvirrad af denna syn, och *Don Quixote* fann härvid icke eller allt riktigt. Den förre drog åt sig mulåsnans grimma, den sednare *Rozinantes* betsel, och bägge stannade för att uppmärksamt beskåda utgången af allt detta, och nu märkte de, att dessa ljusen förstorades i den mån de kommo närmare, hvaröfver *Sancho* så förskräcktes, att han darrade som ett asplöf och hufvudhåren reste sig på *Don Quixote* sjelf, hvilken dock, sedan han litet besinnat sig, sade: "detta, min kära *Sancho*, lärer otvifvelaktigt blifva ett mycket stort och farligt äfventyr, hvarvid nödvändigt fordras att jag visar all min tapperhet och styrka." —

"Jag

"Jag olycklige! svarade *Sancho;* om detta också är ett spök-äfventyr, såsom det synes mig, hvarifrån vill jag då taga refben och rygg som kunna uthärda dermed?" — "Spöken eller icke, återtog *Don Quixote*, så ärnar jag ej tillåta att de röra ett enda hufvudhår på dig; ty, att de förra gången fingo spela gäck med dig härrörde derifrån, att jag icke kunde komma öfver gårdsmuren; men nu befinna vi oss på fria fältet, hvarest jag efter behag kan nyttja mitt svärd." — "Om så skulle hända, invände *Sancho*, att de nu, likasom förra gången, förtrollade nådig Herrns svärd och gjorde det obrukbart, hvad båtar oss då att vara på öppet fält?" — "Allt detta må vara huru som heldst, svarade *Don Quixote*, men nu vill jag blott bedja dig, *Sancho*, att vara vid godt mod, ty erfarenheten skall lära dig huru modig jag är." — "Med himlens bistånd skall jag äfven visa det, sade *Sancho*, och nu ställde sig bägge vid en sida af vägen, för att uppmärksamt betrakta hvad dessa vandrande ljusen kunde betyda, och kort derefter upptäckte de flera hvitklädda gestalter, hvilken i alla afseenden rysliga syn betog *Sancho* allt mod, så att han började hacka tänderna, likasom om han haft tredjedagsfrossan, och dessa tecken af förskräckelse tilltogo ännu mera då de tydeligen kunde urskilja föremålen; ty nu sågo de öfver tjugo personer i denna hvita spökdrägt, alla till häst och med brinnande facklor i händerna; derefter följde en likbår, öfverhöljd med ett svart kläde, och dernäst kommo sex ridande gestalter, alldeles insvepte i svart ända ned till benen af deras

mul-

mulåsnor, af hvilkas långsamma gång man kunde märka, att de voro mulåsnor och icke hästar. De hvita gestalterna mumlade hela vägen någon ting med en dyster klagande ton.

Denna besynnerliga syn vid en sådan tid på dygnet, och på en så ödslig trakt, var tillräcklig att uppfylla *Sanchos* hjerta med fruktan, till och med att skräma hans Herre, hvilket kanske äfven ägde rum, och snart hade *Sancho* härvid förlorat all sin sinnesstyrka. *Don Quixote* återhämtade dock snart sitt mod, och för hans inbillning framställde sig lifligt samma ögonblick ett af de äfventyr, hvarom han läst i sina böcker. Han inbillade sig, att på denna likbår fördes en illa sårad eller död Riddare, och att han ensam var utsedd till hans hämnare. Utan att vidare säga ett ord, lade han ut sin lans, satte sig väl fast i sadeln, och med en ädel dristighet samt mycken köld tog han sin ställning midt på vägen, der de hvitklädda gestalterna nödvändigt måste fram. Då han såg dem nog nära, ropade han med hög röst: "halt Riddare! hvilka J än må vara, och gören mig räkenskap hvad folk J ären, hvarifrån J kommen och hvart J ärnen Er, samt hvilken den är, som J fören med Er? ty efter allt utseende hafven J antingen utöfvat eller sjelfva lidit något ondt, hvarföre det är billigt och nödvändigt att jag får veta det, för att antingen bestraffa den illgärning J begått, eller också hämnas den oförrätt som öfvergått Er."

"Vi måste skynda oss, svarade en af de hvitklädda, ty det är ännu långt till värdshuset, och derföre kunna vi icke uppehålla oss

för

för att gifva den upplysning Ni fordrar." Vid dessa orden dref han på sin mulåsna och ärnade sig vidare. *Don Quixote* blef mycket förtörnad öfver detta svar, hvarföre han fattade uti mulåsnans betsel och sade: "håll stilla! var mera höflig, och gif mig den upplysning jag begärt; ty i annat fall utmanar jag Er alla till strid." Mulåsnan var skygg, och då Riddaren fattade i betslet blef den så skrämd att den stegrade sig, och kastade sig sjelf jemte ryttaren baklänges till marken. En dräng, som medföljde till fots och nu såg den hvitklädda Herrn falla, började derföre gräla med *Don Quixote*, hvilken, såsom redan uppretad, utan vidare dröjsmål fattade sin lans, rände emot en af de sorgklädda, och kastade honom illa sårad till jorden. Derefter vände Riddaren sig emot de öfriga, och det var förundransvärdt att se huru skickligt och raskt han angrep och nedstötte dem, hvarvid äfven *Rozinante* visade sig så vig och snabb, som om denna stund ett par vingar utväxt på honom. Alla dessa hvitklädda menniskor voro obeväpnade och rädda, hvarföre de också inom få ögonblick lemnade hela striden, och med sina brinnande facklor begåfvo de sig på flykten rundt omkring slätten, så att det såg ut, som om de blott velat gifva en Masquerad under en lustig Carnevalsnatt. De sörjande åter voro så inveckläde och hindrade af sina långa kappor och sorgflor, att de icke kunde röra sig; hvarföre *Don Quixote* utan fara anföll dem alla och jagade dem hit och dit, emedan de i sin förskräckelse icke ansågo honom för en menniska, utan för

en

en afgrundsande, som kommit att afhemta den döda de förde med sig på båren.

Sancho betraktade med förundran sin Herres bedrifter, och yttrade för sig sjelf: "Min Herre är otvifvelaktigt så tapper och stark, som han sjelf säger." På marken låg ännu en brinnande fackla, tillhörig den förste som föll af mulåsnan; vid denna facklas sken kunde *Don Quixote* se personen, hvarföre han kom till honom, satte lansspetsen nära hans ansigte, och sade att han borde gifva sig, ty i annat fall ärnade han döda honom. Den fallne svarade: "det har jag redan gjort, emedan jag icke kan röra mig från stället och har ett afbrutit ben; jag får derföre bedja nådig Herrn, så vida han är en Christen Riddare, att icke döda mig; ty dermed skulle en stor synd begås emot kyrkan, emedan jag är Licentiat och har den första Orden." — "Men hvem hin onde har fört Er hit, frågade *Don Quixote*, då Ni är en kyrkans tjenare?" — "Hvilken annars, min Herre, svarade den fallne, om icke min olycka." — "En vida större kan likväl träffa Er, återtog *Don Quixote*, om Ni icke straxt svarar på min första fråga." — "Nådig Herrn kan lätt blifva tillfredsställd, fortfor Licentiaten, och således bör nådig Herrn veta, att ehuru jag först sade mig vara Licentiat, så är jag dock endast Baccalaureus, och heter *Alonso Lopez*, född i Alcovendas. Jag kommer nu från staden Baeza jemte 11 andra präster, hvilka äro de samma personer som med sina facklor flydde härifrån, och vi ärna oss till Segovia, samt medföra ett lik, hvilket

ligger der på båren; denne afledne var en Riddare och dog i Baeza, der han blef bisatt, och nu föra vi, såsom jag redan har sagt, hans lekamen till hans famillegraf i Segovia, som är hans födelseort." — "Hvilken har dödat honom?" frågade *Don Quixote*. — "Det har Gud gjort genom en elakartad feber," svarade den liggande. — "Således, fortfor *Don Quixote*, har vår Herre besparat mig den mödan att hämnas hans död, hvilket jag gjort om någon annan beröfvat honom lifvet; men då det sålunda förhåller sig, återstår för mig blott att tiga och höja på axlarne, det enda jag kunde göra om en sådan lott också drabbade mig sjelf. Jag vill derföre nu endast säga Ers Vördighet, att jag är en Riddare från Mancha, och heter *Don Quixote;* min pligt och det kall jag utöfvar fordra att jag vandrar omkring verlden att afböja oförrätter och hjelpa hvad som är i olag."

"Jag kan icke inse, svarade den andelige, huruledes Herrn afböjer oförrätter, ty emot mig har Herrn utöfvat en oförrätt, och jag har afbrutit ett ben, hvilket lärer blifva i olag så länge jag lefver. Den oförrätt Herrn skulle afvända från mig består således deruti, att jag blifvit förorättad på ett sätt, som jag för alltid får minnas; och de äfventyr Herrn söker, hafva bragt mig i ett högst ledsamt äfventyr."

"Alla saker, svarade *Don Quixote*, hafva icke samma utgång; hela felet, Herr *Alonso Lopez*, består deruti, att man kommer antågande på sådant sätt midt i natten, insvepte i dylika öfverplagg, med brinnande facklor i hän-

der-

derna, mumlande och släpande långa sorgflor, så att hela tåget liknade ett gyckelverk från andra verlden; således kunde jag icke underlåta min pligt att angripa Er, och jag hade anfallit Er, om jag också haft fullkomlig öfvertygelse, att J varit onda andar ifrån afgrunden, hvilket jag äfven hela tiden föreställde mig." — "Då mitt hårda öde behagat foga det så, sade den andelige, får jag bedja Hans Nåd, Herr vandrande Riddaren, som gjort min vandring så olycklig, att hjelpa mig upp undan mulåsnan, hvars tyngd håller mitt ben i klämma imellan stegbögeln och sadeln." — "Jag hade kunnat prata ända tills i morgon, återtog *Don Quixote;* hvarföre har Ni så länge dröjt att säga mig er nöd?" Derefter ropade han åt *Sancho*, att han skulle komma fram; men denne skyndade sig just icke, emedan han var sysselsatt med att afpacka en väl lastad åsna, på hvilken de goda Herrarne medförde ett rikt förråd af matvaror. *Sancho* hade af sin vida kappa gjort sig en säck, uti hvilken han instoppade så mycket som kunde få rum, lade det på sitt ök, begaf sig sedan till sin Herre, och hjelpte att draga den andelige mannen undan bördan af den på honom liggande mulåsnan, hvarefter han åter satte honom upp i sadeln och gaf honom sin fackla. *Don Quixote* anmanade honom att följa sina flydda kamrater, dem han för sin del bad om förlåtelse för den tillfogade oförrätten, hvilken det icke stått i hans förmåga att afböja. *Sancho* tillade: "Om dessa Herrar önska veta, hvem den tappre mannen var som så anfäktade dem, så kan Ers

Vördighet säga dem, att det var den vidtberömde *Don Quixote af Mancha*, som med ett annat namn kallar sig *Riddaren af den sorgliga skepnaden.*"

Den andelige Herrn var resfärdig, och *Don Quixote* frågade *Sancho*, "hvad bevekande orsaker han hade att nu och aldrig förut kalla honom *Riddaren af den sorgliga skepnaden?*" — "Det skall jag säga, svarade *Sancho;* jag stod och betraktade Herrn en stund vid skenet af den fackla, som tillhörde den stackars resande; och jag försäkrar att Hans Nåd på något afstånd utgjorde den mest bedröfliga gestalt jag någonsin sett; jag vet nu icke om detta förorsakades af matthet efter striden, eller af den förlust Herrn lidit på sina tänder." — "Så förhåller det sig icke, återtog *Don Quixote;* utan den Vise, hvars göromål det lärer blifva att författa historien om mina bedrifter, har funnit det lämpligt att jag borde hafva ett tillnamn, likasom alla forntidens vandrande Riddare, ibland hvilka en kallade sig: *af det brinnande svärdet*, en annan *Enhörningens Riddare*, en tredje *Jungfruernas Riddare*, en fjerde *Riddaren af fogeln Phoenix*, en femte *Gripens Riddare*, en sjette *Dödens Riddare*, genom hvilka namn och sinnebilder de voro kända öfver hela jordens rund. Således vill jag säga, att den Vise jag nyss nämde, just nu lagt på din tunga och väckt hos dig den tanken att kalla mig *Riddaren af den sorgliga skepnaden*, hvarföre jag också ärnar för framtiden beständigt kalla mig så; och på det samma namn så mycket bättre må passa mig, har jag beslutit att,

när

när tillfälle gifves, låta måla på min sköld en mycket bedröflig gestalt." — "Vi behöfva icke förspilla tid och penningar för den saken, svarade *Sancho*, ty det är tillräckligt att Hans Nåd blott framvisar sin egen gestalt och sitt ansigte, och alla som se Herrn skola då, utan att ledas af någon bild på skölden eller annat kännetecken, genast kalla Herrn: *Han med den sorgliga skepnaden.* Tro mig för öfrigt på mina ord, emedan jag försäkrar Hans Nåd derom (ehuru det må vara sagdt på skämt), att hungren och tandförlusten i förening gifvit Hans Nåd ett så dåligt utseende, att den bedröfliga målningen alldeles kan umbäras."

Don Quixote skrattade öfver *Sanchos* löjliga infall, men föresatte sig på alfvare att nyttja detta tillnamn, och att låta måla på sin sköld en sådan gestalt, som hans inbillning nu påfunnit; hvarefter han yttrade sig: "Jag vet, *Sancho*, att jag kan blifva bannlyst för det jag lagt våldsam hand på heliga ting — *juxta illud, si quis svadente diabolo etc.* — Men jag vet också mycket väl, att jag icke vidkommit dessa ting med händerna, utan med lansen, heldst som jag aldrig tänkt förolämpa någon Präst eller ohelga något tillhörande kyrkan, hvilket allt jag vördar såsom en Catholsk och rättskaffens Christen; utan jag ansåg dem alla för spöken och vidunder från andra verlden. Men såsom saken nu förhåller sig, kommer jag ihog hvad som hände *Cid Rui Diaz*, som i Hans Helighet Påfvens närvaro sönderbröt stolen för en Kongl. Ambassadeur, hvarföre han blef bannlyst; och samma dag uppförde sig den gode

Ro-

Rodrigo de Vivar såsom en mycket aktningsvärd och tapper Riddersman."

Den andelige Herrn, hörande detta, red sin väg, utan att säga ett ord. *Don Quixote* åstundade se om kroppen, som fördes på båren, var ett benrangel eller icke; men *Sancho* samtyckte icke dertill, utan sade: "Hans Nåd har kommit mera oskadad, än jag någonsin hittills sett, från detta farliga* äfventyr; men dessa menniskor, ehuru besegrade och skingrade, torde dock tilläfventyrs förarga sig då de höra omtalas att en enda man öfvervunnit dem, och under denna harm vända om tillbaka för att uppsöka oss, och säga oss något föga angenämt att höra. Min åsna är nu sådan den bör vara, bergstrakten är nära, hungren qväljer oss; vi hafve således intet annat att göra, än att med nätta steg draga oss härifrån, och såsom man säger: lemna de döda ro och de lefvande bröd." Härvid började han drifva sin åsna framför sig och bad sin Herre följa med, hvilket Riddaren också gjorde utan motsägelse, emedan han tyckte att *Sancho* hade rätt. Sedan de en liten stund fortsatt resan på en smal väg imellan tvenne berg, kommo de till en rymlig och aflägsen däld, hvarest de stannade, och *Sancho* aflastade sin åsna. Här lade de sig på gröna gräset, och hungren kryddade deras måltid, som nu på en gång utgjorde frukost, middag och qvällsmål, och deras magar vederqvecktes nu med åtskilliga goda rätter, hvilka de andelige Herrarne, som åtföljde den döda, hade medfört; (och dylik försigtighet underlåta de sällan). Men häruppå följde en nöd, den *Sancho* ansåg

för

för den värrsta af alla, och som bestod deruti, att de icke hade en enda droppa vin att dricka, icke en gång en tår vatten, hvarmed munnen kunde fuktas; *Sancho*, plågad af törst, såg imedlertid att den äng, på hvilken de befunno sig, var betäckt med mycket grönt och kort gräs, och derföre yttrade han sig på sätt, som följande Capitel innehåller.

XX. CAP.

Om det aldrig förr sedda och oerhörda äfventyr, hvilket den tappraste Riddare i verlden ej kunnat utföra med mindre fara, än den käcke Don Quixote af Mancha.

"Det är icke annat möjligt, nådige Herre, än att detta gräs vittnar om en källas eller bäcks närvaro här i trakten, hvarigenom det befuktas; således vore det väl, om vi gingo litet längre fram, för att finna något hvarmed den grufliga törst kunde mildras som nu utmattar oss och otvifvelaktigt är en större plåga än hungren." Detta råd behagade *Don Quixote*, hvarföre han fattade i *Rozinantes* betsel, och *Sancho* i åsnans grimma, sedan qvarlefvorna af måltiden blifvit lastade på åsnan, och nu började de skrida fram på ängen, under det de kände sig före, emedan nattens mörker ej tillät dem se någon ting *). Knappt hade de gått tvåhundrade steg, förrän de hörde ett häftigt brusande af vatten, såsom då det störtar sig utföre höga och branta klippor. Detta ljud fägnade

*) Författaren har här begått en liten motsägelse — *Sancho* såg nyss gräset, och nu omtalas huru nattens mörker hindrade dem se något.

nade dem rätt mycket, och de stannade för att noga lyssna från hvilken sida det kom; men just i detsamma hörde de ett annat buller, som beröfvade dem hela nöjet af vatten-upptäckten, serdeles i afseende på *Sancho*, som af naturen ägde föga mod, och detta larm liknade starka hammarslag jemte ett visst rasslande af jern och kedjor, hvilket, i förening med vattnets häftiga brusande, kunnat uppfylla hvarje annat hjerta än *Don Quixotes* med ångest. Natten var, såsom sagdt är, mycket mörk, och de befunno sig under några mycket stora och höga trän, hvilkas blad, rörda af en lindrig vind, gåfvo en dyster susning; så att ödsligheten, stället, mörkret, vattnets buller och susningen i träden tillhopa utbredde en viss rysning och ångest, som ökades derigenom att hammarslagen icke upphörde, vinden icke lade sig, morgonen icke frambröt, och hvartill kom, att hela trakten, der de befunno sig, var dem alldeles obekant. Men *Don Quixote*, lifvad af sitt oförskräckta hjerta, besteg *Rozinante*, fattade sin sköld, utsträckte sin lans, och sade: "Min vän *Sancho!* du bör veta att jag är född för att, enligt himlens vilja, i denna jernålder återskänka verlden guldets ålder, eller, såsom man kallar den, gyllne tiden; jag är den, som blifvit bestämd för faror, stora handlingar och lysande bedrifter; den som, enligt hvad jag förut sagt dig, måste upplifva den runda taffeln, de tolf Franska Pairer, och de nio namnkunnige hjeltarne; som skall bringa i förgätenhet alla Platirer, Tablanter, Olivanter, Tiranter, Phoebi-Riddare och Belianer, jemte

hela

hela skaran af forntidens berömdä vandrande Riddare, emedan jag uti detta tidehvarf skall utföra så stora värf och beundransvärda vapenbragder, som skola fördunkla de mest klarskinande, hvilka förut blifvit fullbragta. Du märker väl, min trogna och rättmätiga vapendragare, denna nattens förfärliga mörker och ovanliga stillhet, dessa trädens dystra och förvirrade sorl, det förskräckande brusandet af det vatten vi uppsökt, som tyckes nedstörta sig ända ifrån månans höga berg, samt de oupphörliga slagen, som träffa och såra våra öron, hvilka alla saker tillhopa, ja äfven hvar för sig, äro tillräckliga att ingjuta ångest, fruktan och rysning i sjelfva krigsgudens bröst, huru mycket mera då hos dem, som icke äro härdade för dylika händelser och äfventyr. Imedlertid är allt hvad jag nu afmålat för dig endast nya väckelser och retelser för min själ, så att hjertat spritter i mitt bröst af begär att möta detta äfventyr, ehuru svårt det också må framställa sig. Således bör du litet fastare tilldraga sadelremmarne på *Rozinante;* anropa sedan himlen om bistånd för mig, och vänta mig här tre dagar, men icke längre; ty om jag icke återkommer inom den tiden, så må du återvända till vårt hemvist; och, för att visa mig välvilja och trohet, bör du derifrån vidare begifva dig till Toboso, hvarest du skall säga min oförlikneliga herrskarinna *Dulcinea*, att hennes fångne Riddare omkommit under utförandet af sådana värf, som skulle göra honom värdig att kalla sig hennes egen."

Då

Då *Sancho* hörde dessa sin Herres ord, började han gråta på det ömkeligaste sätt i verlden, och ropade: "Nådige Herre, jag begriper alldeles icke hvarföre Herrn vill kasta sig i ett så rysligt äfventyr; det är ju ännu natt, ingen menniska ser oss här, vi kunna ju derföre vända om och undvika denna fara, om vi också skole törsta i tre dagar; ty emedan ingen kan se oss, så kan icke eller någon derföre kalla oss fega menniskor. Dessutom har jag hört Prästen i vår by predika (Hans Nåd känner honom ju väl), att den som söker faran är henne närmast. Det är således icke rätt gjordt att fresta Gud, i det man företager så farliga värf, från hvilka man ej kan slippa helskinnad utan ett underverk; utan Hans Nåd bör vara nöjd dermed, att han undsluppit den luftresa jag gjorde, och att han icke blott fri och oskadad, utan äfven såsom segrare kommit ifrån de många fiender som åtföljde den döde. Skulle allt detta icke kunna röra Herrns hårda hjerta, så må Herrn åtminstone låta beveka sig af den försäkran jag ger, att sedan Hans Nåd begifvit sig härifrån, uppgifver jag andan af räddhåga vid det första ting som nalkas mig. Jag har lemnat min jord, hustru och barn, för att tjena Hans Nåd, hvarvid jag trodde att mina omständigheter skulle förbättras och icke försämras; men, för en sko mister man ofta en häst — så ser jag nu alla mina stora förhoppningar försvinna; ty i stället för den olycksaliga ön, hvarmed Herrn alltid uppmuntrat mig, och den jag snart skulle bekomma, ser jag nu att Herrn, till belöning för min

tjenst,

tjenst, qvarlemnar mig på ett ställe, så ödsligt att der icke finnes ett enda menniskospår. För allt hvad heligt är, min nådige Herre, låt mig icke undergå ett sådant olycksöde, och om Hans Nåd alldeles icke vill afstå från detta äfventyr, så uppskjut åtminstone tills i morgon dermed; ty efter alla de tecken jag har i minnet sedan jag var herde, böra icke tre timmar förflyta innan det dagas, emedan Lilla Björnens mun befinner sig rätt öfver våra hufvuden, och då den står i samma linea med vänstra tassen, så är det midnatt." — "Men, sade *Don Quixote*, huru kan du *Sancho* se i hvilken linea den står, eller hvartut munnen eller nacken vända sig, då natten är så kolsvart att icke en enda stjerna synes på hela himmelen?" — "Det är väl sannt, svarade *Sancho*, men räddhågan har många ögon, och kan se ting till och med under jorden, huru mycket snarare då på himmelen; och enhvar med sundt förnuft förstår ganska väl, att det nu icke är långt till dagen." — "Härmed må förhålla sig huru som helst, återtog *Don Quixote*, så skall hvarken nu eller någonsin kunna sägas om mig, att tårar och böner förmått afhålla mig ifrån utöfningen af min Riddarepligt; således ber jag dig, *Sancho*, att du håller dig stilla; ty himlen, som ingifvit i mitt hjerta en längtan att företaga detta ovanliga och rysliga äfventyr, skall nog draga försorg om min framgång och mildra din bedröfvelse. Hvad du nu har att göra är, att spänna väl till sadelremmarne på *Rozinante*, och att vänta mig här, emedan jag snart skall komma tillbaka antingen lefvande eller död."

Då

Då *Sancho* förmärkte att detta var hans Herres yttersta beslut, och att goda råd, tårar och böner härvid föga uträttade, beslöt han att försöka sin list, för att förmå honom vänta tills det dagades; när han derföre spände till remmarne på *Rozinante*, sammanbandt han väl och oförmärkt tvenne af hästens ben med sin åsnas grimskaft, så att då *Don Quixote* skulle rida sin väg, var det honom omöjligt, emedan hästen icke kunde röra sig utan att hoppa. *Sancho*, som såg den goda framgången af sitt påfund, sade nu: "se sjelf Herre, huruledes himlen, rörd af min klagan och mina tårar, har så ställt till att *Rozinante* icke kan röra sig, och om Herrn nu vill tvinga hästen med sporrarne, så tjenar det blott att uppreta den blida lyckan, och att, såsom man säger, spjerna emot udden."

Don Quixote var alldeles förtviflad häröfver, och ju mera han sporrade hästen ju mindre kunde den röra sig; hvarföre Riddaren, utan att kunna falla på den tanken att hästen var bunden, fann bäst att förblifva stilla och vänta, antingen till dess dagen inbröt, eller tills *Rozinante* åter lät styra sig, hvarvid han ostridigt förmodade någon annan orsak än *Sanchos* list, och derföre yttrade han sig: "emedan det nu är så besatt, att *Rozinante* icke kan komma från stället, så måste jag väl vänta tills morgonrådnan ler emot mig, ehuru jag är färdig att gråta deröfver, att dess annalkande dröjer." — "Här behöfvas inga tårar, svarade *Sancho*, jag skall roa Hans Nåd med historiers berättande ända till ljusan dag, så

vida

vida Herrn icke har mera böjelse att hvila sig, och försöka att sofva litet i det mjuka gräset, enligt vandrande Riddares plägsed, för att vara så mycket mera rask när dagen kommer, och ögonblicket nalkas då det ovanliga äfventyr, som Herrn afbidar, skall försökas." — "Hvad kallar du hvila och sofva? frågade *Don Quixote;* anser du mig då för en af de Riddare, som söka hvila när faran är för handen? Sof du som är född för att sofva, eller gör hvad dig behagar, och låt mig företaga hvad som mest öfverensstämmer med mitt stånd." — "Blif icke ond, Hans Nåd, svarade *Sancho*, jag har icke sagt det i ondt uppsåt." Derefter gick han till Riddaren, lade en hand på sadelknappen och den andra på sadelns bakdel, så att han likasom omfamnade sin Herres vänstra lår, utan att våga aflägsna sig ett fingers bredd ifrån honom, så stor räddhåga hade han för de slag, som ännu växelvis oupphörligt ljudade. *Don Quixote* bad honom nu berätta någon historia till tidsfördrif, såsom han lofvat, och *Sancho* svarade, att han gerna ville göra det, blott han undslapp den fruktan han hade för det larm han hörde; "men oaktadt allt detta, fortfor han, vill jag dock bjuda till att berätta en historia, hvilken, om den lyckas för mig och jag icke stannar på halfva vägen, är en af de skönaste historier. Vill Hans Nåd blott gifva akt, nu börjar jag:"

"Det var en gång som det var, det goda som kommer hör alla till, det onda för den det söka vill. Nu bör Hans Nåd väl märka, att den början våra förfäder nyttjade vid sina be-

berättelser, icke liknade den vi använda i vår tid, utan det var till exempel en vers ur den Romerske Cato Zonzorinos (Censorns) arbeten: *ondt må drabba den som söker det*, hvilket här passar lika väl som skon för foten, på det Hans Nåd må hålla sig stilla och icke resa åstad att uppsöka det onda på något håll, utan heldre böra vi begifva oss på en annan väg, emedan ingen tvingar oss att följa den, på hvilken så många faror ligga i försåt för oss." — "Fortfar med din berättelse, *Sancho*, sade *Don Quixote*, och lemna åt mig omsorgen om den väg vi böra taga." — "Således skulle jag säga, återtog *Sancho*, att det var en gång en getherde på ett ställe i Estremadura, hvilket vill säga en som vaktade getter, och denne herde eller getvaktare, såsom min saga förmäler. hette *Lope Ruiz*, och samme *Lope Ruiz* förälskade sig uti en herdinna som hette *Torralva*, och denna herdinna, som hette *Torralva*, var dotter af en rik herde, och denne rika herde — — —" "Om du vill berätta din historia på detta sätt, inföll *Don Quixote*, så att du upprepar hvarje ord två gånger, lärer du icke sluta den på två dagar; tala i sammanhang och berätta såsom en förnuftig menniska, eller i annat fall tig rent af." — "På detta sätt som jag nu talar, svarade *Sancho*, berättas alla historier i min ort, och jag förstår icke att berätta annorlunda; icke eller är det bra, att Hans Nåd vill förleda mig att införa nya plägseder." — "Berätta då som du bäst tycker, sade Riddaren, och emedan mitt olycksöde vill att jag ej kan undvika att höra på dig, så fortfar."

"För-

"Fördenskull, min högtälskade Herre, fortfor *Sancho*, så var, såsom jag redan har sagt, denne herde alldeles intagen af kärlek till herdinnan *Torralva*, som var en rund, fet och bångstyrig fänta, och hade något karlaktigt i sitt väsende; ty man märkte till och med skäggstrån på hennes haka, och jag tycker att hon ännu lifligt står för mina ögon." — "Har du då kännt henne personligen?" frågade *Don Quixote*. — "Nej, jag har icke kännt henne, svarade *Sancho*, men den som berättat mig denna historia sade mig, att den var så riktig och sann, att om jag berättade den för någon annan, kunde jag tryggt svärja deruppå, att jag sett alltsammans med egna ögon. Således, då dagar gingo och dagar kommo, tillställde hin onde, som aldrig sofver och alltid drifver sitt spektakel, så, att den kärlek herden hade för herdinnan förvandlades i hat och afsky, och orsaken dertill var, såsom elaka tungor sade, en stor mängd små misstankar som hon ingifvit honom, och som verkligen öfverskredo ärbarhetens gräns, närmande sig något till otuckt; och detta gick så långt, att herden började bära afsky för henne, så att han, för att slippa se henne, beslöt begifva sig från hus och hem, och gå så långt bort, att hans ögon aldrig mera skulle skåda henne. Då nu *Torralva* såg sig föraktad af *Lope*, började hon älska honom mycket häftigare än hon någonsin älskat honom." — "Detta, inföll *Don Quixote*, är öfverensstämmande med qvinnornas naturliga böjelse: de förakta den som älskar dem, och älska den som blott visar stolthet och förakt emot dem. Men fortfar nu."

"Så-

"Således hände det, återtog *Sancho*, att herden verkställde sin föresats, dref sina getter tillhopa, och begaf sig på väg till Estremaduras fält, för att derifrån afgå till Konungariket Portugal. Men så snart *Torralva* fick väder deraf, satte hon efter honom till fots utan skor, följande honom på långt håll med en staf i handen och en påse på ryggen, i hvilken påse, såsom ryktet säger, låg ett stycke af en spegel, ett dito af en kamm, och en liten flaska med färg att stryka i ansigtet; men antingen hon nu medförde dessa saker eller icke, det bryr jag mig för närvarande icke om; jag vill blott säga huru man berättar, att herden med sin hjord ärnade gå öfver floden Guadiana, hvilken just då hade stigit så högt, att den gick ett godt stycke upp på andra landet; och på den sidan herden stod fanns ingen båt eller ökstock, så att hvarken han eller hans hjord kunde komma öfver till andra sidan, hvaröfver han mycket förargade sig, emedan han såg *Torralva* vara mycket nära, och väntade att hon skulle göra honom mycket bryderi med sina böner och tårar. Då han nu stod der och gapade omkring sig, såg han en fiskare, som icke långt derifrån satt i en båt, så liten, att den blott kunde inrymma en menniska och en get; men oaktadt allt detta öfverenskom herden med honom, att han skulle öfverföra herden och alla trehundrade getterna, som han hade med sig. Fiskaren steg i sin båt och öfverförde en get, kom tillbaka och öfverförde en annan get, kom åter tillbaka och öfverförde ännu en get. Men nu måste

nådig

nådig Herrn noga räkna de getter fiskaren för öfver floden; ty om Herrn förlorar en enda ur minnet, så är historien slut, och det är sedermera icke möjligt att berätta ett ord mera. Jag fortfar således och säger, att landstigningsstället på andra sidan var mycket orent och slipprigt, så att fiskaren förlorade mycken tid med att landstiga och återvända; men imedlertid återkom han efter en get, och ännu en, och åter en."

"Nu kan du ju berätta historien så, inföll *Don Quixote*, att alla getter redan äro öfverförda, utan att upprepa huru fiskaren far fram och tillbaka; ty då skall öfverfarten knappt slutas på ett år." — "Huru många getter har han då nu öfverfört?" frågade *Sancho*. — "Det må hin onde veta," svarade Riddaren. — "Men jag har ju bedt Herrn, fortfor *Sancho*, att hålla noga räkning; ty jag försäkrar heligt, att historien nu är slut, och att jag icke kan berätta vidare." — "Huru är det väl möjligt? frågade *Don Quixote*; beror då hela historien deraf, att man noga vet huru många getter äro öfverförda, och att du ej kan fortsätta berättelsen om man missräknar sig på en enda?" — "Alldeles som jag sagt, svarade *Sancho*; jag kan på intet sätt fortfara; ty då jag bad Hans Nåd säga mig huru många getter blifvit öfverförda, och Herrn svarade att han icke visste det, så föll i ögonblicket alltsammans mig ur minnet, som jag ännu hade öfrigt att berätta, och jag försäkrar att det återstående var myc-

ket artigt och roande." — "På detta sätt, sade Riddaren, är din historia alldeles slut?" — "Det är så slut med henne, som med min salig mor," svarade *Sancho*. — "Jag tillstår uppriktigt, återtog *Don Quixote*, att du berättat en af de mest nymodiga sagor eller historier, och den ingen annan menniska i verlden kunnat påfinna; och sjelfva sättet att berätta samt afbryta är alldeles oerhördt, så att jag väl aldrig mera i min lifstid lärer erfara något dylikt; likväl hade jag icke bordt vänta mig annat af din stora vältalighet; ej heller förundrar jag mig deröfver, emedan jag förmodar att de starka slagen, som ännu oupphörligt ljuda för våra öron, alldeles förvirradt ditt förstånd." — "Allt detta kan väl vara möjligt, sade *Sancho*; men så mycket vet jag, att utaf min historia finnes intet mera qvar att berätta, emedan den straxt måste slutas, så fort någon kommer af sig uti räkningen öfver getternas antal." — "Så sluta då som du behagar, svarade Riddaren; men låtom oss nu se efter om *Rozinante* ännu kan röra sig." Härvid gaf han hästen sporrarna, och hästen gjorde åter samma språng som förut, men stod likafullt qvar på samma fläck; så väl var han fjättrad.

Imedlertid hände det sig, kanske antingen såsom en verkan af morgonkylan, emedan det redan började dagas, eller för det *Sanchos* mage emottagit någon rörig föda, eller (hvad som är troligast) var det blott natur-nödvändighet — det hände sig, säger jag, att *Sancho* fann

fann sig föranlåten till en förrättning, den ingen annan kunde utföra i hans ställe; men den rädsla, som intagit hans hjerta, var så stor, att han ej vågade aflägsna sig en tum ifrån sin Herre, och likaså omöjligt föreföll det honom att icke följa sin drift. För honom återstod således intet annat, än att i all tysthet släppa ned sina benkläder, så att de blefvo hängande likasom en black nedomkring hans fötter, hvarefter han gjorde sig alldeles klar till sitt värfs utförande. Nu trodde han sig väl hafva hunnit ett godt stycke i sitt företag, för att komma ur sin nöd; men, en större svårighet återstod, emedan han befarade att detta allt icke kunde förrättas utan något buller. Han sammanbet tänderna, nedtryckte hufvudet imellan axlarne, och återhöll andedrägten så mycket han kunde; men oaktadt all denna försigtighet, hände honom ändock att han oförmodadt förorsakade ett litet buller, mycket olika med det, som denna natt satte honom i så stor ångest. *Don Quixote* hörde detta, och sade: "Hvad är detta för ett ljud, *Sancho?*" — "Jag vet icke, nådige Herre, svarade denne, säkert något nytt äfventyr; ty lycka eller olycka komma sällan allena." Sedermera lyckades det väl för *Sancho* att ej vidare oroa Riddarens öron; men emedan *Sancho* var honom så nära, kunde det som skedde icke obemärkt passera Riddarens fina näsa, hvarföre *Don Quixote* i största hast klämde ihop näsborrarne med tvenne fingrar, och sade i en näsljudande

ton: "det förefaller mig, som om du vore ovanligt rädd, *Sancho?*" — "Så är det verkeligen, svarade denne; men huru kan Hans Nåd förmärka det mera nu än vanligt?" — "Emedan du nu stinker värre än annars, och verkeligen icke af ambra," tillade Riddaren. — "Det kan väl vara, sade *Sancho*, men dertill är jag sjelf icke skuld, utan Hans Nåd, som släpar mig omkring med sig så här på ovanlig tid, blott för att söka rysliga äfventyr." — "Gå några steg ifrån mig, ropade *Don Quixote*, som ännu alltid höll för näsan, och jag ålägger dig att hädanefter bättre besinna hvilken du är, samt hvad vördnad du är mig skyldig; ty endast min alltför stora nedlåtenhet emot dig har framalstrat denna din näsvishet." — "Jag vill slå vad, svarade *Sancho*, att Hans Nåd tror mig hafva gjort något, som icke passar sig." — "Ännu mindre passar det att mycket tala derom," inföll Riddaren.

Herrn och tjenaren tillbragte vidare natten, under åtskilliga samtal; men då *Sancho* såg att morgonen började nalkas, lossade han med mycken behändighet *Rozinantes* boja, och när hästen kände sig fri, tycktes han likasom upplifvad på nytt, ehuru han annars för ingen del var ostyrig; ty han stampade med både fram- och bakfötter, hans enda sätt att göra sig lustig, emedan han (vare det sagdt med hans tillåtelse) ej förstod att göra bättre cabrioler. Då *Don Quixote* såg och kände att *Rozinante*

åter

åter rörde sig, antog han det såsom ett godt tecken, och trodde det betyda, att han lyckligt skulle utföra det svåra äfventyret. Imedlertid dagades det starkt, och föremålen kunde åter urskiljas. *Don Quixote* fann att han höll under några höga castanieträd, som utbredde det tjockaste mörker inom samma krets; tillika hörde han att de starka slagen fortforo, men kunde ej upptäcka hvad som förorsakade detta larm, hvarföre han utan längre dröjsmål gaf *Rozinante* sporrarne, tog åter afsked af *Sancho*, och befallte honom vänta trenne dagar, men icke längre, såsom han redan förut hade sagt honom; och om han efter deras förlopp icke komm tillbaka, kunde han vara viss att det behagat himlen sluta hans dagar genom detta svåra äfventyr. Han upprepade äfven det ärende han nyss förut anförtrodt *Sancho*, och som borde uträttas hos hans herrskarinna *Dulcinea;* och hvad som angick lönen för *Sanchos* tjenst, behöfde han icke oroa sig deröfver, emedan Riddaren redan gjort sitt testamente innan han reste hemifrån, och i detta hade ihogkommit sin vapendragare med tillräcklig belöning för dess tjenstetid. Om dock himlen skulle föra honom frisk och alldeles oskadad från detta farliga äfventyr, så kunde *Sancho* anse sig mera säker än förut att erhålla den Ö han lofvat honom. *Sancho* började gråta på nytt, då han åter hörde sin gode Herres sorgliga afskedstal, och beslöt att icke öfvergifva honom förrän han sett utgången af hela detta företag. Dessa *Sancho Panzas* tårar och ärofulla

fulla

fulla beslut styrka denna historiens författare i den tanken, att *Sancho* haft en god härkomst eller åtminstone varit en god Christen; också blef hans Herre mycket rörd af detta hans tänkesätt; men dock icke till den grad, att han dervid visade någon svaghet, utan han dolde denna sin rörelse så godt han kunde, och styrde sin kosa åt den trakt, hvarifrån brusandet af vattnet och larmet af de starka slagen hördes. *Sancho* följde honom till fots, och ledde, efter sin plägsed, med grimman sin åsna, den beständiga kamraten i hans med- och motgångar. Sedan de framtågat ett stycke väg imellan castanier och andra skuggrika trän, kommo de fram på en liten äng, som utsträckte sig från foten af ett mycket högt berg, utföre hvilket vattenfallet störtade sig med största häftighet. Nära invid detta berg stodo några illa byggda hus, som snarare liknade ruiner af byggnader, och nu märkte de att det förfärliga larmet, som aldrig upphörde, kom ifrån dessa husen. *Rozinante* blef skygg för vattnets brusande och dånet af slagen; men *Don Quixote* stillade honom åter, och närmade sig mer och mer till husen, hvarefter han hjerteligen anförtrodde sig i sin herrskarinnas beskydd, med anhållan om hennes bistånd vid detta farliga och djerfva företag; under vägen glömde han icke eller att utbedja sig himlens beskärm. *Sancho* vek icke ifrån hans sida, sträckte ut halsen så långt han kunde, och såg framåt imellan *Rozinantes* ben, för att utröna hvad som förorsakat honom så mycken ångest. Då

de

de framskridit omkring etthundrade steg, och krökte förbi bergets kant, syntes i samma ögonblick orsaken till detta förfärliga buller, som hela natten bekymrat dem, så tydligt för ögonen, att intet tvifvel mera var öfrigt, och den var (så framt du kära läsare af ledsnad och förtret icke redan hunnit utforska den), att man här anlagt sex stycken Valk- och Stampverk, hvilkas oupphörliga och omvexlande slag förorsakat hela detta larm.

Då *Don Quixote* gjorde denna upptäckt, blef han alldeles stum, och kände en rysning ända ifrån hufvudet till fötterna. *Sancho* betraktade honom, och såg att hans hufvud nedsjönk emot bröstet, likasom af blygsel. *Don Quixote* såg äfven på *Sancho*, och då han märkte att hans kinder voro mycket uppblåsta och att han med möda höll ihop munnen, för att icke låta ett gapskratt utbrista, kunde han, oaktadt sin svårmodighet, icke sjelf återhålla ett löje öfver *Sanchos* utseende; och då *Sancho* såg att hans Herre börjat, åsidosatte han allt vidare tvång, och började så häftigt skratta, att han måste sätta händerna i sina sidor, för att icke kikna. Fyra gånger höll han upp, och lika många gånger började han skratta på nytt, lika häftigt som första gången, hvaröfver *Don Quixote* var färdig att förgås af harm, i synnerhet då han hörde *Sancho* härmande upprepa dessa orden: ”*Min vän Sancho! du bör veta att jag är född för att, enligt himlens vilja, i denna jernålder återskänka verlden guldets ålder,*

eller,

eller, såsom man kallar den, gyllne tiden; jag är den, som blifvit bestämd för faror, stora handlingar och lysande bedrifter;" — på detta sätt fortfor han att upprepa största delen af det tal *Don Quixote* höll, då de först fingo höra detta ovanliga buller. När Riddaren märkte att *Sancho* dref gäck med honom, blef han så förtörnad, att han upplyfte lansen och gaf *Sancho* tvenne så kraftiga slag, att om de träffat hufvudet i stället för skuldrorna, hade *Don Quixote* icke behöft utbetala någon lön åt honom, så vida den icke fått komma hans arfvingar till godo. Då *Sancho* kände, att hans gäckeri hade så alfvarsamma följder, sade han med största ödmjukhet, och fruktande att hans Herre skulle gå ännu längre: "Stilla sig, nådige Herre, ty jag bedyrar heligt att jag endast skämtade."

"Just för det du skämtar, ärnar icke jag göra det, svarade *Don Quixote;* tror han då icke, min muntre Herr *Sancho*, att om detta i stället för ett stampverk varit ett vådligt äfventyr, jag skolat visa mig äga tillräckligt mod för att möta det? Är då jag, såsom Riddare, skylldig att urskillja alla ljud som man kan höra, och genast veta om de härröra från ett dylikt vattenverk eller icke? Kunde det icke hända, såsom det nu också verkligen förhåller sig, att jag aldrig i min lefnad sett eller hört något sådant, hvilket deremot icke bör vara något nytt för en bondlurk, som du, född och uppväxt ibland sådana saker? Ställ nu så till, att dessa sex stampverken förvandlas i sex ofantliga jättar; jag vill nappa hvar och en af

dem

dem eller alla tillhopa i skägget; och om jag icke tvingar dem samteligen att vända benen i vädret, så må du gäcka mig så mycket du behagar." — "Jag vill aldrig göra det mera, min nådige Herre, svarade *Sancho*, och jag bekänner att jag drifvit mitt löje alltför långt; men säg mig nu, Hans Nåd, sedan vi åter stiftat fred, om, ibland alla äfventyr som mött oss, Herrn med himlens bistånd kommit så frisk och oskadad från något som detta? Är icke den fruktan och ångest vi uthärdat en sak åt hvilken man kan skratta, och som förtjenar berättas? åtminstone har jag utstått ångest; ty hvad Hans Nåd angår, så vet jag ganska väl, att han icke känner hvad fruktan och ångest betyda." — "Jag nekar icke, återtog *Don Quixote*, att ju det som händt oss är löjligt; men det förtjenar icke att berättas, emedan alla menniskor icke äro nog förnuftiga att vid sakens skärskådande träffa det rätta." — "Åtminstone, svarade *Sancho*, förstår Hans Nåd att träffa rätt med lansen; Herrn måttade åt hufvudet, men träffade skuldrorna; himlen och min egen behändighet vare pris och tack, för det jag visste vrida mig åt sidan. Imedlertid må detta upptagas i räkning, ty jag har hört sägas, att den man älskar, den agar man; åtminstone vet jag, att då förnäma Herrar hårdt tilltalat en stackars betjent, pläga de sedan skänka honom ett par byxor eller något dylikt; men jag känner icke hvad de gifva sedan de till och med utdelat stryk; dock förmodar jag, att vandrande Riddare betala utdelade slängar med öar, eller konungariken på fasta landet."

"Så

"Så kunde lyckan hvälfva sitt hjul, svarade *Don Quixote*, att allt hvad du nu säger noga inträffar. Förlåt derfore hvad som skett; jag hoppas du skall blifva mera klok för framtiden. Derjemte bör du veta, att ingen menniska är Herre öfver de första rörelser vreden åstadkommer; således må du nu för en annan gång förstå att vara varsam i en sak, och afhålla dig ifrån att språka så fritt med mig; ty uti alla de Riddareböcker jag läst, till antalet oräkneliga, har jag aldrig funnit, att någon vapendragare språkat så mycket med sin Herre som du gjort med din, och detta anser jag verkeligen för ett stort fel både på min och din sida; på din, för det du har så liten aktning för mig, och på min, för det jag icke bättre iakttagit min värdighet. Man läser om *Gandalin*, vapendragare hos *Amadis* af Gallien, och hvilken sedermera blef Grefve öfver en fast ö, att han aldrig talade med sin Herre utan att hålla mössan i handen; att han sänkte sitt hufvud, och böjde sin kropp på Turkiska sättet. Hvad skole vi säga om *Gasabal*, *Don Galaors* vapendragare, som varit så tystlåten, att, till ett tydligt bevis på denna utomordentliga och beundransvarda tystlåtenhet, hans namn blott en enda gång nämnes i samma vidlöftiga och sannfärdiga historia? Af allt hvad jag nu sagt, kära *Sancho* bör du tydligt finna huru nödvändig skillnaden är imellan Herre och Dräng, Befälhafvande och Lydande, Riddare och Vapendragare; så att vi ifrån denna stund framgent behandlas med mera aktning, och att man ej tillåter sig skämta med oss; ty om jag

på

på något sätt blifver förtörnad, så bekommer det dig, såsom den svagare, rätt illa. De belöningar och välgerningar jag utlofvat, inträffa i rättan tid, och om de icke inträffa, kan åtminstone din lön icke förloras, enligt hvad jag redan sagt dig."

"Allt hvad Hans Nåd säger är mycket bra, svarade *Sancho*; men jag önskade dock veta (i den händelse den stora belöningstiden icke inträffade, och jag således måste hålla mig till den vanliga lönen), för huru mycket en vandrande Riddares vapendragare fordom tjenade, och om hans aflöning var betingad för månader eller dagar, såsom det sker med handtverksgesäller?" — "Jag tror icke, återtog *Don Quixote*, att sådana vapendragare någonsin tjenat för viss lön, utan blott för en nådbevisning; och att jag i mitt hemma förvarade testamente ihogkommit dig på ett bestämdt sätt, har skett derföre, att jag icke vet hvad utgång Ridderskapet i våra olycksaliga tider möjligen kan hafva, och icke vill, att min själ i en annan verld skall förlora sitt lugn för så obetydliga sakers skull; ty du bör veta, *Sancho*, att i den är intet tillstånd vådligare än en äfventyrares." — "Det måste vara sannt, svarade *Sancho*, emedan endast bullret af ett stampverk kunnat oroa och förskräcka en så tapper vandrande Riddare som Hans Nåd; men nu kan Herrn vara säker, att jag framdeles icke ärnar öppna min mun för att skämta öfver något som angår nådig Herrn, utan skall jag i stället alltid vörda nådig Herrn såsom min husbonde och befälhafvare." — "På sådant sätt,

sade

sade *Don Quixote*, skall du länge lefva på jorden; ty näst efter föräldrar bör man vörda sina husbönder."

XXI. CAP.

Om det stora äfventyret, och rika eröfringen af MAMBRINOS *hjelm, jemte annat som hände vår oöfvervinnerlige Riddare.*

Det började nu att rägna något litet, och *Sancho* önskade derföre, att de skulle gå in i stamphusen; men i anseende till det skämt som förefallit, hade *Don Quixote* fattat en sådan afsky för dessa hus, att han på intet sätt kunde förmås dertill; utan han tog vägen åt höger, hvarigenom de kommo på en annan väg än den de tågat dagen förut. Det dröjde icke länge förrän *Don Quixote* upptäckte en man till häst, och hvilken bar på hufvudet något, som blänkte alldeles likt guld. Knappt hade han sett det, förrän han med dessa orden vände sig till *Sancho*: "Mig synes, att intet ordspråk finnes, som icke innebär en sanning, ty de äro alla satser, hemtade från erfarenheten, alla vetenskapers mor; således äfven det, som lyder: när en dörr slås igen, öppnas en annan. Härmed vill jag säga: att om lyckan förleden natt slog dörren till för oss, så att vi ej funno hvad vi sökte, och tillika bedrog oss med stampverkens buller, så öppnar hon nu en annan för oss till ett vida bättre och säkrare äfventyr; och om jag ej kan komma igenom

nom den, så är det min skuld, emedan jag nu hvarken kan ursäkta mig med min ringa kännedom af stampverk, eller med nattens mörker. Detta säger jag, emedan, om jag icke alltför mycket irrar mig, en man der möter oss, som bär på sitt hufvud *Mambrinos* hjelm, om hvilken jag svurit den ed du vet." — "Se väl efter innan Hans Nåd talar, och ännu bättre innan han företager något, sade *Sancho*, så att vi icke råka ut för nya stampverk, som sluteligen stampa allt förnuft ur oss." — "Men rider dig satan, menniska! ropade *Don Quixote*, hvad har hjelmen att göra med stampverken?" — "Det vet jag icke, återtog *Sancho;* men i sanning, om jag nu vågade tala som förr, så skulle jag kanske framföra sådana skäl, att Hans Nåd sjelf skulle finna det han irrar sig i sitt påstående." — "Huru kan jag nu irra mig i det jag säger, din tviflande slyngel? fortfor *Don Quixote;* säg mig då om du icke ser den Riddaren, som kommer emot oss på en gråskymlig häst, och bär på sitt hufvud en guldhjelm?" — "Allt hvad jag kan se och finna, svarade *Sancho*, är en man på en grå åsna, såsom min, och han bär på hufvudet något som blänker." — "Detta är imedlertid *Mambrinos* hjelm, sade *Don Quixote;* begif dig du åt sidan och lemna mig ensam med mannen, så skall du få se huru jag, utan att säga ett ord, för att spara tiden, skall afsluta detta äfventyr och förskaffa mig hjelmen, som jag så mycket efterlängtat." — "Nog kan jag gå åt sidan, svarade *Sancho;* men jag upprepar ännu en gång: himlen gifve, att Herrns tillärnade

stor-

storverk icke åter förvandlas i ett stampverk." — "Jag har redan sagt dig, återtog *Don Quixote*, att du hvarken får nämna, eller tänka mera på stampverket, ty i annat fall lofvar jag — — nog af, jag säger icke mera, än att jag stampar själen ur kroppen på dig."

Sancho teg, af fruktan att hans Herre skulle fullborda det löfte, som redan tycktes sväfva på hans läppar. Med hjelmen, Riddaren och hästen, dem *Don Quixote* tyckte sig se, förhöll det sig sålunda: i denna trakt voro tvenne byar, af hvilka en var så liten, att den hvarken hade ett Apothek eller en Fältskär; den andra åter, som låg nära den förra, var försedd med en Barberare, hvilken således äfven betjenade den mindre byn, hvarest en sjukling nu behöfde en åderlåtning och en annan ville låta raka sig; af denna orsak kom Barberaren och medförde ett mässingsbäcken. Nu hände vid samma tid att det började rägna, och Barberaren ville icke låta sin hatt förderfvas, som troligen var ny, hvarföre han satte sitt bäcken på hufvudet; och emedan detta bäcken var väl poleradt, blänkte det nästan på en half mils afstånd. Han red på en grå åsna, såsom *Sancho* sade; och allt detta syntes *Don Quixote* såsom en gråskymlig häst, en Riddare, och en guldhjelm; ty allt hvad han såg lämpade han med mycken lätthet till sina Ridderliga galenskaper och sina förvirrade meningar. Då han nu såg att den stackars Riddaren var honom nära nog, sade han icke ett ord, utan satte *Rozinante* i fyrsprång samt fällde sin lans, i den afsigt att genomborra den annalkande.

kande. Sedan han kommit ännu närmare, ropade han, utan att hejda sitt lopp: "försvara dig, usla kreatur, eller gif mig godvilligt det som med rätta tillhör mig!" — Barberaren, som, utan att tänka deruppå eller frukta något, såg detta spöke galoppera emot sig, fann intet annat medel att undvika lansstöten än att i hast kasta sig ned af åsnan, och knappt hade han vidrört marken förrän han, vig som en katt, åter uppreste sig och började springa ut åt fältet med sådan snabbhet, att sjelfva vinden icke kunnat upphinna honom. Härvid lät han sitt mässingsbäcken qvarligga på marken, med hvilket *Don Quixote* var nöjd, och yttrade: att denne hedning var rätt förståndig, emedan han efterapat Bäfvern, som, då han ser sig förföljd af jägare, afbiter med egna tänder det stycke på sin kropp, för hvars skuld han förföljes, och hvilket han vet blott af naturlig instinkt. Derefter befallte han *Sancho* upptaga hjelmen, och då *Sancho* hade den i sina händer, sade han: "detta är i sanning ett skönt barberare-bäcken, likaså säkert värdt sin Riksdaler som en skilling." Han lemnade det sedan åt sin Herre, som genast satte det på hufvudet, vred det omkring från en sida till en annan och sökte efter visiret, men då han icke fann det, sade han: "den hedning, åt hvilken denna berömda hjelm först blifvit smidd, har utan tvifvel haft ett ofantligt stort hufvud; men det värrsta är, att hälften af densamma fattas." När *Sancho* hörde att barberare-bäckenet kallades en hjelm, kunde han icke afhålla sig ifrån skratt; men hans Herres vrede kom ho-

nom

nom genast i minnet, och derföre qväfde han sitt löje på halfva vägen. "Hvarföre skrattar du, *Sancho?*" frågade *Don Quixote.* — "Jag skrattar, svarade denne, då jag tänker på det stora hufvud den hedning haft, hvilken denna stormhatt tillhört, emedan densamma så noga liknar ett barberare-bäcken." — "Vet du hvad jag föreställer mig, *Sancho?* att detta återstående stycke af den berömda förtrollade hjelmen händelsevis måste hafva fallit i händerna på någon, som icke rätt kunnat värdera den; och utan att veta hvad han gjorde, då han såg att den var af klaraste guld, har han afbrutit hälften deraf för att vinna deruppå, och lemnat den andra hälften, hvilken, såsom du säger, liknar ett barberare-bäcken. Men detta må nu vara huru som helst, ty för mig, som känner den, betyder denna förvandling ingen ting, emedan jag, på första ställe der en smed finnes, vill låta iståndsätta den, och det på ett sådant sätt, att ingen annan hjelm skall blifva så god, icke en gång den som *Vulcanus* gjorde åt krigsguden. Imedlertid vill jag bära den så godt jag kan, ty något är bättre än intet; så mycket mera, som den säkert skall beskydda mig emot hvarje stenregn." — "Det kan väl så vara, svarade *Sancho*, så framt stenarne icke kastas med slunga, såsom det tillgick i striden imellan de tvenne härarna, då Hans Nåds oxeltänder blefvo utslagna, och flaskan sönderkrossades, i hvilken den välsignade balsamsdrycken förvarades, som kom mig att vända ut och in på hela min mage." — "Det bekymrar mig icke mycket att jag för-

lorat

lorat den, återtog *Don Quixote;* ty du vet ju, *Sancho*, att jag har receptet dertill i minnet." — "Jag har det äfven, fortfor *Sancho;* men om jag någonsin mera i min lefnad tillverkar eller smakar den, så må samma stund blifva min sista, så mycket heldre, som jag aldrig mera ärnar komma i tillfälle att behöfva den, emedan jag, med alla mina fem sinnens tillhjelp, vill akta mig både att blifva sårad och att såra andra. Att en luftfärd ännu en gång kan hända mig, derom säger jag ingen ting; ty sådana olycksfall kunna ej så lätt afböjas, och om de inträffa, återstår intet annat än att sammandraga skuldrorna, hålla andan, tillsluta ögonen, och sedan låta gå dit ödet och täcket behaga."

"Du är en dålig Christen, *Sancho*, sade *Don Quixote*, då han hörde detta, emedan du aldrig kan glömma en oförrätt som blifvit dig tillfogad; vet då, att det tillhör ädla och storsinta själar att icke fästa uppmärksamhet vid sådana småsaker. På hvilket ben är du lam? hvilket refben är krossadt på dig? hvarest är ditt hufvud såradt, emedan du icke kan glömma detta skämt? Ty, då man rätt betraktar saken, var detta blott ett skämt, ett tidsfördrif; och om jag ansett det annorlunda, så hade jag redan vändt om dit, och, för att hämnas hvad du utstått, åstadkommit mera ondt än Grekerne för den bortröfvade *Helenas* skull, hvilken, om hon lefvat vid denna tiden, eller min *Dulcinea* i hennes tidehvarf, kunnat vara säker att icke erhålla ett så vidtfrägdadt ryckte för sin skönhet, som hon nu har." Vid dessa orden

utsände han en djup suck i fria luften, och *Sancho* yttrade: ”Må det då anses för ett skämt, emedan hämnden icke blifvit alfvar, ehuru jag dock vet hvad bägge dessa saker betyda, äfvensom att detta skämt likaså litet går ur mitt minne, som ifrån mina skuldror. Men lemnom nu detta, och säg mig i stället, nådig Herre, hvad vi skole göra med gråskymmeln, som synes mig lik en grå åsna, och hvilken blifvit qvarlemnad här af den syndaren Hans Nåd öfvervunnit? ty sedan han begifvit sig på flykten med sådan hast, ärnar han väl aldrig komma tillbaka, och jag svär vid mitt skägg, att hans grå åsna är ett godt kreatur.”

”Jag har aldrig haft den plägseden, sade *Don Quixote*, att plundra dem jag öfvervunnit; icke eller är det Riddare-sed att borttaga deras hästar och lemna dem till fots, så framt icke den segrande under striden förlorat sin egen häst, i hvilket fall oss tillåtes att taga den öfvervunnes häst såsom ett lofligt krigsbyte. Således, *Sancho*, måste du qvarlemna denna häst eller åsna, eller hvad du vill kalla den; ty så snart ägaren ser oss aflägsnade härifrån, återkommer han nog att hämta den.” — ”Himlen vet huru gerna jag vill medtaga den, svarade *Sancho*, eller åtminstone bortbyta den emot min egen, som icke synes mig så god. Ridderskapets lagar äro i sanning stränga; men om de icke tillåta att man bortbyter en åsna emot en annan, så önskade jag veta, om man icke åtminstone kan få byta sadlar.” — ”Derom är jag icke alldeles säker, återtog *Don Quixote*; men i en tvetydig ställning, och in-

till-

tilldess jag blifver bättre underrättad, dömmer jag att du må byta, så vida nemligen du anser det för högsta nödvändighet." — "Det är så högst nödvändigt, svarade *Sancho*, att om det angick min egen person, kunde det icke vara mera angeläget." Försedd med denna tillåtelse verkställde han sadel- och remtygsbytet, och utsmyckade sin åsna så präktigt, att den syntes honom tio gånger bättre än förut.

Sedan detta var gjordt, frukosterade de utaf qvarlefvorna af det, som borttogs från Munkarnas pack-åsna, och drucko af vattnet i den ström, som dref stampverken, men utan att vända ögonen ditåt; så stor var den afsky de fattat för dem, i anseende till den fruktan de förorsakat. Sedan vreden och svårmodigheten på detta sätt blifvit dämpade, stego de åter till häst; och utan att följa en bestämd väg (emedan det tillhör vandrande Riddare att ej välja en riktig väg), företogo de sig att framtåga såsom *Rozinante* behagade gå, och *Sancho* följde sin Herres fotspår äfvensom hans åsna, hvilken alltid gick dit den fördes, såsom mycket vänlig och sällskapslik. Imedlertid kommo de åter på stora landsvägen, och fortsatte derstädes resan på vinst och förlust, utan någon bestämd afsigt. Under det de således framskredo, sade *Sancho* till sin Herre: "Skulle Hans Nåd icke tillåta mig språka litet med sig? ty alltsedan den hårda tysthetslagen blifvit mig ålagd, hafva väl fyra goda saker blifvit förderfvade i min mage; och nu har jag åter en på tungspetsen, den jag önskar icke måtte likaledes förgås." — "Så tala då, svarade *Don*

Quixote, men var kort i ditt tal, ty det som är långt, behagar aldrig." — "Således, nådige Herre, fortfor *Sancho*, vill jag säga, att jag under några dagars förlopp öfvervägat, huru liten vinst och nytta Hans Nåd haft af de äfventyr han sökt i dessa ödemarker och på dessa korssvägar; ty om också de aldrafarligaste lyckligt öfvervinnas, finnes här ingen menniska, som ser eller vet det, utan allt begrafves i en evig tystnad, till verkelig skada för Hans Nåds afsigter och förtjenster. Derföre synes mig bättre (likväl med öfvertygelse om nådig Herrns högre omdömes-förmåga), att vi sökte tjenst hos någon Kejsare eller annan stor Furste, som vore invecklad i krig, och under hvars befäl Hans Nåd kunde ådagalägga både sin tapperhet och sitt höga förstånd; och då den Monark vi tjenade märkte allt detta, så måste han ju belöna en hvar af oss efter förtjenst, och då skulle ofelbart Hans Nåds hjeltebragder upptecknas till ett evigt minne. Jag vill ej omtala mina dater, emedan de icke kunna öfverskrida Vapendragareskapets gränsor; men det vågar jag säga, att om det vore en plägsed att äfven beskrifva vapendragares bragder, så skulle mina äfven finna en plats i böckerna."

"Du talar icke illa, *Sancho*, svarade *Don Quixote;* men innan jag hinner detta mål är nödvändigt att irra omkring i verlden, likasom på prof, för att söka äfventyr, och genom sådanas lyckliga utgång förvärfva namn och rykte; så att då en sådan Riddare anländer till någon stor Monarks hof, han redan måtte

vara

vara känd genom sina bedrifter till den grad, att, när gatpojkarne se honom intåga genom stadsporten, alla måtte omringa och följa honom, ropande: detta är Solens Riddare, eller Drakens Riddare, eller hvilken annan sinnebild han för i skölden, och hvarigenom hans bragder redan blifvit kända. Denne är det, skola de säga, som i envigeskamp besegrat den ovanligt starke jätten *Brocabruno*; han har upplöst det trolleri, hvaruti den store Mamelucken af Persien under niohundrade år försmäktat. Således skola hans bedrifter ljuda från mun till mun; och vid detta rop af pojkar och pöbel skall Konungen, jemte sin Gemål, träda till fenstren af sitt palats, och då de bägge se Riddaren, igenkänna de honom på rustningen eller sinnebilden i hans sköld, samt ropa med glädje: Alla Riddare, som finnas i mitt hof, må genast skynda att emottaga denna blomma af allt Ridderskap, som nu nalkas. På denna befallning springa alla ut, Hans Majestät sjelf möter Riddaren midt i slottstrappan, omfamnar honom på det mildaste, önskar honom vara välkommen, kysser honom, och leder honom vid handen in till sin Gemål. Här mötes Riddaren äfven af Prinsessan, Hans Maj:ts dotter, en af de skönaste och förträffligaste jungfrur, som man någonsin kan få se på den kända delen af jorden. I samma stund händer det äfven, att hon kastar sina blickar på Riddaren och han sina på henne, och den ena synes den andra vara ett väsende, mera gudomligt än menskligt. Utan att veta hvad som sker eller icke sker, befinna sig bägge insnärde och

fångna

fångna i kärlekens nät, hvarigenom deras hjertan högt bedröfvas, då de ej finna någon utväg att yppa för hvarandra sina hjertans tankar och bekymmer. Derifrån föra de utan tvifvel Riddaren till någon annan rikt beprydd del af slottet, hvarest han aflägger, sin rustning, och i stället ikläder man honom en dyrbar skarlakans-mantel. Om han förut såg väl ut i sin rustning, så synes han ännu skönare i denna nya skrud. Då aftonen kommer spisar han tillhopa med Konungen, Drottningen och Prinsessan, hvarvid han ej kan vända ögonen ifrån den sistnämnda, betraktande henne med förstulna blickar för de omkringståendes skull, och hon gör på samma sätt, med lika försigtighet, emedan hon, såsom jag redan sagdt, är en mycket förståndig Dame. Sedan taffeln är slutad, inträder genast genom salsdörren en liten ovanligt ful och vanskaplig Dvärg, jemte en skön Dame, som går imellan tvänne jättar, då fråga uppstår om ett visst äfventyr, uppfunnit af en urgammal vis, och den som kan utföra det, anses för den förträffligaste Riddare i verlden. Konungen befaller straxt, att alla som äro närvarande skola försöka detta äfventyr; men ingen kommer till lyckligt slut dermed, utom den främmande Riddaren, till en ökad ära för honom och mycken glädje för Prinsessan, som skattar sig sjelf högst lycklig för det hon fästat sina tankar vid ett så värdigt föremål. Det bästa af allt är dock, att denne Konung eller Furste, eller hvad han än må vara, har råkat i ett häftigt krig med en annan Furste, äfvenså

mäk-

mäktig som han; hvarföre den främmande Riddaren (sedan han några dagar vistats vid hofvet), beder om tillstånd att tjena honom uti detta krig. Konungen samtycker med glädje, och för denna utmärkta nåd kysser Riddaren med mycken artighet Konungens hand. Samma natt tager han afsked af sin herrskarinna Prinsessan, genom ett gallerfenster i en trädgård, hvaråt hennes sängkammare är belägen, och hvarest de förut flera gånger talat med hvarandra, emedan en Kammarfröken, till hvilken Prinsessan har mycket förtroende, härvid bistått dem. Han suckar, hon faller i svimning, Kammarfröken skaffar vatten, mycket bekymrad att morgonen skall uppklarna, då, till mycken förargelse för Prinsessan, allt kunde upptäckas. Prinsessan återfår sluteligen sansningen, och räcker sina snöhvita händer ut igenom gallret till Riddaren, som kysser dem tusende gånger och fuktar dem med sina tårar. Derefter göres ett aftal imellan dem bägge, om sättet att låta Prinsessan veta Riddarens mot- eller medgång, och Prinsessan anhåller att han måtte återkomma så fort som möjligt, hvilket han lofvar med många eder och försäkringar. Han kysser åter hennes händer, och tager afsked med så mycken känsla, att han dervid nästan ger upp andan. Sedan begifver han sig åter till sitt rum och kastar sig på sin säng; men sorgen öfver den förestående afresan tillåter honom icke sofva. Tidigt följande morgonen går han att göra sin afskeds-uppvaktning hos Konungen, Drottningen och Prinsessan; och sedan han fullgjort det hos Deras Majestäter,

stäter, får han veta, att Hennes Höghet Prinsessan mår illa, och emottager icke någon. Riddaren förstår att detta är sorg öfver hans bortresa, hvaröfver hans hjerta så bedröfvas, att föga fattas det han icke förråder sitt hemliga qval. Kammarfröken, som är medvetande, är tillstädes, gifver akt på allt, och berättar det sedan för sin herrskarinna, som gråtande emottager henne, och säger att en af hennes största sorger är att hon icke känner sin Riddare, och om han är af Konungslig ätt eller icke. Den förtrogna fröken försäkrar henne, att så mycken artighet, vänlighet och tapperhet icke förenade kunde finnas hos Riddaren, om han ej vore af Kongl. börd. Den sörjande Prinsessan tröstar sig härmed, och hon visar sig åter glad, för att icke väcka misstanke hos sina föräldrar, och efter två dagars förlopp synes hon offentligen. Riddaren har imedlertid afrest, kämpar i kriget, besegrar Konungens fiender, intager många städer och vinner många fältslag; återkommer till hofvet och återser sin älskade Prinsessa på vanliga mötesplatsen, hvarest de besluta att han skall af Konungen begära Prinsessan till Gemål, såsom belöning för sina tjenster. Konungen afslår det, emedan han icke vet hvem Riddaren är; men oaktadt allt detta blifver hon hans gemål, antingen han då bortfört henne med våld, eller tillställt på annat sätt; och fadren skattar sig slutligen sjelf lycklig, sedan det befinnes, att Riddaren är son af en mäktig Konung, jag vet ej i hvilket Rike, emedan jag icke tror att det finnes på någon Charta. Derefter dör

Ko-

Konungen Prinsessans far, hon ärfver Riket; och med få ord sagdt: Riddaren blifver Konung. Nu får han således tillfälle att belöna sin vapendragare, och alla dem som hjelpt honom uppstiga till denna höga värdighet. Han gifter sin vapendragare med en af Prinsessans Kammarfröknar, sannolikt den som bistod honom i hans kärlekshandel, och hon är dotter af en mycket mäktig Hertig."

"Detta är allt hvad jag önskar, och rätta vägen till lyckan, sade *Sancho;* ty allt skall efter bokstafven uppfyllas för Hans Nåd, som kallar sig *Riddaren af den sorgliga skepnaden.*"
— "Tvifla icke deruppå, *Sancho*, återtog *Don Quixote;* ty på samma sätt och genom samma medel, som jag nu berättat för dig, hafva alla vandrande Riddare svängt sig upp till Konungar eller Kejsare. För mig fattas endast härvid, att kunna finna en Christen eller Hednisk Konung som förer krig, och har en skön dotter; men nog blifver tid öfrig att tänka deruppå; jag måste imedlertid, såsom jag redan sagt, först söka förvärfva mig ett stort ryckte, som sprider sig till alla Hof. Ett annat fattas mig äfven, som jag nu vill nämna: låtom oss antaga att jag finner en Konung, med krig och en skön dotter, och att jag vunnit en otrolig rycktbarhet öfver hela verlden, så vet jag ändock icke huru det skall tillställas, så att jag kan blifva af Kongl. ätt, eller åtminstone nära anförvandt, naturlig son eller dylikt åt en Kejsare; ty Konungen skall säkert aldrig gifva mig sin dotter till gemål, så framt icke detta förut är i ordning, om också mina äro-

fulla

fulla bedrifter förtjenade ännu mera, och således måste jag för denna bristens skull förlora den egenteliga belöning jag med min tappra arm förtjenat. Det är likväl sannt att jag är adelsman, härstammande från en känd slägt, att jag har fast egendom, och mera än 500 Riksdalers inkomst; också skulle det kunna hända, att den vise mannen, som företager sig att skrifva min historia, uppdagar och utvecklar mitt slagtregister på sådant sätt, att jag förklaras beslägtad med en Konung i femte eller sjette led; ty du bör veta, min kära *Sancho*, att tvenne slags stamtaflor finnas i verlden: en börjas från Monarker och Furstar, men förringas mer och mer genom tidens lopp, och slutas med en obetydlig punkt, såsom en upp- och nedvänd pyramid; den andra åter har sitt ursprung från en obetydlig slägt; men stiger från grad till grad i värdighet, till dess stora mäktiga Herrar deraf uppkomma. Skillnaden imellan dessa bägge består således deruti, att de förra icke mera äro hvad de varit, och de sednare äro hvad de icke från början varit; det kunde således vara möjligt, att jag bevisligen härstammade från ett stort och ryktbart hus, hvarmed min svärfader, Konungen, till äfventyrs torde finna sig nöjd. Skulle han ändock icke låta beveka sig, så blifver jag i stället så högt och innerligen älskad af Prinsessan, att hon, i trotts af sin faders vrede, tager mig till sin Herre och Gemål, om hon också noga kände, att jag blott vore en torpareson; och skulle det icke eller inträffa, så bortröfvar jag henne och bringar henne till den

ort

ort eller ställe mig synes bäst, till dess tiden eller döden stillat hennes föräldrars vrede."

"Hit passar ganska väl hvad åtskilliga känslolösa skälmar säga, inföll *Sancho:* en narr tigger der han kan taga med våld, ehuru det passade ännu bättre att säga således: rädda gossar sofva aldrig hos vackra flickor. Då derföre Hans Majestät, nådig Herrns svärfar, icke vill gifva efter och utlemna Prinsessan, återstår icke annat än att, som Herrn säger, bortröfva och bortföra henne. Det värrsta dervid är, att ända till dess fred åter stiftas och Herrn kommer i rolig besittning af Konungariket, måste den stackars vapendragaren med tomma munnen gå och vänta på sin belöning, så framt icke den förtrogna Kammarfröken, som blifvit bestämd till hans maka, följer Prinsessan på hennes flykt, och han då får dela sin olycka med henne till dess himlen annorlunda förordnar; ty jag tror, att Herrn ganska väl genast kan låta vapendragaren gifta sig med henne." — "Derom är ingen fråga," svarade Riddaren. — "I sådant fall, återtog *Sancho*, böra vi endast anropa himlen, och sedan låta lyckan föra oss på bästa och kortaste vägen." — "Önskeligt vore, sade *Don Quixote*, att allt ville gå efter min åstundan och ditt behof; ty den litet sår, han litet får." — "Så sannt jag lefver, svarade *Sancho*, är jag icke en gammal god Christen, och mera behöfves väl icke för att blifva Grefve." — "Ännu mera än det, återtog *Don Quixote;* och om ej så vore, betyder det ingen ting; ty då jag blifver Konung, kan jag skänka dig adelskap, utan att du

be-

behöfver köpa det, eller underkasta dig någon vidare tjenstbarhet; och när jag gör dig till Grefve, gör jag dig äfven till adelsman; och, hvad som helst alla andra må säga, äro de ändock tvungna att kalla dig Hans Nåd, ehuru mycket det kan kosta på dem." — "Jag skulle nog förstå, svarade *Sancho*, att väl iakttaga den värdighet som åtföljde mitt Portent." — "Patent vill du säga," inföll *Don Quixote*. — "Det är bra, fortfor *Sancho*, jag säger blott att jag vill skicka mig derefter; ty en gång gjorde jag tjenst såsom spögubbe i en kyrka, och alla sade, det spögubbskappan klädde mig så väl, att jag nog kunnat uppstiga ända till klockare-värdigheten i samma församling. Huru skall det då icke se ut, när man hänger Hertigliga manteln öfver mig, eller jag kommer att lysa af guld och perlor, såsom en utländsk Grefve? Jag tror säkert att man då går hundrade mil blott för att se mig." — "Du skall nog se bra ut, sade *Don Quixote*; men förut måste du dock låta hyfsa ditt skägg, ty det är så tjockt, fult och oordentligt, att det behöfver putsning åtminstone hvar annan dag; ty annars kan hvar och en redan på femtio stegs afstånd se hvad karl du är." — "Det hjelpes lätt, svarade *Sancho*, ty jag antager en Barberare, som får bo i huset hos mig och njuta sin aflöning der, och då det är af nöden, kan han följa efter mig då jag visar mig ute, likasom stora Herrars Beridare måste göra." — "Men huru vet du, inföll *Don Quixote*, att stora Herrar hafva Beridare bakefter sig?" — "Det skall jag berätta, sade *Sancho*: för några

gra år sedan vistades jag en månad i Madrid; der såg jag en gång en liten Herre rida förbi mig, den man sade vara en stor man, och honom följde en person till häst hvart som helst han tog vägen, så att det förekom mig som om han varit den store Herrns svans. Jag frågade, hvarföre denne mannen aldrig kom bredvid den andra, utan alltid följde efter? och man svarade, att det var hans Beridare, och att de förnäma hade den plägseden att låta en sådan rida efter sig; och hvad jag då fick veta, har sedan aldrig fallit mig ur minnet." — "Du har alldeles rätt, sade *Don Quixote*, och således kan du äfven låta din Barberare följa dig; ty alla plägseder äro icke uppkomna på en gång. Du kan derföre blifva den förste Grefve som medför din Barberare hvarthelst du tager vägen; och utomdess är det en större förtroende-post att afraka skägg än att sadla en häst." — "Det skall blifva min omsorg att anskaffa Barberaren, sade *Sancho*, blott Hans Nåd tänker uppå att blifva Konung och göra mig till Grefve." — "Jag håller ord," svarade *Don Quixote;* och i det han lyfte upp ögonen, fick han se hvad som sedermera följer.

Exemplaret, häftadt, kostar 1 R:dr 24 sk. B:co.

